

Fredy Perlman

Against His-story, Against Leviathan!

*An essay with illustrations borrowed from William Blake
Black & Red, Detroit, 1983*

Contre le Léviathan, contre sa légende

Maïkan, Montréal, 2006

Aankondiging heruitgave met download link, Parijs, november 2025
https://infokiosques.net/spip.php?page=lire&id_article=2195

Tegen Zijn verhaal, tegen Leviathan!

Vertaling Geert Carpels, Wodeke, 2025.

Voorwoord Franse uitgave 2006

Sinds zijn verschijnen in de Verenigde Staten in 1983, bekleedt dit boek van Fredy Perlman een onvermijdelijke plaats in de radicale antikapitalistische en anti-industriële kritiek. Opmerkelijk omwille van zijn literaire vorm evenals zijn analytische inhoud is dit essay een breekpunt met de traditionele marxistische analyse van de ontwikkeling van de productieve krachten van Moeder Aarde.

*Perlman onthult met de originele titel reeds zijn programma: *Against His-story* is inderdaad een woordspelletje dat zowel de officiële geschiedschrijving als de verborgen kant van de eeuwen van aliënatie en uitbuiting aanklaagt. Deze ware aanklacht tegen Leviathan, de belichaming van de totalitaire en genocidale dominantie, is eveneens het verhaal van de nooit totaal uitgeroeide menselijke weerstand tegen deze ramp.*

Voor het eerst in het Frans uitgegeven in een vertaling van Jean-Pierre Lafitte, verscheen deze versie oorspronkelijk als nummer 18 van het tijdschrift (DIS)CONTINUITÉ (onregelmatige verschijning en niet in de handel) eveneens voorzien van een uitgebreid stelsel van noten en verwijzingen die kunnen worden besteld bij het tijdschrift.

Met dank aan al wie deze uitgave mogelijk maakte.

Contact en bestellingen. [onder voorbehoud van update]

Teksten van Fredy Perlman in het Frans: La Sociale, CP 266 Succ. C, Montréal, Quebec, Canada H2L 4K1

Teksten van Fredy Perlman in het Engels: Black and Red, PO Box 02374, Detroit, Michigan, USA 48202

(DIS)CONTINUITÉ, par François Bochet, Le Moulins des Chapelles, 87800 Janailhac, France.

*En we staan hier als op een sombere vlakte
 Temidden verward rumoer van vechten en vluchten
 Waar onwetende legers slaags raken bij nacht en ontij. (M Arnold)*

*Je kunt hier staan noch liggen noch zitten
 Er is in het gebergte zelfs geen stilte
 Alleen dor en schraal gedonder zonder regen ... (T S Eliot)*

*Die sombere vlakte is hier. Dit is de woestenij: Engeland, Amerika, Rusland, China, Israël, Frankrijk, ...
 En wij zijn slachtoffers, of toeschouwers, of medeplichtig, of daders van folteringen, uitroeingen, vergiftigingen,
 manipulaties, verspillingen.*

*Hic Rhodus! Hier moet je springen, hier moet je dansen! Dit is de wildernis! Was er ooit een andere? Dit is de
 woestenij! Noem jij dit de vrijheid? Het is barbarij! Dit is het gevecht om te overleven. Hebben we dat niet altijd
 geweten? Is het geen publiek geheim? Is het niet altijd al het grote publieke geheim geweest?*

*Het blijft een geheim. Door iedereen gekend maar door niemand toegegeven. Voor het publiek is de wildernis
 ergens anders, de barbaren leven in het buitenland, en het verwilderde beest zien we op het gezicht van de ander. Het
 dorre en schrale gedonder zonder regen, het verwarde rumoer van vechten en vluchten wordt naar buiten geprojecteerd, in
 het grote onbekende, voorbij de zeeën en over berg en dal. Wij staan aan de kant van de engelen.*

*Een vorm met een leeuwenlichaam en een mannenhoofd,
 Een blik leeg en meedogenloos als de zon,
 Roert zijn trage dijen ... (W B Yeats)*

*... roert zijn trage dijen tegen de geprojecteerde wildernis, tegen de weerspiegelde barbaarsheid, tegen het wilde
 gezicht dat uit de poel omhoogkijkt, zijn beweging ledigt de poel, vernietigt de oevers, laat slechts een dorre krater waar
 zonet nog leven was.*

*In een verrassend helder boek "De Aardrijkskunde voorbij" (Beyond Geography), dat ook verder kijkt dan de
 geschiedenis, verder dan de technologie, verder dan de beschaving, trekt Frederick W. Turner (niet te verwarren met
 Frederick Jackson Turner, de verdediger van de pioniers) de gordijnen open en overspoelt het podium met licht.*

*Anderen voor Turner trokken al de gordijnen open, ze maakten het geheim publiek; ik leen de lichten van
 tijdsgenoten zoals Toynbee, Drinnon, Jennings, Camatte, Debord, Zerzan; van voorgangers zoals Melville, Thoreau,
 Blake, Rousseau, Montaigne, Las Casas; en van Lao Tze, van zover het geschreven geheugen reikt.*

*Turner gebruikt de lichten van de mensengemeenschappen van voor de beschaving om verder te kijken dan de
 geografie. Hij kijkt met de ogen van de ontheemden van deze ooit zo mooie wereld die op de rug van een schildpad rust,
 van dit dubbele werelddeel met lege poelen, stukgereten oevers, met wouden die dorre kraters werden de dag dat het
 Amerika werd genoemd.*

*... een immens beeld uit de Spiritus Mundi
 Vertroebelt mijn zicht ...*

Zijn aandacht op het beeld, vroeg Yeats,

*En wat voor woest beest, zijn uur eindelijk aangebroken,
 Slept zich loom naar Bethlehem om te worden geboren?*

Het visioen is even duidelijk voor Turner als voor Yeats:

*De duisternis valt weer in; maar nu weet ik
dat twintig eeuwen loodzware slaap
tot een nachtmerrie werden getergd door een kribbe.*

De zieners keerden als vanouds terug naar hun gemeenschappen om hun visioenen te delen, net zoals de vrouwen hun maïs deelden en de mannen hun jachtbuit.

Maar er is geen gemeenschap. Zelfs de herinnering aan de oude gemeenschappen is een vaag beeld uit de Spiritus Mundi.

De hedendaagse ziener spreidt zijn visie over vellen papier, op stukgereten oevers van dorre kraters waar geharnast tuig op wacht staat en het paswoord vraagt, Positief Bewijs. Geen enkel visioen haalt die deuren. Het enige lied dat weerklinkt is zo droog en zo dood als de fossielen in het zand.

Turner, die zelf een wachter is, een professor, heeft de moed van een Bartolomé de Las Casas. Hij bestormt de deuren, weigert het paswoord te geven, en hij zingt, hij raast, hij danst bijna.

Het harnas valt af. Zelfs als het niet gedragen wordt zoals kleren of maskers, zelfs als het aan het lijf en het gezicht kleeft, zelfs als huid en vlees er mee afgerukt moeten worden, het harnas komt eraf.

De laatste tijd worden de deuren dikwijls bestormd. Recent nog zong er een dat het netwerk van fabrieken en mijnen de Goelagarchipel heette en dat alle werknemers zeks waren (dat wil zeggen lijfeigenen, gevangenen, werkkamparbeiders). Een andere zong dat de Nazi's de oorlog verloren maar hun nieuwe orde niet. Er zijn meer en meer razenden. Zal het binnenkort regenen? Is dit de schemering van een nieuwe ochtend? Of is het de schemering waarin de uil van Minerva kan zien omdat de dag al voorbij is?

* * *

Turner, Toynbee en de anderen richtten hun aandacht op het beest dat het enige thuis van alle levende wezens vernietigt.

Turner ondertitelt zijn boek "De Westerse Geest tegen de Wildernis." Met de Westerse Geest bedoelt hij de houding of instelling, de ziel of de spirit van de Westerse beschaving, nu gekend als De Beschaving.

Turner definieert de Wildernis op dezelfde manier als de Westerse Geest dat doet, behalve dat de term bij Turner positief is, en negatief voor de Westerse Geest: de Wildernis omvat de gehele natuur en alle mensengemeenschappen buiten de Beschaving.

In "A study of History" is Toynbee nog enthousiast over de geschiedenis en over de beschaving. Na de opkomst en de val van de Nazi Derde Orde te hebben meegemaakt en alle verfijningen erna, verloor Toynbee zijn enthousiasme. Hij schreef dit verlies neer in "De Mensheid en Moeder Aarde" (Mankind and Mother Earth). Het visioen in dit boek is verwant aan dat van Turner: de Mensheid richt Moeder Aarde ten gronde.

Bij Toynbee staat de Mensheid voor de Westerse Geest zowel als voor de mensengemeenschappen buiten de beschaving, en zijn Moeder Aarde staat voor alle leven.

Ik zal de term "Moeder Aarde" van Toynbee lenen. Zij is de eerste hoofdrolspeelster. Ze leeft, ze is het leven zelf. Ze draagt en brengt al wat groeit ter wereld. Velen noemen haar Natuur. Christenen noemen haar Wildernis. De andere naam die Toynbee voor haar heeft is Biosfeer. Ze is het land, het water en de laag grond die op onze planeet liggen. Ze is de enige habitat voor levende wezens. Toynbee beschrijft ze als een dunne, delicate huid, niet hoger dan vliegtuigen kunnen vliegen en niet dieper dan mijnen kunnen worden gegraven. Kalksteen, steenkool en olie maken er deel van uit want het is materie die ooit leefde. Ze filtert selectief de straling van de zon zodat het leven niet verbrandt. Toynbee vergelijkt haar met een uitwas, een halo of roest op de oppervlakte van de planeet, en hij vermoedt dat er helemaal geen enkele andere Biosfeer bestaat.

Toynbee zegt dat de Mensheid, de mensen, wij met andere woorden, zeer machtig zijn geworden, machtiger dan gelijk welk ander levend wezen, en uiteindelijk zelfs machtiger dan de Biosfeer. De Mens heeft de macht om die delicate korst stuk te rijten, en doet dat ook.

Er zijn veel manieren om over een valkuil te spreken. Die kan worden beschreven vanuit het standpunt van het zelfregulerende milieu, van de pelsjager, of van het gevangen dier, of zelfs vanuit het standpunt van de val zelf, namelijk vanuit het objectieve, wetenschappelijke, technologische standpunt.

Er zijn evenveel manieren om over de verwoesting van de Biosfeer te spreken. Vanuit het standpunt van één enkele protagonist, de Aarde zelf, kan gezegd worden dat Ze zelfmoord aan het plegen is. Met twee hoofdrolspelers, de Mensheid en Moeder Aarde, kan je stellen dat Wij Haar vermoorden. Wie dit standpunt inneemt en huivert van schaamte, zou misschien liever een walvis zijn. Wie het standpunt van het gevangen dier inneemt, zoekt een derde protagonist.

Toynbee's protagonist, de Mensheid, is te vaag. Die omvat alle beschavingen zowel als alle gemeenschappen buiten de beschaving. Maar die gemeenschappen leefden, zoals Toynbee zelf aantoonde, gedurende duizenden generaties samen met andere wezens zonder ooit een haar van de Biosfeer te krenken. Zij zijn de pelsjagers niet, maar de gevangenen.

Maar wie is dan de verwoester van de Biosfeer? Turner wijst naar de Westerse Geest. Dat is de held die zich meet met de Wildernis, die oproept tot de totale vernietigingsoorlog van de Geest tegen de Natuur, de Ziel tegen het Lichaam, de Technologie tegen de Biosfeer, de Beschaving tegen Moeder Aarde, en god tegen iedereen.

Marxisten wijzen naar de Kapitalistische productiemethode, soms alleen maar naar de Kapitalistische Klasse. Anarchisten wijzen naar de Staat. Camatte wijst naar het Kapitaal. De Nieuwe Razenden wijzen naar de Technologie of naar de Beschaving of naar beide.

De protagonist van Toynbee mag dan al te vaag zijn, de andere zijn te eng.

De Marxisten zien slechts de balk in het oog van de vijand. Ze vervangen hun boosdoener door een held, de Antikapitalistische productiemethode, het Revolutionair Apparaat. En ze zien gewoon niet dat hun held identiek dezelfde "vorm heeft met een leeuwenlichaam en een mannenhoofd, de blik leeg en meedogenloos als de zon". Ze zien gewoon niet dat de Antikapitalistische productiemethode nog sneller dan zijn broer de Biosfeer wil verwoesten.

Bij de Anarchisten heb je dan weer evenveel variatie als in de gehele Mensheid. Je hebt openbare anarchisten en commerciële en er zijn er zelfs een aantal te huur. Sommige Anarchisten kan je alleen onderscheiden van de Marxisten omdat ze minder goed geïnformeerd zijn. Ze willen de Staat vervangen door een netwerk van computercenters, fabrieken en mijnen, die allemaal bestuurd worden "door de arbeiders zelf" of door een Anarchistische Vakbond. Dit apparaat noemen ze geen Staat. De naamsverandering drijft het beest uit.

Camatte, de nieuwe Razenden en Turner behandelen de boosdoeners van de Marxisten en van de Anarchisten als gewone attributen van de echte hoofdrolspeler. Camatte geeft het monster een lichaam, hij noemt het monster Kapitaal, hij leent die term van Marx maar geeft het een nieuwe inhoud. Hij belooft de oorsprong en het traject van het monster te beschrijven maar heeft dat nog niet gedaan. De nieuwe Razenden leenden de lichten van onder andere L. Mumford en J. Ellul, maar zijn tot nu toe, en voor zover ik weet, niet verder gegaan dan Camatte.

Turner gaat verder. Hij wil zich beperken tot de beschrijving van de geest van het monster, maar hij weet dat het lijf, niet de geest, de gemeenschappen opslokt en Moeder Aarde verscheurt. Hij zegt veel over de oorsprong en het traject van het monster, en hij spreekt dikwijls over zijn harnas. Maar hij is niet van plan het monster een naam te geven of om het lijf te beschrijven.

Ik wil het hebben over het lijf van het beest. Want het heeft een lijf, een monsterlijk lijf, een lijf dat machtiger is dan de Biosfeer. Het is misschien een lijf dat niet zelf leeft. Het is misschien iets doods, een groot kadaver. Het beweegt zijn trage dijen misschien alleen indien er zich levende wezens in bevinden. Hoe dan ook, dit is het lijf dat de verwoestingen aanricht.

Indien de Biosfeer een uitwas van de aardkorst is, dan is het beest dat haar verwoest, ook een uitwas. De verwoester van de Aarde is een roest of een halo aan de oppervlakte van een mensengemeenschap. Die wordt niet uitgescheiden door elke gemeenschap, noch door de gehele Mensheid. Toynbee legt de schuld bij een kleine minderheid van slechts enkele gemeenschappen. Misschien ontstond het kadaverachtige beest slechts één keer in één gemeenschap, tussen zovele.

* * *

Het kadaverachtige beest, uitgescheiden door een mensengemeenschap, is jong, hoogstens twee tot driehonderd generaties. Maar we nemen eerst een kijkje bij de mensengemeenschappen, want die zijn veel ouder, ze zijn duizenden generaties oud.

Er wordt gezegd dat zelfs mensengemeenschappen jong zijn, dat er een tijd was toen alles zich onder water afspeelde, tot er een muskusrat naar de zeebodem dook en wat aarde terugbracht naar de rug van de schildpad. Dat wordt gezegd.

De eerste wandelaars die voordeel haalden uit de arbeid van de muskusrat, waren waarschijnlijk reuzen of goden die men vandaag dinosauriërs noemt.

Moderne grafschenners graven de beenderen van die goden op en stellen ze tentoon in glazen dozen van Positief Bewijs. De grafschenners gebruiken die dozen met beenderen om alle andere verhalen uit het geheugen van de mensen te verdrijven. Maar de verhalen van de grafschenners zijn saaier dan de talloze andere verhalen, en hun dozen met beenderen werpen alleen licht op de grafschenners zelf.

De verhalen zijn even verscheiden als hun vertellers. In veel verhalen reikt het geheugen terug naar een tijd toen het geheugen toebehoorde aan een grootmoeder die de zwemmers, de kruipers en de wandelaars kende als verwanten omdat ze even zelden op haar achterste poten liep.

In een heel oud verhaal viel de eerste grootmoeder door een gat in de hemel op aarde.

In een recent verhaal was ze een vis met een neus, die spelenderwijs leerde ademen door die neus, en overleefde toen haar poel opdroogde.

In een ander oud verhaal heeft de Biosfeer verschillende grootmoeders ingeslikt vooraleer de eigenlijke voorouder ten tonele verschijnt, en de verwachting is dat ze de achterkleinkinderen van deze voorouder ook zal inslikken. Het is goed mogelijk dat Toynbee de relatieve macht van beide protagonisten fout inschatte.

Veel verhalen hebben het over miniatuur grootouders, dwergen; een modern verhaal noemt hen boomspitsmuizen.

Deze dwergen woonden op aarde toen de reuzen, de dinosauriërs, in volle daglicht rondliepen. De voorzichtige boomspitsmuizen deden zich pas 's nachts te goed aan insecten, niet omdat die reuzen kwaadaardig waren, maar gewoon vanwege het verschil in afmetingen. Veel boomspitsmuizen waren tevreden met deze gang van zaken en bleven boomspitsmuis. Een aantal, hoogstwaarschijnlijk een kleine minderheid, wou overdag rondlopen.

Gelukkig voor die paar woelige muizen behoorden de dinosauriërs tot de groep grootmoeders die de Biosfeer inslikte. De vroegere boomspitsmuizen koesterden zich in de zon, of ze dansten en speelden in volle daglicht, zonder vrees vertrappeld te worden. Minderheden van die groep werden weer rusteloos; sommige wilden kruipen, andere vliegen. De voldane, conservatieve meerderheid, tevreden met haar mogelijkheden, goed en wel in haar omgeving ingepast, bleef wat ze was.

* * *

De bestuurders van de Goelagarchipel vertellen ons dat al wat zwom, kroop, wandelde of vloog, zijn hele leven lang moest werken om te eten.

Die bestuurders komen te vroeg met hun nieuwsbericht. De verschillende soorten levende wezens zijn nog niet allemaal uitgeroeid. Jij, lezer, loop er gewoon eens tussen of bekijk ze van op afstand, en je zal zien dat hun leven gevuld is met dansen, spelen en feesten. Zelfs de jacht, het besluipen en uitvallen en springen, is niet wat wij Werk noemen, maar Plezier. De enigen die werken zijn de gedetineerden van de Goelagarchipel, de zeks.

De voorouders van de zeks werkten minder dan de eigenaar van een KMO. Ze wisten niet wat werk was. Ze leefden in wat J.J. Rousseau "de natuurlijke toestand" noemde. Die term van Rousseau moet weer worden ingevoerd. Hij werkt op de zenuwen van zij die, met de woorden van R. Vaneigem, kadavers in hun mond hebben. Hij maakt het harnas zichtbaar. Zeg "de natuurlijke toestand" en overal zie je kadavers opkijken.

Hou vol dat "Vrijheid" en "de natuurlijke toestand" synoniemen zijn, en de kadavers proberen je te bijten. De tamme, de getemde, proberen het woord vrijheid te monopoliseren; ze willen het toepassen op hun eigen toestand. Ze gebruiken het woord "wild" voor "vrij". Maar het is een ander publiek geheim dat de tamme, de getemde, af en toe wild wordt maar nooit vrij zal zijn zolang hij in hun hok blijft.

Ook het gewone woordenboek houdt het geheim slechts half verborgen. Het begint met "vrij zijn wil zeggen een burger zijn!" Maar dan staat er, "Vrij: a) niet gedwongen door wat dan ook buiten de eigen natuur of het eigen wezen; b) beslissen op basis van de keuze van de persoon of van zijn wensen ..."

Het geheim is ontdekt. Vogels zijn vrij tot mensen ze in kooien stoppen. De Biosfeer, Moeder Aarde zelf, is vrij wanneer ze zichzelf nat maakt, zich in de zon koestert en haar huid laat bloeien met veelkleurig haar vol kruipers en

vliegers. Ze is niet gedwongen door wat dan ook buiten haar eigen natuur of wezen tot er een andere bol van gelijkaardige grootte tegen haar botst, of tot een kadaverachtig beest haar huid doorboort en haar darmen blootlegt.

Bomen, vissen en vogels zijn vrij als ze van zaad tot volwassenheid groeien, elk hun eigen mogelijkheden en wensen waarmaken – tot de vrijheid van het insect wordt beknot door die van de vogel. Het opgegeten insect heeft zijn vrijheid gegeven aan de vrijheid van de vogel. De vogel, op zijn beurt, bemest en plant het zaad van de favoriete plant van het insect, waardoor de vrijheid van het nageslacht van het insect verzekerd is.

De natuurlijke toestand is een gemeenschap van vrijheden.

Dat was de omgeving waarin de eerste mensengemeenschappen ontstonden, en zo bleef het nog voor duizenden generaties.

Moderne antropologen met een Goelag in hun hersenen herleiden dergelijke mensengemeenschappen tot de bewegingen die het meest op werk lijken, en noemen de mensen die hun favoriete voedsel plukken en soms dragen, Verzamelaars. Een bankbediende noemt zo'n gemeenschappen Spaarbanken!

De zeks op een koffieplantage in Guatemala zijn Verzamelaars, en de antropoloog is een Spaarbank. Hun vrije voorouders hadden wel wat beters te doen.

Het !Kung-volk overleefde bij wonder als een gemeenschap van vrije mensen tot in onze eigen tijdperk van verdelgingen. R.E. Leakey observeerde ze in hun weelderige Afrikaanse thuiswouden. Ze beschaven niets of niemand behalve zichzelf. Ze maken van zichzelf wat ze willen. Ze worden niet gedwongen door wat dan ook buiten zichzelf – niet door wekkers, niet door schulden, niet door opdrachten van bazen. Ze feesten en vieren en spelen, voltijds, behalve wanneer ze slapen. Ze delen alles met hun gemeenschappen: voedsel, ervaringen, visioenen, gezang. Delen leidt tot enorme persoonlijke voldoening, diepe innerlijke vreugde.

(Ook vandaag nog ervaren wolven de vreugde van het delen. Misschien betalen overheden daarom premies aan moordenaars van wolven.)

S. Diamond observeerde andere vrije mensen die tot in onze tijd overleefden, ook in Afrika. Hij zag wel dat ze niet werkten, maar kreeg zichzelf zover niet om het ook in het Engels te zeggen. In plaats daarvan zei hij dat ze het verschil niet kenden tussen werken en spelen. Bedoelt Diamond daarmee dat de activiteiten van vrije mensen nu eens werk zijn, dan weer spel, al naar gelang het humeur van de antropoloog? Bedoelt hij dat ze niet weten of hun bezigheden werk of spel zijn? Bedoelt hij dat wij, geharnaste tijdgenoten van Diamond, hun werk niet van hun spel kunnen onderscheiden?

Indien de !Kung onze burelen en fabrieken zouden bezoeken, dan zouden ze niets anders kunnen denken dan dat we spelen. Waarom zouden we daar anders zijn?

Ik denk dat Diamond iets veel diepzinniger bedoelde. Een time-and-motion ingenieur die een beer bij een bessenstruweel observeert, weet echt niet wanneer hij op zijn klokken moet drukken. Begint de beer met werken wanneer hij naar de struiken toestapt, wanneer hij een bes plukt, wanneer hij zijn muil opent? Indien de ingenieur nog half bij zijn verstand is, kan hij zeggen dat de beer het verschil tussen spel en werk niet kent. Indien hij een greintje verbeelding heeft, kan hij zeggen dat de beer plezier beleeft van zodra de bessen dieprood kleuren, en dat geen enkele van de bewegingen van de beer werk zijn.

Leakey en nog anderen leren ons dat de eigenlijke voorouders van de mensen, onze vroegste grootmoeders, afkomstig zijn uit weelderige Afrikaanse wouden, ergens in de buurt van de !Kung. De conservatieve meerderheid, diep tevreden met de onbeperkte vrijgevigheid van de natuur, gelukkig met haar vaardigheden, in vrede met zichzelf en de wereld, had geen reden om dit thuis te verlaten. Ze bleven.

Een rusteloze minderheid begon te zwerven. Misschien volgden ze hun dromen. Misschien droogde hun favoriete poel op. Misschien liepen hun favoriete dieren weg. Deze mensen waren erg op dieren gesteld; ze wisten dat het hun naaste verwanten zijn. Van de zwervers zegt men dat ze naar elk woud wandelden, naar elke vlakte, naar elke oever van Eurazië. Ze wandelden of dreven naar zowat elk eiland. Ze wandelden over de landbrug aan het noordelijke land van ijs tot het meest zuidelijke tipje van het dubbele continent dat later Amerika zou heten.

De zwervers kwamen in hete streken en in koude, in landen met veel regen en in landen zonder. Sommigen hadden wellicht heimwee naar het warme thuisland dat ze verlieten. Maar dan zal de aanwezigheid van hun favoriete dieren, hun verwanten, dat verlies goed gemaakt hebben. We kunnen nog altijd zien welke eer deze dieren werd betuigd op de grotwanden van Altamira, op de rotsen in Abrigo del Sol in de Amazone vallei.

Enkele vrouwen leerden van de vogels en van de wind hoe je zaden kon verspreiden. Een aantal mannen leerde jagen van de wolven en van de arenden. Maar geen enkele van hen heeft ooit gewerkt. En iedereen weet het. De

geharnaste Christenen die deze gemeenschappen later "ontdekten" wisten dat ook, en dat werkte serieus op hun zenuwen, het stak hen dwars, de kadavers keken op. De Christenen spraken van vrouwen die "hitsig dansen" in de velden in plaats van zich te beperken tot de huiselijke karweitjes, ze zeiden ook dat de jagers heel wat duivelse "hocus pocus" uitvoerden vooraleer aan die boogpees te trekken.

Die Christenen, vroege time-and-motion ingenieurs, wisten ook niet wanneer het spel eindigde en het werk begon. De Christenen, al heel lang gewoon aan het labeur van de zek, vonden het gewoon niet kunnen dat die hitsige en duivelse heidenen durfden beweren dat de Vloek van het Werk niet op hen was gevallen. De Christenen maakten zeer snel een einde aan die "hocus pocus" en dat dansen, en ze keken er goed op toe dat iedereen het verschil kende tussen werken en spelen.

Onze voorouders – ik zal Turner's woord gebruiken en hen de Bezetenen noemen, hadden wel wat beters te doen dan het gevecht om te overleven. Ze hielden van de natuur en de natuur beantwoordde die liefde. Waar ze ook kwamen, overal vonden ze overvloed, zoals Marshall Sahlins aantoonde in zijn *Stone Age Economics*. In *La Société contre l'état* beweert Pierre Clastres met nadruk dat het gevecht voor het overleven gewoon niet bestond bij de Bezetenen; wel bij de Onteigenden in de hollen en marges van de voortschrijdende industrialisatie. Na een uitgebreid overzicht van rapporten uit verschillende plaatsen en tijden, een zicht op "Primitieve culturen als een geheel", besluit Leslie White dat er genoeg te eten is voor een rijkdom aan leven die zeldzaam is bij de "beschaafden." Ik zou het woord Primitief niet gebruiken als ik het heb over mensen met een overvloed aan leven. Ik zou het woord Primitief gebruiken voor mezelf en mijn tijdgenoten met onze voortschrijdende armoede aan leven.

* * *

Het belangrijkste deel van onze armoede is dat de rijkdom van het leven van de Bezetenen nog amper toegankelijk is voor ons, zelfs voor diegenen onder ons die onze verbeelding niet aan banden hebben gelegd.

Onze professoren hebben het over fruit en noten, huiden en vlees. Ze wijzen naar onze grootwarenhuizen, vol met fruit en noten. Wij hebben een overvloed waar onze voorouders amper van droomden. Meer bewijs hoeft je toch niet. Dit zijn toch wel echte dingen, dingen die van belang zijn. En als we meer fruit en noten willen, kunnen we nog altijd naar het theater voor een goed stuk; we kunnen ons zelfs languit voor tv aan het hele wereldwijde spektakel te goed doen. Halleluja! Wat willen we nog meer?

Dankzij onze professoren hebben we nog nauwelijks toegang tot onze gevaarlijke, demonische, bezeten voorouders die dachten dat fruit en noten geen echte dingen waren, maar bijzaak, en die zichzelf overgaven aan visioenen, mythen en ceremonieën. Dankzij onze professoren weten we nu dat visioenen zelfbedrog zijn, mythes en sprookjes, en ceremonieën zijn een soort komedie die ook dagelijks in de cinema te zien is.

We weten zelfs heel veel over Bezitten. Bezittingen zijn eigendom. We bezitten huizen en garages en auto's en stereo's, en we zijn voortdurend gehaast om nog meer te bezitten; er staat geen limiet op wat we allemaal willen bezitten. Je mag gerust stellen dat hebben ons belangrijkste doel is, dat is het niet bij hen.

Een zeldzame professor, zoals Mircea Eliade, bevrijdt zich van zijn geharnaste blik en doorziet het ijzeren gordijn van inversie en vervalsing. En zelfs Eliade versluiert wat hij ziet door analogieën en overblijfselen te vinden in onze wereld. De engte die ons scheidt van de overkant is al driehonderd generaties aan het verbreden, en wat er ook gekannibaliseerd werd van de overkant is geen overblijfsel meer van hun activiteiten maar een excretie van de onze: stront dus.

Door de school tot een schone lei gereduceerd, kunnen we nog onmogelijk weten wat het is erfgenaam te zijn van duizenden generaties visioenen, inzichten, ervaringen.

We kunnen onmogelijk weten hoe het was om de planten te horen groeien, ze te voelen groeien.

We kunnen onmogelijk weten hoe het was het zaad in de schoot te voelen nestelen en leren het zaad te voelen in de schoot van de aarde, te voelen zoals de aarde voelt, en je uiteindelijk helemaal overgeven en je laten bezitten door de Aarde, om de Aarde te worden, de eerste moeder van alle leven te worden. We zijn echt arme stakkers. Duizenden generaties visioenen, inzichten en ervaringen zijn uitgewist.

In plaats van onszelf los te laten, in plaats van te genieten, hoe moeizaam ook, van hun machten, maken we definities en maken we hokjes.

We spreken van Matri-archaat. Die naam is een goedkope plaatsvervanger voor een hele ervaring. Het is echt een koopje, en we staan altijd paraat voor een koopje. Zodra er een naam op de deur staat, mag je ze toedoen. En we houden deuren graag gesloten.

Matri-archaat staat op een deur van een tijd toen vrouwen zichzelf kenden, en als dusdanig gekend waren door mannen, als scheppers, als ontvangers van het leven, als belichamingen van het eerste wezen, als eerste wezens.

De naam op de deur kennen, is niets kennen. De Kennis begint aan de andere kant van de drempel. Zelfs de naam op de deur is fout. Matri verwijst naar moeder, maar Archaat komt uit een heel andere tijd. Archaat verwijst naar een overheid, naar een kunstmatige in plaats van een natuurlijke orde, naar een orde waarin de Archont altijd een man is. An-archie zou een beter woord zijn op die deur. Het Griekse voorzetsel "an" betekent "zonder."

Aan de andere kant van de drempel keert de bezeten moeder terug naar haar lichaam en deelt haar ervaring met haar verwanten, net zoals ze fruit en noten deelt.

Het fruit en de noten zouden ons al lang de strot uit komen. Maar haar zusters, neven, nichten en verwanten dorsten naar haar ervaring.

Als de moeder haar ervaring deelt, deelt ze ook de duizenden generaties visioenen en inzichten, de wijsheid die haar ervaring betekenis geeft, zo schrikbarend diepzinnig. Ze gebruikt geen krijt en geen bord. Ze schrijft geen boek. Ze zingt, ze springt, ze begint een "hitsige dans," de "orgie" die de Christenen ooit zo bang zal maken.

Haar neven en nichten dansen mee. Ze laten zich gaan, ze geven zich over aan haar gezang, haar bewegingen. Ze laten zich ook bezitten door de geest van de aarde. Ze beleven ook het grootst denkbare plezier.

De neven laten zich ook gaan; ze zijn ook bezeten, verrijkt. Maar als de ceremonie voorbij is, voelen ze wel dat ze minder hebben om naar uit te kijken dan hun zusters. Ze weten dat ze geen scheppers van leven zijn, geen eerste wezens. Gunter Grass tekent in "De bot" een levendig portret van dit minderwaardigheidsgevoel van die neven, die mannen in de onbedorven natuurlijke toestand. Het zijn dekhengsten. Het zijn seksuele objecten. Ze maken zich op en behangen zich met versieringen, net zoals pauwen, eenden en hun andere verwanten, om aantrekkelijk te zijn voor vrouwen.

Naar het woud nemen ze speren en pijlen mee die lijken op penissen, en ze komen terug naar het dorp met vlees. Maar ze weten dat vlees, zelfs al is het minder alledaags dan fruit en noten, nog altijd bijkomstig is in vergelijking met de trances van hun bezeten en ongedwongen tante, want die brengen je oog in oog met de bronnen van het Zijn.

De neven zoeken ook visioenen. Ze zijn ook erfgenamen van duizenden generaties van observatie en slimheid. Daar keken hun ooms op toe. Die weten wel dat het woud niet is wat het nu voor ons is: een kraal met vlees, een houtfabriek. Ze weten dat het woud leeft en dat het vol zit met levende wezens. En zij laten zich ook gaan, net als hun tantes, ze laten zich bezitten door de geest van een boom, van een plaats, van een dier. Indien ze veel en goed leren, kijken ze zelfs omhoog, boven de bomen. Ze gaan voor de hemel. En op zeldzame gelegenheden neemt de geest van de hemel bezit van hen. Ze vliegen. Ze worden de hemel, voelen al zijn bewegingen, vermoeden al zijn intenties. Ze worden de hemel die met de aarde paart en haar bevrucht en leven schenkt. Een man die met zo'n verhaal terugkomt heeft veel en veel meer te delen dan alleen maar vlees.

Dat moeten nogal eens trances geweest zijn! Dat soort diepzinnige vieringen van het leven kent geen enkele analogie, geen enkele tegenhanger in de voor Turner "enge, onzijdige, antropocentrische versie die de Westerse beschaving zo ongemakkelijk familiair gemaakt heeft ..."

Hoe ver de vooruitgang ons al heeft gebracht, wordt treffend geïllustreerd door de toevallige toerist bij de ziener. De toerist luistert naar de oude man die blijkbaar op de een of andere manier van de andere oever in onze tijd binnenglijdt. De toerist zit, tijdens wat hij zelf een "seance" noemt, rusteloos foto's te nemen. Op het einde tovert de toerist dan een foto tevoorschijn die bewijst dat de ziener niet gevlogen heeft, hij kwam zelfs niet los uit zijn stoeltje. En de toerist vertrekt, in de zelfvoldane overtuiging dat zij, en niet hij, onnozelaars en idioten zijn.

Foto's tonen waar wij meest in geïnteresseerd zijn: de oppervlakte van de dingen. Ze tonen geen eigenschappen, geen geesten.

Sommige mensen die de gemeenschappen verlieten, herinnerden zich een aantal eigenschappen. Ze herinnerden zich stukjes van de vreugde van het bezitten – niet van het bezitten van dingen, maar van het bezitten van het zijn.

Ze herinnerden zich – maar vaag, mistig. Omgeven door dingen verloren ze het vermogen eigenschappen waar te nemen. Ze wisten dat de tijd die ze achter zich lieten, waardevoller was, zuiverder, mooier dan wat ze sindsdien ooit vonden. Maar hun taal verarmde. Ze konden alleen maar spreken over hun verlies door te vergelijken met de dingen uit hun eigen wereld. Ze noemden de vergeten tijd de Gouden Tijd.

* * *

Een geharnaste stelt de vraag: Indien die Gouden Tijd zo waardevol was, zo mooi, zo zuiver, waarom verlieten de mensen die dan? Indien de Beschaafde het zich herinnert, waarom spoedt hij zich dan niet terug? Indien het zo comfortabel was, waarom gooien de landbouwers dan hun ploegen niet weg om de plantstok weer op te nemen? (Dezelfde vraagsteller wil ook weten: Indien je zo slim bent, waarom ben je dan niet rijk?)

Deze vragen hebben ook antwoorden. Maar de vraagsteller wil ze niet horen. Hij kent het antwoord al. De Mensheid verliet de natuurlijke toestand omdat de Beschaving een hoger niveau heeft. (Hoger dan wat? De geharnaste zal het nooit zeggen. Hij verandert snel van onderwerp.)

De theorie van het hogere niveau is zo oud als de Beschaving zelf. Een van de meest invloedrijke moderne versies is van een negentiende-eeuwse advocaat uit de staat New York, Lewis Henry Morgan.

Als consultant voor speculerende zakenmannen, Republikeins politicus en racist, vond Morgan toch de tijd om zijn bureaus uit de staat New York te bestuderen, de verwoeste resten van de ooit zo talrijke gemeenschappen van Irokezen (Haudenosaunee). Washington en Jefferson, de racistische voorgangers van Morgan, hadden benadrukt dat de Irokezen kinderen waren, maar Morgan dacht dat ze een stadium tussen het Kind en de volwassenheid hadden bereikt.

Morgan veralgemeende zijn racisme in een ladder, elke sport glinsterend van racistisch vernis. Hij deed geen enkele moeite zijn misprijzen te verhullen, integendeel, hij liep ermee te pronken. Dit misprijzen was (en is nog steeds) een teken van verfijning in Amerika. De laagste sport, het stadium van het kind, noemde hij Barbarij. En de hogere sporten waren natuurlijk de Beschaving, de bovenste sport was de Amerikaanse Beschaving. En op die bovenste sport stond Morgan met het Grote Witte Ras. De Amerikaanse professoren waren zo vereerd dat ze Morgan tot voorzitter kozen van de American Association for the Advancement of Science.

De professoren zouden later hun stem betreuren. De racistische ladder van Morgan zou worden overgenomen door de agitator Karl Marx en de revolutionaire zakenman Friedrich Engels. Marx wou die ladder oplappen maar kwam er uiteindelijk niet toe. Engels deed het. Maar veel moest er niet worden opgelapt. Hij nam de ladder in zijn geheel over, met alle racistische vernis van de naamgeving van Morgan: Wildernis, Barbarij, enzovoort. Engels paste alleen de bovenste sport aan. Hij gaf die een andere naam en plaatste er nog een andere boven.

Engels gaf het Grote Witte Ras de naam Kapitalistische Klasse, en op de sport erboven kwamen de leiders en volgelingen van de politieke partij van Marx. In die vorm werd de racistische ladder van Morgan de officiële godsdienst van de USSR, van China, van Oost-Europa en van andere landen waar de namen van de sporten de hoofden van schoolkinderen werden ingeramd als een catechismus.

Natuurlijk zagen de Amerikaanse professoren het niet zitten dat de agitatoren de ladder gebruikten en dus vergaten ze Morgan. (Dit is zeer gemakkelijk in plaatsen waar het geheugen in handen is van uitgeverij van het geschreven woord.)

Maar het racisme verdween niet uit Amerika en de ladder van Morgan was gewoon te goed om over te laten aan de agitatoren. Archeoloog V.G. Childe, alhoewel zelf een Marxist, gaf de ladder een aura van fatsoen door de sporten op te vullen met het laatste Positief Bewijs. En de ladder keerde terug naar Amerika, niet zozeer als een officiële godsdienst maar veeleer als een laatste toevlucht, voor noodgevallen. Verwijzingen naar "de natuurstaat", de natuurlijke toestand zorgen altijd voor noodgevallen.

De ladder, de theorie van de hogere niveaus verklaart vanzelfsprekend waarom mensen de natuurstaat verlaten. Daarvoor werd hij ook ontworpen. De titel van het boek van Engels is De oorsprong van het gezin, van de particuliere eigendom en van de staat. De uitleg is eenvoudig, lucide, eigenlijk mechanisch, en kan in de lagere school worden onderwezen. Het enige wat er moet gebeuren, is wegstijgen van levende wezens en zich concentreren op dingen. De ladder is een ding. De sporten van de ladder zijn dingen. En de verbanden tussen de lagere en de hogere sporten zijn ook dingen. Het zijn hulpmiddelen. Childe gaf zijn boek de misleidende titel Man makes himself. Dit gaf de indruk dat het onderwerp een levend wezen was. Voor Childe is de Mens een ding, een vat vol objecten en hulpmiddelen met Materie als de kern en de Mens als een uitwas ervan.

Het hulpmiddel dat verantwoordelijk is voor de overgang van de Mens van de Natuurstaat naar de Barbarij, is een gadget dat de Materiële Omstandigheden wordt genoemd, of voluit het Niveau van Ontwikkeling van de Productieve Krachten. Ditzelfde hulpmiddel is verantwoordelijk voor alle overgangen naar alle hogere sporten.

Marx en Engels, net zoals Morgan, leefden in een tijd toen de materiële omstandigheden, letterlijk de aarde zelf, werden weggehaald van onder de voeten van de vroegere heersers, de gehate baronnen en bisschoppen. De kapitalistische eigenaars van mijnen en fabrieken kochten de gronden van de aristocraten. Marx en Engels voorspelden dat de grond ook zou worden weggehaald van onder de voeten van de kapitalisten en ze gaven vorm aan hun verlangen naar de eerste dageraad.

Dit gaat zo. De Mens bestaat sinds duizenden generaties als Wilde. Dan, zo'n driehonderd generaties geleden, worden de materiële omstandigheden gunstig voor iets hoger dan de wildernis. Deze omstandigheden bevatten landbouw, metallurgie, het wiel, enzovoort. Zodra hij over al die dingen beschikt, is de Mens in staat overschotten te produceren, een marge. (Ook Turner valt voor dit deel van de theorie.) Dit overschot, deze marge is de steun, en letterlijk het voedsel van de Heerlijke nieuwe wereld die mogelijk wordt: koningen, legergeneraals, slavendrijvers, bazen van dwangarbeiders. De Mens wou altijd al heersers, permanente legers, slavernij, arbeidsverdeling, maar kon zijn droom niet waarmaken omdat de materiële omstandigheden niet rijp waren. En zodra ze rijp werden, sprongen alle progressief ingestelde Wilden zonder aarzelen naar een hogere sport op de ladder.

(Aan de lezer: doe me een plezier en ga de theorie van de hogere rangen eerst nog eens na. En zeg me dan of je mijn karikatuur nog altijd overdreven vindt.)

De theorie van de hogere rangen kan je aan kleine kinderen vertellen omdat het een sprookje is. Er is niets mis met sprookjes. Maar de aanhangers van dit sprookje beweren dat het iets anders is, ze vinden sprookjes verachtelijk.

* * *

De zogeheten materiële omstandigheden zijn niets anders dan middelen om te feesten, te wandelen en te zweven. Het zijn als de wandelstokken van ouderen. Hun verscheidenheid en complexiteit getuigen van de vindingsrijke van de mensen. Maar het belang van deze dingen voor ons is geen bewijs dat het leven van mensen in natuurlijke toestand uitsluitend draaide om vruchten, noten en wandelstokken. Hoe weinig we ook weten over hun grote momenten, we weten dat het geen industriële pretparken waren, hoogmissen van nieuwe uitvindingen, tentoonstellingen van gadgets. Sommige dingen waren misschien nuttig, maar triviaal in vergelijking met de momenten waarin contact werd gelegd met het begin, de bron van het leven, het Zijn.

Die trivia zijn oud en waren vroeger misschien gevarieerder dan nu. Wanneer vruchten op hoge takken rijpten werden allerhande haken, koorden en ladders bedacht om eerder dan de apen aan die vruchten te geraken.

De mensen kenden zichzelf als verwant met de dieren. Veel van hun gereedschap stelde hen in staat het dierengedrag na te bootsen. Aan de oevers van stromen en meren maakten mensen verschillende soorten vloten en kano's om te drijven zoals eenden en zwanen. Ze bewaarden noten voor de winter zoals eekhoorns. Ze strooiden zaad zoals vogels. Ze weefden netten zoals spinnen. Ze beslopen herten zoals wolven. Wolven hebben sterke tanden en kaken. De mensen maakten punten aan stokken en stenen. (Onze archeologen denken dat ze er, als zeks, hele dagen op los hamerden. We beelden ons weer iets in. Deze mensen werden niet gedwongen door wat Toynbee "onpersoonlijke instellingen" noemde. Ze hadden geen enkele reden om door te hameren wanneer de lol eraf was.)

Moderne gravers hebben de resten opgedolven van oude steden in Anatolië en de Levant, plaatsen die namen zouden krijgen als Shanidar, Jericho, Catal Höyük, Hacilar. In Shanidar gebruikte een hele gemeenschap een grot als winterverblijf. Deze grotbewoners gebruikten metalen voorwerpen. In Jericho begroeven mensen zichzelf door een muur te bouwen, waarschijnlijk om hen voor indringers te beschermen. Dit volk hield zich weinig of niet bezig met zaaien en planten. Meer naar het noorden leefden volkeren die zaaiden en kuddes hoedden, maar ze bouwden steden noch muren. Aan de andere kant van de wereld maakten de voorouders of voorlopers van de Ojibwe, die metallurgie bedreven rond Lake Superior, prachtige instrumenten en sieraden in koper.

Geen enkele van deze volkeren ontwikkelde "onpersoonlijke instellingen". Ze bleven verwanten. Ze bleven al wat ze hadden en al wat ze meemaakten onderling delen. De kopergebruikers van Lake Superior planten geen zaden en hoedden geen kuddes. Misschien hadden ze het gekund, maar ze hadden er geen nood aan. Ze hadden honden. Blijkbaar hebben honden zichzelf gedomesticeerd, uit een onbegrijpelijke liefde voor de mens of onder een of andere parasitaire drang. Maar welke voldoening zit er in het ontwikkelen van stammen parasitaire, hondachtige herten of elanden?

De materiële voorwerpen, de kano's en de wandelstokken, de plantstokken en de muren, waren dingen die elk individu kon maken, of het waren dingen, zoals een muur, die de samenwerking vereiste van verschillende individuen voor een enkele taak. Ik vermoed dat de bouwers van de eerste muren van Jericho ophielden muurbouwers te zijn zodra de

muur af was, daarna keerden ze terug naar belangrijker activiteiten. Ik beweet bovendien dat ze die muur bouwden om ongehinderd verder te kunnen gaan met die belangrijker activiteiten.

Wat de overschotten betreft, de fameuze Marge die door deze instrumenten werd mogelijk gemaakt: Sahlins en anderen hebben aangetoond dat alle gemeenschappen overschotten hadden, samenlevingen met veel instrumenten en met weinig, in weelderige omgevingen en in harde. Nadat alle mensen hun buikje rond hadden gegeten, nadat alle insecten en vogels en dieren hun buikje rond hadden gegeten, was er nog genoeg over om de aarde opnieuw in te zaaien en de scheuten van de nieuwe lente te bemesten. Veel dieren en veel volkeren bewaren wat ze denken nodig te hebben gedurende een gewone winter, maar niemand hamsterde meer dan dat, vrije mensen hebben dat niet nodig.

* * *

De meeste van die instrumenten zijn oud, en de overschotten zijn rijp sinds de eerste dageraad, maar ze leidden niet tot onpersoonlijke instellingen. Mensen, levende wezens maken beide. Maar de verantwoordelijke is niet de Mensheid of de Mens, maar een geïsoleerde gemeenschap, een kleine minderheid in de woorden van Toynbee.

Bovendien gaf die kleine minderheid geen aanleiding tot zulke instellingen in de meest voordelige materiële omstandigheden, in de weelderige wouden rond de Grote Meren of in de overvloedige wouden van Afrika of Eurazië. Ze deden het in de minst gunstige materiële omstandigheden, in een zeer harde omgeving.

Gravers zullen werkelijk tabletten opgraven en ontcijferen die licht werpen op de eerste momenten van die onpersoonlijke instellingen.

De tabletten zijn in het Sumerisch, een taal die ontstond in Centraal Azië. De schrijvers ervan zijn de eerste geletterden. Hun nederzettingen heetten Erech, Ur, Eridu, Lagash. De dorpen liggen in de vallei tussen de Tigris en de Eufraat. De plaats zal later de vruchtbare sikkel worden genoemd, om uit te leggen waarom de ezel een staart heeft.

De eerste tabletten hebben het niet in gunstige zin over de plaats. Ze beschrijven het als een hel en men vraagt zich af waarom ze er bleven. Hun bedoeling is landbouw in de jungle. De rivieren overstromen jaarlijks en bemesten de vallei die in een moeras verandert.

De vrouwen planten de zaden. Op een welbepaald jaar is de overstroming zo hevig dat oogsten en huizen worden weggespoeld. Het jaar daarop is er niet genoeg water en de planten verdorren en sterven in de brandende hitte.

De dorpelingen denken er zeker aan terug te keren naar de gunstiger materiële omstandigheden in Centraal Azië, waar ze zoveel tijd en energie niet moesten steken in het overleven, waar ze tijd hadden voor plezieriger bezigheden.

Maar ze zijn hardnekkig. De grootmoeders roepen de oude mannen bijeen in een raad. Deze mannen hebben gedroomd. De vrouwen moedigen de mannen aan om te dromen over een betrouwbare watervoorziening, niet te veel en niet te weinig.

De mannen zijn ongetwijfeld gekrenkt dat ze voor dergelijke triviale problemen worden weggeroepen van hun geestelijke vervoering. Ze worden waarschijnlijk opgeroepen voor een tweede raad, en een derde, die laatste tijdens een hongersnood.

De oude mannen zijn sloom om te antwoorden. Misschien zagen ze hoe bevers voor een betrouwbare watervoorraad zorgen. Ze dromen. Ze zien dat ze een dam, kanalen en ontwateringsgrachten nodig hebben. Maar wie gaat die bouwen? Toch zeker de oude mannen niet. Ze zijn geen bevers. Ze roepen de jonge mannen op en leggen hun droom uit.

De jonge mannen waren net bezig met nietsdoen en blijken zelfs gretig om hun goede wil en vrijgevigheid te tonen.

Maar niemand wist van aanpakken. De oude mannen hebben misschien wel of misschien niet over de plannen gedroomd, maar ze hebben zeker en vast nooit het overzicht gehouden over de hele zaak. Ze kozen een sterke jonge man, een Lugal, ze zeggen hem dat hij moet gaan kijken naar de bevers. De oude mannen keren dan terug naar hun belangrijker filosofische overpeinzingen.

De Lugal, sterke man in het Sumerisch, leert wel of niet van de bevers, en zal wel of niet de planning opstellen. Maar wat hij zeker doet is toezicht houden. Hij was tenslotte aangesteld door de dorpsoudsten.

Wanneer de dijken en de kanalen zijn gegraven, keert de Lugal terug naar zijn leeftijdsgenoten, fier maar nog niet hovaardig. Er is nog niets veranderd. Dergelijke coöperatieve ondernemingen zijn niet ongevoel in gemeenschappen van verwanten.

Maar dit is Erech, een plaats waar de goden duidelijk niet willen dat mensen zich vestigen. Een enkele overstroming veegt de hele zool de zee in. De vrouwen roepen de mannen weer te raad. Deze keer kiezen de oudsten een nog sterkere jongeman en drukken hem op het hart de bevers meer gewetensvol te bestuderen of dieper te dromen. En deze keer houden de dijken en grachten het, voorlopig toch.

Maar Erech blijft in materieel opzicht een ellendig oord. Het duurt niet lang of de oevers verbrokkelen weer. De ervaren Lugal wordt opgeroepen voor het herstel van de oevers en dijken. De Lugal en zijn neven klagen dat men hen een maan vroeger had moeten oproepen, toen de oevers nog herstelbaar waren, terwijl ze nu de hele zaak volledig moeten herbouwen. Dit gebeurt twee keer, hoogstens drie, vooraleer de Lugal een zitje opeist in de raad van ouderen, zodat hij zijn zeg kan doen over het ogenblik van herstel van de dijken.

Winters gaan, lentes komen, gevuld met feesten, festivals, dans en spel.

De ouderen van Ur, en zelfs die van Lagash, duiden Lugals aan om de irrigatiewerken van Erech te gaan bestuderen.

Een oudere van Erech en dan nog een andere sterven van ouderdom; ze worden vervangen door nieuwkomers.

Inmiddels heeft de Lugal meer ervaring en is hij ouder dan die nieuwkomers en hij maakt zijn mening duidelijk over andere zaken dan dijken. Hij wordt hovaardig en zijn neven steunen hem. Tenslotte zijn zij het die de watervoorziening van Erech regelen. De Lugal durft het zelfs aan een oude grootmoeder te vertellen waar ze haar zaden niet mag planten.

Op een dag wordt de Lugal dood gevonden, vermoord door een god, een god waarvan geweten is dat hij een goede band had met de beledigde grootmoeder. Er wordt een nieuwe Lugal gekozen, een minder arrogante, en de ouderen zorgen ervoor dat hij buiten de raad blijft.

Hier is geen positief bewijs voor. De Sumerische tabletten zijn eigenlijk bijzonder stil over de daden van de vrouwen en de ouderen in de tijd van de eerste Lugals. Naarmate de tijd verstrijkt, helpen de schrijvers van de tabletten het volk vergeten dat Sumerische vrouwen ooit belangrijk waren, dat ouderen in raden zetelden. Maar er was wel gelukkig een tijd voor de eerste Lugal.

** * **

Maar ik kom terug op mijn verhaal.

Het volk van Ur en dat van Lagash hebben hun waterwerken af. Elk jaar breiden die verder uit.

En dan volgt een jaar waarin de dijken van Lagash overstromen in de kanalen van Ur die eveneens overstromen en alles vernielen.

De Lugal van Ur, Urlugal genoemd, is zo woedend dat hij met zijn neven gewapend met speren optrekt tegen Lagash. De woedende jeugd van Ur vernietigt de waterwerken van de burens en achtervolgt de vluchtende Lagash in de woestijn. In hun woede vermoorden ze verschillende vreemdelingen, woestijnnomaden die ze toevallig op hun weg tegenkomen.

Wanneer de belegerde Lagash om een einde van het geweld smeken, leggen de overwinnaars, Urlugal op kop, een zware last op de overwonnen gemeenschap. De man van Ur vraagt herstelbetalingen van Lagash, ze moeten de waterwerken van zowel Ur als van Lagash heropbouwen. De inwoners van Lagash die deze last niet willen of kunnen ondergaan, worden uitgenodigd om de mannen van Ur op geregelde tijdstippen grote geschenken te brengen.

Urlugal is vastbesloten om bij te houden wat hij hoort te ontvangen, want hij is even koppig als al zijn voorgangers die de Vruchtbare Sikkil niet verlieten. Om de geschenken en de schenkers bij te houden, zendt hij twee van zijn neven naar Erech om er de tekens te bestuderen die sommige van de mannen van Erech Lugal op kleitabletten maken om na te gaan wanneer ze best aan het herstel van de dijken beginnen. De mannen van Urlugal maken nu zelf tabletten en kerven er merktekens in om te verwijzen naar de namen van wie nog schatting moet betalen en hoeveel.

Al deze gebeurtenissen vinden niet plaats in het leven van een enkele Urlugal. Urlugal is slechts een van de namen van de Lugals van Ur. De Sumeriërs hebben honderden, misschien wel duizenden Lugals, en de schrijvers vinden nog meer namen van Lugals uit om de tijd op te vullen tussen henzelf en de eerste dageraad. Voor de Sumeriërs is het interval tussen hen en het Begin niet zo kort als hij zal worden voor de Christenen. De koppige Sumeriërs rekenen in miljoenen.

Ik haakte mijn verhaal vast aan Urlugal omdat het zo veelzeggend is, ik zal me er ook aan houden. Hij is nog altijd schattingen aan het innen in Lagash. Zijn neven leven zich uit bij het overzien van de werken aan de kanalen door hun burens in plaats van het zelf te doen.

Maar nu komt er slecht nieuws. Een aantal neven van Urlugal gaat op jacht, misschien in de wouden van Libanon. Een van hen komt meer dood dan levend terug met net genoeg adem in zich om het verhaal te vertellen. Ze werden aangevallen door nomaden met speren, iedereen werd afgemaakt behalve de verteller. De aanvallers zijn waarschijnlijk verwant aan de vreemdelingen die werden afgemaakt door de mannen van Urlugal tijdens hun rooftocht tegen Lagash.

Urlugal maakt onmiddellijk voorbereidingen om zijn sterkste neven tegen die moordlustige vreemdelingen te leiden. De ouderen proberen de heethoofden te bedaren door uit te leggen dat die vreemdelingen misschien wraak hebben genomen voor de slachtoffers van de vorige strooptocht van Urlugal, een volgende inval zou alleen maar tot nog meer vergelding leiden. Maar de heethoofden zijn niet tegen te houden.

Urlugal en z'n neven, nog in de roes van de overwinning tegen Lagash, zetten uit naar het Libanese woud. Ze vinden wel degelijk een kamp met vreemdelingen en maken het met de grond gelijk en vermoorden alle nomaden. Op de terugweg met de buit aan vee worden de mannen van Urlugal aangevallen door een andere bende vreemdelingen. Het woud wemelt van de vreemdelingen.

Urlugal en de meeste van zijn neven worden gedood. De overlevenden redden hun vel, laten hun buit achter en vluchten in grote wanorde terug naar Ur.

Heel Ur is woedend. Iemand herinnert de woedende menigte aan de voorspelling van de ouderen en hij wordt onmiddellijk vermoord. De overlevenden en hun neven eisen dat de sterkste en meest vastberaden onder hen tot Lugal wordt aangewezen. De overwinnaars van Lagash zullen niet worden vernederd door gewone vreemdelingen, ze zullen niet de vliegen zijn voor spinnen die niet in steden leven en geen zaden planten. De ouderenraad, belaagd door de woede van heel het dorp, benoemt twijfelend de nieuwe Lugal.

De woeste krijgers vertrekken tegen de vreemdelingen. Ze zenden verkenners vooruit om niet in een andere hinderlaag te lopen. Ze trekken voort met voorraden en met Lugal zelf gezeten in karren op wielen. De Lugal spaart zijn krachten voor de echte strijd en de mannen van Ur reizen sneller dan gelijk welke vreemdelingen. Ze vinden verschillende nomadenkampen en roeien ze allemaal uit.

Ze keren terug naar Ur – nu niet alleen met buitgemaakt vee maar ook met gevangen vreemdelingen. De terugkerende krijgers worden door hun bezorgde verwanten omhelsd. In Ur wordt gedurende twee weken gefeest, gedanst, gevierd. De ouderen, mannen en vrouwen, bereiden gulle offergaven aan de geesten en machten die de overwinning mogelijk maakten. Bijzondere offergaven gaan naar de god van de Lugal.

Met het einde van de vieringen is de roes van de krijgers, de helden, niet over, zij gaan niet terug kanalen herstellen. De tijd van die van Lagash zit erop. In feite beginnen die van Lagash te klagen dat ze al meer hebben gedaan voor Ur dan was afgesproken. Wie zal nu de herstellingen doen? De neven van de Lugal houden al lang toezicht over de overwonnenen van Lagash en het vooruitzicht om hun plaats te moeten innemen, spreekt hen niet aan.

De gevangen vreemdelingen worden aan het werk gezet op de kanalen. Elk van de neven van de Lugal is nu een Lugal, een opzichter. Het Sumerische woord is Ensi. Het is een sub-Lugal, een assistent van de Lugal, een baas maar niet de baas.

De nomaden blijven de jagers en reizigers van Ur lastigvallen. Maar het nieuws van deze raids is niet langer alarmerend. De Lugal leidt geregeld expedities tegen de onverstanebare, semitisch sprekende vreemdelingen.

De ouderen zijn niet langer tegen die expedities en houden zich voorzichtig bezig met voorspellingen en filosofische kwesties. Af en toe gaat de Lugal eens om raad bij een oude man of vrouw in verband met de kans op overwinning, maar meestal houdt hij ze op respectabele afstand.

Nu kijkt Lugal uit naar de expedities. Want elke nieuwe raid brengt nieuwe vreemdelingen naar Ur. Er zijn nu genoeg vreemdelingen in Ur om de kanalen in elk seizoen te onderhouden. Het duurt niet lang of de gevangenen van eerdere raids worden aangeworven om nieuwe plundertochten uit te voeren.

De vreemdelingen onderhouden niet alleen de dijken. Ze herstellen ook de huizen van oude mannen en vrouwen. Ze doen alle karweitjes van de Lugal en binnenkort ook die van de Ensis.

De Sumerische vrouwen geven nog steeds leven aan de planten in het veld, maar nu doen ze het door een nauw en voortdurend contact te onderhouden met de Aarde en met de geesten die de groei van de planten overzien. Het echte verspreiden van de zaden wordt door gevangen genomen vreemdelingen gedaan.

En wie zijn die vreemdelingen? We herkennen gemakkelijk de eerste zeks in hen! Het zijn arbeiders, proletariërs, voltijdse werkkrachten. De Sumerische taal komt uit een andere tijd. Ze heeft geen woord voor koning, heerser, keizer, president, geen woord voor zek, arbeider, slaaf. Sumeriërs blijven hun lugal Lugal noemen en vreemdelingen blijven ze Vreemdelingen noemen. Maar op een verbluffend korte tijd verlaat Ur de exotische wereld van zieners en visioenen.

** * **

Ik heb de tegenwoordige tijd gebruikt omdat Ur ook hier en nu is. Het is helemaal niet exotisch. Het is onze wereld.

Wat is er gebeurd?

Ik heb de Marxistische uitleg al van de baan geveegd. Gunstige materiële omstandigheden hebben de verschijning van de eerste Lugal van Erech niet in de hand gewerkt. Die waren onveranderd gebleven sinds generaties en de mensen van Erech hadden geen toegang tot een optimale omgeving. Materiële omstandigheden beginnen pas te veranderen met de eerste Lugal, en vanaf dan gaat het snel.

Pierre Clastres zal zeggen dat er een revolutie was, geen materiële maar een politieke. Dat is een goede manier om het uit te drukken, maar het is alleen achteraf gezien waar. De Sumeriërs ondergaan inderdaad grote veranderingen, we kunnen het een revolutie noemen, maar zij ondervinden het niet als dusdanig.

Voor de Sumeriërs verandert er niets. In zekere zin verlaten ze nooit de natuurlijke toestand. Dat verklaart waarschijnlijk het exotisme dat aan die "vroeger beschavingen" blijft hangen. De Sumeriërs zijn geen zeks geworden. Ze zijn nog steeds bezeten. De Sumerische vrouwen baren nog altijd kinderen, niet als machines voor de productie van soldaten en arbeiders, maar als levende wezens in nauw contact met de bronnen van het Zijn. De Sumerische mannen, vooral de oudere, zoeken nog altijd contact met de geesten van de winden, van de wolken, zelfs van de hele hemel. In feite kunnen ze nu, meer dan ooit, volledig opgaan in hun zoektocht. Al hun energie gaat nu naar dansen, festivals en rituelen. Ze hoeven zich geen zorgen meer te maken om de trivia van materieel overleven. Al de trivia worden voor hen gedaan.

Bovendien brengen de Lugal en zijn mannen voor de geesten steeds guller giften, meer dan vroeger mogelijk was. De mannen van Lugal bouwen zelfs permanente schrijnen voor alle geesten en machten, ongelooflijk mooie heiligdommen met tuinen vol met wezens uit de woestijnen en de wouden.

Nooit voorheen betoonden mensen zoveel eer, zoveel respect voor alle wezens verantwoordelijk voor het leven. Het is waar dat de Lugal de grootste tempel bouwde voor zijn eigen god. Dat is vanzelfsprekend uiterst arrogant vanwege de hooghartige Lugal want hij kan niet weten dat de goden de hiërarchische orde waarin hij hen plaatste, aanvaarden. Dit is een soort revolutie. Maar de Sumeriërs gaan zich nu niet tegen hun Lugal keren vanwege zijn arrogantie. Die zijn ze gewoon geworden, en in plaats van hen te ergeren, glimlachen ze nu met een zekere trots. Het is dankzij hem dat ze zich nu zo volledig kunnen toeleggen op het welzijn van hun stad.

Indien men het mij zou vragen, zou ik moeten toegeven dat de Sumeriërs van geen enkele van de nieuwe instrumenten afstand willen doen. Geen van hen wil terug naar het tijdeloze Gouden Tijdperk. Voor hen is het gouden tijdperk hier en nu, meer dan ooit.

Maar de gouden Sumeriërs zijn niet langer allemaal afkomstig uit Sumer. In sommige latere geleerde verslagen bestaan de gouden Sumeriërs zelfs niet. Ze zullen worden afgedaan met een enkel woord. Het woord is Tempel. De volgelingen van Inanna, de lieve dochter van de Maan, de aanbidders van Anoe, de geest van de hemel, zijn niet diegenen die de nieuwe gereedschappen gebruiken. Zij zijn de opzichters niet van de irrigatiewerken, noch de bouwvers van de grote paleizen, niet de helden van militaire confrontaties. We zullen wat zij zijn Priesters en Priesteressen noemen, orakels en zieners. Het enige wat nog overblijft van de natuurlijke toestand in Sumer is gekrompen tot wat we Godsdienst zullen noemen.

Sommige van de vrouwen die geen zaden meer rondstrooien, sommige van de mannen die geen vee meer houden of jagen, hebben misschien wat nostalgie naar de goede oude tijd. Maar er zijn geen aanwijzingen van een "terug naar het land" beweging onder de Sumerische clerus. De scribenten, de kroniekschrijvers die de tabletten inkeren worden door de mannen van de Lugal ingehuurd, ze worden niet ingehuurd om de nostalgie van de geestelijkheid te noteren. De enige aanwijzingen die we hebben zijn de tuinen die door de mannen van de Lugal worden aangelegd en gevuld voor de bewoners van de Tempel.

Deze Tempeltuinen zijn merkwaardig weelderig voor kleine stadjes omgeven door niet-stedelijke uitzichten en op wandelafstand van wouden en bergen – en de Sumeriërs zijn goede wandelaars. Zou het kunnen, zoals Turner zal beweren, dat de wereld buiten de stad al een wildernis aan het worden is?

We moeten goed kijken. De wereld buiten Ur is de wildernis niet zoals wij die met dat woord in gedachten halen. Hun wildernis is duidelijk niet het woud of de woestijn, de planten of de dieren, vermits de natuurminnende Tempelbewoners ze al de stad in brachten.

Zou het kunnen dat hun wildernis de wildernis is die de Lugal en zijn mannen maakten: de slagvelden die alle steden van Ur omringen, de omgeving met strooptochten en tegenmaatregelen, marteling, slachting en gevangenschap? Een priesteres die bij de bospoel met de Maan in contact zou willen komen, heeft een gewapende escorte nodig. Het wordt eenvoudiger een gekrompen poel en bos tot in de voorwijken van Ur te brengen.

Wanneer de voormalige vrije samenleving gekrompen is tot een Tempel, dan is een uitstulping van die samenleving erg groot geworden, want de Tempel is nu omgeven door een bruisende stad, in zowat elke zin modern te noemen, behalve wat betreft godsdienst – misschien ook niet echt modern, maar wel volledig herkenbaar voor ons.

Er zijn rijken en armen, want de families van de Ensis zijn niet verwant met de vreemdelingen en delen niets met hen. Er is een markt, vermits de welstellende niet zelf meer verzamelt, zaait of jaagt. Er zijn project- en taakbeheerders en werkploegen, labor gangs. Er zijn generaals en soldaten. Er zijn scribenten en klerken en er is zelfs een school voor hen. En het loopt allemaal op wielmpjes.

We bekijken het van nog wat dichterbij. Indien de mensen in de Tempel van goud zijn, dan zijn die erbuiten van minderwaardig metaal.

De Semitisch sprekende leden van de werkploegen, gehuwd en met een of meer kinderen, zijn nog niet volledig aangepast, “gesumeriseerd”, en herinneren zich betere dagen. Wie is zo dwaas te veronderstellen dat die eerste zeks hun Ensis liever zagen dan latere zeks de hunne? Sommige van de overwinningen die op de tabletten worden gevierd, werden behaald op vreemdelingen die al in Sumer waren. Met andere woorden, op rebellerende zeks.

De vreemdelingen worden mishandeld, overwerkt en geminacht. Ze zijn vrij noch heel. Het zijn de ontheemden, de berooiden, onteigend. Een aantal van hun kinderen krijgt misschien een betere toekomst, vooral wanneer ze ten oorlog trekken en moedig genoeg andere vreemdelingen afslachten. De Sumeriërs zijn nog niet geëvolueerd naar de hogere rang van erfelijke armoede. En toch is het lot van de Sumerische zeks op geen enkele manier gouden.

Rousseau, en voor hem de la Boétie zullen over dergelijke situaties nadenken. In gelijk welke werkploeg zijn er veel zeks en maar een Ensi. Wat weerhoudt de zeks ervan samen te spannen tegen de Ensi? Waarom houden mensen een armoedig dagelijks leven in stand?

We kijken even naar de Ensis. Die zijn materieel welvarend, welgesteld. Maar ze worden achtervolgd door angsten. Minstens een van de Ensis is paranoïde. Hij is bang vermoord te worden door de zeks van zijn ploeg. Hij heeft al verschillende samenzweerders geëxecuteerd. Hij is bang dat de Lugal te horen krijgt over zijn incompetentie. En, God verhoede, hij vermoedt dat iemand in de Tempel een wrok tegen hem koestert.

En nog iets anders over de Ensi. Zijn zeks zijn niet vrij en niet heel. Maar hij ook niet. Behalve wanneer ze in opstand komen, samenspannen tegen een Ensi, geven de zeks geen uiting aan hun eigen aard of wezen, aan hun eigen keuzes en verlangens. De taken die ze heel de dag uitvoeren, zijn hun taken niet. Maar het zijn ook die van de Ensi niet.

De Ensi heeft gehoord over een werkploeg waar de opzichter werd vermoord door samenzweerders. De vermoorde werd vervangen door een man met een ander uitzicht en andere belangen. Maar zodra hij opzichter werd, deed de nieuwe man dezelfde dingen als zijn vermoorde voorganger, en op bijna dezelfde manier.

De Ensi krijgt rare gedachten. Zou het kunnen, vraagt hij zich af, dat Lugal de enige echt vrije man in Ur is? En hij vraagt zich af of zelfs dat waar is? Hij heeft gehoord over een stad waar de Lugal samen met de meeste van zijn Ensis vermoord is door opstandige zeks. Toen de Ensi dit verhaal voor het eerst hoorde, was hij niet verbaasd dat er een opstand was, dat veel van wat de Lugal organiseerde een halt werd toegeroepen. Maar hij herinnert zich ook dat erg weinig activiteiten volledig tot stilstand kwamen, zelfs tijdens het interregnum tussen Lugals. Hij herinnert zich zelfs dat geen enkele ouderenraad de dode Lugal verving; de ouderen bleven in de Tempel en vergrendelden de deuren. Veel van de gebeurtenissen in de stad, belangrijke ook, gingen door naar gewoonte, zoals de uurwerken van de nakomelingen van de Ensis.

Maar de Ensi krijgt nog merkwaardiger gedachten. Het lijkt hem alsof de stad een eigen wil heeft. Maar hij weet dat dit niet waar is. De enige in de stad met een wil is de Lugal. De Ensis doen niets anders dan de wil van de Lugal

uitvoeren. En indien de zeks al een wil hebben, dan is het een wil tot ontsnappen. De Ensi besluit dat het zinloos is om na te denken. Nadenken is het werk van priesters en orakels.

Een van de verre afstammelingen van de Ensi in een veel later Ur, een scribent met de naam Thomas Hobbes, zal weten dat de Ensi een poging doet om de beschaving te begrijpen met gedachten die komen uit de natuurstaat, de natuurlijke toestand. Deze Hobbes zal weten dat Ur niet langer de natuurstaat is, het is niet langer een gemeenschap van mensen die hun eigen weg kiezen.

* * *

Hobbes zal weten dat Ur niet zomaar een stad is. Ur is een Staat, misschien zelfs de eerste Staat. En Hobbes zal zeggen dat een Staat een "kunstmatig dier" is. Het is iets helemaal nieuw, iets dat noch door de Mens noch door de Natuur ooit werd gedroomd. Het is "die grote Leviathan die men Commonwealth noemt, of Staat, in het latijn Civitas, die niets anders is dan een kunstmatige mens".

Net zoals de denkende Ensi, zal Hobbes weten dat deze kunstmatige mens geen eigen leven heeft, en hij zal vragen "Kunnen we niet zeggen dat alle automaten (machines die uit zichzelf bewegen met springveren en wielen zoals een uurwerk) een kunstmatig leven hebben?"

De Ensi kan zich geen uurwerk voorstellen, nog niet. De meer gevorderde Hobbes zal zich niet langer de natuur en de mens kunnen voorstellen. Hij zal zich afvragen "wat is het hart zoniet een springveer; en de zenuwen, zoniet evenzoveel touwen; en de gewrichten, zoniet wielen ...?" In een wereld van uurwerken zal de Leviathan niet zo vreemd lijken voor Hobbes als voor de Ensi.

Hobbes zal zich de Leviathan voorstellen als een kunstmatige Engelsman: mannelijk, blond, een kroon op het hoofd, een scepter in een hand en een zwaard in het andere, zijn lichaam samengesteld uit ontelbare gezichtsloze menselijke wezens, zeks.

Hobbes zal benadrukken dat de Leviathan het hoofd heeft van een man. Hij zou kunnen instemmen met de nog latere dichter Yeats dat het beest het "lichaam heeft van een leeuw en het hoofd van een man." Maar hij zal aandringen op het hoofd van een man. Hij zal weten dat de zeks geen hoofd hebben, dat ze de springveren en touwen zijn die het lichaam bedienen. Hij zal denken dat het monster slechts een enkele vrije en volledige man bevat, de Lugal. Hobbes zal de Lugal een Koning kunnen noemen, Monarch, Heerser, en nog andere namen want zijn taal zal zijn verrijkt door de tussentijdse wildgroei aan Leviathans.

De filosofische Ensi weet reeds beter dan Hobbes dat het beest noch lichaam noch mannenhoofd heeft, Engels of Sumerisch. De Ensi weet dat zelfs de Lugal, de meest vrije man in Ur, niet kan jagen 's ochtends, vissen in de namiddag en dansen 's nachts zoals hij het zelf zou willen. Hij heeft weet van een Lugal die slechts tweemaal ging jagen, en de tweede keer, terwijl de Lugal in de bossen was, nam zijn favoriete Ensi zijn plaats in zodat de vroegere Lugal in een naburige stad om asiel moest smeken. De Ensi weet dat een Lugal die zijn eigen geest volgt snel wordt afgezet door Ensis of zelfs zeks, en dat zelfs de Tempel in rep en roer zou staan.

De Ensi, minder gevorderd dan Hobbes, is nog altijd meer vertrouwd met levende wezens dan met springveren en uurwerken. Hij kan zich de Leviathan niet voorstellen met een mannenhoofd of leeuwenlijf. Hij zou de beschrijving van Hobbes kunnen gebruiken en denken dat het beest een kunstmatig dier is, maar dan niet zo sierlijk en soepel als een leeuw.

Hij zou het zich kunnen voorstellen als een worm, een gigantische worm, geen levende worm maar het karkas van een worm, een monsterlijk kadaver, met een lijf bestaande uit talrijke segmenten, het vel bespikkeld met speren en wielen en andere technologische snuffjes. Hij weet uit eigen ervaring dat het volledige karkas tot kunstmatig leven wordt gewekt door de bewegingen van de menselijke wezens die erin gevangen zitten, de zeks die de springveren en wielen bedienen, net zoals hij weet dat het hoofd van het kadaver wordt bediend door een gewone zek, de hoofdzek.

Bij de bedenkingen die deze Hobbes zal aanbrengen als evenzoveel offers aan zijn Ur bevindt zich de bewering dat de zeks eigenlijk een contract aangingen om in het karkas opgesloten te worden, of, zoals hij het zal uitdrukken, dat het hoofd een overeenkomst sloot met het lijf, zoniet in het Ur van Hobbes dan toch minstens in het oorspronkelijke Ur.

De filosofische Ensi, die zich nu heeft teruggetrokken in de Tempel, weet beter. Hij weet dat de zeks vreemdelingen zijn die met geweld naar Ur werden gebracht nog voor ze nog maar de taal van de Lugal begrepen, de zeks gingen helemaal geen contract aan en hebben dat sindsdien ook niet gedaan.

De Ensi herinnert zich bovendien dat de verslagen inwoners van Lagash die akkoord gingen om de kanalen van Ur te herstellen dit alleen maar deden met de speerpunten in hun nek.

En geen enkele Lugal heeft ooit de bewering van Hobbes gebruikt; hij zou uit zijn ambt worden weggehoond. De Lugal weet dat zelfs de ouderen hem niet aanstelden, want de ouderen stellen niemand meer aan, ze zorgen voor de heiligdommen. De Lugal beweert dat zijn macht afkomstig is van de gewelddadige geest die huist in de Ziggoerat of kunstmatige berg. Deze woekerende, door mensenhanden vervaardigde fallusvorm is het echte hoofd van de Leviathan, en het sluit geen contracten.

* * *

Het productieoverschot, de beroemde marge, lag niet aan de basis van Leviathan. Integendeel, het is Leviathan die aan de basis ligt van de marge. Mensengemeenschappen hadden net zomin nood aan marge als wolvengemeenschappen.

Bijen hebben een marge nodig om hun koningin te voeden. Leviathan heeft een marge nodig voor het voeden van niet alleen de goden en de tempelbewaarders, maar vooral van de Lugal en de Ensis en de Scribenten evenals van alle springveren en wielen voor de oorlogsvoering.

De eerste Leviathan revolutioneert de materiële omstandigheden van productie niet, hij stelt ze in; hij is synoniem voor de materiële omstandigheden van productie. De eerste Leviathan revolutioneert de bestaansomstandigheden, en niet alleen van de mensen maar van alle levende wezens en zelfs van Moeder Aarde.

Het productieoverschot verschijnt samen met de vaten waarin het wordt opgeslagen. Mensengemeenschappen hadden al lang manden en vazen, maar zelden meer dan ze konden dragen van de winterkampen naar de lenteverblijven. Ze hadden er geen nood aan. De opkomst van de eerste Leviathan gaat gepaard met een virtuele technologische revolutie in vatenproductie. Turner, en Mumford voor hem, vermelden die toename van voorraadbakken, voorraadpotten en voorraadvaten.

Eigenlijk is Ur, omgeven door wallen en gevuld met graan, een groot vat, een voorraadpot met de afmetingen van een stad.

Het productieoverschot is niet meer dan een andere naam voor de materiële inhoud van Leviathan, zijn ingewanden. Hij bestaat amper op zichzelf, zwevend als in het luchtledige, "rijp" voor de vorming van het beestachtige karkas errond.

Gemeenschappen van vrije mensen bewaarden meestal genoeg voedsel om de gemiddelde winter door te komen, en hoewel sommige dromers uitstekende weermannen waren, moesten ze dikwijls bezuinigen en schrapen wanneer de hemel de dromer te slim af was geweest.

De eerste Leviathan slaat genoeg voedsel op voor de strengst mogelijke winter en meer, want het zijn niet langer vrije mensen die het werk verrichten. Een levend wezen dat zo volgestouwd zit, zou stikken of uiteenspatten. Er zijn voorraden van alle denkbare producten. En waar voorraden zijn, is handel.

Handel is heel erg oud. In de natuurstaat is handel iets waar mensen toe overgaan met hun vijanden. Ze voeren geen handel met verwanten.

Een persoon deelt dingen, net zoals ze gezang en verhalen of visioenen deelt met haar verwanten. De ontvanger kan bij een latere gelegenheid wel of niet iets teruggeven. Het geven is bron van voldoening. Wij zullen daar zover vanaf staan dat we het niet zullen begrijpen. Dat zal ons gebrek zijn, niet het hare.

Ze drijft slechts handel met vijanden. Wanneer een vijandige groep, dichtbij of veraf, iets heeft dat ze wil, dan gaat ze samen met een aantal goed bewapende neven naar de vijand met iets dat die groep misschien zou willen. Zij biedt haar geschenk aan en de andere groep doet er goed aan haar onmiddellijk te bieden wat ze wil zoniet draagt ze haar geschenk weer naar haar dorp.

Kort na het ontstaan van het eerste Ur breidt de handel zich uit. Zowat iedereen is nu de vijand van iedereen. Wanneer je iemand iets schenkt, dan verwacht je terug te krijgen wat je wou. Je houdt zorgvuldig de gegevens bij op je kleitabletten en wee diegene die tekortschiet.

Een enkele blik op de voorraden geeft aanleiding tot een nieuwe menselijke eigenschap. Die eigenschap wordt zo wijdverspreid en algemeen dat we niet zullen geloven dat hij er ooit niet was: hebzucht.

Je ziet dat meer dan de helft van het graan in de opslagbakken elk jaar weggrot, ongebruikt. En je weet dat er in het Zagrosgebergte en in de Levant kampementen zijn van vreemdelingen die zelden genoeg voedsel opslaan om hen door een harde winter te helpen. In het Zagrosgebergte dragen ze mooie bontkledij en in de Levant halen ze een purperen kleurstof uit schelpen.

Jij, broer van een Priester en neef van een Ensi, trekt met de jaarproductie van veertig zeks, veertig karren vol graan getrokken door zeks naar het Zagrosgebergte. Je vertrekt op het einde van een lange harde winter. Je krijgt tien bontmantels voor elke karrevracht. Je keert terug naar Ur met wat op een kleinere vracht lijkt maar eens je in Ur bent merk je dat mensen bereid zijn een karrevracht of meer te geven voor elke bontmantel. Het duurt niet lang of je hebt meer bontmantels en meer graan dan wie ook in Ur.

Maar op een winter bereik je het kamp van de vreemdelingen en willen ze je geen tien bontmantels meer geven voor elke karrevracht. Ze beweren zoveel bont niet te hebben. Misschien was het tot hen doorgedrongen dat ze werden bestolen, dat de relatie die ze met je hadden geen relatie is tussen hun bont en jouw graan, maar tussen henzelf en de zeks die het graan oogsten, en dat je een dief bent die van beiden steelt.

En dus haast je je terug naar Ur met je graan en je keert terug naar het vreemdelingenkamp met je neef de Ensi en een bende goed bewapende mannen. De mannen van de Ensi halen de bontmantels van de ruggen van de vreemdelingen. Er zijn nog steeds niet genoeg bontmantels en de mannen van de Ensi keren terug naar Ur met verschillende zonen en dochters van de vreemdelingen.

Ur heeft nu vooruitgang geboekt tot het stadium van buitenlandse handel.

* * *

Er zijn aanwijzingen dat Sumerische handelaars hun hebzucht volgden, ver oostwaarts van Ur, tot in Indië, westwaarts tot in Anatolië en misschien zelfs tot aan de Egeïsche zee, zuidwaarts tot de eerste of tweede cataract van de Nijl. Vooraleer verder te speculeren over die tochten, zal ik over een andere materie moeten uitweiden omdat moderne vooroordelen een puinhoop maakten van de weinige aanwijzingen die er zijn.

De meeste, zoniet alle eerste archeologen waren verlichte, progressieve en schaamteloze racisten. De opkomst van de moordlustige Leviathans zal voor hen een groot moment zijn en ze zullen beweren dat de Leviathan van het geschikte ras de vader was van alle andere Leviathans.

Wat later, tijdens het tijdperk van de Gemeenschap van Naties, zal het racisme wat moeten worden afgezwakt. Er zal worden gezegd dat de mensen in Egypte zowel als die in Perzië en Indië allemaal het genie hadden om permanente oorlogsmachines te ontwikkelen, dat ze allemaal toevallig onafhankelijk van elkaar in dezelfde paar generaties hun eigen Leviathan ontwikkelden.

De prestatie van het opstarten van een Leviathan zal worden beschouwd als een teken van genialiteit. Maar is het een teken van genie of van mentale wankelbaarheid? Wie anders dan idioten verlaat zonder goede reden de natuurstaat om naar de ingewanden van het karkas van een kunstmatige worm te verhuizen? De suggestie dat verscheidene mensengemeenschappen, elk uit eigen beweging, op een bepaald ogenblik bezwijken voor die idiotie is noch aanvaardbaar noch vriendelijk. Er is genie nodig om het monster weg te houden.

Er zijn verschillende manieren om het monster weg te houden. Spijtig genoeg voor de mensengemeenschappen leiden niet al die wegen naar een veilig toevluchtsoord. Om het kort te houden zal ik me beperken tot twee wegen: de gemeenschap verwijderd zichzelf fysisch buiten bereik van het monster, of ze blijft waar ze is en probeert stand te houden ertegen.

De vroegste tabletten bevatten geen informatie over de bewegingen van gemeenschappen buiten Sumers invloedssfeer. Er zal worden gesuggereerd dat de Inuit, de laatste migranten naar het dubbele continent aan de andere kant van de aarde, van Siberië naar Alaska en Groenland oversteken ongeveer op hetzelfde moment dat de eerste Leviathan in beweging komt. Er zal geen bewijs zijn dat deze mensen werden verdreven door anderen in een vroege versie van de nu beroemde analogie van de vallende domino's. Toynbee en anderen zullen deze bewegingen aantonen voor latere tijden, wanneer de militaire heldendaden van Chinese generaals de volkeren uit kampementen langs de Chinese muur weggagen doorheen geheel Eurazië tot aan de poorten van Rome, steeds andere volkeren voor zich uit duwend. We zullen weten dat een groot aantal Euraziatische gemeenschappen zichzelf met succes uit de greep van het monster hielden tot de Leviathan, USSR genoemd de laatsten ervan in onze tijd opslokte.

De fysische verwijdering, vluchten of afhaken of terugtrekken zoals we zullen zeggen, leidt daadwerkelijk tot buiten het bereik van het monster. Maar uiteindelijk is de vlucht nooit eeuwig want Leviathan zal de wereld doen krimpen en alle vluchtsoorten omvormen tot opgeruimde velden.

En niet alle gemeenschappen wensen te vluchten. Hun valleien, bossen en oasen, de plaatsen waar hun voorouders begraven liggen, zijn gevuld met vertrouwde en dikwijls vriendelijke geesten. Zo'n plaats is heilig. Het is het centrum van de wereld. De oriënteringspunten ervan zijn bepalende kenmerken voor de ziel van het individu. Het leven is zinloos zonder. Voor een dergelijke gemeenschap staat vertrekken gelijk met gezamenlijke zelfmoord.

Dus blijven ze waar ze zijn. En ze worden gekust door de groteske lippen van het monster. Artefacten van Sumerische oorsprong zullen worden gevonden in vroege Egyptische en Indische sites. We zullen niet weten wie deze voorwerpen met zich meedroeg, maar we zullen weten dat het makkelijker is om van Mesopotamië naar de Nijl te

wandelen ten tijde van het eerste Ur dan in onze tijd, zelfs nadat de Urlugal de regio begint om te vormen tot "een sombere vlakte temidden verward rumoer van vechten en vluchten, waar onwetende legers slaags raken bij nacht en ontij". In vergelijking met wat moderne Leviathans van deze streek zullen maken, is de sombere vlakte uit Urlugal's tijd een vredige tuin en Ensi's neef zal geen enkel probleem hebben op zijn wandeltocht.

Van verderaf gelegen plaatsen zullen we weten dat wanneer de zee- en landkaravanen tussen de Vruchtbare Sikkē en Indië voor het eerst worden vernoemd, ze niet worden vermeld als nieuw, maar als heel oud en de eerste vermelding van de zijderoute naar China zal geen inhuldigingsrede zijn.

Uiteindelijk worden Leviathans enorm groot, zo groot als continenten. Maar we moeten die afmetingen niet projecteren op de begintijden en verwachten dat de eerste contacten frequent zijn en veel volk betreffen. In sommige omstandigheden, vlakbij de bron, kan een enkele kei de loop van de hele stroom bepalen. We kennen allemaal het verhaal van de latere reiziger Marco Polo, die een voorliefde ontwikkelde voor Chinese pizza, spaghetti en ravioli en deze smaak over de hele lengte van Eurazië meedroeg en het Italiaanse dieet grondig veranderde. Ik denk dat slechts twee bezoeken, een van Ensi's handelsdrijvende neef en de tweede een strafexpeditie van de Ensi zelf, volstonden om een sterke indruk na te laten op gelijk welke gemeenschap in de natuurstaat. En de Sumerische handelaars reizen ver, over land en over zee, naar afgelegen plekken genaamd Dilmun, Magan en Meluhha.

Ik laat het aan de lezer om zich de details in te beelden van zulke ontmoetingen. Ik zeg alleen dat, nadat de kinderen van de wanbetalers werden gekidnapt door schurken met speren, elk lid van de gemeenschap dat over de positieve wonderen van de beschaving begint, een stomkop is, niet alleen in de ogen van zijn verwanten maar ook in de onze.

* * *

We bereiken hier een probleem dat mensen heeft gekweld sinds de tijd van het eerste Ur, het probleem van weerstand bieden. Sommigen van ons zullen wensen, retrospectief, dat de gemeenschappen binnen het bereik van Ur het monster in zijn hol hadden vernietigd, toen het nog geïsoleerd en niet erg groot was.

Blijkbaar proberen heel wat gemeenschappen in het Zagrosgebergte en in de Perzische vlakten dit inderdaad, en ze falen.

Andere, minder bloeddorstige gemeenschappen, misschien minder vertrouwend op de macht van hun goden tegenover wapenuitrustingen en wielen, doen het op een na beste ding, ze vluchten: ze muren zichzelf in en sluiten de klauwen van het monster buiten. De muren beschermen de verzetsstrijders tegen de klauwen van Ur maar ze houden hen niet buiten de ingewanden van de Leviathan.

Waarom falen ze? Dit is een belangrijke vraag, de vraag van het Leven tegen de Dood. Norman O Brown zal het als titel geven aan een zeer leerzaam boek.

Gemeenschappen uit de periode voor de oprichting van staten zijn samenscholingen van levende maar sterfelijke individuen. Al hun geheimen, levenswijzen en al hun manieren van doen worden direct overgedragen, van mond tot mond. Wanneer de hoeder van belangrijke niet-overgedragen geheimen sterft, sterven haar geheimen met haar. Vijandschappen en wrok sterven met hun houders. De visioenen en de manieren van doen waren even gevarieerd als de individuen die ze ervoeren en toepasten, dat is waarom er zo'n rijkdom was. Maar de visioenen en manieren van doen waren even sterfelijke als de mensen. Sterven is onafscheidelijk van Leven, het is het einde ervan.

We zullen moderne instellingen blijven projecteren op de natuurstaat. Er waren geen instellingen in de natuurstaat.

Instellingen zijn onpersoonlijk en onsterfelijke. Ze delen deze onsterfelijkheid met geen enkel levend wezen onder de zon. Natuurlijk zijn het geen levende dingen. Het zijn segmenten van een karkas. Instellingen maken geen deel uit van het Leven maar wel van de Dood. En de Dood kan niet sterven.

Ensis sterven en zeks sterven, maar de werkploeg "leeft" verder. Generaals en soldaten sterven, maar het leger van Ur "leeft" verder en wordt groter en dodelijker. Het rijk van de Dood groeit maar de levenden sterven. Dit zorgt voor problemen die het verzet tot nu toe niet heeft weten aan te pakken.

De eersten die Leviathan proberen te vernietigen door zijn muren te bestormen, de Guti en anderen in het Zagrosgebergte, de Elamieten in de Perzische vlakten, de Kanaänieten en andere Semieten in de Levant, zijn niet in staat een gewone gevechtsgroep op oorlogspad te sturen onder de leiding van een informele hoofdmans zoals vroeger. Een krijgersbende uit een enkel kamp zou zelfs het buitengebied van Ur niet bereiken. Ze moeten optrekken met andere

kampen, met zoveel mogelijk, nog voor ze een echte razzia kunnen overwegen. En eens ze samenspannen en aanvallen, kunnen ze niet zomaar verspreiden en terugkeren naar het dorpsleven zoals vroeger. Misschien zijn ze zelfs in staat om de hoofdmacht van Urs leger te verslaan, maar nog voor het einde van de viering van hun overwinning krijgen ze bericht dat het onsterfelijke leger van Ur alweer nieuwe verwanten over de kling heeft gejaagd.

Dus nu ze zover zijn gegaan dat ze samenspannen, blijven ze samen. De jonge mannen leggen hun speren niet neer. Dit is ongezien, maar hoe anders kan je je verzetten tegen het monster? Ze hebben zich verbonden om samen te blijven en ze voelen zich verplicht om de verschrikkelijke gevolgen te aanvaarden.

De gewapende mannen doen met de vreemdelingen wat de vreemdelingen met hen doen. Ze keren terug met gevangenen Sumeriërs en die worden aan het werk gezet in de lokale tempels en versterkingen.

Technologie boekt sprongsgewijze vooruitgang. Het rijk van de Dood groeit. Het duurt niet lang voor er meerdere Leviathans zijn. Elam in de Perzische vlakte, Mari en Ebla en nog anderen in de Levant, en er is sprake van een Guti Leviathan ergens in de bergen. De moedige krijgers verslaan uiteindelijk alleen zichzelf.

* * *

Zij die zich inmuren, trappen in een gelijkaardige val.

Gemeenschappen bouwden voordien al muren, in Jericho bijvoorbeeld. Maar ze bouwden slechts een keer een muur. Het bouwen van muren was geen instelling op zich. De vijand die buiten de muren kampeerde was niet het onsterfelijke leger van Uruk. Het was een andere gemeenschap die ofwel naar de overkant verhuisde ofwel echtgenoten en vrouwen vond in Jericho, en daarna niet langer vijandig was.

Dit is niet meer de situatie waar de bouwers van de muren op de Nijloevers voor stonden, noch van de oprichters van Mohenjo Daro op de oevers van de Indus, of van zij die zich even later zouden opsluiten in de vestingen van Centraal Anatolië.

De Leviathanindringers zijn geen gemeenschappen van vrije stervelingen. Het zijn zendelingen van iets dat vertrekt noch sterft. Zelfs hun herinneringen zijn niet menselijk maar stenen in zakjes. De muren van Jericho voldoen niet meer. De muren moet hoog en sterk zijn en ze moeten even dikwijls worden onderhouden en hersteld als de grachten van Erech.

Seizoenen komen en gaan, generaties komen en gaan, en toch moeten de muren worden onderhouden. En de muren worden onderhouden, generatie na generatie.

De zieneres die droomde over de noodzaak van die muren had haar laatste belangrijke visioen. Vanaf die dag besteden haar verwanten nog amper aandacht aan haar, ze zwermen rond haar broer, Farao, die de ambten van Sumerische priester en Sumerische Lugal verenigt.

Muren kunnen niet permanent worden onderhouden met een tijdelijke arbeidsverdeling. In het begin worden vrije landbouwers uitgenodigd om te helpen bij het bouwen van de muren, in ruil voor stimulerende visioenen en voor graan dat de mannen van de Farao plunderen bij andere landbouwers. En de vrije landbouwers bouwen, blijkbaar uit vrije wil, subliem mooie muren en pijlers en heiligdommen, met gebeeldhouwde en geschilderde motieven vol betekenis voor iedereen langs de Nijl.

Maar een permanente arbeidsverdeling dringt zich op al was het maar omdat ze permanent is, en dwang wordt spoedig even gewoon langs de oevers van de Nijl als langs de Tigris. Wat op vrijwillige basis werd afgehandeld door een generatie wordt van de volgende verwacht, en daarna verplicht. Egypte is een plaats waar meer mensen die levenswijze delen; het is nu een plaats waar enkelen hun wetten opleggen aan anderen. Levenswijzen zijn altijd levenswijzen geweest; wetten zijn geen levenswijze van vrije mensen. Wetten zijn de manieren van doen van Leviathan.

De taken uitgevoerd voor Farao worden niet vrij gekozen; het zijn opgelegde taken, dwangarbeid.

En zoals een levende worm zichzelf weer opbouwt uit een enkel segment wordt een volledige Leviathan uitgescheiden door de huishouding van de Farao. De bouwers en ambachtslui worden niet langer uitgenodigd. Farao leidt nu legers noordwaarts naar Sinäi en de Levant, zuidwaarts naar Nubië. Hij komt terug met gevangenen. Hij legt zware schattingen op aan degenen die hij niet gevangenneemt en laat tollenaars achter in verafgelegen garnizoenen. Zoals de Lugal heeft hij nu schrijvers die de schattingen bijhouden en stuurt hij strafexpedities.

Ook Farao heeft nu een kunstmatig geheugen, een databank zoals we het zullen noemen. Zijn schrijvers ontwikkelen een eigen schrift, net zoals de schrijvers in het verre Mohenjo Daro op de Indus. De karakters en de materialen verschillen, maar het doel is hetzelfde. En de schrijvers van Farao, zoals die van Lugal, hebben een

kunstmatig jaar bedacht, een kalender, de eerste klok, om te voorspellen wanneer de ter schatting verplichte gewassen rijp worden.

Hoe triest eigenlijk! Dit wordt allemaal gedaan om de oude levenswijze te beschermen tegen de aanval van een beest met "een blik leeg en meedogenloos als de zon". Dit wordt allemaal gedaan in het belang van de geesten van de vallei, voor de goden van de antieke gemeenschap.

We moeten voor ogen houden dat verlichte vooruitstrevenden die dit allemaal zullen doen in het belang van de productieve krachten, voor Wetenschap en Technologie, voor de Leviathan zelf, nog niet zijn geboren. Misschien zijn er in de verbazingwekkend seculiere steden van Sumer reeds voorlopers van de moderne progressieven, maar ook bij hen komt de god in de Ziggoerat eerst.

In Egypte is er zelfs geen sprake van een glimp van progressieve verlichting, en die zal er niet zijn voor nog minstens honderd generaties. De bedoeling van al het geweld, van het gevangennemen van vreemdelingen, van het uiteenrukken van gemeenschappen, is hier het behoud van de oude gemeenschap, de bescherming van het Leven tegen het grote kadaver. Al de moorden tijdens razzia's, veroveringen en oorlogen zijn offermoorden. Er wordt vermoord in het belang van het Leven, voor de geesten van de dieren, de planten, de rivier, de onderwereld en de hemel.

Maar net zoals in Sumer krimpt het geestenrijk, en wordt het beperkt tot de Tempel, die in Egypte ook de huishouding van de Farao is.

Spijtig genoeg voor de Egyptenaren kan Leven niet worden bewaard in gesloten potten. Het verschrompelt en sterft uiteindelijk.

Van deze trieste, langzame dood getuigen de Egyptische schilderijen, beeldhouwwerken, overlevering, heiligdommen.

De vroegste schilders en beeldhouwers ademen duidelijk nog de lucht van de gemeenschap die de huishouding van de Farao ongeschonden probeert te behouden. Deze mensen staan nog in contact met vrouwen die hun lichaam verlaten en de onderwereld bezoeken, met mannen die zichzelf oprichten naar de hemel en vliegen, met mensen die daadwerkelijk spreken met de Jakhals en de Ibex, want de goden mengen zich nog onder de mensen. De vroege ambachtslui van Farao kennen zulke zieners, niet veel, en de volgende generatie kent er nog minder.

Er zijn nog steeds zieners met visioenen en met openbaringen, maar wie weet door welke vreemdelingen ze werden geïnspireerd? Uiteindelijk zijn alleen nog de visioenen van Farao te vertrouwen, en Farao is voorzichtig genoeg om zich te beperken tot de visioenen van de ouderen.

Zodra Farao het op zich neemt om de goden te beschermen en te bewaren, stoppen de goden met onder de mensen te komen. En ondanks alle inspanningen van Farao, sterven de goden. Ik vermoed dat ze sterven net omwille van zijn inspanningen. Ik ga er niet van uit dat ik veel weet over goden, maar het lijkt erop dat ze net zomin Leviathans verdragen als mensen ziekteplagen, goden zijn bij de eerste slachtoffers van het kadaver. Het beest is deicide.

De dood van de Egyptische goden is opgetekend. Na twee of drie generaties bescherming van Farao springen en vliegen de afbeeldingen op de muren en kolommen van de Tempel niet meer; ze ademen zelfs niet meer. Ze zijn dood. Het zijn levenloze kopieën van de vroegere, levende figuren. De kopiïsten zijn exact, we zouden zeggen pedant; ze lijken te denken dat getrouwe kopieën van de originelen die kopieën tot leven zullen brengen.

Een gelijkaardige dood en ontbinding zal ook het gezang en de rituelen doen verbleken. Wat ooit een vreugdevolle viering was, zichzelf verliezen in orgastische communicatie met het elders, verschrompelt tot een levenloos ritueel, een officiële ceremonie geleid door het Staatshoofd en zijn ambtenaren. Het wordt allemaal theater, en het wordt allemaal in scene gezet. Het doel is niet meer delen van ervaringen, maar spektakel. En het vergroot de deelnemer niet meer, hij is toeschouwer geworden. Hij voelt zich verminderd, geïntimideerd, vol ontzag voor de macht van het huishouden van Farao.

Onze schilderkunst, muziek, dans, alles wat we Kunst noemen zal erfgenaam zijn van deze stervende spirituele activiteit. Wat we Godsdienst noemen zal een andere dode erfgenaam zijn, maar in zulke hoge staat van ontbinding dat geen enkele ziener de levende bron ervan nog kan achterhalen.

* * *

Terwijl de extase van de eerdere levende gemeenschap wegwijnt in de Tempel en een lange en pijnlijke dood sterft, verliezen de mensen buiten de Tempel maar binnen de Staat hun innerlijke extase. De geest in hen verschrompelt.

Ze worden lege omhulsels. We zagen dat dit ook gebeurt in Leviathans die oorspronkelijk van start gaan net om die verschrompeling te verhinderen.

Met het verstrijken van de generaties worden de individuen in de kunstmatige ingewanden van het kadaver, de Ensi zowel als de zek die de springveren en wielen van de grote worm bedienen, meer en meer zoals de springveren en wielen die ze bedienen, in die mate zelfs dat het er wat later op lijkt dat ze zelf springveren en wielen zijn geworden. Ze zullen nooit helemaal tot automaten worden gereduceerd; Hobbes en zijn opvolgers zullen dit betreuren.

Mensen worden nooit helemaal lege hulzen. Er blijft een sprankel leven over in de gezichtsloze Ensis en zeks die meer op springveren en wielen lijken dan op menselijke wezens. Ze zijn potentieel menselijk. Ze zijn tenslotte de levende wezens die verantwoordelijk zijn voor het tot leven brengen van het kadaver, zij zijn het die de Leviathan vermenigvuldigen, spenen en in beweging zetten. Zijn leven is niet meer dan een geleend leven; het ademt niet en het kweekt niet; het is zelfs geen levende parasiet, het is een uitstulping of afscheiding en zij zijn de enigen die het uitscheiden, produceren.

De dwangmatige en verplichte vermenigvuldiging van het leven van het kadaver is onderwerp van meer dan een essay. Waarom doen mensen dat? Dit is het grote mysterie van het beschaafde leven.

Het volstaat niet te zeggen dat mensen worden gedwongen. De eerste gevangen zeks gaan misschien zover omdat ze fysiek worden gedwongen, maar het verklaart niet waarom hun kinderen zich beperken tot het bedienen van springveren en wielen. Niet dat de dwang verdwijnt. Die verdwijnt niet. Arbeid is altijd dwangarbeid. Maar er gebeurt iets anders, iets dat bovenop de fysieke dwang komt.

In het begin wordt de verplichte taak aangepakt als een last. De pas gevangen zek weet dat hij geen grachtherstelwerker is, hij weet dat hij een vrije Kanaäniet is, tjokvol extatisch leven omdat hij nog altijd de geesten van de bergen en bossen uit de Levant in zich voelt kloppen. Grachten herstellen is een last die hij aanvaardt om niet te worden vermoord, het is iets dat hij gewoon draagt, als een zwaar harnas of een lelijk masker. Hij weet dat hij het harnas zal afwerpen zodra de Ensi zich omdraait.

De tragedie is dat hoe langer hij het harnas draagt, hoe minder hij in staat is het af te werpen. Het harnas zit vast aan zijn lijf. Het masker kleeft aan zijn gezicht. Pogingen om het masker te verwijderen worden steeds pijnlijker omdat het vel de neiging heeft mee los te komen. Er bevindt zich nog steeds een menselijk gelaat onder het masker, net zoals er nog steeds een potentieel vrij lichaam schuilgaat onder het harnas, maar zelfs gewoon verluchten vraagt bijna bovenmenselijke inspanning.

En alsof dit alles nog niet erg genoeg is, gebeurt er nog iets anders met het innerlijke leven van het individu, met zijn extase. Die droogt op. Net zoals de levende geesten van de vroegere gemeenschap verschrompelden en stierven toen ze werden opgesloten in de Tempel, zal de levende geest van het individu verschrompelen en sterven in het harnas. Zijn geest kan niet ademen in een gesloten vat net zomin als de goden dat kunnen. Hij stikt. En waar het Leven in hem verschrompelt, groeit een vacuüm. Die gapende afgrond wordt even vlug gevuld als hij ontstaat, niet door extase, niet door levende geesten. Het vacuüm wordt gevuld met springveren en wielen, met dode dingen, met de substantie van Leviathan.

* * *

De ooit vrije mens wordt meer en meer wat Hobbes denkt dat hij is. Het harnas dat ooit uitwendig was, ontplooit zich helemaal in zijn binnenste. Het masker wordt het gelaat. Of, zoals we het nu zullen verwoorden, de dwang wordt verinnerlijkt. Het extatische leven, de vrijheid krimpt tot een mogelijkheid. En potentieel, zoals Sartre zal opmerken, is Niets.

Deze reductie is best zichtbaar in de steden van Sumer, Leviathans die ook in dit aspect opmerkelijk modern zijn. Het is dermate zichtbaar dat de Sumeriërs zelf het opmerken. Het is niet de verbijsterende ritualisering van de activiteiten van de Tempel die hen dwars zitten, zelfs niet de steeds zichtbaarder innerlijke leegte van de Ensis en hun families. Het lijkt allemaal te worden aanvaard als een gevolg van de noodzaak voor een betrouwbare aanvoer van water en zeks. Wat hen stoort is dat de nakomelingen van de eerste Sumeriërs zelf worden gereduceerd tot zeks. Het belangrijkste instrument van deze reductie is handel, of zoals wij het zullen zeggen, business, ondernemen. De Sumerische stad, meer dan elke andere vroege Leviathan, is een hemel voor ondernemers.

Een ondernemer is een mens die grondig afstand heeft gedaan van zijn levende menselijkheid. Hij is per definitie een persoon die gedijt in en op de materiële ingewanden van de Leviathan. Mensen herleid tot dingen zijn de voorwerpen

in de ingewanden van het beest en die zijn duidelijk vogelvrij voor winstbejag. De grondstelling van de ondernemer, lang voor Adam Smith het zal publiceren, is: Iedereen voor zichzelf en de goden tegen iedereen.

We zagen al hoe de Sumerische ondernemer een samenleving van vreemdelingen reduceerde tot schuldenaars, dan tot wanbetalers, uiteindelijk tot zeks. Hij zal nu dezelfde economische wijsheid toepassen op de vreemdelingen binnen Sumer, en tenslotte zal hij geen verschil meer zien tussen vreemdelingen en Sumeriërs.

Deze reductie gaat zover dat het tijdens het rijk van Uruinimgina of Urukagina zelfs de Lugal tegen de borst stuit. En deze Lugal beslist er iets aan te doen, of hij geeft in ieder geval een tablet uit dat die intentie aangeeft.

Deze Uruinimgina, die het ambt van Lugal van Lagash bekleedt wanneer zijn zuiderse burens de oevers van de Nijl al hebben versierd met de eerste piramiden, is misschien niet de eerste hervormer. Hij is de eerste gedocumenteerde hervormer. Hij is de eerste van velen die het welzijn van de gehele worm boven het welzijn van een segment zal plaatsen. Hij ziet dat de hebzuchtige winstzoekers, niet meer dan een segment van het geheel, de coherentie en de beweeglijkheid van het kadaver vervormen, doordat ze de ingewanden opeten. Hij verklaart dat het addergebroed "geen vruchten mag verzamelen in de tuinen van de arme man", dat ze de Sumeriërs niet mogen reduceren tot zeks.

Door het welzijn van de gehele worm boven dat van een opgezwollen segment te plaatsen, ontketent deze hervormer-Lugal, zoals zo veel van zijn liberale opvolgers, krachten die hem overweldigen. Afgaand op zijn herinnering van de vroegere stadia van het bestaan van de worm, gaat hij ervan uit dat hij de beste, de eerlijkste regeling kent voor de segmenten van de worm.

De eerste Urukagina dacht de hiërarchie van de goden te kennen en kwam weg met deze veronderstelling omdat de goden reeds waren verzwakt en stervend.

Uruinimgina komt er niet ongestraft mee weg omdat het segment dat hij aanvalt, alhoewel per definitie dood, niet zwak is. De vergelding komt in de vorm van een invasie uit Umma. Uruinimgina wordt uit zijn ambt gezet door Lugalzagesi van Umma. Uruinimgina wordt gedood, samen met zijn liberale Ensis en de meeste van zijn zeks, en Lagash wordt met de grond gelijk gemaakt.

De stad Umma is niet gekend noch voor zijn kracht noch voor zijn moed en het verkrijgt deze kwaliteiten niet plotseling. De sterke man Lugalzagesi valt Lagash niet binnen met strijdkrachten uit Umma. Die noodzakelijke krachten evenals de benodigde technologie voor een invasie bevinden zich in het segment dat Uruinimgina aanviel. Lugalzagesi is het werktuig van de ondergang van de hervormer niet alleen omdat hij de machtige verdedigt, maar ook omdat hij iets weet dat Uruinimgina niet weet.

Lugalzagesi begrijpt dat het hoofd van Leviathan niet meer is waar het zich een jaar of een generatie geleden bevond, niet waar Uruinimgina denkt dat het zou moeten zijn. Net zoals de god van de Lugal altijd de god is in de fallusvormige Ziggoerat, zo is het machtigste segment van de Leviathan altijd het hoofd. Dit is de rechtvaardigheid van Leviathan, en Lugalzagesi, niet Uruinimgina, is de ware kampioen van de worm.

De verdediging van de machtigen verzekert Lugalzagesi bondgenoten in alle steden van Sumer. Misschien worden die allemaal geteisterd door de hervormer met nostalgie voor een vroegere orde van de Leviathan. Lugalzagesi's strijdkrachten overrompelen ze allemaal.

Nog voor alle lichamen zijn begraven, is Lugalzagesi de Lugal van Umma, Lagash, Ur en Erech. Zijn scribenten beschrijven hem als de Man van Erech, de Enige en de Echte. De vallei van de Tigris en Eufraat wordt nu bezet door een enkele Leviathan. Sumer is voor het eerst verenigd. De worm heeft al zijn voorgangers opgeslokt. Lugalzagesi's kronieken beschrijven hem ook als de Lugal van Lugals, een uitdrukking die door zijn Semitisch sprekende onderdanen wordt vertaald naar Koning der Koningen en Heer der Heren.

Maar zelfs de dagen van deze Almachtige zijn geteld. Net zoals de sprekers van het Sumerisch niet langer allemaal priesters en Ensis zijn, zo zijn de sprekers van het Semitisch niet langer allemaal zeks. Door huwelijk, fysieke vaardigheid of vleierij, bevinden er zich nu kleinkinderen van zeks in het paleis en in de Tempel. In de Tempel komen ze ertoe om namen van lang vergeten Semitische goden te geven aan de Sumerische goden. Zo geven ze de ordinaire naam Ishtar aan de dochter van de Maan. Sumerisch sprekende priesters malen er blijkbaar niet meer om, velen van hen zullen al weten dat de Sumerische goden niet meer zijn dan namen. Overigens zijn er veel Ensis bij de broers van de Semitisch sprekende priesters – zoveel zelfs dat het onvoorzichtig zou zijn om te benadrukken dat Inanna de ware naam van Ishtar is. Bovendien bevinden er zich niet alleen Semitisch sprekende Ensis in de verder gelegen steden langs de weg van Sumer naar de Levant en de Sinai, er zijn er zelfs een paar die een oogje hebben op het ambt van Lugal. Een ervan is Sargon van Akkad.

Sargon is een Sumeriër, behalve in zijn taal. Blijkbaar begon hij zijn loopbaan als Ensi voor de Lugal van Ur, voor wie hij tollenaar was in een Levantijnse provincie. Toen Ur in handen viel van Lugalzagesi, noemde hij zijn provincie Akkad en nam er het ambt van Lugal waar. Hij had de vette Leviathan van Lugalzagesi, we zouden het nu een Rijk noemen, al een hele generatie geobserveerd. Plots bedenkt hij iets dat zelfs Lugalzagesi niet weet; zijn schrijvers vertellen dat Ishtar het hem openbaarde. Sargon weet dat het penishoofd van de Leviathan er is voor alle machten, niet alleen voor de Sumerisch sprekende machten.

Al de machten die zich op enigerlei wijze achtergesteld voelden, vinden in Sargon hun kampioen. Het voorbeeld van Lugalzagesi volgend, neemt hij zijn mentor gevangen en onderwerpt de steden die de eerste Leviathans oprichtten.

Een enkele Leviathan, zo lang als de Nijl en verschillende malen breder, bedekt nu de hele Vruchtbare Sikkel. Zijn darmen bevatten het Mesopotamische Umma, Ur, Lagash en Erech en alle andere steden langs de wegen naar de Levant.

Sargon, die zijn loopbaan begon als belastingontvanger, weet zo goed als elke Farao en Lugal wat de worm best kan. Hij eet brandschatting, niet alleen om de Lugal en de Ensis te voeden, die nu Semitische namen hebben, maar ook om de steeds gewelddadiger goden in de Tempel te voeden, goden zo dood als de Leviathan zelf, en even hongerig.

* * *

De wapenfeiten en het lot van Uruinimgina, Lugalzagesi en Sargon zijn onderwerp van wat we "de geschiedenis" noemen. Mary Jane Shoultz heeft het woord ontrafeld. Wanneer we het hebben over echte Geschiedenis, History in het Engels, in de eigenlijke betekenis, dan bedoelen we His-story. Het gaat om een uitsluitend en exclusief mannelijk verhaal. Zo vrouwen er al een opwachting in maken, dan zijn ook zij geharnast en hanteren ze een fallusvormig voorwerp. Dergelijke vrouwen zijn mannelijk.

De hele zaak draait om fallusvormen: de speer, de pijl, de Ziggoerat, de Obelisk, het zwaard, en later natuurlijk de kogel en de raket. Al deze voorwerpen zijn puntig en worden gericht, ze worden gemaakt om te penetreren en te doden. De Mesopotamische Ziggoerat en de Egyptische Obelisk, door de mens gemaakte bergen die naar de hemel wijzen, voorspellen de dag waarop mannen de ozonlaag van de atmosfeer in stukken zullen rijten en zich zullen voortstuwen naar de luchtledige ruimte waar voorheen alleen goden vlogen.

Velen, van Euripides tot Bachofen, Shoultz, Grass en Turner, zullen zich afvragen waarom His-story zo exclusief mannelijk is. Ze zullen zich herinneren dat de mensenman in de natuurstaat een dekhengst is en zich afvragen of de heldendaden van de Leviathans in His-story een mannelijke wraak zijn.

De opkomst van de Leviathans gaat gepaard met de vernedering van vrouwen, hun mishandeling, domesticatie en objectivering, waarna schrijvers vrouwen die ooit belangrijk waren uit het geheugen zullen wissen. Diamond zegt dat geletterdheid, door Shoultz Male-literacy genoemd, ideaal geschikt is om het verleden uit het geheugen te wissen.

Wanneer een oudere in de antieke samenlevingen iets vergat, dan was er altijd wel een andere om het zich te herinneren, en tradities konden niet verloren gaan tenzij de hele samenleving op een catastrofe liep.

Maar zodra het sociale geheugen vastligt op perkamentrollen en kleitabletten kan een eenvoudige opdracht van Farao of Lugal volstaan om hele stukken van het verleden, zelfs het hele verleden, te verwijderen. In Egypte zullen veel vroege cartouches, naamplaten worden gevonden met de amper leesbare naam van een vrouw, de Matriarch erop. Op al die cartouches werd de naam van de vrouw gewist door latere schrijvers die er dan de naam van een man hebben opgezet.

De vrouw is de moeder, ze is de Aarde, ze baart het Leven. Maar de man voelt zich niet langer minderwaardig, hij heeft zichzelf ondergedompeld in de Leviathan, die is onzijdig en baart geen leven, maar dat heeft hij ook niet nodig want hij is onsterfelijk. Gemachtigd door het harnas van de Leviathan, slaan de mannen terug.

Turner zal verwijzen naar een van de verhaaltjes voor het slapengaan verteld door Sumeriër geworden Akkadiërs die de macht delen met Sargon. Die herinneren zich nog de oermoeder, Tiamat, de eerste stamouder van het leven. Maar ze maken haar zo dood als Leviathan door te zeggen dat hemel en Aarde werden gevormd door haar in stukken gescheurde karkas. Marduk, de god van Sargon is de ontleder. In de woorden van Turner, "Marduk verplettert haar schedel, opent haar lijf als een oester en de gehoorzame winden voeren haar bloed weg". Turner zal erop wijzen dat de gewelddadige Marduk een lange lijn opvolgers zal hebben die de Aarde haten, onze hedendaagse Lugal Reagan zal proberen de laatste te zijn.

His-story is een kroniek van de daden van de mannen aan het fallusroer van Leviathan en in de ruimste betekenis is het de "biografie" van wat Hobbes de Kunstmatige Man zal noemen. Er zijn evenveel His-stories als er Leviathans zijn.

Maar His-story heeft de neiging een uniek verhaal te worden om dezelfde reden dat Sumer, en nu de hele Vruchtbare Sikkēl, een zijn geworden. De Leviathan is een kannibaal. Hij eet zijn tijdgenoten op en hij eet zijn voorgangers op. Hij houdt noch van een veelvoud aan Leviathans noch van de Aarde. De vijand is alles wat zich buiten bevindt.

His-story werd geboren met Ur, met de eerste Leviathan. Voor of buiten de eerste Leviathan is er geen His-story.

De vrije individuen van een samenleving zonder Staat hebben per definitie geen His-story: ze bevonden zich niet in het onsterfelijke karkas dat het onderwerp uitmaakt van His-story. Dergelijke gemeenschap was samengesteld uit een veelheid aan individuen, een bijeenkomst van vrijheden. De individuen hadden biografieën, en die waren interessant. Maar de gemeenschap als dusdanig had geen "biografie", geen His-story.

De Leviathan heeft wel een biografie, een kunstmatige. "De koning is dood, leve de koning!" Generaties sterven, maar Ur blijft leven. Een interessante biografie binnen de Leviathan is een voorrecht dat weinigen te beurt valt, of slechts een enkeling. Al de rest heeft saaie biografieën, zo onderling gelijkaardig als de Egyptische kopieën van ooit schitterende originelen. Nu is het verhaal van de Leviathan interessant, ten minste voor Zijn schrijvers en His-storyans.

Voor anderen, zoals Macbeth zal weten, is het verhaal van Leviathan, net zoals dat van zijn heersers, een "verhaal verteld door een idioot, vol lawaai en woede, zonder betekenis". De heerser wordt gedood door een indringer of een usurpator en zijn heldendaden sterven met hem. Het verhaal van de onsterfelijke worm eindigt wanneer hij wordt opgeslokt door een andere onsterfelijke. Het verhaal van al dat zwelgen is onderwerp van de Wereld His-story en alleen die naam al is de aankondiging van één enkele Leviathan die de hele Wereld in zijn darmen heeft.

* * *

Gevangenen die vertrekken uit de ingewanden van dode wormen, het is minstens even veel voorkomend als kleine Leviathans die worden ingeslikt door grotere. Mensen komen niet alleen in opstand. Ze vertrekken ook echt, ze ontsnappen, ze gaan weg. Ze proberen het voortdurend. Ze slagen er dikwijls in.

De heerschappij van Sargon was lang. Zijn rijk duurde twee generaties. Het eindigde toen "alle landen tegen hem in opstand kwamen en hem in Agade (Akkad-stad) belegerden" zoals een tablet in spijkerschrift het verwoordt. Er blijft niets over van de enorme Leviathan die zich over de volledige Vruchtbare Sikkēl uitstrekte.

Spijtig genoeg blijven segmenten van de ontbonden worm verspreid over het platteland en elk segment neigt zichzelf weer te herstellen tot een volledige worm. Dode dingen hebben krachten die levende wezens niet hebben. Biologen zullen dit vreemde vermogen van de doden aan de levenden proberen te geven, ze noemen het kloneren.

Een paar fragmenten die rijken of machtigen bevatten, slagen erin een nieuwe worm in beweging te krijgen, en een nieuwe Leviathan straft de vertrekkers, de ontsnapten door ze te reduceren tot slavernij, de toestand van de eeuwige zek. Rimush, de opvolger van Sargon verspreidt het karkas van de worm onder de Elamieten in de Perzische vlakten.

Er zijn overal opstanden en uiteindelijk wordt Rimush vermoord door zijn eigen wachters. Hij wordt opgevolgd door Naram-Sin, "God van Agade" genoemd door zijn eigen schrijvers, maar het rijk van deze god is in voortdurende staat van ontbinding. De gevangenen in de darmen van deze Leviathan vragen nomaden zonder koning om hen te helpen het monster van binnenuit te ontmantelen.

De onderlinge oorlogen duren tot lang in de heerschappij van de volgende opvolger. Tenslotte vertrekken de Elamieten, vertrekken de Lagash en het hele beest breekt in kleine stukken. De zeks verlaten zelfs de kanalen.

De grote Leviathan is vernietigd, voor velen permanent. Een gelijkaardige Leviathan zal in dit deel van de wereld niet meer te zien zijn voor de volgende vier generaties. De anarchie komt terug naar de Vruchtbare Sikkēl.

Spijtig genoeg gaat het hier niet om de anarchie uit vroeger tijden. De mensen die zich terugtrokken uit de Leviathan zijn verminkt. Hun harnas laat niet los. Bij velen blijft de mogelijkheid om mens te worden beperkt tot Niets. Heel het gebied werd door de oorlogvoerende Leviathans omgevormd tot een onherbergzame wildernis. En sommige van de bondgenoten, de Guti bijvoorbeeld, die werden verzocht om te helpen bij de omverwerping van de grote worm, proberen hun eigen worm in beweging te krijgen, naar het voorbeeld van die van Lugalzagesi en van Sargon. En toch trekken de gevangenen weg, blijkbaar verkiezen ze deze gebrekkige anarchie boven de orde van de Leviathan.

Nog gedurende deze generatie die de anarchie ziet terugkeren naar het vroegere Sumer-Akkad lopen de dienstplichtigen van Farao weg van hun piramide- en paleisbouwoopdrachten, keren zich tegen Farao en tegen de officiële riten van de priesters en herstellen ook langs de oevers van de Nijl een zekere mate van anarchie. De zeks van Farao keren terug naar hun dorpen en proberen het oude leven weer op te nemen. Gebroken segmenten van het monster dat werd geleid door de monarch van Memphis liggen verspreid langsheen de Nijl. De vroegere ambtenaren van de gevallen Farao proberen een aantal ervan weer op te starten. "Zeventig koningen in zeventig dagen" geeft een idee van hun succes.

En een generatie of twee na de val van deze twee reuzen (de archeologen zullen het niet eens worden over de chronologie) mislukt een derde poging om een Leviathan te beginnen. Mohenjo Daro op de Indus wordt achtergelaten door zijn gedetineerden. De details van deze terugtrekking zijn niet bekend omdat hun geschrift niet werd ontcijferd. Het zal een mysterie blijven voor mensen met Beschaafde hersens, de oorzaken zullen worden gezocht in overstromingen, droogte, invasies en zelfs in een "aardverschuiving". Wanneer men overtuigd is dat mensen nooit de ingewanden van de Beschaving willen verlaten, dan is men verplicht beroep te doen op aardverschuivingen om te verklaren waarom mensen wel vertrekken. Maar wanneer men daar niet zo zeker van is, dan is het raadsel niet waarom ze vertrekken, maar waarom ze zo lang blijven.

Gedurende meerdere generaties blijven de mensen langs de Indus gespaard van ketening door een Staat. Die langs de Tigris en de Nijl worden zo lang niet gespaard.

Er moet hier worden gewezen op het feit dat segmenten van ontbindende Leviathans een oneerlijk voordeel hebben tegenover samenlevingen van vrije mensen. De segmenten zijn als machines. Wanneer ze gewoon zijn achtergelaten en niet te erg verroest, dan kunnen ze door elke goede mecanicien worden gesmeerd en weer in bedrijf worden genomen. De segmenten zijn dode dingen, ze kunnen roesten maar ze sterven niet.

Maar mensengemeenschappen, eens dood, blijven dood. Gemeenschappen van levende wezens zijn duidelijk in het nadeel wat dit betreft. Anders gezegd, de Dood staat altijd aan de kant van de machines.

Dit heeft tragische gevolgen voor wie er eindelijk in slaagt zichzelf te bevrijden uit het zware karkas. Ze kunnen niet terug naar de oude gemeenschappen want die werden vernietigd door generaties van plunderende, kidnappende en moordende Beschavingen. De mensen kunnen de draad niet weer oppakken, ze moeten helemaal opnieuw herbeginnen. We moeten niet veronderstellen dat de levenswijzen, die we Cultuur zullen noemen, gevoed en ontwikkeld over duizenden generaties op korte tijd kunnen worden hersteld. Het is goed mogelijk dat die levenswijzen weer veel generaties nodig zullen hebben om zich te ontwikkelen.

Maar de mensen die zich inspannen voor een nieuw Begin leven niet in gunstige tijden. Ze kamperen in het midden van segmenten van Leviathans, machines die door elke goede mecanicien kunnen worden heropgestart en gebruikt om de inspanningen van een hele generatie in een enkele campagne tot nul te herleiden.

Dit is precies wat er gebeurt. Langs de Nijl worden segmenten van de uiteengevallen Leviathan weer in gebruik genomen in Thebe en Heracleopolis, en beide groeien uit tot volwaardige wormen. Langs de Tigris en Eufraat, in Erech, legt sterke man Utuhegal de hand op de omslachtige worm die door de Guti in beweging werd gezet, om te worden omvergeworpen door zijn adjunct. Maar deze adjunct, Urnammu slaagt erin de hele Sumer-Akkad Leviathan in beweging te krijgen, en weer beslaat die het hele gebied van de Levant tot Elam. Alle inspanningen om een nieuw Begin aan te vatten worden ongedaan gemaakt, ze worden niet onderbroken, ze worden gedood.

Na twee generaties vertrekken de gevangenen van het geregenereerde monster alweer. Deze keer wordt de Sumer-Akkad Leviathan voorgoed verlaten. Maar gepantserde Sumerisch geworden Semieten volharden in het knutselen en prutsen met de segmenten en in Ashur zetten ze een nieuwe worm in beweging die wordt bemand door zeks uit een andere groep Semitische vreemdelingen, de Amorieten.

Vijf generaties later beginnen afstammelingen van deze Amorietenzeks een eigen Leviathan in Babylon waar de bazen van de werkgroepen nog steeds "opzichters van Amorieten" worden genoemd. En nog eens vijf generaties later strekt de Babylonische worm van de Amoriet Hammurabi zich uit over het antieke rijk van Uruinimgina, terwijl de Assyriërs, de vroegere meesters van de Amorieten, hun worm over de westerse provincies van het rijk van Lugalzagesi leggen.

Ondertussen droegen niet vernoemde mensen uit de wouden en bergen van de Guti brokstukken van het harnas van Mesopotamië door heel Eurazië tot China, want er wordt gezegd dat dit de oorsprong is van de Yang Shao cultuur. Amper twee generaties later kennen ze het schrift en een Xia dynastie waarvan de stichter, Yu, in betrouwbare watervoorziening voorzag.

In Anatolië, ten westen van de Vruchtbare Sikkel, waar vrouwen nog gedurende heel wat generaties de niet aflatende vruchtbaarheid van de Aarde zullen vieren, op twee plaatsen die dikwijls werden bezocht door Assyrische handelaars bevinden zich reeds beginnende wormen die later door de Egyptenaren en de Assyriërs als Hethieten gekend zullen zijn.

Elke nieuwe worm heeft uitrustingen die de voorgangers niet hadden. De segmenten die in de Levant overbleven na de ontbinding van het monster van Sargon worden hersteld in mobiele, octopusachtige monsterlijkheden die de handel van de Feniciërs tot ver buiten het bereik van de meer stilstaande wormen houdt. De Fenicische handelaars in Byblos en Ugarit hervormen zelfs de hiëroglifyn en het spijkerschrift in een veel efficiënter commercieel instrument, het alfabet.

Mensengemeenschappen ondergaan regressie en de worm progressie. Zoals L Mumford zal voorstellen, is de grootste verwezenlijking van de Leviathan de reductie van de mens in een ding, de omvorming van mensen in efficiënte mechanische vechteenheden.

Dit is allemaal heel deprimerend. Het rijk van de Dood breidt uit. En vermits de Dood zich tot het Leven verhoudt als de Nacht tot de Dag, krimpt het Leven wanneer de Dood uitbreidt. Het onmenselijke verhaal verwijst echt niet naar iets menselijks.

Nu ik de belangrijkste protagonisten heb aangehaald die zich opstelden tegen de mensengemeenschappen en zelfs tegen Moeder Aarde, zal ik me richten op een kleine groep mensen die zich terugtrokken uit de darmen van een van de grote Leviathans. Deze mensen waren onbetekenend voor iedereen behalve zichzelf en zouden dat gebleven zijn indien hun Joodse, Christelijke en Islamitische erfgenamen de schaduw van hun terugtrekking niet naar elk voorheen veilig schuiloord op aarde hadden uitgedragen.

Het gaat hier natuurlijk om de Israëlieten die vertrokken uit de Egyptische beschaving en op dit punt aangekomen wil ik mijn verwondering uitdrukken over de geharnaste vraagsteller die me de positieve wonderen van de Beschaving zo zelfvoldaan in het gezicht slingerde, vermits een deel van zijn harnas is opgemaakt uit het afval van deze kleine groep die wegliep van die wonderen.

* * *

Het boek dat aan de oorsprong ligt van de hedendaagse Beschavende Godsdiensten begint niet met de oprichters van de Beschaving, met de Sumeriërs zeg maar, die de eerste Leviathan opstartten. Het eerste hoofdstuk heeft het over een aardse tuin, Eden, een plaats die doet denken aan de natuurstaat. Het tweede hoofdstuk verhaalt de terugtrekking van mensen uit de ingewanden van een grote Leviathan. Daarna beschrijft het boek op onkritische wijze de poging van die mensen om hun eigen Leviathan op te starten, waarna het verdergaat met de pijnlijke en dikwijls ondraaglijke gevangenschappen in de buiken van andere wormen. De algemene indruk die het geeft is dat de wonderen van de Beschaving geen positieve levensverbeterende wonderen zijn.

Weglopen uit de Beschaving gebeurt zo veelvuldig en zo regelmatig dat de levens verslindende wormen in een voortdurende toestand van ontbinding lijken te verkeren.

De Exodus van Israël uit Egypte is geen belangrijke terugtrekking, het is wel een goed gedocumenteerde, zodat we een inwendig kijkje hebben van sommige gebeurtenissen en zelfs van sommige gedachten van de deelnemers.

De onderdanen van de exodus zijn zeks in Egypte, maar het lijken relatief bevoorrechte zeks. Ze kennen het schrift niet. Ze zijn niet eensgezind, zoals ze later in het verhaal zullen onthullen, en ze zijn niet eens afkomstig uit dezelfde stam, alhoewel latere gemeenschappelijke ervaringen hen wel zullen samensmeden.

Ze verbleven niet lang in Egypte, slechts een paar generaties, waardoor ze zich herinneren dat er een wereld is buiten Egypte. De verwijzing naar de aardse tuin is misschien zelfs een herinnering aan een wereld buiten Leviathan. Turner zal veronderstellen dat de enige tuin die ze zich herinneren de Mesopotamische tuin is van de Lugal en zijn Akkadische opvolgers.

Dit kan inderdaad het geval zijn voor een paar onder hen, maar ik vermoed dat de meesten wat anders in gedachten hebben.

Veertig generaties na hun exodus uit Egypte zullen de schrijvers van deze mensen hun Boek schrijven. Ze zullen de politieke en militaire gebeurtenissen heel nauwkeurig verhalen op kleitabletten en papyrusrollen die nu beschikbaar zijn voor moderne geleerden, maar niet voor de schrijvers. Het geheugen van analfabetische mensen is lang. Mensen die zich de werken van de Farao's, Hethieten en Assyriërs herinneren, weten ook nog dat hun eigen voorouders ooit in gemeenschappen van vrije mensen leefden, in Yemen of in Ethiopië, en dat die voorouders in verbinding stonden met dieren, met de Aarde, met de geest in de hemel en met de geest van de appelboom.

Ik vermoed dat ze zich herinneren, en het Eden noemen, wat anderen zich herinneren als de Gouden Tijd. En wanneer ze zich ongemakkelijk voelen in Egypte, dan zal de herinnering aan een buitenaf, een plezierig en idyllisch buitenaf bovendien, hen zeker stimuleren in hun verlangen om de grootste en rijkste van alle antieke Beschavingen te verlaten.

Ondanks hun nostalgie naar wat Morgan en Engels een primitiever stadium van bestaan zullen noemen, een stadium dat geen manier van productie is, verkeren deze relatief bevoorrechte zeks niet in onwetendheid over de materiële en sociale omstandigheden van hun eigen tijd. Ze weten dat de Egyptische Leviathan slechts een monoliet is tussen andere, en ze lijken heel wat te weten over die andere. Dit hoeft niet te verbazen, vermits ze zich recente voorouders levendiger herinneren dan Adam uit Eden, en minstens een van hun recente voorouders, een man uit Harran Abram genoemd, een stad als het ware op het kruispunt tussen de belangrijkste Leviathans van de wereld. En zelfs wanneer deze Abram niet vlakbij het paleis van de gouverneur of de Tempel leefde maar in de buitenwijken, dan nog was hij zeker bekend met de binnenstad en zijn tuinen en waarschijnlijk ook met de tuinen in andere steden.

Abram zal nog beter bekend geweest zijn met de handelaars en soldaten van de grote Leviathans, want Harran lag op de weg van de Assyrische handelsreizigers op zoek naar onverhoopte winsten in Anatolië, en de vredelievende dagelijkse handel van de handelsreizigers gaf onvermijdelijk aanleiding tot verwarde gevechten van onwetende legers bij nacht en ontij die de buitenwijken van Harran in een sombere vlakte veranderden.

De verwanten van Abram werden met zekerheid meegesleurd in het verward rumoer van vechten en vluchten. Ze vochten misschien wel als hulptroepen samen met de gewapende Egyptenaren of Hethieten. Vermits hun Boek alleen maar horror en angst uitstraalt tegenover de eskaders van de dood uitgezonden door de tirannen van Ashur en Ninive is het onwaarschijnlijk dat ze ooit meevochten met de Assyriërs.

De schrijvers zullen bevestigen dat hun voorouder Abram reeds een exclusief aanbieder van Jahweh was, maar dit is met zekerheid wensdenken want de kleinkinderen van Abram eren nog steeds verschillende natuurgoden tijdens hun latere gevangenschap in Egypte.

Er wordt ons niet verteld wanneer of waarom de verwanten van Abram naar Egypte gingen, of werden gevoerd, maar er zijn veel gelegenheden geweest toen een dergelijke reis opportuun of zelfs noodzakelijk was.

* * *

De opeenvolgende pogingen van de Akkadische en Amorietische opvolgers van Lugalzagesi om de wereldomvattende Leviathan weer in beweging te krijgen had het onbedoelde gevolg veel van de volkeren in de wereld in beweging te zetten.

We zagen al hoe verontrustend het bezoek van een handelaar, zijn neef en enkele gewapende mannen kon zijn. Samenlevingen van zaaiers en planters en nomadensamenlevingen van herders grijpen naar de wapens, ofwel om zichzelf te beschermen tegen volgende bezoeken of om te proberen hun gevangen verwanten terug te halen.

Invloedrijke vrouwen in Anatolië dringen er bij de Pankus, de volksvergadering op aan hun leefwijze te beschermen tegen de aanvallen van de handelaars des Doods, en de machtigste partners van de invloedrijke vrouwen beginnen muren te bouwen. Latere Hethietenschrijvers zullen op hun tabletten alleen melding maken van de machtige partners en ze zullen het hebben over Koning Labarnas de eerste, maar ze zullen zich herinneren dat de koning gewoon een partner was omdat de vrouwen in de tijd van de schrijvers nog steeds trots en sterk zijn. Anatolische vrouwen worden niet zo gemakkelijk vernederd; vijftig generaties later zal Herodotus het hebben over Anatolische "Amazones" en er zullen nog steeds machtige vrouwen zijn in Anatolië tot ver in de patriarchale tijd van Rome.

Terwijl de meer gevestigde gemeenschappen weerstand bieden tegen het monster door zich in te muren, doen de mobiele nomadische herders zoals de Guti en bestormen ze de poorten van de bedriegende Leviathans. Tegen die tijd hebben de inhalige tentakels van de verschillende Leviathans de overgrootouders verspreid van zowat alle volkeren die de poorten van de Leviathans in latere tijden zullen bestormen. De overgrootouders van de sprekers van Sanskriet en Iraans, van Toengoezisch en van Turks, van Mongools, Fins en Hongaars. De Mesopotamiërs noemen hen Kassieten, Hurrieten en Mitanni. Voor de Egyptenaren zijn het Hyksos. Men zegt dat de Hethieten die Anatolië adopteerden er hun oorsprong vinden.

Veel van deze volkeren zonder koning waren ruiters en een paar hadden ijzeren werktuigen, maar daardoor werden ze net zomin Beschaafd als de voorouders van de Ojibweg aan de Grote Meren door het gebruik van koper; paarden en ijzer worden productieve krachten, worden technologie van de Beschaving nadat ze worden opgenomen in het arsenaal van Leviathan.

Deze volkeren waren niet bang om steden aan te vallen en in hun woede maakten velen van hen een complete puinhoop van de stedelijke centra van hun aanvallers. De Sanskriet sprekende Kassieten in een federatie met de Elamieten maakten het grootste deel van het rijk van de Amorieten met de grond gelijk en bereikten de drempel van Babylon.

De neven van de Kassieten, Hurrieten genoemd door de Assyriërs, vormden een eigen federatie met de ruiters uit de Armeense hooglanden en vielen Ashur en zijn voorposten in de Levant lastig.

Het volk of de volkeren Hyksos genoemd, gingen een verbond aan met Egyptische legers en verjoegen de Assyriërs uit de hele Levant.

Het Hethietenleger in een alliantie met Hyksos, Hurrieten en Kassieten plunderde het handelscentrum Aleppo, het juweel van de Levant, evenals het verre Babylon, waarbij ze de Kassieten hielpen om de Amorieten dezelfde lasten op te leggen die de Amorieten de Kassieten hadden opgelegd.

Het zou kunnen dat Abrams verwanten Hyksos hielpen de Assyrische voorposten uit de Levant te verdrijven en sommige van hun medehulptroepen vergezelden naar het thuisland van de grote broer aan de Nijl waar het leven minder onder druk staat van verward rumoer van vechten en vluchten. Of misschien zochten ze onderdak langs de Nijl een generatie later, toen de Mitanni-ruiters met het rijk van Assyrië deden wat de Kassieten met Babylon hadden gedaan.

Het is ook mogelijk dat Abrams verwanten gevangen werden genomen door de zegevierende Ahmose. Of dat ze een paar generaties later werden gevangen door een op zeks jagende expeditie uitgezonden door de tweede Thoetmosis.

Het lijkt erop dat Abrams erfgenamen reeds gevestigde zeks waren in de buitenwijken van Karnak, of zelfs verder bezuiden, toen Menelaüs en zijn Myceners steden versterkten langs de noordelijke Middellandse Zee kust, toen een

vulkaanuitbarsting in Kreta het stenen gemeenschapshuis platgooide dat later gekend zou worden als het paleis van Minos.

Ze zagen waarschijnlijk, en hielpen het misschien bouwen, het paleis van Koningin Hatsjepsoet aan de andere oever van de Nijl, een van de mooiste architecturale wonderen ooit – een paleis omgeven door weelderige tropische tuinen die later zouden terugkeren naar woestijnzand. Maar ze waren niet onder de indruk van dit wonder. Zoals zeks elders hadden ze waarschijnlijk pijn in hun gewrichten wanneer ze naar de grote monumenten van hun meesters keken. Om dezelfde reden kunnen ze niet gedacht hebben aan de tuin van de Lugal toen ze zich Eden herinnerden, en ze zullen ook niet gedacht hebben dat hun voorouders afkomstig waren uit de tuin van de Lugal.

Ze waren nog steeds in Egypte toen Koningin Hatsjepsoet werd vermoord door haar opvolger, toen schrijvers haar naam van de cartouches wisten en positief bewijs fabriceerden dat geen enkele vrouw ooit Farao was. De zeks zullen zich hebben afgevraagd of het wel allemaal de moeite waard was om de herinnering uit te wissen aan een vrouw die nooit had beweerd iets anders te zijn dan een man.

De gevangenen kunnen niet hebben geweten dat, terwijl in Egypte Hatsjepsoets naam werd besmeurd en vergeten, de vrouwenhater Theseus, een Basileus of bevelhebber over een bende Myceners, Anatolische Amazonas versloeg, Antiope vermoordde, van haar zusters slavinnen maakte en zichzelf verschanste in het versterkte Troje.

* * *

De Israëlieten in Egypte waren zeker niet onbekend met de gewoonten en daden van de grote Leviathans uit hun tijd. We mogen zelfs veronderstellen dat ze niet eensgezind dachten over die gewoonten en daden. Sommigen onder hen, net zoals anderen uit Hyksos, waren waarschijnlijk vernieuwers die dachten dat Lugalzagesi en andere vredestitelers over enorme gebieden vrede brachten en geen speren. De vernieuwers waren ongetwijfeld in de minderheid. De meerderheid zal geweest zijn wat wij Primitivisten noemen, mensen die met nostalgie terugkijken op de oude tuin en de natuurgoden.

De vernieuwers kunnen zich niet op hun gemak hebben gevoeld, noch tussen hun mede-inwijkelingen noch tussen hun Egyptische gastheren, vermits verschillende Hyksos werden uitgewezen voor hun vreemde zienswijzen en gewoonten in een tijd toen respectabele Egyptenaren hun vroegere bondgenoten vervingen als bestuurders van de Sinaï en de Levant. De vernieuwers kunnen alleen weerzin hebben gevoeld toen de derde Thoetmosis Egyptenaren, die geen enkele van de talen van de Kanaänieten spraken, als bestuurder naar de gebieden van Farao in de Levant zond om deze te beschermen tegen de wrede Mitanni, en deze wannabee-ambassadeurs zullen wel razend geweest zijn toen de tweede Amenhotep huwde met de dochter van de Mitanni Artatama om daarna een verbond tegen de Hethieten aan te gaan met deze strijdswagenvechters.

De kinderen en kleinkinderen van de vernieuwers zowel als van de primitivisten zullen met afschuw gekeken hebben naar de derde Amenhotep die niet alleen de gehate alliantie met de Mitanni voortzette en gezantschappen uitzond naar het afschuwelijke Assyrië, maar ook nog zijn eigen dochter huwde. De onbeschrijflijke heerschappij van deze tiran duurde bijna twee generaties. Gelukkig faalde de door Mitanni gezonden Ishtar in haar opzet de tiran nog langer in leven te houden.

De vernieuwers zullen voor het eerst opgelucht hebben geademd toen een koninklijke vernieuwer het ambt van Farao bereikte als vierde Amenhotep en zijn naam veranderde in Akhenaten. Al was hij niet de eerste totalitaire Farao, hij was de eerste totalitaire revolutionair.

Er zal in onze tijd worden gezegd dat de grootvaders van Moses hun monotheïsme leerden van Akhenaten, waarvan men denkt dat hij het uitvond. Ik denk dat deze Farao niet moest uitvinden wat al vijftig generaties gangbare praktijk was bij zijn Ziggoerat bouwende burenen. Hij kan een aantal details van dit gebruik geleerd hebben van Semitische immigranten in en rondom zijn paleis.

De Farao decreteerde dat net zoals hij koning der koningen en heer der heren was, Aten de Zon vanaf nu god der goden zou zijn. De revolutie lag niet in het decreet maar in de gevolgen ervan. Gewapende bendes van nieuwgevormde Priesters van Aten, begeleid door de legers van Farao en waarschijnlijk door vernieuwende immigranten, bestormden de Tempels van alle andere goden en onteigenden alle andere priesterschappen, ze droegen alle gronden en paleizen op aan Aten. Dit was een voorbode van de meer bekende godsdienstoorlogen die Europa in een latere tijd zouden verwoesten. Egypte had nooit eerder zulke beeldenstormen, zulke vervolgingen, zulk intern geweld meegemaakt.

Jammer genoeg voor de vernieuwers werd door hele eskaders conservatieve priesters die trouw bleven aan de afgezette goden, weerstand geboden tegen de usurpatoren en hun god Aten. Indien vernieuwers in de gunst waren gekomen van Akhenaten, dan zaten ze nu in de problemen. Nadat ze de negenjarige Toetanchamon op de troon zetten, gingen de afgoden vererende priesters over tot het behandelen van de aanhangers van het monotheïsme zoals ze er zelf door werden behandeld. Er begon een nieuwe zuivering van vreemdelingen. Dit was een goed moment om Egypte te verlaten.

Akhenaten mag de Israëlieten dan niet het monotheïsme hebben bijgebracht, hij deed ze een ander plezier. Hij trok zijn legers terug uit de Levant om de afgoden thuis te vernietigen. Maar de vervolgdenden leerden snel dat de Hethieten de Egyptenaren hadden vervangen als bezetters van de Levant en dus was de Levant nog niet veilig voor Egyptisch geworden Semieten.

En dus bleven de Israëlieten waar ze waren en hielden zich koest terwijl legerbevelhebber Horemheb de naam Akhenaten belasterde, zijn monotheïstische administratie van corruptie beschuldigde, zijn belastingen aanklaagde als frauduleus, zijn onteigeningen als willekeurig en zijn leger als een bende plundersers.

De Israëlieten hoorden misschien dat zeks, aangesloten bij nomadische Arameeërs, recent de Babylonische tiran hadden verdreven en dat Assyrische doodseskaders prompt Babylon waren binnengevallen en de rebellen gruwelijk hadden verminkt. Dit nieuws moedigde potentiële rebellen niet aan. En dus bleven de Israëlieten nog altijd waar ze waren terwijl de eerste en de tweede Ramses met de herinnering aan Akhenaten deed wat de derde Thoetmosis had gedaan met de herinnering aan Hatsjepsot, hij wiste ze uit.

* * *

De lang verwachte dag naderde eindelijk.

De tweede Ramses, een machtswellusteling die overal in Egypte immens grote standbeelden van zichzelf liet bouwen, besloot de wereld te veroveren. Deze Farao haalde voedsel en voorraden uit Egypte om zijn legers te bevoorraden. Hij marcheerde naar het westen en reduceerde vrije Libische stammen tot belastingbetalende onderdanen. Daarna trok hij met het grootste leger ooit samengesteld naar het noorden en het oosten, naar de Levant. Dit leger, dat zichzelf onderweg onderhield door elke gemeenschap waar het langskwam te plunderen, wekte een onsterfelijke afkeer op langs de hele zuidoostkust van de Middellandse Zee.

De gewaarschuwd Hethieten ronselden ondertussen het grootste leger ooit ten noorden van Egypte en bereidden zich voor de veroveraars het hoofd te bieden, hun leger gaf aanleiding tot onsterfelijke afkeer langs de hele noordoostkust van de Middellandse Zee.

De twee vadsige reuzen ontmoetten elkaar nabij Kadesh aan de Orontes. De schrijvers van de Egyptenaren en van de Hethieten eisten allebei de overwinning van hun Heer op, maar beide Leviathans begonnen te ontbinden de dag na de overwinning.

De zegevierende Hethieten keerden terug naar Anatolië en hadden af te rekenen met wrokkige Myceners en andere bendes gewapende avonturiers. Geen van de Anatolische onderdanen van de Hethieten was bereid het paleis of het leger van Hattusili nog langer te onderhouden.

In de Levant behielden de Hethieten nog steeds Karkemish maar de Assyriërs onder leiding van Salmanasser maakten een bruusk einde aan het Hethietse Karkemish. De Assyriërs vervolgden met "het afslachten van de gast van de Mitanni" en zouden de hele Levant hebben ingeslikt ware het niet dat ze zich naar het Oosten moesten begeven tegen het herrijzende Babylon dat werd geholpen door de Elamieten.

De Fenicische handelssteden, vooral Tyrus en Sidon, waren eindelijk vrij om hun eigen Baal en Moloch te voeden in plaats van de goden van hun Hethietse overheersers, om hun grote schepen naar Libië en elders in Afrika uit te sturen, naar de Egeïsche en Adriatische Zeeën, en in feite over heel de Middellandse Zee en tot in de Atlantische Oceaan. In heel wat wereldstreken lieten ze aanwijzingen achter van hun bezoek maar ze onthulden hun bestemmingen niet aan concurrenten.

Door het zuiverste toeval werden aan de andere kant van de wereld, over de oceaan die officieel pas zou worden overgestoken door een zekere Columbus, kolossale hoofden gebeeldhouwd, hoofden van mensen die absoluut geen gelijkenis hadden met wie ook die ooit leefde bij Tehuantepec, de zogeheten Olmekenhoofden. Het zou voor hedendaagse Nahuatl en Maya vanzelfsprekend beledigend zijn om te beweren dat hun voorouders gewoonten zoals het bouwen van Ziggoerats of het voeden van mensenoffers aan Baal, niet uitvonden. Maar dergelijke bewering zou niet beledigend geweest zijn voor

hun voorouders, die zelfs benadrukten dat ze veel leerden van merkwaardig uitziende vreemdelingen die hen over zee bereikten.

Hoe dan ook, de grote handelsschepen op de Middellandse Zee gaven aanleiding tot verdedigende allianties, uitgerust met kleinere schepen die al snel overgingen tot eigengereide rooftochten.

Het was alsof de hele wereld plots heel hectisch in beweging kwam.

De tweede Ramses keerde op tijd terug naar de Nijl om zijn heldendaden te vieren, en beval zijn beeldhouwers om de muren van elke nieuwe Tempel te versieren met afbeeldingen van zijn overwinning te Kadesh, een verschillend ogenblik van de strijd op elke muur.

Maar de Leviathan van Ramses verbrokkelde net zo goed als die van zijn rivaal. Een samenzwering in het paleis deed de Farao bijna de das om. De zeks in de werkgroepen weigerden, ze weigerden gewoon de hun toegewezen taken uit te voeren. Een zeer vroeg geregistreerd geval van staking was dit. De bezorgdheid van de schrijvers doet zelfs vermoeden dat het een algemene staking was. En toen kwam het bericht dat overzeese Libische en andere geheimzinnige vreemdelingen de Nijldelta overvielen.

Indien de Israëlieten ooit wilden wegtrekken uit hun Egyptische gevangenschap, dan was hun tijd nu zeker gekomen.

* * *

De wegtrekkende gevangenen plaatsten zichzelf onder de hoede van een zekere Mozes, minstens langs moederszijde een Egyptenaar. (In Egypte worden naam en rijkdom nog steeds langs vrouwelijke lijn doorgegeven, een antieke gewoonte die de schrijvers van de Farao's net zomin wisten af te schaffen als die van de Anatolische Hethieten.)

Mozes was misschien een lagere ambtenaar van het paleis die door zijn familieband met vreemdelingen niet hogerop kon. Zijn latere uitspraken zijn fanatiek patriarchaal en zijn fanatisme kan niet worden verklaard door te verwijzen naar de patriarchale neigingen van herders-nomaden. Er zal namelijk materiaal worden gevonden dat duidt op de aanbidding van vrouwelijke en mannelijke goden door de Israëlitische herders-nomaden in Egypte. Zijn vader was waarschijnlijk een ambtenaar tijdens de heerschappij van Akhenaten die zijn ambt kwijtspeelde toen de monotheïstische Farao van de troon viel en die sindsdien mopperde en zijn moderne standpunten deelde met zijn stamgenoten. De zoon, Mozes, zal uiteraard zijn moeder en haar volk afwijzen en ervoor kiezen een kampioen, een verlosser te worden voor het volk van zijn vader en van zijn halfbroer.

We beschikken over geen enkele goede reden om de beweegredenen van Mozes in vraag te stellen en om zijn keuze toe te schrijven aan wrok. In het Boek is hij een principieel lid van de heersende klasse die zijn lot verbindt aan dat van de onderdrukten. We kunnen dat aanvaarden en gaan ermee aan de slag. Voor de taak om de gevangenen uit de Leviathan te leiden, is hij even goed geplaatst als elke neef van elke Ensi. Het enige wat hij moet zeggen is "Laat mijn volk gaan," en zijn vroegere mede-ambtenaren en verwanten zorgen wel voor de nodige bevelen en vrijgeleiden.

De bestemming is duidelijk. Mozes zal zijn gevangenen naar Kanaän leiden dat recent werd verlaten door alle grote legers en waar minstens twee bezetters niet zo snel zullen terugkeren: de Egyptenaren hebben de handen vol met de stakers, samenzweerders en overvallers, en de Hethieten lijken, van alle verslagen die Mozes zal hebben gehoord, vanzelf te ontbinden, achtervolgd door hongersnood en vijandige plundersaars. Het derde grootste leger, het Assyrische, is elders druk in de weer. De tiran Tukulti-Ninurta is langs de Tigris bezig met het onderdrukken van de Babyloniërs en de Elamieten en roept zichzelf uit tot Koning der Koningen, Heer der Heren, Zon van alle volkeren. En dus lijkt Kanaän, voorlopig toch, een veilige plek om te schuilen.

Maar voor de volgelingen van Mozes, of minstens voor de vernieuwers onder hen, betekent Kanaän iets anders. Het is een gemeenschappelijke taal, een oorspronkelijk gemeenschappelijk thuis, het betekent waarschijnlijk iets wat lijkt op het Eden waar ze al zo lang naar terug willen. Waarom anders noemen ze een door oorlog verscheurde provincie in de Levant "het beloofde land"?

Er is geen enkele reden om te veronderstellen dat Mozes een vernieuwer is zoals zijn vader dat was, vooral gelet op het feit dat hij Egypte verlaat met de zeks. In het Boek staat duidelijk dat er in heel de groep zwervende zeks geen vernieuwers zijn. Trouwens, de afschuw van dit volk voor de voordelen van de Beschaving is zo groot dat de Beschaafde en verstedelijkte schrijvers veertig generaties later het nog altijd met afkeer zullen hebben over de "vleespotten" van Egypte en Babylon de "hoer".

In Egypte was Mozes zeker geen vernieuwer. Maar eens hij in het woestijnzand is, en sommigen zullen naar Jemen trekken, anderen naar de Rode Zee en Ethiopië, zal Mozes moeten beslissen wie en wat hij juist is.

De Mozes van het Boek is geen vernieuwer. Hij is van mening dat het smeren en het vereenvoudigen van een Leviathan geen betekenis heeft voor de mensen. Hij heeft, net als alle volgelingen, een afkeer voor Ashur, Hatti en Ur.

Maar waar is het beloofde land? De meeste van zijn volgelingen zijn blijkbaar primitivisten. En blijkbaar zijn ze of zwak of blind, want ze zouden moeten beseffen dat zodra ze veilig de woestijn hebben bereikt, Mozes hen van geen hulp meer kan zijn. Maar ze klampen zich aan hem vast, misschien uit trouw of misschien omdat ze nog steeds onder de indruk zijn van een vroeger lid van de Egyptische paleisambtenarij.

Mozes is geen vernieuwer en ook geen primitivist. Het is duidelijk dat hij een geharnaste man is die zijn harnas niet kan afleggen. Hij is zoals Lenin. Hij zoekt in zichzelf, maar vindt nergens een bestemming, het enige dat hij vindt zijn brokstukken van Leviathanwapenuitrusting. Hij haat Ur en Ashur, en zijn tijdgenoot Tukulti-Ninurta brengt hem het schuim op de lippen. Maar de enige stem die hij in zijn binnenste hoort is de stem van Lugalzagezi, de stem van de Almachtige, de Koning der Koningen en Heer der Heeren, de Man aller Mannen. Lenin zal de stem van de elektrificatie horen. En Mozes haat elke Koning der Koningen net zoals Lenin kapitalisten zal haten. Mozes maakt van de Koning een abstractie, een god, net zoals Lenin van de elektrificatie een abstractie zal maken die hij Communisme noemt.

Op die manier projecteert Mozes zijn eigen leegte, zijn harnas, zijn eigen dode geest, in de hele Kosmos.

Indien iemand in die groep denkt dat Eden de tuin van een Lugal is, dan is het Mozes. Voor deze upperclass Egyptenaar zijn alle goden dood. Voor hem bestaat geen Eden, alleen Leviathan.

Het is ironisch dat de man voor wie geen buiten bestond, ook de man was die de anderen heeft weggeleid.

Hij had dit allemaal natuurlijk niet uitgedacht alvorens Egypte te verlaten, en misschien verwachtte hij dat hij zich van zijn harnas zou bevrijden, of hij hoopte dat een gloeiend kooltje in hem het levensvuur weer zou aanwakkeren. Maar niets van dat alles. Niets anders dan een abstractie beweegt in hem, zonder lichaam, zonder geslacht, onzijdig en onsterfelijk. De abstractie is Leviathan zelf, een begrip.

We zullen allemaal geweten hebben dat zijn aanhangers het nieuws niet graag hoorden. Zodra hij van kant verandert, herstellen ze de oude, heilige cirkel van de oude gemeenschap. Ze laten zich gaan. Ze dromen. Ze zijn bezeten. Ze vereren een gouden kalf, niet omdat het van goud is, maar omdat het vrouwelijk is, omdat het leven uit haar wordt geboren, omdat ze van de Aarde is en omdat ze de Aarde is.

Deze mensen kennen het verschil tussen de dode idolen van de Egyptenaren en de levende symbolen van hun eigen voorouders. Ze weten het weer. Hun binnenste is niet dood. Ze zijn zeks en kinderen van zeks. Ze hebben altijd geweten dat het harnas een last was en dat ze het op een dag zouden afleggen, en wanneer die dag zich aanbiedt zijn ze in staat zich van het harnas te ontdoen.

Mozes wordt uitgedaagd. Hij zou erop kunnen ingaan door naar hen toe te gaan en naar hen te luisteren. Hij is nog altijd Mozes, de man, de potentiële mens. Hij is vrij. Hij kan het leven dat aanjaagt in zijn binnenste laten openbreken, zoals een ei, hij kan kiezen om tot leven te komen.

Maar Mozes beantwoordt de uitdaging door zich om te draaien. Hij staat toe dat zijn harnas overneemt. Hij verstijft. Wilhelm Reich zal zeggen dat hij verstart. Hij kiest en laat het potentieel Niets zijn, hij laat het harnas het sprankeltje leven doven dat in zijn binnenste even aanwezig was. Hij laat de Leviathan door hem spreken. En de stem die door hem spreekt is niet die van Akhenaten, de Zon, maar die van Lugalzagezi, de Heer der Heeren.

Het harnas spreekt niet over tuinen. Het geeft een visie op het leven die spiritueel lichtjaren verwijderd is van de mythische gemeenschap, zoals Turner het zal zeggen. De stem van Leviathan heeft het over Geboden en Straffen. Ze spreekt niet over manieren van doen, over de weg naar het Zijn, maar over wetten en gesloten poorten. Ze zegt niet, Je mag en je zal Zijn, ze zegt Je mag niet.

En wee de ongehoorzamen. Net zoals het ding, Leviathan, over politie beschikt om al wie van zijn rechte pad afwijkt achterna te zitten, te martelen en te doden, zo heeft ook de Leviathan die Jahweh wordt genoemd zijn politie.

Maar de politie van een begrip is zelf geen begrip. Mozes geeft die taak aan de schenker van het leven zelf, aan de Natuur – niet alle Natuur, maar alleen haar uitbarstingen, haar geweld, samengebond en geconcentreerd zoals in Lugalzagesi's eigen god in de Ziggoerat. Aardbevingen, stormen, overstromingen en plagen zijn de instrumenten van Jahweh die achtervolgen, martelen en doden. De godin die in het kalf werd aanbeden wordt tegen haar volgelingen gekeerd.

De kroon op het werk volgt nog. Hiermee wordt Mozes de echte voorloper van Lenin. "Gij zult geen andere goden hebben voor mijn aangezicht." Het is goed mogelijk dat Mozes dit van Akhenaten heeft geleerd. Het is modern.

Geen Sumer-Akkadiër was ooit in staat het "geen ander" op te leggen. Mozes gordt niet slechts stukjes harnas om, hij draagt de hele uitzet.

De Geboden hebben nog steeds een Sumerische vorm, maar de moderne betekenis wordt in het lang en het breed uitgespeld:

*En hij nam het kalf dat zij hadden gemaakt en verbrandde het in het vuur
vermaalde het tot stof en strooide het uit over het water
en verplichtte de kinderen van Israël het te drinken.*

De vroegere ambtenaar van de Farao weet dat van gevangenen uit vrije samenlevingen zeks moeten worden gemaakt; ze moeten worden getemd, ze moeten worden gedwongen hun vrijheid op te eten.

Maar de aanbidders van het kalf bieden weerstand. Ze rebelleren. Ze staan klaar om weer verder te trekken, nu uit de Leviathan van hun eigen Leider.

En dus legt de geharnaste man zijn sluier af en aanschouwt iedereen zijn wapenuitrusting. Hij is niet meer het medium waardoor Lugalzagesi spreekt. Hij wordt Lugalzagesi. Hij begint een grote zuivering met politie die geen begrip is, noch de geconcentreerde toorn van de Aarde:

*Omgord je zwaard en ga dwars door het tentenkamp, van poort tot poort.
Dood iedereen die je ziet, al is het je broer, een familielid of je buurman.
De Levieten (die later een Verdedigingsverbond zouden vormen) gaven gehoor
Aan Mozes. Die dag stierven ongeveer drieduizend man.*

Dit bloedbad is de eerste Holocaust die wordt uitgevoerd in naam van Jahweh. En er komt geen menselijke tegenspraak noch rechtvaardiging. "Ik ben wat ik ben." Dit is een Dogma.

De anti-mens, het anti-natuurlijke gezicht van wat later Totalitarisme zal worden genoemd, moet worden gedragen samen met de rest van het harnas. Elk laatste vlekje mensenhuid moet erdoor worden verborgen. Leviathan heeft noch leven noch ziel. Het is wat het is. Het is zijn eigen en enige doel. Het is de Dood, onaangetast, onverantwoord, onverklaard.

We zullen wennen aan Wetenschap, Technologie en de Lekenstaat, we zullen niet geschokt zijn door de onmenselijkheid van de visie van deze man; sommige van ons zullen zelfs onder de indruk zijn van het progressieve, neen, profetische karakter ervan.

Maar wie Egypte verliet, en wie nog in leven is, verdraagt deze monsterlijke regressie niet, en Mozes weet het. Indien hij niet snel reageert, zal de massamoord worden gevolgd door een massazelfmoord of een Exodus van de overblijvers. "Ik ben wat ik ben" volstaat niet voor mensen die zich nog steeds herinneren.

En dus brengt hij zijn befaamde Verbond uit. Hij had hen al gezegd "Indien jullie naar Mijn stem willen luisteren ... dan zullen jullie Mijn eigen schat zijn ..." Nu, als een paardenmenners, vertelt hij hen hoe ze zullen worden gekoesterd, welke beloning hun gehoorzaamheid hen zal brengen. Ze zullen het Beloofde Land bereiken. Maar ze zullen er zeks blijven. De vloek van hard labeur zal hen niet worden gespaard. Het land zal geen Eden zijn, een plaats die niet meer bestaat voor deze gewapende man (net zoals vrouwen voor hem niet bestaan, vrouwen zijn niets anders dan machines die kinderen produceren, vaten die net zo goed uit klei konden bestaan, het spul waartoe de Aarde is gereduceerd, spul dat wordt gemanipuleerd en verminkt).

Het Beloofde Land is een nieuwe Leviathan en de dierbaren zullen worden beloond zoals de Ensis van Lugalzagesi worden beloond. Je zal de anderen onteigenen. Je zal de erfgenaam zijn van grote en goede steden die je niet bouwde, en huizen vol goede zaken die je zelf niet vulde, en wijngaarden en olijfgaarden die je niet plantte.

Dit is het land van melk en honing en de troepen van Mozes bestormen het als Pioniers:

*En ik zal de Kanaänieten verdrijven, de Amorieten en de Hethieten,
en de Perizzieten en de Hevieten en de Jebusieten ...*

Het is betekenisvol dat de Kanaäniet, de neef, het eerste slachtoffer moet zijn. Leviathan heeft geen verwanten. Wie in de weg staat, wat erbuiten leeft, is vijand. Alles wat niet opgesloten zit in zijn ingewanden, mensen dieren of bomen, zijn vijanden.

*... Wees vruchtbaar, word talrijk, vul de aarde en onderwerp haar,
en heers over de vissen van de zee, over de vogels in de lucht
en over al de dieren die over de aarde kruipen.*

Dit is, zoals Turner zal opmerken, een oorlogsverklaring tegen de Wildernis en ze moet worden begrepen in zijn ontzagwekkende betekenis: ze verwijst naar "elk levend wezen dat op de aarde beweegt". Dit is de oorlogsverklaring van Leviathan tegen al het Leven.

Mozes sterft, maar de "zonen van Levi" bereiken echt het Beloofde Land, het land dat ooit van hun voorouders was. Maar ze komen niet als verwanten, ze vormen de oude cirkel niet en herstellen de verloren gemeenschap niet. Ze komen toe zoals de gewapende Assyriërs van Tukulti-Ninurta, als de Nemesis van hun vroegere verwanten. Een van de zonen van Levi, een man Deborah genoemd, een voorloper van de gewapende en geharnaste Jeanne d'Arc, zweept de Pioniers op tot genocidale haat. Zij, of beter gezegd, hij spoort aan, dweept en raast om de zonen op te zetten tegen elke laatste Moabiet, Hazoriet en Kanaäniet in het Beloofde Land.

Mozes sterft, maar de Leviathan die hij opstartte is onsterfelijk, en wanneer ook hij mettertijd zal worden opgeslokt, zal zijn Begrip op een dag de weg wijzen naar monsterlijkheden waarvan Lugalzagesi of Mozes zelfs niet konden dromen.

*En je zal alle volkeren doden die de Heer God je geeft
en je zal meedogenloos zijn ...*

Zoals Turner zal opmerken, is dit een beschrijving van wat er te gebeuren staat, dit is reeds een voorspelling van de "zwarte wolken boven Afrika, de beide Amerika's, het Verre Oosten, en uiteindelijk zelfs de meest afgelegen eilanden en oerwoudenclaves die zullen worden veroverd te vuur en te zwaard en uiteindelijk door het subtielere wapen van de belachelijkheid." Dit is reeds de ontdekking van de Nieuwe Wereld.

* * *

De Israëlieten die wegtrekken uit Egyptische gevangenschap en daarna hun eigen worm opstarten, brengen niets nieuws naar de Levant, ondanks de innovatieve theorieën van hun mentor.

Ze bezetten de velden en huizen die ze met militaire kracht hebben veroverd, waarna ze de voorschriften van hun dode leider trachten op te volgen.

Bovenop de abstracte Jahweh liet Mozes zijn erfgenamen talrijke wetten na zodat ze zuiver zouden blijven in de onsterfelijke ogen van de Abstractie. Na zichzelf twee of drie generaties zuiver te hebben gehouden, beginnen ze een aantal manieren van doen over te nemen van hun onreine bureu. Tierende sprekers hebben aanvallen van razernij wanneer ze proberen te achterhalen wat Mozes echt bedoelde.

Dergelijke publieke uitbarstingen, razernijen en extases lijken gemeengoed te zijn geweest in alle oude Leviathans, ze stralen bijna vrijheid uit in vergelijking met de gecontroleerde communicatiedozen waarin wij zullen leven.

Nadat ze de huizen en velden van de onteigende Kanaänieten gewoon zijn geworden, vragen een aantal sprekers zich af of Jahweh niet zou willen dat ze ook wat hebben van het "goede" van hun Fenicische bureu, of van de ijzeren wapens en militaire efficiëntie van hun Filistijnse bureu. Een razende profeet ontdekt dat de Israëlieten niet meer hebben dan het begrip Koning der Koningen terwijl het volk in het oosten, de Assyriërs, het ware ding hebben in de persoon van Assur-rabi de tweede.

Een man die Saul heette, aanvaardt de uitdaging en bootst de Assyriërs na door troepen te ronselen. Saul wordt gedood terwijl het zijn troepensterkte test tegen de ijzeren Filistijnen, en een man die beter bekend is met de ijzeren reuzen hervormt de Leviathan van de Israëlieten naar iets wat lijkt op de Filistijnse worm. Koning David reduceert de overlevende zonen van Levi tot efficiënte moordende machines, ingezet in een permanent, staand leger aangevuld met ijzeren huurlingen.

Met deze macht kan de monarch eindelijk de rest van de dromen van Mozes en Deborah waarmaken en Moab, Ammon, Edom en Aram onderwerpen. Daarna gaat hij een verbond aan met de Fenicische Baalaanbidders uit Tyrus, tegen zijn vorige Filistijnse bondgenoten en het gemak van zijn overwinning onthult dat de ijzeren mannen geen reuzen waren.

De zegevierende monarch, opgejaagd door nog een andere spreker, bootst de Baalaanbidders na en bouwt een Tempel voor zijn god. Het feit dat deze god geen dode relikwie is uit een pre-Leviathan verleden, maar de Koning der Koningen, de abstractie van Leviathan zelf, stoort niemand. De god in deze Tempel wordt op exact dezelfde wijze behandeld als de goden van de Ziggoerats.

De zoon van Koning David erft zijn kroon en onderwerpt steeds meer mensen in gods naam, en machtige onderdanige mannen vullen hun huizen met goede dingen, ook in gods naam, net zoals de Babyloniërs doen in de naam van Marduk, de Assyriërs in de naam van Ashur en de Feniciërs in de naam van Baal. De oorsprong van die god en zijn kenmerken zijn anders, maar al de rest blijft hetzelfde, zelfs nadat de verenigde Leviathan zich splitst in twee ruziënde Leviathans, Israël en Juda genoemd. De verhalen zijn Sumerisch-Akkadisch, de Wet is Babylonisch, de gezegden zijn Egyptisch, de psalmen Fenicisch.

Even is er een ander soort flikkering wanneer de spreker Elisa tekeer gaat tegen het gebrek aan originaliteit vanwege het volk met een dermate ongewone god, maar deze spreker slaagt niet in een nieuwe start en zelfs niet in een tweede Exodus.

Stanley Diamond zal erop wijzen dat het Boek Job een verontschuldiging is voor deze onwil om naar meer menselijke betekenis te evolueren. Persoonlijke rijkdom in een zee van armoede lijkt onverenigbaar met vroegere sociale vormen voor de archaïsch ingestelde Job, tot hij zichzelf ervan overtuigt de weelde te aanvaarden als een beloning voor de blinde onderwerping aan een ondoorgroendelijke god.

De zelfgenoegzaamheid van het veel latere Puritanisme beschreven door Max Weber wordt nu al publiek gelucht. Dergelijke inschikkelijkheid zal niet worden aangeklaagd tot de egalitaire herder Amos ertegen in opstand komt, maar dan zal het te laat zijn, zoals Amos zelf zal opmaken uit de tekens aan de wand. De derde Tiglat-Pileser zal de zieltogende Assyrische Leviathan herstellen tot een efficiënte oorlogsmachine en begint met het opslokken van heel Mesopotamië en de Levant. De opvolger van deze militarist, de tweede Sargon zal de eerste Staat Israël inslikken en al zijn inwoners deporteren. En Sanherib zal een gelijkaardige klap uitdelen aan de Staat Juda. Het zal gedurende de lange

gevangenschap in Assyrië en daarna Babylon zijn dat de erfgenamen van Mozes iets nieuws zullen smeden. De herinnering aan de Messias die hen uit een eerdere gevangenschap leidde zal hen niet alleen hoop geven maar ook een ongewone solidariteit onder gevangenen uit welke tijd ook.

* * *

Dit gebrek aan originaliteit bij de bevrijde erfgenamen van Mozes mag niet worden toegeschreven aan de omcirkeling door vijandige contrarevolutionaire legers, een excuus dat de erfgenamen van Lenin later zullen gebruiken. De Israëlieten in Kanaän worden door de legers van de reuzen helemaal niet gestoord noch door die van de pygmeeën gedurende twintig of dertig generaties. Het aantal generaties hangt af van het vertrouwen dat men kan hebben in de algemeen aanvaarde chronologie, betrouwbaarheid die in vraag zal worden gesteld.

De Hethietenreus houdt op met het lastigvallen van wie ook in de Levant want hij komt helemaal niet meer in beeld. Deze slungel van een Leviathan die ooit bij Kadesh de macht van Egypte trotseerde ontbindt zo volledig dat de Grieken die later olijfbomen zullen planten op de bedolven forten zich niet eens zijn naam zullen herinneren. De Israëlieten die het Boek schrijven zullen alleen nog de naam van de Hethieten kennen, en de grootsheid van deze Beschaving zal pas weer kunnen worden herinnerd nadat hedendaagse archeologen het van onder het puin delven en uit bergen gruis zeven. Er is geen massale invasie of droogte of aardverschuiving nodig om het instuiken te verklaren van deze erfgenaam van het lot van Mohenjo Daro. Egyptische schrijvers die de teloorgang van hun monsterlijke buurgadeslaan, zullen zeggen dat niemand het voor Khatti opnam. De bendes Myceners, Frygiërs en Ioniërs die inlijving weerstaan in de legers van de Anatolische Leviathan, zijn in staat om het laatste fort van Khatti te bestormen om dezelfde reden dat Attila de Hun later Rome zal kunnen plunderen. Het monster is al afgevoerd.

Uiteindelijk sterven de onsterfelijken dan toch, en niet alleen wanneer ze worden ingeslikt door grotere Leviathans. De onsterfelijken sterven wanneer hun menselijke inhoud zich terugtrekt en het karkas laat rotten. De kunstmatige wormen als dusdanig bezitten geen leven.

Dansers vormen cirkels rond Cybele, de Aardgodin en vieren hun teruggevonden vrijheid. Ze zullen tien of vijftien generaties later nog steeds dansen wanneer bezoekende Atheners hen zullen beschrijven als door koninginnen geregeerde volkeren, want dit is hoe latere Atheners volkeren zullen verstaan die noch door Archonten noch door koningen worden geregeerd.

Het is overdreven te beweren dat er in Anatolië niets overblijft van de Hethietenworm. Vroegere dienstplichtigen, de met ijzer bewapende Myceense en Ionische bendes van mannelijke avonturiers en moordenaars wiens heldendaden door Homerus zullen worden bezongen, zijn evenzoveel etterende wonden achtergelaten door wijlen Leviathan op de Anatolische Aarde van Cybele. Deze segmenten blijven in gebruik. Maar ze blijven niets anders dan de pest aan de buitenwijken van vreedvolle dorpen tot de Fenicische octopus ze vult met zijn purperen kwijf.

Om gelijkaardige redenen houdt de Egyptische reus ermee op de Levant lastig te vallen, zelfs als deze Leviathan niet zo totaal ineensluipt als zijn Hethietenbuur. Hij bevriest. Mogelijke samenzweerders aanmoedigen, leiders van stakende werkbendes omkopen, onderhandelen met vroegere provincies die overgelopen zijn naar Libische avonturiers, de Egyptenaren wagen het niet meer te doen wat hun voorouders niet deden. Deze conservatieve houding geeft Farao, de priesters en het volk ruim gelegenheid gepaste eerbied te tonen aan de dode goden in hun tempels en heiligdommen. Was dat niet het belangrijkste doel van de stichters van de worm? De goden komen eerst in Egypte, modernisme en secularisme kunnen alleen maar het weinige wat nog overblijft van een langdood verleden helemaal uitwissen.

Ook de Assyrische reus laat de Levant gerust, toch voor minstens twintig of tien generaties alvorens hij de Israëlieten en Fenicische inwoners van de Levant zal inslikken en deporteren. Ik kom later op deze reus terug.

Eerst ga ik kijken naar de pygmeeën, de Feniciërs in Tyrus, Sidon en andere onafhankelijke enclaves, de naaste burens van de Israëlieten in Kanaän. Deze zeewaardige handelaars worden Rode Mannen of Purperen Mannen genoemd door de volkeren van alle kusten die hun schepen bereiken omdat de Feniciërs op de kleurstof Purper een wereldmonopolie hebben dat ze goed beschermen. Hun purperen stoffen en kledij zijn wereldwijd even waardevol als goud en uranium later zullen worden.

* * *

De zonen van Levi knopen nauwe banden aan met hun Fenicische burenen, ze gaan zo ver dat ze huwen met vrouwen uit Tyrus en bij gelegenheid knielen ze voor Baal. Ik vermoed dat het net deze nabijheid is die het gebrek aan originaliteit verklaart bij deze Israëlieten uit de Levant. De vloek van de arbeid valt zwaar op de planters en oogsters die een belangrijk deel van hun jaarlijkse opbrengst afstaan voor de purperen kledij van hun welvarende burenen, en andere goede dingen meestal afkomstig uit verre streken.

Vooroordelen uit later tijden zullen alle Joden afschilderen als handelaars, maar van de tijd van Koning David tot die van Koning Hizkia waren het reilen en zeilen van de handel hen even vreemd als Baal. Ze waren landbouwers, of juist, boeren. Vandaag zouden we zeggen dat beide kleine Israëlische Staten economische kolonies zijn van de plunderende Feniciërs, en dat ze, zoals alle zeks in latere economische kolonies, noch tijd noch energie over hebben om origineel te zijn.

De kledij en andere snuisterijen die de mannen van Tyrus zo vrijgevig uitdelen aan hun hardwerkende burenen kosten de Feniciërs weinig, en in ruil worden de handelssteden voorzien van het noodzakelijke vee en graan vanuit hun eigen vriendelijke hinterland. Ze hoeven geen schepen naar Anatolië of Syracuse te sturen en kunnen hun schepen vullen met lichtere en waardevoller dingen dan runderen en tarwe.

Het belangrijkste geheim van de Fenicische handelaars is uitdelen wat hen weinig kost en meenemen wat anderen veel kost en steeds meer dingen versleuren van een plaats waar ze in overvloed zijn naar een plaats waar ze zeldzaam zijn. Ze blijven dit doen tot de oorspronkelijk veelvuldig voorkomende goederen uitgeput raken aan de bron, waarna ze overschakelen op het uitputten van een andere bron.

Vooraleer Koning Salomon van Israël en zijn schoonvader Koning Hiram van Tyrus aan de macht kwamen, wemelde het in de Levant van bomen en olifanten. Na de heerschappij van beide verwanten, bevonden de bomen uit de Levant zich in scheepstrompen en in tempelmuren en waren olifanten er even exotisch als kariboes.

Grote Fenicische schepen zeilen nu over de Rode en de Arabische Zeeën om slagtanden op te halen bij Indische olifantenjagers hebbertig naar purper uit de Levant en erts uit Libië. Met betrekking tot het reduceren van levende wezens tot vormen die met schepen kunnen worden vervoerd, en tot het herschikken van vermoorde fauna en flora van plaatsen waar ze gedijen naar plaatsen waar ze niet gedijen, is de Fenicische kunstmatige octopus een groter verkrachter van de Biosfeer dan alle vorige Leviathans samen. De Westerse Geest tegen de Wildernis zal Fenicië veel meer verschuldigd zijn dan paarse kleurstof.

De tien of twintig generaties die beginnen met de ondergang van de Hethieten en eindigen met de Assyrische verovering zijn de hoogdagen van de Levantijnse metropool, niet van zijn economische kolonie. De octopusachtige Kunstmatige Mannen van het kleine Tyrus en Sidon zijn de enige nog operationele Leviathans ten westen van China en ik durf zelfs stellen dat de relatieve stilte van de oorlogsmachine die Assyrië wordt genoemd, minstens gedeeltelijk te wijten is aan het offensief van exotische goederen die zelfs de Assyrische middelen onder druk zetten.

Maar de Fenicische voorgangers van de ondernemende Atheners, Venetianen en Amerikanen worden slechter gedocumenteerd dan gelijk welke andere oude Leviathan. Het meeste wat we van hen weten is wat anderen over hen hebben gezegd. De kooplui nemen hun geheimen mee in hun graf.

We weten dat hun octopusachtige rijk bestaat uit schepen en handelsposten, meestal gelegen langs de kusten van de wereld. We weten dat ze posten vestigen op de kusten van Afrika en op de Spaanse Atlantische kust. Barry Fell zal beweren dat Fenicische schepen de ruwe oceaan hebben overgestoken eeuwen voor de zeevaarders uit Sevilla en anderen zullen beweren dat ze ook de vredevolle oceaan overstaken en aanleiding gaven tot standbeelden van bebaarde mannen op Polynesische eilanden.

We zullen te weten komen dat op het Italiaanse schiereiland, gedurende of kort na de heerschappij van Koning Hiram, de Etrusken plots hun eigen taal leren schrijven met het alfabet van Hiram en dat in Attica zowel als in Anatolië de meer gevestigde van de zwervende avonturiers ook leerden schrijven, en wel met hetzelfde alfabet. We zullen weten dat veel van deze handelsposten – of het nu Gadir (Gades of Cádiz) of Tarsis op de Atlantische kust is, dan wel het beroemde Carthago, Sardinië of Sicilië, of nog de vele buitenposten op de Adriatische en Egeïsche Zeeën die later Griekse namen zullen krijgen – zeer snel uitgroeien tot monsterlijke octopussen die allemaal het eigen binnenland plunderen en uitputten met de zorgvuldigheid van hun stichters, om zoveel mogelijk goederen in grote schepen te kunnen stouwen die de havens aandoen.

Dankzij de progressieve daden van de geheimzinnige Feniciërs is Eurazië goed op weg een fijn netwerk te worden van in elkaar grijpende tentakels, een plaats waar een vrije mens niet kan springen, staan, noch zitten.

De Fenicische octopus teert op Israëlieten en andere volkeren die naar de Middellandse Zee worden gezogen door de initiële beslissing weerstand te bieden tegen Leviathans.

We zagen dat eerdere Leviathans steppevolkeren ertoe aanzetten te vluchten of zich te verdedigen en dat beide alternatieven golven in beweging brachten die tot in het verre China werden gevoeld.

Mitanni, Kassieten en Hethieten waren sommige van de velen die zichzelf opmaakten de Leviathan het hoofd te bieden om zich daarna opgesloten te vinden in een Leviathan van eigen makelij. Zodra ze zelf bewapend en ingegraven zijn, brengen de ijzeren Hethieten nieuwe golven teweeg met hun eigen plundertochten en jacht op dienstplichtigen.

Myceners, Ioniërs en Doriërs zakten misschien af naar het vasteland en de archipels van Anatolië en Griekenland na uitdagingen door Hethieten. Taalkundig zijn deze mensen verwant met Hethieten, Kassieten en Mitanni, met Ariërs die in Indië verschijnen en zelfs met de Perzen die zich uiteindelijk zullen verspreiden over heel Anatolië en de Levant.

Iraans (of Indo-Europees) sprekende en Turkssprekende volkeren lijken samen op te trekken in de steppen. Later zullen ze samen opduiken aan de randen van het Romeinse Keizerrijk, het zijn echt geen vreemden voor elkaar. Een aantal zijn zaadplanters die alleen vertrekken wanneer ze ertoe worden gedwongen, anderen zijn nomadische herders. Anderen zijn paardenfokkers die snel van Mesopotamië naar China reizen, en sommige smeden eigen wapens uit ijzer.

Myceense Grieken zijn al te vinden in Anatolië en op het Griekse vasteland gedurende de hoogdagen van de Hethietse Leviathan. Myceense vazen uit de midden Hethietenperiode zullen worden gevonden op Cyprus, in Egypte en in de Levant en verder in Sicilië en tot in Ierland. Myceense olijfolie moet naar al die plaatsen zijn uitgevoerd door Fenicische schepen, vermits er geen aanwijzingen zijn voor het bestaan van een grote Myceense handelsvloot. Ze maakten sporadisch gebruik van een schrift maar hadden geen koning noch een permanent leger. Hun oorspronkelijke gemeenschap was verpulverd maar ze hadden zichzelf nog niet ommuurd in een eigen Leviathan, hoewel hun Theseus hard zijn best deed. Ze sloten zich aan bij Hethieten op jacht naar dienstplichtigen of ze trokken zelf op plundertochten; nieuwe inwijkelingen die bijna dezelfde taal spraken werden niet als verwanten behandeld maar als vijanden. De Myceners versterkten hun steden en hielden de nieuwkomers buiten, waarschijnlijk met de hulp van Hethieten. Bijna onmiddellijk na de ondergang van de Hethieten, viel het ene na het andere Myceense bolwerk in de handen van Ionische of Dorische Grieken.

De vernederingen die de nieuwelingen ondergingen zullen niet toegankelijk zijn voor onderzoek vermits de latere Grieken ervoor kozen hun pre-Leviathan verleden te vergeten. Maar we kunnen een idee krijgen van die vernederingen door elders te kijken.

Op een Assyrisch tablet uit de tijd van de vernietiging van Mycene ging de schrijver, de eerste Tiglat-Pileser, prat op het feit dat de tiran en zijn leger in een enkele campagne in het gebied ten noorden van het Vanmeer duizenden Mushki gevangennamen. Dit was de naam die de Assyriërs gaven aan Frygiërs, Hurrieten, Grieken en andere sprekers van Indo-Iraanse talen.

De Grieken borstelden hun Myceense voorlopers uit de weg tijdens het hoogtepunt van het Fenicische handelsrijk. Net zoals hun Guti voorlopers vormen de Griekse stammen liga's van krijgers geleid door een Basileus, ooit een priester nu een krijgshoofd. En net zoals de Guti blijven ze zo lang in een federatie dat ze alle contact verliezen met hun oorspronkelijke gemeenschappen. Van hun vroegere goden brengen ze vooral Zeus mee, de speerwerper en dondermaker die de krijgshoofd leidt. Ze halen de Minotaurus, het Labyrint, Helena, Artemis en Demeter uit Anatolië en Kreta. De schepen van de Feniciërs brengen hen Kadmos, Europa en een project voor een Leviathan.

De oudste federaties, die van Agamemnon is de bekendste, lijken even vastberaden als de veel latere Mongolen om elk spoor uit te wissen van wat de Grieken later de Beschaving zullen noemen. Ze maken vestingen met de grond gelijk en bouwen ze niet weer op, ze gooien paleizen neer en kopiëren ze niet, ze vernietigen geschriften en leren het schrift niet. Ze gebruiken de kleitabletten van de Hethietenschrijvers als stenen in de muren van nieuwe forten. Hun speren zijn hun goden en ze leven om te strijden.

Maar wanneer de grote schepen komen en de paarse stoffen en het ivoor uitladen, beloven de helden om de vreemdelingen volgende keer met geschenken te overladen. Hun burens, vooral de vrouwen van hun burens, persen olie uit olijven en sap uit druiven. De Grieken bieden aan om de burens te beschermen in plaats van ze te plunderen en geven hen wat van de geschenken die ze van de Feniciërs krijgen. Ze zetten wachters aan de heiligdommen en dansvloeren waar vrouwen zich dusdanig bezatten dat ze hun beschermers te lijf gaan. En de Grieken slaan hele voorraden vazen in.

De kleinkinderen van Agamemnon verschijnen als handelaars van olijfolie en wijn aan Egeïsche kusten. De ene na de andere enclave wordt een tentakel van de Fenicische octopus.

Wanneer het hoofd van de octopus wordt ingeslikt door de Assyrische worm, staat elke Griekse tentakel er alleen voor.

Dit verhaal wordt meestal verteld als het schimmige tevoorschijn komen van de Grieken uit de duisternis in het licht van de Beschaving. Maar op zijn minst een Griek die nog niet geharnast is, beleeft deze gebeurtenissen als iets helemaal anders dan het toetreden tot het Licht.

De dichter Hesiodos herinnert zich betere tijden. Hij is een tijdgenoot van de Assyrische invasie van Fenicië en maakt de Griekse voorbereiding mee aan het begin van hun eigen handelsimperium.

Hesiodos beschrijft vijf tijdperken of generaties van sterfelijke mensen. De vroegste van herders en nomaden leefden in de steppen en de bergen en waren ...

Een gouden ras ... Ze leefden als goden zonder zorgen, vrij en ver van moeite en verdriet ... Ze leefden in overvloed en vrede op hun land met veel mooie en goede dingen en geliefd door hun gezegende goden.

Die eersten zijn nog niet helemaal verdwenen, ze ...

Waren rond overal op aarde, in mistige gewaden en ze overzien rechtspraak en wreedheden.

Nog steeds in de steppen worden de gemeenschappen van de herders en nomaden ontworcht door tussenpersonen uit een Leviathan en er verschijnt ...

Een tweede generatie van zilver, duidelijk minder edel. Zowel in lijf als in gedachte heel verschillend van de gouden generatie ...

Zeus, zoon van Kronos, was boos en verjoeg ze omdat ze de gezegende goden op de Olympus geen eer brachten.

Toen de aarde de verwarde tweede generatie had bedekt, verscheen de generatie die samenspande tegen de verstoorders.

Een derde generatie van sterfelijke mensen, een brutaal ras gemaakt van esenhout en op geen enkele wijze te vergelijken met de zilveren generatie, maar ze was verschrikkelijk en sterk. Ze hielden van de betreuenswaardige werken van Ares en van gewelddadigheden. Ze aten geen brood maar waren hardvochtig, keihard en angstaanjagend. Hun kracht was groot en de wapens die op hun schouders en sterke benen groeiden waren onoverwinnelijk. Hun wapenuitrusting was van brons, hun huizen waren van brons en hun werktuigen waren van brons. Ze gingen ten onder door eigen toedoen, verdwenen in het vochtige huis van de Kille Hades, en lieten geen naam achter.

Daarna kwamen de krijgsheren bezongen door Homerus, de ...

Mannenhelden die halfgoden worden genoemd, het ras voor het onze. Grimmige oorlog en verschrikkelijke strijd vernietigden een deel van hen, sommige in het land van Kadmos bij Thebe met de zeven poorten in gevecht met de kudden van Oedipus, en sommige toen ze in schepen naar de grote baai van Troje werden gebracht.

Uiteindelijk komt de vijfde en laatste generatie, die van Hesiodos zelf, slachtoffers en medeplichtigen van de wijn- en olijfhandelaars, de Grieken, eindelijk ingewijd in de kunst van de Beschaving door hun Fenicische gidsen. Hesiodos schrijft:

*Ik wou dat ik niet tot de mensen van de vijfde generatie behoorde,
maar dat ik ofwel vroeger stierf of later werd geboren.
Wat nu hebben we echt te maken met een ijzeren ras en
mensen werken voortdurend overdag en sterven 's nachts.
Macht is hun recht en een man zal de stad van een ander plunderen.
Een man die zijn woord houdt, die rechtvaardig en goed is,
verwacht geen gunsten. Veeleer zullen mensen de boosdoener
en zijn gewelddaden loven. Afgunst, grofgebekt, wentelend in kwaadaardigheid,
dreigende gezichten bij iedereen, allemaal ellendelingen. Aidos en Nemesis,
zoetgevormd in witte gewaden zullen de brede lanen van de aarde en
de mensheid verlaten en het gezelschap opzoeken van de onsterfelijke goden.*

De herinnering van Hesiodos aan het verleden verleent hem een macht die Mozes niet had, de macht om zijn Leviathanmasker af te rukken terwijl hij nog steeds verstrikt zit in het web van Leviathan. We zullen deze macht "kritische theorie" noemen, een smakeloze naam. Deze macht zal later tot een tweesnijdend zwaard worden gevormd, maar niet door de Grieken die het van Hesiodos kregen.

De Grieken van Hesiodos slaan het vrijgevege geschenk af omdat op hetzelfde moment dat hij hen herinnert aan de gouden tijd, de Assyrische Leviathan de Fenicische mentors en gidsen van de Grieken inslikt en de metgezellen van Hesiodos op het punt staan hun eigen octopus op te starten.

* * *

De Fenicische octopus en zijn latere Griekse, Venetiaanse en andere nakomelingen zullen gezien worden als iets helemaal anders dan de Assyrische worm. Sommigen zullen zelfs zo ver gaan de octopus te beschouwen als een vorm van menselijke vrijheid. Ik zal aantonen dat het om gezichtsbedrog gaat.

Zonder twijfel is er verschil tussen beide Leviathans. De klauwen en tanden en legers van de kunstmatige worm bevinden zich meestal aan het lichaam gehecht, terwijl de tentakels van de kunstmatige octopus zichzelf losmaken van het lijf en men kan zeggen dat ze vrij bewegen, vooral wanneer die tentakels schepen zijn. De worm is voornamelijk aan land gebonden, de octopus meestal aan zee.

Het gaat ongetwijfeld om twee verschillende types. Het punt is dat het niet om types van mensengemeenschappen gaat maar om types Leviathan. Beide zijn wat Hobbes "kunstmatige mensen" zal noemen. Het zijn automaten, machines, en zoals andere machines kunnen ze worden veranderd of aangepast om te doen wat de andere doet.

Het belangrijkste verschil ligt niet in de manier waarop de tentakels bewegen noch in het medium waarin ze bewegen noch in de afmetingen van het hoofd, maar veeleer in de manier waarop de twee automaten het reeds genoemde overschot gebruiken. Beide leven ze van het overschot geproduceerd door het werk van de zeks. Maar de worm gebruikt het grootste deel van die overschotten om zijn hoofd en lijf te vergroten, zijn ambtenaren en legers, terwijl de octopus de meeste van zijn overschotten in circulatie houdt tussen bronnen en bestemmingen.

Dit verschil in gebruik van overschotten geeft specifieke voordelen. De ene neigt naar grotere rijkdom, de andere naar grotere macht. Een efficiënte en soepele octopus – en de Fenicische steden waren blijkbaar beide – kan een steeds groter stuk van Moeder Aarde opzuigen in zijn tentakels. De Feniciërs waren niet alleen in staat een groot deel van de geplunderde en ontaarde Biosfeer in het ruim van hun schepen te vervoeren, ze deden het blijkbaar ook. Maar ondanks al deze rijkdom was de Fenicische octopus op het gebied van macht nog steeds in het nadeel ten opzichte van de Assyrische worm, zoals de enige campagne geleid door de derde Tiglat-Pileser had aangetoond.

We zullen verstoeld staan bij het gemak van de Assyrische overwinning. We zullen denken dat de rijken even makkelijk macht kunnen kopen als de machtigen rijkdom kunnen grijpen. We zullen denken aan het Britse Rijk, een octopus met de macht van een worm, of aan het Rijk van de Verenigde Staten, een worm met de tentakels van een octopus.

De Feniciërs kopen inderdaad legers. Enkele van de kleinzonen van Levi zullen zich trouwens onderscheiden als huurlingen in die legers. Maar legers eten de overschotten in de buiken van de schepen en de hoofden van de handelshuizen weten dat de rijkdom van Fenicië afkomstig is uit het vervoer van dingen naar plaatsen waar ze kostbaar zijn om daar de ruimen van de schepen te vullen met goedkope dingen die elders waardevoller zijn. De handelaars weten ook dat grote legers onverzadigbare honger krijgen en alles in het ruim van de schepen dreigen te verzwelgen. En ze hebben gelijk.

Wanneer de oorlogsmachines van de derde Tiglat-Pileser de poorten van Fenicië slopen, nemen de Assyriërs het wereldrijk van drijvende tentakels niet over. De Assyrische militaristen hoeven de Fenicische handelaars niet te deporteren en misschien willen ze helemaal het einde niet van het drijvende imperium. Maar zodra de hongerige legers de schepen plunderen, stort de Fenicische octopus in. Het enige wat overblijft zijn stukjes tentakels buiten bereik van Assyrië, in de buitenposten aan beide zijden van de Middellandse Zee en op de Atlantische Oceaan. De ouder van al deze buitenposten rot weg net zoals de lege schepen in zijn havens. De schepen, die nu het enige zijn dat overblijft van het ooit weelderige Levantijnse woud, zullen uiteindelijk zinken. De bommen in de schepen zullen geen nakomelingen hebben omdat de grond waarop ze groeiden wegspoelde naar zee sinds de dag dat de begroeiing verdween. Deze grond, nog steeds rijk aan levende organismen, zal de gezonken schepen vervoegen op de bodem van de Middellandse Zee en langzaam vergaan tot offshore olie.

* * *

De Fenicische zeewaardige octopus was oorspronkelijk niets anders dan een tentakel of uitstulping van Sumerische en Egyptische landwormen en men kan zich afvragen hoe die octopus erin slaagde zo lang te ontsnappen, vooral gezien de onafwendbare militaire minderwaardigheid tegenover het Assyrische monster.

We zullen onszelf er moeten blijven aan herinneren dat een landworm slechts een coherente en efficiënte eenheid is in het wensdenken van Hobbes. De menselijke wezens, gereduceerd tot radertjes en springveren zullen nooit ophouden zich te verzetten tegen deze reductie. De militaire campagnes van het beest tegen zowel externe als interne weerstand zijn dan ook pogingen om ontbinding tegen te gaan, zijn in feite de stof van His-story.

Ontbinding was de normale toestand van de Assyrische Leviathan gedurende de twintig of tien generaties van de Fenicische hoogtijdagen.

Toen de Leviathan van de Hethieten instortte, gaf de Assyrische Tukulti-Ninurta zijn leger opdracht om duizenden van de gestrande soldaten van het gevallen rijk gevangen te nemen en er slaven van te maken, waarschijnlijk omdat hij dacht evenveel macht te winnen als de andere had verloren. Maar Assyrië won niets met deze vangst en de plotse schaarste aan opschepperige tabletten wijst erop dat door het vergrootte leger te willen onderhouden, Assyrië het vermogen verloor zichzelf te onderhouden. Babylonië en Elam trokken zich terug uit het oosten van het monster en toen de eerste Tiglat-Pileser dit verlies goedmaakte, verenigden stammen Mushki zich en bestormden het westen van Assyrië. Men zegt dat de overgrootouders van Meden en Perzen zich onder deze vertoornde Mushki bevonden.

De poging van Assyrië om haar extremiteiten met militaire middelen te behouden, faalde blijkbaar, de tabletten spreken van hongersnood en terugtrekkingen. Hurrietisch sprekende Mushki vestigden zich in een versterkte burcht in het Armeense gebergte Urartu genoemd, en zelfs Assyrië's Semitisch sprekende zeks, zowel Arameeërs als Chaldeeërs, begonnen zich terug te trekken uit de werkbendes en legers. De tweede Assurnasirpal verplaatste het hoofd van de Assyrische Leviathan van Ninive naar Kalhu om dichterbij de bolwerken van de opstandelingen te zijn, maar zijn opvolger, de derde Salmanasser kreeg te maken met nog heviger weerstand en deze Beschaver maakte zowel Ninive als Ashur met de grond gelijk om de Pax Assyriana te herstellen.

Zelfs dan waren de zorgen van Assyrië niet voorbij. De Hurieten uit Urartu vielen aan in samenspraak met zeks die Assyrië van binnenin ondermijnden zodat de derde Assurdan overkwam wat in Assyrische ogen de grootste schande moet zijn geweest: militaire nederlaag op alle fronten. En zijn opvolger, de vijfde Assurnirari onderging een nog grotere schande door te worden omvergeworpen tijdens de opstand van zijn eigen hoofdstad Kalhu. Om al deze redenen begon de Assyrische Leviathan zijn carrière als slikker van al zijn tegenstrevers pas twintig of tien generaties nadat Tukulti-Ninurta de gestrande Hethieten had gevangengenomen.

Assyrië's derde Tiglat-Pileser, door zijn tijdgenoten Pulu de Hersteller genoemd, was een van die grote vernieuwers op het brede pad van Barbarij naar Beschaving. Onmenselijke wreedheid werd voorheen al bedreven door de Beschaving. De vernieuwing van deze progressieve monarch was de deportatie van volledige bevolkingen van hun vertrouwde plekken naar vreemde waar ze zelfs voor voedsel afhankelijk waren van de vrijgevigheid van de veroveraar.

De tweede Hiram van Tyrus staat vermeld op de Assyrische tabletten als een gewillige vazal, blijkbaar probeerde deze Hiram zijn gratie af te kopen van de Assyrische tiran. We hebben gezien hoeveel deze gratie Tyrus en de andere Fenicische steden zal kosten.

Damascus, Edom en de kleine Staat Israël met hoofdstad Samaria probeerden weerstand te bieden tegen Pulu de Hersteller, maar koning Achaz van Juda liet zijn troepen optreden als assistenten die Assyrië hielpen het verzet te onderdrukken. Veel erfgenamen van Mozes, mensen evengoed als profeten, kwamen in opstand tegen deze samenwerking en Achaz werd opgevolgd door Koning Hizkia die zijn koninkrijk ommuurde tegen de Assyriërs. Maar ondertussen waren alle andere onafhankelijke Levantijnse Leviathans beschadigd en door de opvolger van Pulu, de vijfde Salmanasser, tot vazallen gemaakt, en de volgende Assyriër, de tweede Sargon, sloopte de poorten van Samaria en er wordt gezegd dat hij de volledige bevolking van zevenentwintigduizend mensen deporteerde. Juda was nu de laatste onafhankelijke Leviathan in de Levant.

De heerschappij van de tweede Sargon is een andere grote sprong voorwaarts voor de Beschaving. Wat betreft dodelijke technologie, onmenselijke wreedheid en puur moordende macht, is deze tiran ver vooruit op zijn Akkadische naamgenoot. Net als zijn naamgenoot gaat hij op pad om de wereld te veroveren. Hij bouwt een paleis te Dur-Sharrukin, het huidige Khorsabad, dat door onze tijdgenoten zal worden opgegraven: de onpersoonlijke, intimiderende hiërarchische beeldhouwwerken en architectuur drukken ongeëvenaarde wreedheid en terreur uit.

Deze Sargon, eveneens net zoals zijn naamgenoot, zet krachten in beweging die zijn opvolgers zullen verzwelgen. Reeds tijdens zijn eigen heerschappij vinden terugtrekkende Chaldeeërs en Arameeërs, geallieerd met Elamieten, een kampioen in de vroegere zek Marduk-apla-Iddina ook Merodach-Baladan genoemd en ze laten de Assyriër geen rust.

Sargon's opvolger Sanherib, geplaagd door voortdurende opstanden, zal de meeste inwoners van zijn rijk plunderen en afslachten. Gedurende de heerschappij van deze krankzinnige zullen de Assyriërs eindelijk komaf maken met het koninkrijk Juda en de meeste van haar inwoners deporteren, de lege schepen van Fenicië in beslag nemen en de Chaldeeëse en Arameeëse rebellen in hun Babylonische bolwerk over de Kling jagen.

Dan, onder Esarhaddon, zullen de Assyriërs het Fenicische Sidon vernietigen, het verarmde Tyrus belegeren en Egypte binnenvallen.

Assurbanipal, de laatste tiran van Assyrië, erft een rijk dat de hele gekende Leviathanwereld omvat en hij leeft lang genoeg om het te zien krimpen tot de grootte die het had vooraleer Pulu het herstelde. Assurbanipal troost zichzelf door bibliothecaris te worden en Assyrië's grootse verleden te aanschouwen op de duizenden spijkschrifttabletten die hij in Ninive verzamelt. Hij is de voorloper van de geschiedkundige die dezelfde troost zal vinden in zijn bibliotheek.

Egypte, de Levant en Babylonië verschijnen uit de ontbindende Assyrische Leviathan, beschadigd en niet in staat zich te hervatten.

Er daagt iets anders, iets dat in beweging was gezet door de wereld verkrachtende Assyrische oorlogsmachines: een andere federatie van stammen uit de steppen en gebergten. De incarnatie van dit nieuwe geweld zijn de Meden, die zich makkelijk vestigen in het zo goed als vernietigde Elam. Achter de Meden zitten de gefedereerde sprekers van Turkse en Iraanse talen die door de Grieken Scythen en Perzen zullen worden genoemd. Deze nieuwkomers helpen Nabopolassar de Chaldeeër om de Assyrische macht uit Babylon buiten te werken en verenigen zich met Nabopolassar om een definitief einde te maken aan de Assyrische His-story.

Nabopolassar de Chaldeeër, een geharnaste man die zijn jeugd in de Assyrische oorlogsmachine doorbracht, lijkt te denken dat deze nieuwkomers uit de Euraziatische steppen verschijnen om hem te helpen Babylonië weer op te bouwen tot de glorie van het gevallen Ninive. De Chaldeeër vernietigt, verscholen in Harran, de oude stad van Abram, de laatste resten van de Assyrische macht en trekt verder naar de Levant.

De volgende Chaldeeër, Nebukadnezar, tiran van een dichtbevolkt Babylonië van glinsterende weelde en erbarmelijke armoede, dringt de nu miserabele Levantijnse steden terug en plaatst Sedekia uit Juda als marionetgouverneur over Tyrus, Sidon, Moab en Juda, maar wanneer Sedekia een gelijkaardige dienst wil bewijzen aan de Farao van Egypte, belegeren de Chaldeeërs van Babylon Tyrus, steken Jeruzalem in brand en deporteren de overgebleven Levantijnse Joden naar Babylon.

Verder zal de neo-Babylonische Leviathan onder de Chaldeeërs nooit reiken. Net als Assurbanipal de laatste Assyriër, is Nabonidus, de laatste erfgenaam van Nebukadnezar, een oudheidkundige. De nieuwkomers uit de steppen overrompelen elk bolwerk ooit in het bezit van Sumeriërs, Akkadiërs, Assyriërs en neo-Babyloniërs.

* * *

Met de komst van de Meden, de Perzen en de Scythen krijgen we een glimp, maar niet meer dan een glimp, van wat borrelde in de ketels van heksen en sjamanen in de Euraziatische steppen en gebergten.

Toen de Guti, de Kassieten, de Hethieten en de Grieken aankwamen, hadden we geen zicht op hun verleden omdat ze het hadden vergeten of elke herinnering eraan onderdrukten. Hesiodos de Griek herinnerde zich alleen het gouden verleden in vergelijking met zijn eigen tijd, maar hij was de meeste details vergeten.

Wanneer de Perzen aankomen, herinneren ze zich een ziener, een profeet, of een beweging van zieners, Zarathustra genoemd en ze zullen de overgebleven sporen van deze herinnering bewaren in boeken.

Het is niet geweten of deze Zarathustra, of Zoroaster, uit de steppen kwam of uit een buitengebied van het neo-Babylonische rijk, en ook niet of hij een man of een gemeenschap was.

Zarathustra vereenvoudigde de vijf generaties van Hesiodos naar twee: de ene buiten de Leviathan, de andere erin.

De buitenstaander is Licht, Ahura Mazda, gekoppeld aan de geesten van het vuur, de aarde en het water, met dieren en planten, met de Aarde en met het Leven. Ahura Mazda is de kracht en de vrijheid van de generatie die Hesiodos als de eerste, de gouden generatie beschouwde.

De insider is Duisternis, Ahriman, ook wel de Leugen genoemd. Ahriman is de Leviathan met zijn wapenuitrusting die de oude gemeenschap ontregelde.

Nietzsche zal inzien dat Zarathustra de mensen opriep te groeien in gestalte, om meer te zijn dan handelaars in wijn en olijven. Zarathustra kondigde de oorlog aan van Ahura Mazda tegen Ahriman en misschien verklaarde hij die oorlog zelf.

Deze oorlog zou geen beleefde exodus worden, geleid door een ambtenaar. Zarathustra wist dat beetgenomen volgelingen hun vrijheid niet terugkrijgen. Ahriman bevindt zich in de wereld en in het individu. De oorlog tegen Ahriman wordt gevoerd in de wereld en in het individu. Het is de gelijktijdige strijd tegen Leviathan en tegen het harnas. Die oorlog wordt gevoerd met vuur, de grote zuiveraar. Het masker wordt afgebrand, het harnas wordt uitgebrand, de Leviathan wordt platgebrand. En wee de wereld wanneer het vuur in de handen valt van Ahriman, in de handen van de geharnaste en gewapende mannen!

Ondanks de waarschuwingen en voorzorgen van Zarathustra valt het vuur van Ahura Mazda in de handen van de gewapende man, Cyrus, achterkleinzoon van Achaemenes de Pers. Deze Cyrus aarzelt niet het volk bij de neus te nemen. Opgeleid door de Meden die niet alleen Elam erfden maar ook alles wat de Elamieten leerden uit honderd generaties Mesopotamische Leviathans, laat deze Cyrus zich door zijn harnas voorttrekken, net zoals Mozes.

Wie zich bij de neus laat nemen, ziet de wapenuitrusting van Cyrus niet. Ze zien alleen zijn mantel, de mantel van Zarathustra. Ze denken dat Cyrus hen niet weer in dezelfde oude valstrik zal leiden, maar naar een volledig andere plaats.

Onder deze volgelingen bevinden zich talrijke buitenstaanders waarvan de gemeenschappen in stukken werden gereten door de Mesopotamische Leviathans, steppebewoners en bergbewoners uit Parthia, Afghanistan en Indië. Ook talloze geharnaste insiders volgen Cyrus, zij die in vroeger tijden hadden verwacht dat de Chaldeeërs het Assyrische monster zouden vernietigen, niet herstellen.

Een van die gewapende insiders, een man Jesaja genoemd, die alleen maar in erg bekrompen termen over vrijheid kan denken, in termen van zijn eigen beperkte cirkel, denkt dat Cyrus de Messias is...

En ik heb hem opgeroepen uit het noorden, en hij is gekomen...

*En hij zal de machthebbers overspoelen als mortel
En zoals de pottenbakker de klei vertrappelt.*

*Om de ogen van de blinden te openen,
Om de gevangene uit de kerker te halen,
En zij die buiten de gevangenis in het duister zitten*

*Dit zei de Heer tegen de gezalfde,
Tegen Cyrus wiens rechterhand ik vasthiel
Om hem de naties te onderwerpen
Om de lendenen van de koningen te ontbinden
Om de deuren voor hem te openen
En niet om de poorten te sluiten voor hem
Ik zal hem voorgaan en de kromme wegen rechtmaken
De koperen deuren in stukken slaan
En de ijzeren grendels verbreken*

De verwachtingen van de minst gewapende zijn waarschijnlijk ruimer. De Pers die de mantel van Zarathustra draagt kan zulke verwachtingen opwekken vanwege de afschuw die heerst van de Straat van Gibraltar tot de Chinese Zee, en het voorwerp van die weerzin is Leviathan.

In het verre China zijn er mensen die zeggen dat het harnas en het masker van Leviathan niet de Weg zijn. Ze leren vreugde beleven bij het opgaan van de zon en het bruisen van het beekje bij de bron, niet wanneer een vijand valt en het bloed uit een wonde spuit. Ze beginnen hun harnas af te werpen. Ze zeggen dat de mens, die zoveel was, heel weinig is geworden.

In Indië zeggen de mensen dat de Leviathan en zijn kunstmatige onderscheidingen en hiërarchieën niet de ultieme realiteit zijn, eigenlijk helemaal geen realiteit zijn. Ze verbreken alle banden met de Leviathan en concentreren zich op het uitbranden van het harnas dat zich rond hun ingewanden wikkeld. Ze zijn vastberaden elke laatste splinter te verwijderen, want ook zij herinneren zich dat mensen veel waren, dat mensen konden vliegen.

Van het ene tot het andere uiterste van het brede continent dansen de cirkels van vrouwen rond de vuren om het herrijzen van nieuwe mensen uit de as te vieren. Heel Eurazië danst.

Indien we deze dans een naam moeten geven dan zullen we het de algemene afwijzing van de Beschaving noemen, van al zijn maskers en wapenuitrustingen.

We kunnen deze dans niet "godsdiens" noemen. De weg van de vrije mens is Alles, er staat niets boven. Godsdiens is een deel van een Leviathan; misschien begon het als een weg maar het is er geen meer, het werd in stukken gereten en opgenomen in het harnas van een Leviathan.

We weten niets van de walging of van de verwachting van de menselijke vernieuwing van de dansers zelf omdat onwetende legers, die van Cyrus vooral, de cirkels verbreken.

We horen van de kinderen en de kleinkinderen die niet zelf dansten, maar die erover hoorden.

In China worden de visioenen van Zarathustra's even schimmige tijdgenoot LaoZi te boek gesteld en worden ze bekend als de Weg.

In Indië worden de visioenen van Gautama verzameld en worden ze door de gemaskerde en geharnaste beschouwd als technieken om maskers en wapens af te werpen.

In Griekenland overleven echo's van hoop bij de vrouwen die blijven dansen en zich herinneren dat ze een nieuwe Dionysos zagen rijzen uit de as. Er blijven ook echo's hangen bij muzikanten die verzamelen rond Pythagoras van Samos met de bedoeling hun hoop te vernieuwen.

De hoofdlijnen van wat Turner "de crisiscultus" zal noemen, het Christendom, zullen nog vijftientwintig of dertig generaties op zich laten wachten. En de hoofdlijnen van de omkering van de crisiscultus zullen er ook aan voorafgaan, met minstens evenveel generaties. De Perzische Cyrus met de mantel van Zarathustra en de latere Indische Ashoka met de mantel van Boeddha zijn beiden voorboden van Constantijn en van de Pausen.

* * *

De Perzen die het neo-Babylonische imperium van de Chaldeeërs onder de voet lopen, reactiveren de Assyrische oorlogsmachines niet. Dit soort ommezwaai zou niet stroken met de verwachtingen van de volgelingen.

Cyrus beweegt traag, met eskaders olifanten, kamelen en paarden. Hij heeft geen nood aan Assyrische terreur. Hij wandelt gewoon met zijn leger doorheen Eurazië. De enorme omvang en het verschijnen van zijn langzaam voortschrijdende leger roepen terreur op en de herinnering aan de Assyrische wreedheid sporen aan tot onderwerping.

Tegen de eerste jaren van de heerschappij van de zoon van Cyrus omspant de Perzische Leviathan ook Egypte en omvat werelden die de Assyriërs alleen maar kenden van horen zeggen.

Ondertussen zijn de visioenen van Zarathustra gereduceerd tot godsdienst. Mensen die meer wilden zijn, worden aangemoedigd minder te blijven en te wachten. Priesters bewijzen hun onwankelbare inzet door de Weg, door de Avesta over te schrijven en te bewaren in boekvorm. Dezelfde priesters overtuigen het volk dat de vernieuwing er zal komen met evenveel zekerheid als de dag op de nacht volgt, maar niet gedurende het bewind van de grote Cyrus. De vernieuwing zal er komen nadat het volk is gestorven, want dan pas zal het de brug oversteken naar het pad en naar het rijk van het Licht en daar, en alleen daar zal Saosjant of Saoshyant de Verlosser hen uit de greep van de Dood redden.

Nadat de grote Cyrus zelf op zoek gaat naar Saoshyant en de weg over de brug, leidt zijn zoon Cambyses de geharnaste gastheer door de Levant en helemaal naar beneden langs de Nijl. Het pure exotisme van het Perzische reizende circus ontwapent elke Egyptenaar die nog maar zou denken weerstand te bieden. De Pers bespot de gebruiken van de oude Tempel wanneer hij aankomt, maar maakt het goed door steun te beloven voor de Tempel. Hij belooft te zorgen voor alle behoeften van de Tempel, zodat de Farao en zijn priesters nog meer tijd aan de goden kunnen besteden.

Wat Cambyses niet zegt is dat sommigen in zijn gevolg, Levantijnse en Babylonische handelaars, zullen achterblijven wanneer het grote leger terugkeert naar de Vruchtbare Sikkēl. Egypte was in opstand gekomen om zich te beschermen tegen de roofzucht van de Mesopotamische handelaar, en werd gedurende honderd generaties gespaard. Maar wanneer de Assyrische handelaars aankomen weet geen enkele Egyptenaar meer waarom de eerste muur werd gebouwd en nu Cambyses vertrekt, merken weinigen de bezige mannen met goederen.

Zegevierende Cambyses verlaat Egypte, maar in plaats van bloemenkransen vindt hij de helft van zijn rijk in opstand tegen hem. Blijkbaar dachten de volgelingen van de vroegere Cyrus echt dat Cyrus en zijn zoon uit het noorden kwamen om de schatting heffende machine in brand te steken, niet om ze weer op te starten. Cambyses gaat naar de oude stad van Abram, Harran, waar de laatste Assyriërs probeerden te schuilen voor de opstandige zeks, en daar, zegt men, pleegt de zoon van Cyrus zelfmoord.

Perzen scharen zich bij Chaldeeërs en Arameeërs om de dood van de tiran te vieren en een volgeling van Zarathustra roept het einde van de Leviathan uit.

Maar een verre neef van Cambyses, Darius, die de titel in zijn macht heeft, omringt zich met gewapende en geharnaste mannen vol nostalgie naar Assyrië en met deze mannen en methoden onderdrukt hij de rebellen en herstelt de schatting verzamelende Leviathan.

Darius roept zich dan "bij gratie van Ahura Mazda" uit tot Koning van het rijk. Elke hoop die individuen levend hebben kunnen houden, tot nu in hun binnenste zoals de lege schepen van Tyrus.

His-torians zullen Darius "De Grote" noemen omdat hij de Assyrische methoden herstelt over een veel groter rijk, over een Leviathan die de helft van Eurazië beslaat, van de zuidelijke Nijl tot het bekken van de Indus.

En nu, eindelijk, herinneren de Egyptenaren zich waarom ze hun muur bouwden. Eindelijk merken ze dat de opbrengsten van de handelaars veel groter zijn dan de opbrengsten van de tollenaars die veel groter zijn dan alle behoeften van alle Tempels van Egypte en dat er weinig wordt gegeven aan de Tempels.

De Egyptenaren proberen zich uit de Perzische Leviathan terug te trekken, maar de grote Darius heeft toegang tot dienstplichtigen van over de halve wereld en zijn ronselaars zoeken ze in de wouden en valleien ten zuiden van Egypte, gemeenschappen ontregelend, golven in beweging zettend die Afrika zullen beroeren zoals vroegere golven Eurazië beroerden.

Het grote leger werpt de muren van Egypte om, definitief. Wanneer de grote Perzen, de grote Grieken en de grote Romeinen klaar zijn met Egypte, zal het meest welvarende koninkrijk ter wereld de armste kolonie ter wereld zijn.

De Perzische Leviathan heeft nu elke andere Leviathan in de wereld verzwolgen. Het bestaan van een verre Chinese Leviathan wordt vermoed, maar weinigen gaan tot daar en op de verhalen van de Scythen kan niet worden vertrouwd.

Hoe dan ook weten de Perzen dat er dichterbij de hand dan China een wereld buiten de Leviathan is. Ze richten hun aandacht op de Scythen, de snelle ruiters die met ijzer zwaaien en die de eerste Perzen vergezelden naar de Vruchtbare Sikkēl maar nog niet werden ingelijfd in het rijk van Darius. Darius en zijn gastheer vertrekken om deze nalatigheid goed te maken. Het enorme leger volgt de verlaten route van de Hethieten doorheen Anatolië, steekt de Hellespont over en trekt verder naar Thracië.

Maar de Perzen, met al hun Assyrische en Babylonische pantsers en wapens, zijn vergeten hoe snel de volkeren van de steppe waren – en nog steeds zijn. De Perzen nemen een ruiter gevangen, hier een en daar een, maar ze vinden

geen stad, geen paleis, geen tempel, zelfs geen centraal kamp. De geharnaste mannen kunnen zich niet inbeelden hoe een mens op die manier kan leven, in de bossen, zonder werkkrachten. Voor de gewapende mannen in de Leviathan is dit de Wildernis. En Darius besluit dat zijn leger, hoe groot ook, nog niet groot genoeg is om de Wildernis op te slokken.

* * *

Op de terugkeer oostwaarts uit Thracië krijgen de Perzen het aan de stok met Egeïsche en Anatolische Grieken, volken die op de oude tabletten Mushki werden genoemd. De Perzen vinden de vroegere Mushki beslist Beschaafd in vergelijking met de Scythen, hun voormalige Perzische gezellen.

Het is waar dat de Egeïsche en Ionische Zeeën echte wespennesten zijn van kleine ruzies, vetes en eindeloze oorlogen tussen nietige stadjes.

Maar bij nader toekijken beantwoorden de vroegere Mushki helemaal niet aan de beschrijvingen op de Assyrische en Babylonische tabletten. Ze spreken een Grieks dialect van de oorspronkelijk Iraanse taal die de Perzen nu spreken, maar in alle andere opzichten zijn wat de Assyriërs Mushki noemden Feniciërs – niet zoals de Feniciërs uit de tijd van Darius maar zoals de oude, wereldomvattende Feniciërs. Ze schrijven Grieks met Fenicische tekens, dragen Fenicische kledij, vertellen Fenicische verhalen, reizen in Fenicische schepen, en elke nietige stad heeft handelsnederzettingen in elk deel van de Middellandse Zee, net zoals de Feniciërs.

Elke stad, polis genoemd, heeft heiligdommen voor goden, sommige ervan zijn Fenicisch. Maar de goden bevinden zich niet in de Tempel. De goden bevinden zich in de Agora, het marktplein.

De mannen van de polis zijn allemaal wijn- en olijffhandelaars – allemaal, behalve de slaven – en ze zijn allemaal even handige bedriegers en leugenaars als de Feniciërs. Ze beweren hun fysieke kracht te danken te hebben aan hun zware lichamelijke inspanningen in volle zon, maar de Perzen komen er snel achter dat op zijn minst een deel van de Griekse kracht afkomstig is uit de scheepsladingen graan die dagelijks aankomen, en alhoewel de Grieken proberen te liegen over de afkomst van het graan, ontdekt Darius dat deze voormalige Mushki geen probleem hebben om Scythen te vinden. Zoals echte Feniciërs delen ze wat vaten olijfolie en wat kruiken wijn uit aan een paar sterke mannen en keren ze terug naar de Egeïsche Zee met al het graan dat ze kunnen dragen.

De Assyrisch geharnaste en bewapende Perzen zien instinctief waar het zwakke punt van deze nietige Griekse Feniciërs met hun drijvende rijken zich bevindt: de Griekse steden kunnen geen grote legers voeden, ze moeten hun graan drijvende houden om het te vermeerderen en zelfs om het te behouden. De Perzen weten dat ze in een enkele campagne heer en meester kunnen worden van elke Anatolische polis.

Maar zo'n campagne is onnodig. De Grieken kennen ook hun eigen zwakten, en elke Ionische polis overtreft elke andere in het ledigen van zijn zichtbare koffers en schepen om Darius de Grote te vergasten op meer geschenken dan zijn leger naar Persepolis kan dragen. Net zoals de tweede Hiram van Tyrus kopen de Grieken hun weg uit de wereldomvattende ingewanden van de Leviathan.

De grote Darius, cynisch "Koning bij de gratie van Ahura Mazda", herkent met zekerheid iets dat deze Grieken onderscheidt van al hun voorgangers.

De Grieken weten dat hun goden dood zijn, dat hun Tempels leeg zijn. Wanneer ze luisteren naar een voordracht van Hesiodos' beschrijving van de tijd toen de goden met de mensen omgingen, concentreren de luisteraars zich op het tellen van het aantal strofen.

Darius zal wel wensen dat de Perzen die luisteren naar voordrachten van de visioenen van Zarathustra zich zouden leren concentreren op metrum en vers. Darius' eigen cynisme zal hem zeker helpen herkennen dat de Grieken iets aan het worden zijn dat we seculier, leek zullen noemen en hij denkt zeker dat ze in dit opzicht uniek zijn omdat hij niet kan weten dat de verre Chinezen zich op datzelfde ogenblik in een gelijkaardig secularisme storten.

De Grieken maken nog steeds offers en offergaven voor hun goden, of doen alsof, ze moorden en plunderen niet voor het plezier van het moorden en plunderen. Maar wanneer ze naar hun Tempels en altaren gaan, concentreren de Grieken zich niet op goden, ook niet op dode goden. Ze concentreren zich op lijnen, vormen en kleuren van daken en kolommen.

Hoe is dit mogelijk? De oude Feniciërs konden niet leven zonder hun dode Baal, ze konden niet verdragen zichzelf te zien als gewone handelaars van purper en ivoor.

De Grieken verdragen dit evenmin als hun mentors. Ze vrezen de gedachte van een nieuwe Hesiodos aan een zesde generatie waar helemaal geen metaal meer aan te pas komt, maar alleen wijn en olijfolie in vazen van aardewerk. Ze spreken over alles en nog wat behalve over de wijn en de olijfolie en de slaven die de sappen oogsten, persen en bewaren. Neen, ze zien zichzelf niet als handelaars in wijn en oliven. Ze zien zichzelf als deskundig in het beoordelen van lijnen, vormen en kleuren, zelfs die aan de buitenkant van de vazen.

De Grieken zijn wat wij Kunstkenners noemen. Ze zijn erin geslaagd de bezigheden uit de Tempel te verplaatsen naar de Agora. Ze waren daartoe in staat omdat weinig van wat er in de Tempel gebeurde uit hun eigen verleden kwam, veel kwam uit Fenicië en had nooit enige betekenis voor de Grieken.

Wanneer ze klaar zijn met het plunderen van de Tempel hebben ze bezigheden ontwikkeld die geen enkele binding meer hebben met hun eigen verleden, noch met het verleden van wie dan ook. Wat voor alle anderen de enige realiteit is, verliest alle werkelijkheid voor de Grieken. De grote ensceneringen worden gereduceerd tot Drama, de heiligdommen tot Architectuur, de visioenen tot Schilder- en Beeldhouwkunst. De veruiterlijking van visioenen wordt Kunst, de verinnerlijking wordt Filosofie, het delen wordt Retoriek.

De Grieken hebben de relatie tussen de Tempel en de Leviathan omgedraaid. Voor al hun voorgangers was het kunstmatige beest, hoe groot en sterk ook, niet meer dan een gereedschap, een instrument om de dode goden in de Tempel te voeden. Maar de Grieken hebben de fragmenten van hun ontmantelde Tempel gebruikt om er versieringen voor hun Leviathan mee te maken. De enige god die ze aanbidden is hun polis, en ze aanbidden alleen een polis die netjes versierd is.

Hun Aristoteles zal denken dat de ensceneringen en versieringen dienen om het harnas van de mensen te verwijderen, om hen te reinigen, maar deze man zal veel dingen zien door lenzen die omkeren wat voor anderen duidelijk zichtbaar is. De Griekse ensceneringen en versieringen zorgen ervoor dat de mensen zich van het harnas ontdoen en zich reinigen, want ze bedekken het harnas, maskeren het, maken er Kunst van.

Darius de Pers weet vast en zeker dat de Grieken ver voor liggen op zijn onderdanen uit Kanaän in de Levant die in feite een abstractie van de Leviathan aanbidden, maar die abstractie behandelen alsof het een Sumerische god is, en de echte Leviathan er ondergeschikt aan maken. Deze Kanaänieten vervolgen zelfs Ammonieten, Moabieten, Edomieten, Samaritanen, Feniciërs en andere Kanaänieten die de abstractie in hun Tempel niet vereren.

Veel later pas zullen mensen die beweren erfgenamen te zijn van Mozes de echte Leviathan leren aanbidden, maar hierin zullen ze erfgenamen zijn van de Grieken en van de latere Engelse Grieken uit de tijd van Hobbes die zullen proberen het hoogstandje op te voeren om de onversierde Leviathan te aanbidden.

Darius en zijn sterke mannen leren wat ze kunnen en hun hoofdstad Persepolis en hun administratieve centrum Susa vullen zich snel met gebouwen die geen Tempels zijn en met monumenten die geen heiligdommen zijn. Spoedig verschijnt Architectuur in de Vruchtbare Sikkel en voor het eerst ontdekken de Perzen die het licht van Ahura Mazda zochten het kunstmatige licht van de Kunst. Gedurende de heerschappijen van Xerxes en Artaxerxes zal de Perzische Leviathan steeds meer en beter worden versierd, en tegen de heerschappij van de tweede Darius is hij even mooi als een polis.

Tegen de tijd dat de derde en laatste Darius wegvlocht voor de wereldberoemde leerling van Aristoteles, weten de Perzen bijna even weinig van Zarathustra als de Grieken, en hoewel de Grieken hem Zoroaster noemen, zullen ze hem alleen van naam kennen.

* * *

De Perzische heersers zullen proberen uit het Egeïsche wespennest te blijven, waar elke kleine polis zal proberen de hele worm te betrekken in een pietluttige vete tegen een naburige polis.

Bijgevolg zal niet elke Griekse polis in de omhelzing vallen van de Perzische Leviathan. De niet opgeslokte Grieken aarzelen niet om de handicap van hun broeders uit te buiten, evenmin als de Feniciërs aarzelden om de onwetendheid van hun mede-Kanaänieten uit te buiten wanneer die ten gevolge van hun Egyptische gevangenschap geen benul hadden van handel.

Eigenlijk halen niet alle Egeïsche Grieken voordeel uit het lot van hun Anatolische broeders. Sommigen, zoals de Spartanen, zijn niet in staat er enig voordeel uit te puren. Vele generaties vroeger hadden de Spartanen geprobeerd om in de eerste tijd van Hesiodos te blijven. Vrouwen waren belangrijk gebleven bij hen en mannen waren tevreden om zich veeleer te gedragen als versieringen dan als meesters. Maar de Spartanen hadden de vergissing begaan te proberen hun verdwijnende gemeenschap in stand te houden door anderen te dwingen die te bevoorraden, door hun burens uit Messenië te veroveren en er slaven van te maken. In plaats van iets waardevols te bewaren, veranderden de Spartanen hierdoor in stijve harnassen vastgelijmd aan hun speren, altijd bang dat de vroegere Messeniërs, gereduceerd tot Heloten, in opstand zouden komen en het weinige dat overbleef van Sparta zouden vernietigen.

De Grieken die baat hebben bij de Ionische nederlaag zijn diegenen die niets hebben behouden van hun verleden, die uit Korinthe, Egina, Eretria en bovenal Athene.

De wetten van Draco hebben zaadplanters gereduceerd tot schuldenaren, en vorige schuldenaren zijn nu slaven ter versiering van handelaars van wijn en olijven. Voor de handelaars is de wereld een voorwerp van plunder. De Aarde is de Moeder niet. De Aarde is een werveling van bewegende atomen, net zoals de polis.

Elke kleine stad, hoewel een horzel voor Darius, is in feite het hoofd van een octopus, met vrij bewegende tentakels die elke baai en inham langs de Mediterrane kusten onderzoeken, met handelsposten en koloniën op de kusten van Afrika, Spanje en Italië. De Griekse tentakels proberen de wegen van de tentakels uitgezonden door Carthago, Gades of Tartessos niet te kruisen want de Grieken zijn niet zeker van hun eigen commerciële bekwaamheid tegenover de echte Feniciërs die nog steeds actief zijn in al die plaatsen. Maar de Grieken, en vooral de Atheners, gaan overal elders en niets houdt hen tegen om schepen vol handelswaar te sturen naar de buitenposten en koloniën van de onfortuinlijke Ioniërs die hun schepen moeten ledigen om de Perzische Darius ter wille te zijn. En door de vloot te verslaan die Xerxes, zoon van Darius, tegen hen stuurt, besparen de Atheners zich schatting te moeten betalen aan Perzië en ze worden snel even rijk als de overlevende erfgenamen van hun Fenicische mentors, de Carthagers.

** * **

Nu begint de bloeitijd van dat grote en steeds grotere Athene dat zo wordt bewonderd door de latere Westerse Geest na zijn zogeheten Renaissance. In geharnaste Westerse ogen zullen de volgende zes generaties zwelgen in oneindig veel verschillende "vormen van vrijheid".

Deze "vormen van vrijheid" zullen zichtbaar zijn voor wie alleen maar kijkt naar Atheense Retoriek en niet naar slaven, druiven en olijven.

De Atheense Retoriek verkondigt dat de Anatolische steden nu vrij zijn en kunnen hervatten waar ze gebleven waren.

Maar de onoverwonnen Atheense marine omhelst ze allemaal in een Delische Bond, een retorische naam voor het Atheense Rijk. Karische en Lydische steden die beleefd weigeren te worden omhelsd, worden ertoe gedwongen door de mariene Atheense octopus die in de plaats treedt van de land-gebonden Perzische worm.

Tweedracht bereikt ook de metropolis. Er vormen zich twee partijen, de Partij van de Worm en de Partij van de Octopus.

De autoritaire leiders van de Wormpartij weten dat een rijk een grote concentratie militaire macht nodig heeft om niet uiteen te vallen.

De handelaars van de Octopuspartij, onder leiding van de grondwettelijke tiran Perikles, weten dat de rijkdom van Athene afkomstig is uit de vrij bewegende tentakels en dat een grote militaire concentratie de bronnen van die rijkdom opeet, schepen ledigt en wereldrijken ondergraaft. De handelaars weten dat de tentakels geen vrije mensen zijn maar stukjes wapenuitrusting, onderdelen van de polis, splinters die zoals pijlen, alleen hun doel dienen wanneer ze worden losgelaten.

Voor dit gezond handelarenverstand zal Archont Perikles later worden geroemd als verdediger van de vrijheid.

Perikles verdedigt de vrijheid van circulatie van goederen, niet de vrijheid van mensen. Twee derde van de bevolking van de metropolis bestaat uit zeks, groepen werklui toegewezen aan mijnbouw, steengroeves, ambachten en persoonlijke diensten. En de steden in het Atheense Rijk betalen schatting net zoals de steden in het Perzische Rijk.

De Wormpartij wordt verslagen maar de Atheners geven hun wormambities niet op. Ze proberen het hele hinterland, het Boeotië van Hesiodos, in hun Rijk te omsluiten. Het leidt tot oorlog met Thebe en ook met Sparta, en de Atheners onder Perikles beginnen de metamorfosen, de bijna dagelijkse verandering van een soepele octopus in een verschanste worm, en weer terug. Onder Perikles sturen ze tentakels naar Egypte, en toch bouwen ze muren. Verslagen door Sparta en zijn bondgenoten, geven de Atheners hun landimperium op, maar ze haasten zich om de overzeese kolonies van Samos en Byzantium in te perken.

In de metropolis zelf verrijst wat Toynbee zal beschrijven als buitengewoon mooie architectuur, betaald met keizerlijke schattingen gevorderd door de Atheense krijgsmacht en, zou ik toevoegen, door sluw handelaarsstreken.

De vrijheid van Perikles is de vrijheid van de klauwen en tentakels om te grijpen wat kan worden gegrepen. De functie van de buitengewoon mooie kunst en architectuur en drama is het verbergen van de klauwen en tentakels, in de eerste plaats voor de Atheners zelf.

De Atheners zijn zich nochtans bewust van de klauwen en tentakels vermits ze die ook bedienen. Alleen latere apologeten, pleitbezorgers voor andere klauwen zullen niets anders zien dan buitengewone pracht in het Athene van Perikles.

Machtsdronken zoals het succesvolle imperialisten betaamt, gaan Archont Perikles en zijn medehandelaars te ver. De Atheners zelf hebben een woord voor dit vergalopperen: Hybris, blinde arrogantie. Ze proberen zich meester te maken van de overzeese buitenposten van Korinthe.

Maar Korinthe is geen Ionische polis die door Perzische tollenaars onschadelijk werd gemaakt. Korinthe is een buurman, tweede na Athene wat betreft overzeese bezittingen.

Nu begint een verhaal van onmenselijk geweld over land en over zee, van slavernij, bloedbaden en plagen gekend als de Peloponnesische Oorlog en voor eeuwig ter kennisneming bewaard door Thucydides.

Elke Atheense bondgenoot, elke medestander en elke kolonie komt in opstand tegen de vorm van vrijheid die het Athene van Perikles met hen deelde.

Na meer dan een generatie van genocidale oorlogen en broedermoorden is Athene herleid tot een gewone polis, een polis overvol monumenten van vergane glorie.

En de gereduceerde Atheners worden vroom. Ze bevallen de executie van een man genaamd Socrates omdat hij publiekelijk verkondigt dat de Atheense goden dood zijn. Ze zijn al eeuwen dood, maar dit is niet het goede ogenblik om hun verscheiden aan te kondigen. Zonder dekking van hun goden zijn de Atheners niets anders dan wijn- en olijfhandelaars, en zelfs niet de beste. De Feniciërs van Carthago op Afrika's noordkust zijn sluw, en bij de Grieken heeft Syracuse Athene voorbijgestoken in omvang en in rijkdom, zoniet in mooie werken.

Het grote tijdperk van Athene is voorbij. Athene is opgestaan en Athene is gevallen. Het enige dat overblijft is de poging van Plato om de ideale Leviathan te stichten, de perfecte polis.

Plato is een typische Athener. Hij spreekt over de Leviathan in Tempeltaal. Hij concentreert zich op de versieringen die de wapenuitrusting verbergen. Hij heeft het slechts over slaven, druiven en olijven wanneer hij uitlegt dat sommigen worden geboren om sappen te persen, anderen om ze te verkopen. In feite denkt hij dat de slaven gelukkig zullen zijn wanneer iemand het hen uitlegt.

Plato weet niet, kan niet weten, dat een tijdgenoot van hem in het verre China een bijna identieke theorie aan het opstellen is in de taal van de Leviathan zelf, onversierd.

Deze exacte tijdgenoot van Plato is Shang Yang, minister van de Hertog van Qin of Ch'in die de erfgenaam is van een wormsegment in het Westen van China, een segment dat tot daar kan zijn gedragen door herders-nomaden beïnvloed door de Assyriërs of zelfs door Scythen.

De ideale polis van Shang Yang bevat geen enkele van Plato's franjes. De koning-filosoof van deze Republiek brengt dingen in beweging door van het land van de boerengemeenschappen een verhandelbaar goed te maken. Daarna maken handelaars de boeren armer en wrijven hen schulden aan. Dan onteigent de Hertog de in gebreke blijvende boeren, of de boeren verkopen zelf hun land om hun schulden af te betalen. Hoe dan ook wordt de op verwantschap gebaseerde oude gemeenschap gebroken, komt het land in handen van de Hertog en zijn trawanten en een groot aantal vroegere boeren komt, nu landloos, beschikbaar voor werkploegen of het leger. Op deze stevige basis wordt Leviathan gebouwd. Hij wordt door dwang bijgehouden. De ouderen zijn de geheime politie. De argumenten zijn terreur. Muziek, poëzie en moraliteit zijn subversief en worden volledig opgeheven. Het doel van de machine is zichzelf vergroten door permanente oorlog en de voorbereiding op oorlog.

* * *

Plato en Shang Yang vinden allebei heersers om hun diensten aan te bieden, maar alleen Shang Yang aanvaardt het aanbod. De tiran uit Syracuse aan wie Plato zijn diensten voorstelt, ziet geen nut in franjes. Syracuse gebruikt de taal van de Tempel niet meer.

Aristoteles, bewonderaar en leerling van Plato, pent de wijsheid van de meester neer in handboeken, geschikt voor de Academie, en wanneer Filips de Macedoniër de filosoof uitnodigt om zijn zoon alles te vertellen wat er te weten valt over de polis, aanvaardt Aristoteles de uitnodiging.

Filips zelf heeft de wijsheid van de filosoof niet nodig gehad. Hij begon met het herstellen van een roestig wormsegment, achtergelaten in Thracië door Darius de Pers gedurende zijn jacht op de Scythen. Filips weet dingen die Aristoteles niet weet. Hij weet – misschien intuïtief, misschien omdat hij over het lot van Fenicië hoorde – dat een

zeewaardige octopus niet opgewassen is tegen een landworm, vooral nu elke polis in de Egeïsche Zee is uitgeput door de poging van Athene om zowel octopus als worm te zijn.

De laatste verdediger van de Atheense octopus is een man genaamd Demosthenes. Anderen sturen gezantschappen naar Filips. De Partij van de Octopus, gesticht door Perikles lijkt te zijn vergaan samen met het zeerijk.

Demosthenes verdedigt de octopus. Maar Demosthenes is een Athener en een redenaar. Hij spreekt Retoriek, de versierde taal die verbergt in plaats van onthult. Indien hij Shang Yang was, zou hij het rechtstreeks gehad hebben over wijn en olijven, zou hij zijn mede Atheners eraan hebben herinnerd dat hun rijkdom als dusdanig nog steeds afkomstig is uit de voortdurende rondgang van goederen in schepen, dat zelfs een kort bezoek van het leger van Filips de schepen zou ledigen, en dat indien Filips langer zou blijven, de schepen zouden stilvallen en de Atheense handelaars even arm zouden worden als hun slaven.

De luisteraars van Demosthenes zouden even doof zijn gebleven voor de duidelijke waarschuwingen van Shang Yang omdat de Atheners het liever opnemen tegen verschillende Filipsen dan een nieuwe Peloponnesische oorlog te voeren. Andere Grieken kunnen zich niet inbeelden dat de Macedoniërs erger zijn dan de Atheense Confederatie. Ze nodigen de Macedoniër uit, of doen tenminste alsof, waarmee ze iedereen die tot verzet oproept, het zwijgen opleggen.

Natuurlijk hebben ze het mis en heeft Demosthenes gelijk, of liever Shang Yang. Het gaat Athene niet beter af in de darmen van een Macedonische worm dan de tweede Hiram uit Tyrus in de Assyrische worm.

Het verhaal van de Griekse polis en zijn vrij bewegende tentakels is helemaal afgelopen. De geLeviathaniseerde mensheid heeft een andere grote stap gezet op de ladder. Elk schoolkind zal de naam Filips van Macedonië kennen.

De enige overgebleven polis is het verre Syracuse, op een eiland halfweg Italië en Carthago, en Syracuse zal nooit zo mooi zijn als Athene nog steeds is. De Atheners hadden hun Tempel geplunderd en de inhoud naar de Agora versleept, ze hadden al wat ooit heilig was onteerd, maar ze deden het met de borstels van schilders, met Kunst. Die van Syracuse doen het met beenhouwersmessen en binnenkort zal hun Archimedes de macht van de ziener verkopen aan een tiran die zich tegen het Leven zelf zal keren, tegen Moeder Aarde. Deze Archimedes zal opscheppen "Geef me een plaats om te staan en ik beweeg de aarde" en wanneer de tiran aan het moorden slaat met de hefbomen en katrollen van de uitvinder zal Archimedes uitroepen "Eureka!" Syracuse is niet langer een mooie polis. Het ligt tussen de versierde wereld van de Griekse polis en een onversierde toekomstige wereld van dwangarbeiders in werkploegen en moordmachines met opgedroogde zieners die hun dodelijke morele voorschriften aan de man brengen door "Eureka!" te vertalen als "Het werkt!"

Zodra Filips aankomt, verlaten de Griekse Achaeërs hun mooi versierde steden. Hun schepen beginnen te rotten en zullen weldra de schepen van Tyrus verwoegen op de zeebodem. De vroegere wijn- en olijfhandelaars verhuuren zichzelf aan elke heerser rijk genoeg om huurlingen aan te werven. Vanaf nu zullen er Grieken strijden aan beide kanten van elke oorlog in oostelijk Eurazië ten westen van China.

Filips wordt blijkbaar vermoord op bevel van de moeder van de jonge Alexander. De brave Demosthenes stelt een decreet voor ter nagedachtenis van de moordenaar van de tiran.

Maar de zoon van de tiran heeft niet de bedoeling de lessen die hij leerde van Aristoteles in praktijk te brengen. Ook zijn moeder en de sterke mannen van zijn vader hebben dit niet in gedachten. Zelfs indien Alexander voorbij zijn leermeester zou kijken en uit eigen beweging over druiven en olijven leren, dan nog kan hij de octopus niet doen werken.

En dus staat de twintig jaar oude Alexander toe dat hij "de Grote" wordt. Een handvol sterke mannen mogen hem Generaal van de Grieken noemen en met deze vleiers begint hij Koning der Koningen en Heer der Heren te worden op een pad dat hem werd voorgegaan door Cyrus, twee Sargon's en Lugalzagezi, om op zijn drieëndertigste eindelijk op te branden in Babylon.

Veel van de overgebleven Grieken verlaten de polis om de Generaal van de Grieken in de troon te helpen die vrijkwam na de derde en laatste Darius en ze komen andere Grieken tegen die werden ingehuurd om te voorkomen dat de Pers van zijn troon valt.

Deze Grieken, of toch een paar onder hen, worden bestuurders van gebieden losgehakt uit de logge Leviathan van Alexander door de sterke mannen die precies dit doel hadden toen ze vertrokken met de leerling van Aristoteles. Elke sterke man wordt een Koning der Koningen in een of verschillende van de ontelbare talen van Alexander's ontbindende Leviathan, en al gauw zullen Griekse versieringen, de franjes die later zullen worden geprezen als "vormen van vrijheid", de klauwen en tanden van elk denkbaar type kunstmatige worm opsmukken, bedekken en verstoppert.

* * *

Na de grootste van alle Griekse overwinningen worden de Grieken die Filips verwelkomden vastgekleisterd door tollenaars, jagers op dienstplichtigen en nachtelijke huiszoekingen – wat wij belastingen, recht en orde zullen noemen. Het echte thuisland van de polis wordt binnengevallen, bezet, van garnizoenen voorzien en geplunderd, eerst door de Antipater, de vroegere sterke man van Alexander, daarna door de moeder van Alexander, later door een reeks Antigonos'sen, Demetrius'sen en Filips'en tot een vijfde Filips het lot ondergaat van de derde Darius en in de kaken van een volgende Leviathan valt. Weer komt een His-story ten einde. Enthousiastelingen van de polis worden bibliothecarissen, oudheidkundigen en antiquairs.

Deze opeenvolging van gruweldaden zal in boeken van His-story opduiken als een stichtelijke opeenvolging van vooruitgang. Maar wie ze ondergaat beleeft deze gebeurtenissen niet als menselijke vooruitgang.

De toneelschrijver Menander zal uiting geven aan zijn geestdrift voor de opmars van de beschaving met de gedachte “Wie de minste verwachtingen heeft is de verstandigste, en wie jong sterft de gelukkigste”.

Zeno de filosoof behoudt geen greintje van het patriotisme van zijn voorgangers Aristoteles en Plato. In de ogen van Zeno is alles in de wereld van Leviathan een noodzakelijk kwaad. Het enthousiasme van de bouwvers van de polis maakt plaats voor de gelatenheid van de zeks.

Ook Epicurus zegt het: de Hel is hier, de Hel is deze door mensenhanden gemaakte wereld waarin je je bevindt en de goden zijn te ver verwijderd om te helpen, leef dus onopvallend en met wat geluk heb je niets te vrezen.

Enkelen, cynici genoemd, gaan nog verder. Ze zeggen dat er helemaal niets menselijks is aan Leviathan en dat het enige menselijke alternatief erin bestaat zich helemaal niets aan te trekken van de Staat en te leven naar eigen eer en geweten.

Het is sinds Hesiodos' tijd geleden dat de Grieken zo totaal, zo volledig hun rug keerden naar de Beschaving.

De weerstand, afwijzing en terugtrekking worden ofwel geweerd uit de verslagen van His-story, ofwel in hokjes geplaatst en wegverklaard als “godsdiens”. Het zijn nochtans de enige stukjes van het verhaal die nog een menselijke betekenis hebben. Al de rest is een relaas over wormen, een relaas over enorme, mensen etende, aarde verwoestende kunstmatige wormen.

Het verhaal van de opvolgers van Alexander is een verhaal van wreedaardigheden en van oorlog tussen rivaliserende Leviathans die mekaar proberen te verzwelgen. Ze eindigen allemaal opgegeten door een worm bemand door nieuwe herders-nomaden die de jacht op dienstplichtigen, plunderende razzia's en handelskaravanen beu zijn. Nomadische stammen Parni waarvan de gebieden worden doorkruist door de karavanen van en naar China trekken erop uit om de loopbaan van de Beschaving in te korten, maar net als zoveel van hun voorgangers eindigen ze met het uitrekken van een Parthische Leviathan over de oostelijke provincies van het rijk van Alexander.

Net naast Parthia brengt Zheng de inzichten van Shang Yang in praktijk en wordt Qin Shi Huangdi de eerste keizer van een eengemaakte Chinese Leviathan.

In de Middellandse Zee zijn alle ogen gericht op Syracuse, de laatste overlevende rijke en machtige Griekse polis. Syracuse begint ruzie te zoeken met de Carthaagse octopus. Maar we gaan elders kijken omdat we zullen weten dat zowel Syracuse als Carthago binnenkort worden opgeslokt – Carthago zal worden vernietigd – door een worm die nog niemand kan zien, een worm die Rome zal worden genoemd.

We zullen Rome van naderbij kunnen bekijken. Het zal een uiterst goed gedocumenteerde Leviathan zijn omdat Hij verliefd is op zijn eigen His-story. We zullen ons kunnen afvragen of de Latijnse stammen echt uit de "duisternis" van de Euraziatische steppen en in het "licht" van de Mediterrane Beschaving stapten omdat de productieve krachten er rijp voor waren, erop wachtten. Of de "Barbaren" de poorten van de Beschaving bestormden omdat ze gretig hun deel wilden van de verfijningen en wilden genieten van de voorzieningen van de Hogere Trap. In het geval van Rome zullen we niet moeten gissen, het verhaal is neergepend en bewaard.

Alleen het begin is schimmig. De Romeinen zeggen dat ze afstammen van een tweeling die door een wolvin werd gezoogd. Ze delen deze mythe met de Turken, het kan dus zijn dat de ene groep haar oorsprongsmythe leende van de andere, of dat een deel van wat ooit een groep was, van taal veranderde maar de mythe behield. Hoe dan ook, een totemdier is belangrijk in Rome's verleden, een wolvin dan nog wel.

Eerst zien we de Romeinen gelegerd in de periferie van Etrurië.

De Etrusken, herinneren we ons, zijn klanten van de Feniciërs. Het zijn de Grieken uit Italië. De Etrusken hebben wat van een octopus. De Grieken noemen hen Piraten, hetgeen betekent dat het handelaars zijn waarvan de Grieken geen competitie gedogen. De Etrusken hebben scheepsvloten, net zoals de Grieken en de Feniciërs. Ze hebben steden met tempels en heiligdommen, net zoals de Sumeriërs.

De Latijnen zijn voor de Etrusken wat de Mushki waren voor de Assyriërs en de Scythen voor de Grieken. De Latijnse taal behoort in feite tot dezelfde familie als die van de Mushki en de Scythen, en het lijkt waarschijnlijk dat deze volkeren in een niet zo ver verleden nauw verwant waren met elkaar, en dat vrouwen en de goden van de Aarde even belangrijk voor hen waren als voor andere verwante volkeren zoals de Sarmaten.

Om hun goden te paaïen en te behagen buiten de Etrusken niet alleen overzeese slachtoffers uit maar ook die uit hun hinterland, de Samnieten, de Sabijnen en de Latijnen.

De uitgebuïte stammen vormen een bondgenootschap om zich te verdedigen.

De Etrusken proberen de gefedereerde weerstand te bedaren of uit te roeien. Maar net zoals de Feniciërs en de Grieken, zijn de Etrusken niet bepaald sterk op het vasteland. Ze zitten in een octopus. Hun kracht zit in het ruim van hun schepen.

De geallieerde stammen van Latijnen, Sabijnen en Samnieten streven er niet naar zich te vestigen in de handelsnederzettingen van de Etrusken. Integendeel, ze voeren strijd om de Etruskische Beschaving van het Italiaanse Schiereiland uit te roeien. Ze worden bewogen door afkeer voor deze "vleespotten", niet door bewondering.

Ze voeren gedurende vier generaties oorlog tegen Etrurië.

De doelen en zielen van de krijgers worden door de lange oorlog verminkt. Maar zelfs dan haasten de vroegere buitenstaanders zich niet om te worden wat de Etrusken waren. Ze laten het Etruskische handelsimperium naar de zeebodem zinken. Ze laten de schepen vergaan. De Romeinen zullen vele generaties later nog steeds beducht zijn voor schepen wanneer ze zelf ter zee gaan.

De Latijnen en hun bondgenoten worden niet aangetrokken door "de rijpe productieve krachten". Ze vinden die krachten afstotelijk en proberen ze te vernietigen. Maar vier generaties bondgenootschap doen wat met gemeenschappen. Ze ondergaan wat P Clastres een "politieke revolutie" noemt, zelfs als het om een geleidelijke transformatie gaat. De generaals worden permanent, de soldaten ook. De boeren die het leger voeden worden ook permanent en hun bijdragen worden uiteindelijk verwacht en tenslotte verplicht en afgedwongen.

Vier generaties zijn voldoende voor de metamorfose van een gemeenschap van gelijken in een maatschappij met drie klassen en de geallieerde stammen gaan verschrikkelijk veel op de vernietigde Etrusken lijken.

Romeinse vertellers hebben het over twee klassen, het plebs en de edelen.

Het plebs is gedwongen. Het zijn geen vrije mensen meer. In sommige opzichten zijn ze niet veel veranderd, ze houden festivals voor de godin Ceres, Moeder Aarde, die hun zaden verzorgt. Deze Ceres is de tweelingzuster van Demeter en van andere Indo-Iraanse Aardgodinnen.

De edelen zijn erg veranderd. Hun oorlogsgod is een abstractie die ze Optimus Maximus noemen en die erg goed lijkt op een vergoddelijke Etruskische handelaar. Voor een gegeven hoeveelheid offergaven wordt van hem een gegeven aantal voordelen of militaire zeges verwacht. De edelen lijken verdacht veel op Etrusken. Ze zijn helemaal de mannen van het volk niet meer die hun grootvaders waren.

De omvang van de uitdaging heeft de oorspronkelijke gemeenschap verminkt en in dit opzicht werden de Latijnen verslagen, ondanks hun schijnbare overwinning. Ze zijn verminkt omdat de meesten onder hen niet kunnen omgaan met de nieuwbakken militaire machine en anderen kunnen alleen overweg met hun meest elementaire behoeften door anderen te dwingen en te onteigenen.

Inmiddels lijken de Romeinen voor sommige van hun eigen bondgenoten en voor andere buitenstaanders, op Etrusken, maar niet voor zichzelf. De Romeinen beseffen niet dat de Samnieten en de Kelten zich keren tegen dezelfde dingen waar de Romeinen zich eerder tegen hebben verzet. Misschien beseft het soldatenplebs het wel maar ze zijn afhankelijk van het graan dat de edelen onteigenen van de boeren, en de Romeinse militaire edele is bekend om zijn ongewone gebrek aan verbeelding. De Romeinen keren zich tegen de egalitaire Kelten alsof de Kelten Etrusken zijn, en ze zetten hun legers in tegen hun vroegere bondgenoten en vernietigen elk dorp van de Samnieten.

De Romeinse edelen, net zoals de vroegere Spartanen, zijn aan hun speren vastgevroren harnassen geworden. Maar in tegenstelling tot de Spartanen, zullen de Romeinen een poging ondernemen om hun harnas over de hele wereld te verspreiden. Ze beginnen met de annexatie en de onderdrukking van hun vroegere bondgenoten, de Sabijnen.

Het Romeinse plebs scheidt zich af en weigert de arrogante edelen verder te steunen. De hooghartige edelen vatten de uitdaging aan door terug te vallen op een hulpmiddel van Perikles. Ze verheffen het soldatenplebs tot de status van lagere edelen met eigen plebs. De belangen van dit voormalige plebs vallen nu samen met de belangen van de hoogste edelen. Deze truc zullen we coöptatie of recuperatie noemen.

De Romeinen gaan nu over tot het verzwelgen van elke andere stam, alliantie en stad op het Italiaanse Schiereiland. Ze zijn meer vastberaden militaristisch dan de Assyriërs ooit waren. Rome heeft niet alleen een machtig leger, Rome is een machtig leger, het is niets anders.

* * *

De Romeinen noemen hun stad een *Res Publica*, een Publiek Ding. Lang voor Hobbess zijn uitvinding zal aankondigen, weten ze dat het een ding is, een gemaakt ding, een kunstmatig ding. De Romeinse soldaten sterven in de strijd maar het Publieke Ding marcheert van overwinning naar overwinning, het sterft niet, het kan niet sterven, het is een Leviathan. De Romeinen zijn Beschaafd geworden.

Maar vreemd genoeg worden ze nog steeds betwogen door hun afkeer, hun haat voor de Beschaving.

Ze helpen Syracuse met het verdrijven van de Carthagers uit Sicilië want ze herkennen bij de Carthagers Fenicische kenmerken die ze hebben gehaat bij de Etrusken. De Romeinen verdedigen Syracuse door het te absorberen en ze maken van heel Sicilië een Romeinse provincie.

Daarna keren de Romeinen zich tegen de Griekse steden op het Italiaanse Schiereiland. Ze vernietigen die steden met de wreedaardigheid die ze de Beschaafde Etrusken en Carthagers betoonden. In tegenstelling tot de Assyriërs en de Perzen nemen de Romeinen geen genoegen met het eisen van schatting om de steden te gronde te richten. De Romeinen maken de Griekse steden gelijk met de grond, nemen het land in beslag, maken de inwoners tot slaaf en zorgen ervoor dat de Griekse boeren in hun leger worden ingelijfd.

Zelf opgesloten in een Leviathan in de vorm van een worm kunnen de Romeinen nog altijd geen octopusvormige Leviathan uitstaan, ze zullen er een hekel aan blijven hebben. Ze zullen blijven oorlog voeren tegen het monster dat hun voorouders voor de Beschaving hielden, de Etruskische stadstaat. In dit opzicht is de hele opkomst van Rome een voortdurende oorlog tegen de Beschaving.

De Griekse delen van Italië worden letterlijk uitgerukt door het Romeinse leger. Het land zelf wordt opgedeeld in immense landgoederen die worden uitgedeeld aan lagere edelen en plebs. De vroegere Griekse landerijen worden *Latifundia* genoemd en bewerkt door bendes geketende slaven.

Deze vreemde combinatie van een groteske Leviathan met een felle haat voor verwezenlijkingen van Leviathans is niet uniek voor Rome, ook niet onder de gedocumenteerde gevallen.

De Leviathan van Ch'in Shi Huangdi breidt zich over China uit gedurende de generatie waarin Rome zich over Italië verspreidt, en wel met de Assyrische methodes aanbevolen door Shang Yang: oorlog, verraad, moordaanslagen, slachtpartijen, deportatie. De Ch'in militaristen zijn vastbesloten alle tradities en verwezenlijkingen uit te roeien in elke regio die ze veroveren, de hele populatie te reduceren tot werkploegen, alle boeken te verbranden behalve die van Shang Yang. Na een halve generatie verrijzen overal in China opstandelingen tegen dit monster en ze werpen het met succes

omver. Shang Yang had nooit gehoord over Perikles, zijn geschriften bevatten het voorschrift niet om Latifundia te geven aan potentiële opstandelingen om ze te veranderen in hartstochtelijke medewerkers.

Gedurende deze zelfde generatie zullen de gewapende erfgenamen van de Grote Alexander, de Antiochus'sen en de Seleucus'sen, hun legers doen marcheren van Egypte tot de grenzen met China en proberen de overwonnen bevolkingen te reduceren tot een gelijkaardige ellende, maar anders dan hun Chinese en Romeinse tegenhangers, zullen deze erfgenamen van een Griekse Leviathan proberen wat van de versieringen en verwezenlijkingen van de Beschaving te bewaren.

Door slaven te maken van de Italiaanse Grieken, worden de Romeinen er zich van bewust dat de oorlogsmachine kan worden versierd, mooier gemaakt. De Romeinen leren de Kunst van hun Griekse slaven, maar ze leren met tegenzin. Ze zijn bijna Modern in hun onwil, ze zijn bijna klaar om te zeggen dat een moordmachine mooi is wanneer ze werkt. Zo modern zijn ze echter nog niet en ze laten Griekse ambachtslui het brutale militarisme verstoppen met Architectuur, Beeldhouwwerken en Schilderijen. Ze leren Esthetica, het vreemde vermogen om alleen schoonheid van vorm en kleur te zien in een van bloed gutschende wonde.

Nu ze heel Italië hebben omgevormd tot een legerkamp Rome genoemd, vertrekken ze in elke mogelijke richting, alsof de hele wereld bestaat uit Etrurië's die hun harmonie verstoren, als een machine van eeuwigdurende beweging die werd opgestart door de Etrusken en door niemand meer kan worden stilgezet.

Ze verschijnen in Griekenland, eerst als beschermers van de "Vrije en Autonome Grieken", maar veeleer tegen de kaken van de grijpende sterke man Antiochus, dan tegen de kaken van de laatste Filips en tenslotte tegen de Grieken zelf, die nog voor de Romeinen aankwamen, wisten dat onderdrukking, onderwerping en slavernij andere namen voor beschermde vrijheid zijn. Rome is een dorstig leger en al snel is de enige fatsoenlijke onafhankelijke man in welke vroegere Griekse stad ook, een man die zijn polis droog zuigt om drank te maken voor de Romeinen. De Griekse stadstaat is al antieke geschiedenis.

De Romeinen zijn nog steeds aan het reageren tegen de Beschaving in haar Etruskische vorm wanneer ze hun immense oorlogsmachine tegen het Noord-Afrikaanse Carthago richten. De haatdragende toespraken (die van Cato zijn de bekendste) zijn irrationeel en onbegrijpelijk gelet op de ware bedreiging van Carthago voor Rome. Talloze malen proberen de Carthagers zich uit te kopen, op dezelfde manier waarop de tweede Hiram zijn stad uit Assyrië vrijkocht. De laatste toevlucht van de Carthagers is zelf tegen Rome optrekken, maar beide zijden weten bij voorbaat dat een zeevaardige octopus een landworm niet kan verslaan, nu niet, vroeger niet.

De uiteindelijke vernietiging van Carthago kent geen voorgaande in het Sumerische, Akkadische of zelfs Assyrische verleden. De laatste onafhankelijke Fenicische stad wordt geïsoleerd, belegerd, aangevallen, volledig vernietigd en daarna verbrand. De inwoners worden over de vier hoeken van de wereld verspreid als slaven. De Romeinen zijn nog altijd niet voldaan en maken wat overblijft van de gebouwen en muren met de grond gelijk, doorploegen de grond en zaaien er zout in zodat nooit nog huis of oogst kan groeien waar ooit Carthago stond, zodat elke herinnering aan het bestaan van de stad wordt gewist.

De rest van het verhaal is even weerszinwekkend. Noord-Afrika, Iberië, Gallië, Macedonië, Thracië, Anatolië, de Levant, ze worden allemaal Rome. De inwoners worden ofwel gedood ofwel tot slaaf gemaakt ofwel getransformeerd in moordmachines. Kleine Leviathans en vrije gemeenschappen worden verbrijzeld. Oude tradities worden gebroken en vergeten. Mensen worden gedood of verminkt.

Maar hoeveel bladzijden zullen er niet worden gewijd aan de roem van Rome! En hoeveel bladzijden niet aan de technologische hoogstandjes van de oorlogsmachine van Rome! Waarom niet de Dood zelf prijzen? De Dood is een nog grotere moordenaar dan Rome. Zijn het de versierde Griekse paleizen en monumenten in de hoofdstad die de brutaliteit dergelijke faam bezorgen? Als dat het is, dan heeft de Dood, om zo te worden geprezen, alleen maar Griekse kunstenaars aan te werven.

* * *

Rome's roem zal postuum zijn. Van al diegenen die in haar ingewanden verblijven, vinden alleen de enkelen in het hoofd van de worm het geweldig, al de anderen haten het en velen proberen dagelijks het te vernietigen.

Ze zijn met weinigen in dat hoofd; de edelen, generaals en politici inbegrepen, de eigenaars van de Latifundia en zij die door de Romeinen Equites, ruiters of ridders worden genoemd.

Deze Equites zijn vertrouwensmensen te paard. Ze zijn sjacheraar en ondernemer en ze krijgen dingen voor mekaar. Ze zijn bevelhebber van slavenbendes in olijf- en wijngaarden. Ze zorgen voor invoer, uitvoer en organisatie. Ze zijn belastingontvanger en piraat. Ze nestelen zich in elke spleet en flessenhals van het logge imperium. In een toekomstig Rome aan de overkant van het grote water zullen deze vertrouwensmensen Businessmen, Zakenmannen worden genoemd.

Al deze mensen vinden Rome geweldig.

Het groeiende aantal ontmenselijke meelopers voor wie de circussen en spelen worden opgevoerd vindt Rome ook geweldig. Maar zij denken niet langer dat de brutaliteit of het plunderen offergaven voor de goden zijn. Zij vinden plunder en brutaliteit op zich geweldig. Zij worden wat wij Sadisten zullen noemen.

De Sadisten vinden de Masochisten nog het geweldigst van al, maar de meerderheid van het volk is nog niet zo laag gevallen. De grote meerderheid van de bevolking van het Res Publica bestaat uit zeks, interne en externe zeks, slaven en plattelanders. In de hoofdstad alleen al zijn er een kwart miljoen slaven. Niettegenstaande de alomtegenwoordige dreiging van 's werelds sterkste garnizoenen zijn de interne zeks voortdurend in opstand. Sommige slavenopstanden worden opstanden die hele regio's omvatten, en in drie gekende gevallen duren die twee generaties, opstandige slaven bieden gedurende minstens drie jaar weerstand tegen de Romeinse legers.

De plattelanders verzetten zich even fel als de slaven. Er gaat amper een jaar voorbij zonder gewapende expeditie om rebellen te onderdrukken en af te slachten.

En de enorme legers geven aanleiding tot steeds grotere opstanden. De legers moeten worden gevoed. Belastingontvangers wringen plattelanders uit die reeds werden geplunderd door rondtrekkende legers. En gepensioneerde soldaten keren terug naar de provincies, nu eigenaar van domeinen als beloning voor jaren van trouwe dienst. De opstanden en het verzet tegen het regime duren jaren, zelfs decennia, en ze zijn te talrijk om op te lijsten.

De voortdurende onderdrukking van zo veel rebellen op alle fronten is de aanleiding tot de opkomst van de geharde organisatoren van massamoorden die de promotie overzien van het Res Publica naar een nog hoger stadium. Caesar is de moordenaar die het westen onderwerpt, Pompeius is de moordenaar die het oosten onderwerpt, Crassus is de moordenaar die de wegen van Italië zelf afbakent met zesduizend gekruisigde slaven.

Drie massamoordenaars kunnen een enkele kroon niet delen en Caesar, te vertalen door Tsaar en door Keizer, wordt het gezicht van wat Hobbess de Kunstmatige Man zal noemen.

Het wereldomvattende Res Publica wordt het speeltuig van een enkele man, een Imperium.

Na Egypte te hebben ingeslikt en de edelen te hebben onderworpen die het eerdere Publieke Ding verkozen, wordt een andere massamoordenaar, Octavius, de Zon, Pontifex Maximus, de aardse incarnatie van de abstractie die Optimus Maximus werd genoemd, de Latijnse versie van de Koning der Koningen en Heer der Heren.

* * *

Rome strekt zich uit van Gibraltar tot de Armeense hooglanden en Parthia en van Armenië tot Indië. De wereld is in de ingewanden van Leviathan gevallen, het is er donker, het leven is er gemeen, wreed en kort, mensen zijn er bang voor een vroege, gewelddadige dood, een mens kan er staan, liggen, noch zitten. Hobbess en zijn tijdgenoten zullen de eigenschappen van Leviathan projecteren op de wereld buiten Leviathan om de omheining en onderwerping te rechtvaardigen van al wat er nog steeds buiten ligt.

Voor de zeks van Rome en Parthia is de dag waarop Octavius Augustus de Zon wordt nog donkerder dan de dag waarop Darius Ahura Mazda werd. Geen enkel levend wezen kan zich warmen aan dergelijke zon.

Reeds in de dagen van het neo-Babylonische Imperium van de Chaldeeërs en zelfs ervoor, was er daarbuiten een beweging om de wereld met vuur te reinigen, om de licht belemmerende Leviathan plat te branden.

Nu, in de dagen van Pontifex Maximus Octavius is er een nog grotere beweging, binnen en buiten. Wat Turner "de crisiscultus" noemt is slechts een van verschillende delen van die beweging. Spijtig genoeg voor de mensheid en de natuur, ontspringt de crisiscultus die later uiteindelijk de Westerse Geest zal verwekken, in een donker hoekje waar het licht wordt verwacht te schitteren van Optimus Maximus, van de abstractie zonder licht van Leviathan zelf.

De "crisiscultus" komt niet uit de lucht vallen maar komt voort uit de pogingen van de mensen om zich los te maken, zich te bevrijden uit het omhulsel dat hen verdort. Het is geen "cultus". Het is een levende manier die een cultus wordt omdat hij weer wordt ingekapseld door het kunstmatige omhulsel.

Er zijn een aantal opvallende overeenkomsten tussen de tijd van de Chaldeeërs en de tijd van het Romeinse Imperium.

De Tao Te Ching, Daodejing, de Weg die de Leviathan herkent als een obstakel en niets anders dan een obstakel voor het welzijn, inspireert in China mensen om te kappen met alle uiterst georganiseerde activiteiten aangeboden door de Staat. De Chinese afhakkers zijn misschien beïnvloed door Grieken na Perikles, want er wordt gezegd dat een aantal van hun bas-reliëfs erg lijken op die van de Grieken in het naburige Bactrië, en van sommige van hun bronzen beelden wordt gezegd dat ze identiek zijn aan die van de Scythen. Maar in China is er geen beweging van massale terugtrekking, nog niet.

Ten westen van China lijkt er wat continuïteit te bestaan tussen de Staatsverbranders uit vroegere en latere tijden. Blijkbaar heeft het zwaaien van Darius met de kandelaar het licht niet helemaal gedoofd.

Zelfs de Heilige Schriften bevatten een boeiende aanwijzing. Het lijkt erop dat die erin staat omdat iemand het niet zag. Dergelijke onoplettendheid is niet ongewoon in het Boek. We zagen eerder al dat de woorden van een zekere Jesaja die de Perzische Cyrus als Messias aankondigde in een hoofdstuk terecht kwamen dat werd genoemd naar een andere Jesaja die heel wat generaties voor Cyrus leefde. De schrijvers beschikten over veel materiaal en dat moest in stichtelijke visioenen en formuleringen in een of ander hoofdstuk worden ondergebracht. Toen ze moe werden, hebben ze blijkbaar nagelaten zich ervan te verzekeren dat het materiaal uit een bevestigde en erkende bron van Mozes kwam. En zo'n fragment vond zijn weg in het hoofdstuk over Daniël.

Van de belangrijkste Daniël wordt gezegd dat hij een Israëliet was die in ballingschap leefde tussen de Chaldeeërs van Babylon. Afgewisseld met deze Daniël is er ook een schimmig figuur die veel later leefde, waarschijnlijk in de dagen van Rome en Parthia, die niet de taal van Mozes sprak maar van Zarathustra en die uitkijkt, niet naar de komst van Jahweh, maar van Ahura Mazda. Deze Daniel heeft het over een Zoroastrische opeenvolging van tijden, imperia, en hij visualiseert die imperia als Leviathans.

En vier grote beesten rezen uit de zee, elk verschillend van de ander. Het eerste leek op een leeuw en had adelaarsvleugels. Ik zag hoe zijn vleugels werden uitgerukt ...

Toen verscheen een tweede beest, het leek op een beer, half opgericht en het had drie ribben tussen de tanden van zijn muil. Het werd aangespoord "Sta op en eet veel vlees". Daarna zag ik een ander beest, het leek op een luipaard met vier vogelvleugels op zijn rug en het had vier koppen. Dit beest kreeg macht toebedeeld. Daarna zag ik in mijn nachtelijke visioenen een vierde beest, angstaanjagend en verschrikkelijk en uiterst sterk met grote ijzeren tanden. Het vrat en vermaalde alles en wat overbleef vertrappelde het met zijn poten. Het verschilde van de andere beesten en had tien hoorns. Ik bekeek die hoorns en een nieuwe kleine hoorn ontsprong tussen de andere, en drie oude werden uitgerukt om er plaats voor te maken. En in die hoorn bevonden zich ogen als mensenogen en een mond die grootse dingen sprak...

Deze grote beesten, met vier waren ze, zijn vier koningen die op aarde zullen verschijnen...

Het vierde beest ... zal de hele aarde verzwelgen, vertrappelen en in stukken rijten...

Maar het arrest zal worden geveld en zijn heerschappij zal hem worden ontnomen en hij zal uiteindelijk worden verdelgd en vernietigd.

In de dagen van Pontifex Maximus Octavius wordt de identiteit van de vier beesten duidelijk. Het eerste beest is de Chaldeeër, het tweede de Pers, het derde de Hellenistische Griek en het vierde zou de Parth kunnen zijn maar is waarschijnlijk de Romein. Daarna komen er geen meer. De reeks stopt. Het vierde beest breekt de wereld in stukken en wordt zelf gebroken. Na het vierde beest is er Licht, het licht van Ahura Mazda.

De macht die het vierde beest omverwerpt is bovennatuurlijk. Hetgeen menselijke tussenkomst niet uitsluit, integendeel, deelname wordt aangemoedigd, uitgenodigd. De meest bezielde revolutionairen zijn de revolutionairen die denken dat de goden aan hun zijde vechten.

Dromen zijn het spul waarvan de wereld wordt gemaakt, en die dromen zijn zelfvervullende voorspellingen. In het midden van de hel waarin Rome de wereld veranderde zal het niet lang meer duren vooraleer iemand opstaat en aankondigt "ik breng het vuur op aarde". Waarmee hij bedoelt dat de aarde Rome is, het vierde beest, het laatste. Hij kondigt het einde van His-story aan.

Rome brandt. Maar de as oprakelend, verschijnt zowaar een ander beest dat op de loer lag, het vijfde, met het lichaam van een leeuw en het hoofd van een man, een beest dat de kribbe deelde met de vuurbrenger, een Kerk.

* * *

De Perzische Koning omhulde zich met de mantel van Licht, van Ahura Mazda. De Christelijke Kerk zal zich omhullen met de mantel van de herboren Osiris. Beide moeten voortdurend liegen om te ontkennen dat ze mantels over machinerieën hebben gelegd en om te verhinderen dat die mantels eraf glijden.

Het vuur dat Leviathan uit zijn kaken spuit is gestolen vuur. Het is gestolen van zij die het monster kwamen verbranden. Leven noch vuur worden vrijwillig aan het monster geschonken, beide vallen erin als in een valkuil, en eens erin zoeken ze een weg naar buiten, willen ze zich een weg naar buiten branden.

De heerschappij van Octavius Augustus, eerste Keizer van Rome is geen tijd van eerste dingen, maar van laatste dingen, het is geen dageraad maar een avondschemering. Het is de tijd van het vierde beest, het beest met grote ijzeren tanden en tien hoorns, het heeft de hele aarde al verzwolgen, de aarde al vertrappeld, de aarde al verpulverd.

*O jullie hypocrieten, jullie zien het gezicht in de hemel,
maar zien jullie dan de tekenen des tijds niet?*

We zullen worden opgeleid. We zullen kolossale architecturale monumenten zien oprijzen in de metropolis en we zullen denken dat ze mooi zijn, dat ze de tekenen des tijds zijn. We zullen het demente geschreeuw horen van de afgodenaanbidders die zichzelf overgeven aan ongecontroleerde orgieën en we zullen denken dat het afschuwelijk is.

Maar er hangt tovenarij in de lucht want plots worden die orgieën mooi en de architecturale monumenten afschuwelijk.

De Anatoliërs gaven zich over aan Cybele, de Aarde, de moeder van al wat Leeft. De Grieken van Anatolië en Achaea namen ooit deel aan orgieën voor Demeter, de dochter van de Aarde, het Graan dat jaarlijks uit de schoot van Cybele kijmt, en voor Persephone, kleinkind van de Aarde die het zaad opving en bakerde in de onderwereld. De dans van Cybele en haar kroost stelde alles voor wat werkelijkheid was, wat betekenis had voor hen. Toen de Grieken zich in oorlog en handel wierpen probeerden ze Cybele te vergeten, maar ze herinnerden zich haar zoon nog, de speerwerper en haar dochter de jageres met haar pijlen, en voor Cybele's kleinkinderen bouwden ze heiligdommen en altaren die ze versierden.

Romeinse legioenen voerden Griekse bouwers en versierders weg en nu verrijzen er ook heiligdommen en altaren in Rome – maar kijk beter: de versierde heiligdommen in Rome zijn geen heiligdommen voor Cybele of een van haar kleinkinderen. Alleen de slaven herinneren zich de dochter van Cybele, Ceres-Demeter, en zelfs die herinnering is vaag. De kolossale intimiderende kopieën die in Rome verrijzen zijn totaal leeg. Het zijn geen altaren. Het zijn niet meer dan monumenten voor de overwinningen van Rome's legioenen, kolossale monumenten voor kolossale slachtpartijen. De architectuur van Rome is een eerbetoon voor menselijke offers. Het is afschuwelijk.

De Romeinse priesters van de Dood bouwen hun gruwelijkheden in elke provinciehoofdstad van de Nijl tot de Ebro. Maar de pleinen voor die monumenten zijn desolaat. Alleen dode zielen blijven in de nabijheid van die gruwelen en alleen smeergeld en circussen zorgen ervoor dat zelfs dode zielen de pleinen niet verlaten. Levende mensen trekken zich terug. Hun onderbuikgevoel zegt hen dat "Deze generatie het niet zal laten gebeuren".

De mensen langs de Nijl rennen naar hun Tempels om hun goden te beschermen tegen de Romeinse architectuur. Het is verbazingwekkend dat er in Egypte nog steeds mensen zijn die deze kracht in zich hebben. Ze liepen dubbel gebogen onder het gewicht van de Perzische schattingen, uitgemergeld door de last van de plunderende Ptolemeïsche Grieken, volkomen vernietigd toen de Romeinse generaals alles paktten wat overbleef en naar Rome stuurden. De velden die nog voor de eerste Farao jaarlijks door de Nijlvloed werden bevrucht, werden verlaten en liever dan de Nijl te verplichten Rome te voeden, lieten ze hun velden terugkeren naar zand. Ooit was de hele wereld jaloers op hun schat aan graan, nu zijn het bedelaars, ze hebben amper te eten.

En toch komen ze en dragen de dode Isis en haar tweelingbroer Osiris en zijn dubbelganger Serapis uit de Tempels. Het is de eerste keer dat deze verstikte goden in de buitenlucht verschijnen sinds de eerste muur rond hen werd opgetrokken.

En dan leveren de uitgemergelde bedelaars een prestatie die bovenmenselijk lijkt voor hun toestand. Ze beginnen te dansen rond hun dode goden, ze blijven dansen, en ze lijken kracht te putten uit het dansen want ze voelen geen uitputting en ellende meer, ze voelen zich gewichtloos en vrij. En de ogen van de kalfachtige Isis lijken tot leven te komen, en haar neusvleugels lijken te trillen – dit is zeker een illusie, de godin was al honderdtwintig generaties dood.

Illusie of niet, ook anderen die minder uitgemergeld zijn, zien de glinstering en voelen de adem. Romeinse soldaten gebukt onder hun wapenuitrusting spoeden zich naar de Tempels die nog niet in architectuur zijn veranderd en ook zij dragen Isis, Osiris en Serapis naar de buitenlucht.

De soldaten dragen Egyptische goden naar elke regio waar Romeinse legioenen marcheren, naar elke regio waar soldaten worden geronseld: Noord-Afrika, Gallië, zelfs Italië, Griekenland, Anatolië, de Levant.

En overal herkennen de mensen in Isis hun eigen verlaten verleden, hun gouden tijd. En ook zij trekken zich terug uit de architecturale monumenten, ze verlaten de pleinen en doen mee aan de kringen van de dansers en voelen de kracht terugkeren in hun benen en de betekenis in hun gedachten. Ze ontdekken schoonheid ver van de architecturale wonderen die oorden van verlatenheid zijn.

Zie je de tekenen van de tijd?

Isis is geen idool noch een cultus, en ze is geen vreemdelinge voor geen enkele van de mensen die haar verwelkomen. Overal waar ze op handen wordt gedragen, wordt ze herkend als de Aarde, de verlaten en verraden Aarde, de moeder en de dochter, de grond en het zaad. De herkenning brengt mensen weer tot leven, en hun leven brengt haar tot leven.

In Italië wordt Isis herkend als Ceres, dochter van de Aarde – we blijven haar nog altijd Cereal, ontbijtgranen noemen, maar we zullen worden geleerd te denken dat boeren of landbouwzeks het graan maken, sommigen onder ons zullen denken dat het machines zijn die koren maken.

In Griekenland en in Anatolië wordt Isis herkend als Demeter, dochter van Cybele, en haar tweelingbroer Osiris of Serapis is uiteraard een alter ego van Persephone, dochter van Demeter, die naar de onderwereld verhuisde en Demeter weer naar boven probeert te brengen.

En natuurlijk is Isis een bekende voor iedereen in de Levant, zelfs in Judea. De vluchtende Israëlieten dansten rond haar zodra ze de woestijn bereikten – tot Mozes hen aan zijn Wet ketende.

Ook de herboren Osiris is bekend in de Levant. Hij is de Babylonische Dumuzi of Tammuz, de Anatolische Attis, de Griekse Adonis. Hij verrijst elke lente en daalt elke herfst weer af. Hij is alle begroeiing.

Net zoals de vegetatie elke lente weer verrijst, zo verrijzen de dansers herboren na een lange nacht. Ze weten het want ze voelen het in hun benen wanneer ze dansen. Een verdwenen kracht huist in hun magere benen. Het is een kracht die alle Romeinse legioenen zal overwinnen.

Zelfs soldaten leggen hun harnassen en wapenuitrustingen af. Wie Osiris niet vindt in Egypte, vindt Mithra aan de grenzen van Parthia en ze dragen Mithra naar elk deel van het rijk. Deze Mithra was een klein licht in de tijd van Zarathustra, maar sinds Darius zich meester maakte van het licht van Ahura Mazda en het doofde, zochten de mensen naar diegenen die nog steeds het licht droegen. De Romeinen noemen hem Mithras, de herborene, de drager van het licht van Ahura Mazda. Ze dragen hem tot op de Britse eilanden. Op veel plaatsen zal hij versmelten met Osiris. Zij die Mithra vereren verwerven het vuur dat de nieuwe dageraad zal brengen.

Soldaten brengen hun aanvoerders ten val, soms deserteren ze massaal. Boeren laten hun gronden onbewerkt zodat de Romeinse belastingontvangers geen voedsel kunnen opeisen. Stedelingen verkassen naar het platteland om niet te hoeven deelnemen aan officiële activiteiten. De Essenen, welbekende Joodse afhakers houden zich ver weg van de lasten en verplichtingen van zowel Rome als Judea.

De vormen verschillen. Maar de terugtrekking is enorm en blijft groeien. We zouden het een algemeen verzet met revolutionaire kantjes kunnen noemen.

In tegenstelling tot de eerste Perzen bestormt dit verzet de Leviathan niet van buitenaf. Het zijn insiders, maar het zijn niet allemaal zeks. In tegenstelling tot de Israëlieten in Egypte, trekt dit verzet niet naar een plaats buiten, want ze denken dat er geen buiten is, het vierde beest heeft de hele aarde verzwolgen. In tegenstelling tot Mozes ontdoet dit verzet zich van zijn harnas om niet het risico te lopen in de woestijn terecht te komen met niets anders in zich dan een andere Leviathan. Rome onthult alle kwaliteiten van Leviathan, en niemand is bereid in de muil van een vijfde beest te lopen. Dit wordt op veel verschillende manieren meegedeeld: een ervan is: "Het koninkrijk der hemelen is nabij". Wat het "Koninkrijk der hemelen" ook moge betekenen, het is zeker niet Babylon, Perzië, Rome of enige andere Leviathan. En het betekent ook niet de Dood – nog niet.

Turner citeert een ode:

En ik werd zoals het land dat opbloeit en zich verheugt in zijn vruchten.

Mensen zijn verheugd, niet omdat hun einde nabij is, maar omdat zijn einde nabij is. Ze zijn verheugd omdat de nieuwe dag iets zal brengen dat even verschillend is van de Leviathan als de dag van de nacht. Voor de levenden is "Het koninkrijk der hemelen nabij" en het is een plaats voor het leven als een aards paradijs, een Eden, een gouden tijd, een gemeenschap van vrije mensen in harmonie met Isis en Osiris en alle kinderen van Cybele, planten en wolven, vogels en vissen en insecten. Dit "koninkrijk" is een nieuwe dageraad, het einde van His-story, het einde der Leviathantijden.

Bovendien wachten de mensen ook niet op die dageraad. Ze dansen nu al. Ze herontdekken de verloren gemeenschap nog voor de laatste dag. Ze stoppen met het erkennen van verschillen tussen meesters en slaven. "Niemand zei dat zijn bezittingen van hem alleen waren, alles was gemeenschappelijk," zoals het latere Boek zal zeggen. Ze begonnen met alles te delen terwijl ze nog in de darmen van Leviathan zaten. Delen is het hart van de verloren gemeenschap. Het is de antithese van Leviathans eigenste bestaan zoals Shang Yang zo goed wist. Door alles in gemeenschap te hebben, doet het verzet de ingewanden van het beest van binnenuit smelten.

* * *

De val van het Romeinse Rijk begon toen Rome nog een Res Publica was. Dit verval krijgt vaart zodra Octavius de eerste keizer wordt. Vanaf nu is Rome in voortdurende staat van snelle ontbinding, de Leviathan zelf ook.

Parthia is even grondig vergeven van verzet, van terugtrekking en van regelrechte rebellie als Rome.

En de derde Leviathan, waarvan het bestaan amper wordt vermoed door Rome, wankelt onder de opstand van de Rode Tulbanden die erg dicht raken tot het verwijderen van segmenten om weer een andere Chinese draak samen te stellen. De Chinese opstand houdt waarschijnlijk geen verband met wat er aan het andere eind van Eurazië gebeurt, maar zeker is dit niet. De Chinezen maar ook Romeinse grenswachten kennen mensen die Sarmaten of Alanen worden genoemd. Boeren die in Turkestan Sakae worden genoemd zullen (door archeologen) worden gevonden met Griekse voorwerpen evenals met Boeddha's vervaardigd in onmiskenbaar Grieks-Romeinse stijl en er zal worden vastgesteld dat de Sakae dorpen op de zijderoute liggen van Rome naar China. En de invloed hoeft niet noodzakelijk van het westen naar het oosten te gaan. De Weg, Tao kon makkelijk van China naar de Mithra-beweging reizen in Parthia en vandaar naar Rome met Mithras.

De Levantijnse provincie Judea is slechts een van de Romeinse provincies waar verschillende vormen van terugtrekking zich mengen, versmelten, worden geherformuleerd. Maar het is de provincie die aanleiding zal geven tot het wereldomvattende Christendom en de wereldomvattende Islam. Achteraf gezien is het ongelukkig voor de natuur en voor de mensheid dat zoveel bevrijdende belevenissen door de poort moesten van een zo zwaar geLeviathaniseerde regio. De manieren waarop de weerstand zal worden omgebogen, geneutraliseerd en op zijn kop gezet zijn al gekend in Judea, ze gaan in feite vooraf aan het anti-Romeinse verzet.

Reeds in de dagen van de vroege Perzen, kort nadat Jesaja had aangekondigd dat Cyrus was gekomen "om blinde ogen te openen, om gevangenen uit de kerkers te halen", hadden de schrijver Ezra en zijn volgelingen aangetoond hoe ze hun vrijheid zouden aanwenden. Ze trokken van Babylon naar de Levant als veroveraars, drongen de Joden die in de Levant waren gebleven een Boek op dat in Babylon was geschreven en gesterkt door hun Boek en door Artaxerxes de Pers, bevorderden ze zichzelf tot Rechters. En in de hoedanigheid van Rechters draaiden ze de Perzische politiek van verdraagzaamheid om, rakelden hun eigen oude traditie weer op en keerden zich tegen de Feniciërs, Ammonieten, Moabieten, Edomieten en Samaritanen, predikten haat en onverdraagzaamheid, en verboden gemengde huwelijken met mensen die niet even puur waren als zij. Ze brachten gevangenen naar kerkers en sloten ziende ogen. Ze stichtten een Leviathan die meer gemeen had met Assyrië dan met Perzië omdat ze nog steeds het Sumer-Akkadische harnas droegen dat Mozes niet had kunnen afleggen, omdat de god in hun Tempel geen omgekeerde Ahura Mazda was, maar een geabstraheerde Lugalzagezi.

Toen de erfgenamen van Alexander de Perzen uit de Levant verdreven, bevond Judea zich ten prooi aan haat, onverdraagzaamheid en permanente burgeroorlog, maar het lot van de inwoners van Judea verslechterde toen de Romeinse legioenen van Pompeius de Levant binnentrokken. De mensen verdedigden zich en werden opgevreten, geofferd voor de architecturale monumenten die Pompeius laat optrekken in de hoofdstad. Duizenden werden door de zakenmensen van Pompeius in slavernij verkocht.

Tegen de tijd dat Keizer Augustus van Herodes de Koning van Judea maakt, is de bevolking van de provincie even hongerig naar goed nieuws als de bevolking van gelijk welke andere provincie.

Het verzet in Judea zal uiteindelijk worden gesymboliseerd door een individu dat Jesse of Jozua noemt, de zoon van een timmerman. Het voordeel van de focus op een individu ligt in de duidelijkheid van het onderwerp: het gaat om een sterveling, een levende mens, een persoon. Het is moeilijk uitweiden over een gemeenschap zonder het de trekken van een Leviathan te geven omdat een gemeenschap een aantal eigenschappen deelt met een Leviathan die een individu niet heeft. Maar de valstrikken van de focus op een individu zijn dezelfde die eerdere Israëlieten uit de ingewanden van een beest dreven, recht in de muil van een ander beest.

Eigenlijk worden door het verzet in Judea tegen het Vierde Koninkrijk veel valkuilen omzeild omdat dit verzet meer gemeen heeft met wat overal elders in het Romeinse Rijk gaande is, dan met de erfenis van Mozes.

Het "Volg me" thema wordt opvallend weinig uitgespeeld in een context waarin mensen de herinnering koesteren aan voorouders die uit gevangenschap werden geleid. Deze Jesse belooft hen niet ze naar een nieuw Kanaän te leiden en in plaats van te zeggen "Volg me", zegt hij "Het Koninkrijk Gods bevindt zich in jou". Dit is heel wat anders dan "Volg me". Het beweert dat iets intern en extern wordt onderdrukt, dat bevrijding alleen kan beginnen met zelfbevrijding, dat het onderdrukkende harnas moet worden afgeschud of uitgedreven – en dat afwerpen iets is dat alleen het individu zelf kan doen.

Het typisch Leviathaans "Koning der Koningen en Heer der Heren" wordt eveneens opvallend weinig uitgespeeld, ten minste door het oorspronkelijke verzet. De zoon van Maria zegt niet dat de Abstractie tot hem spreekt uit een brandende struik en ook niet dat de stem van Lugalzagezi door hem spreekt. Hij zegt voortdurend "Ik zeg je". Met andere woorden, hij spreekt zelf, als een mens. Dit is erg opmerkelijk in een context waar verschillende sprekers bijna altijd de mantel van Jahweh dragen, de ware "ziel" van Leviathan. Hij stelt zich voor, niet als een vertegenwoordiger, engel of boodschapper van de abstracte Lugalzagezi, maar als een zoon van god of van een vrouw of van een man, gewoon als een levende mens die eet, schijt en sterft, net zoals de wolven, arenden, slangen en mensen. Hij maakt duidelijk dat voor hem de priesters van de Koning der Koningen evengoed deel uitmaken van de wereld als de geldschietters en woekeraars, ze zijn allemaal deel van de wereld die hij komt in brand steken.

Dat vuur komt niet uit de traditie van de brandende struik maar uit de traditie van Zarathustra, het is een reinigend vuur. Voor Daniel, de aanhanger van Zarathustra, waren de "vurige vlammen", "wielen van laaiend vuur" en "een vurige stroom" de attributen van de ene of de velen die het vierde en laatste beest zouden verteren. In Jesse's tijd wordt dit vuur gedragen door Mithra omdat Ahura Mazda werd ingeslikt door de Perzische Leviathan.

We zullen niet weten hoe bekend het verzet in Judea was met Isis, Osiris en Serapis, maar de verhalen of gospels die werden opgetekend door de vrienden van Jesse verstrekken veel krachtige aanwijzingen.

Eerst en vooral speelt Maria, de Moeder, een heel belangrijke rol in een hoek van de wereld waar vrouwen al tientallen generaties systematisch worden geminacht. Ze wordt niet expliciet Moeder Aarde genoemd maar haar gekruisigde zoon gaat ondergronds en herrijst zoals de vegetatie, zoals Persephone dochter van Demeter, zoals Osiris tweelingbroer van Isis. Dit nieuwtje is niet afkomstig uit de rand van de mythe, maar uit de kern.

Het nieuws gaat nog dieper. De gekruisigde Jesse lijkt op Serapis de stier, dubbelganger van Osiris. Door te sterven verlost hij de levenden. Nieuwe scheuten worden bemest door gevallen planten. De Dood wordt overwonnen, het einde wordt weggenomen, gereduceerd tot een stadium net voor de vernieuwing. Uit de dode fragmenten ontspruiten de vissen in de zee, de vogels in de lucht en alle levende wezens die op aarde bewegen. De stier of het lam geven zichzelf voor het belang van de levenden, voor de vernieuwing van Moeder Aarde.

Deze krachtige bevestiging van de Natuur en het Leven staat haaks op het "en heers over de vissen van de zee, over de vogels in de lucht en over al de dieren die over de aarde kruipen." Mozes vroeg de opoffering van al wat leeft aan Leviathan, de Kunstmatige Man. Het verzet vraagt om oorlog tegen de Leviathan die het leven haat. En ze willen niet wachten: "Het koninkrijk der hemelen is nabij." Hun toortsen branden al. "Deze generatie zal het niet laten gebeuren zolang dit niet allemaal is volbracht."

Deze generatie laat het niet gebeuren. Deze generatie ziet dat de wereld in brand wordt gestoken en ziet de wereld afbranden. Heerschappij over de vissen en over al wat leeft maakt plaats voor feestelijkheden ter ere van de vernieuwing van de Natuur, voor rites die de dood en wedergeboorte van de vegetatie uitbeelden, voor liefdesvieringen of Agape, voor vieringen van dankbaarheid tegenover Moeder Aarde, Cybele-Demeter-Isis-Maria.

In tegenstelling tot de gevangenen die zich uit Egypte terugtrokken door zich fysiek te verwijderen, trekken de Romeinse gevangenen zich terug door zich uit het omhulsel van het kunstmatige beest te verwijderen terwijl ze zich er nog in bevinden. Het gevolg is heel anders. De Egyptische worm behield zijn samenhang. De Romeinse verliest zijn coherentie. Zijn ingewanden scheiden zich van het omhulsel en verwerven een eigen leven. Het losgekoppelde omhulsel, met alle wapenuitrusting, architectuur en kunst is vanaf nu niets anders meer dan een los trechtervormig karkas dat over de wereld ligt en het zonlicht en de frisse lucht tegenhoudt.

Reeds tijdens de heerschappij van de eerste Keizer begint het omhulsel de eigen ingewanden te vrezen: negenduizend Pretoriaanse Wachten beschermen de Keizer tegen zijn Keizerrijk, en de tweede Keizer, Tiberius, is al een instrument geworden van zijn lijfwachten.

De derde Keizer, Caligula trekt alle besluiten die eruit volgen: het hoofd, volledig losgekoppeld van de ingewanden en zelfs van de ledematen, verbonden noch met de natuur noch met het volk noch met de rest van de machine, is volledig vrij om te doen wat hij wil, hoe onnatuurlijk, hoe onmenselijk, hoe irrationeel ook. Alleen de moord op Caligula door zijn lijfwachten redt het omhulsel van de totale desintegratie.

Nero, de vijfde, breidt de kunstmatige vrijheid van de Prins nog verder uit. Men zegt ons dat hij, voor zijn troonsbestijging een fatsoenlijk, zelfs begaafd persoon was. Wat daar ook van zij, Nero beseft snel wat Caligula eerder al wist: het losgekoppelde hoofd van Leviathan geeft toegang tot een kunstmatige vrijheid die voor geen enkel ander levend wezen toegankelijk is. Alle andere levende wezens zijn vrij binnen de grenzen die de natuur hen oplegt en ze zijn vrij in zoverre er geen bijkomende beperkingen worden opgelegd. De Romeinse Keizer kent paal noch perk, zelfs niet die van zijn eigen karakter, want als Keizer is hij zo karakterloos als Optimus Maximus. Hij kan volledig willekeurig optreden, hij kan doen wat hij wil en het tegengestelde ervan, en zolang hij een oogje houdt op zijn lijfwachten kan niets of niemand hem stoppen. Hij kan zijn moeder vermoorden en zijn vriendin Sabina Poppaea verheffen tot de status van godin. Hij kan zuiveren met bloed, martelen en moorden met een eenvoudige handomdraai. Hij kan zich Pallas Athena en Zeus voelen door de Grieken het ene ogenblik hun vrijheid te schenken en die het volgende ogenblik weer af te nemen. Hij kan zelfs de vreugde van de opstandelingen voelen door Rome in brand te steken en het te zien afbranden. Hij kan even vrij vliegen als een ziener uit de oude gemeenschap, maar in tegenstelling tot de ziener die naar zijn lichaam terugkeert en de ervaring deelt, blijft Nero zweven boven de natuur en de mensheid en heeft hij niets anders te delen dan hun ondergang.

Een aantal van de merkwaardigste woorden die zullen worden geschreven zijn woorden van lof voor de losgekoppelde maar dodelijke schelp die het Romeinse Rijk wordt genoemd. Gibbon zal zich concentreren op een periode tussen de twaalfde en de zeventiende Keizer en hij zal dit "de gelukkigste en welvarendste periode" van de mensheid noemen. Waarom? Omdat het de enige periode is waarin de keizers van Rome doen alsof ze niet weten wat Caligula en Nero wisten, ze doen alsof de Prins van Rome een normale mens is zoals alle andere, ze doen alsof alles goed gaat in Rome. Rostovtzeff zal zeggen dat "nooit voor de opkomst van modern Amerika en Engeland een groter aantal mensen zoveel comfort had en nooit (zelfs niet in Amerika en Engeland) leefden mensen in een dergelijke omgeving van mooie gebouwen en monumenten." Zijn verklaringen onthullen exact wat hij bekijkt.

Deze zo hooggeprezen periode is net de periode waarin de desintegratie van de machine een versnelling hoger schakelt. De interne opstandelingen proberen de enorme machine omver te werpen met de hulp van buitenstaanders. Uiteindelijk zal het gezamenlijke optreden van inwendige en uitwendige opstandelingen de Aarde bevrijden van Rome.

Bij het begin van de gelukkige tijd van Gibbon, bestijgt Nero de troon in Rome en aan de andere kant van de wereld verovert Ban Chao het Bekken van de Tarim waardoor nomadische herders in golven westwaarts worden gedreven. Een golf van Scythen en Sarmatische Alanen verschijnt in Dacia (op de Donau) en aan de grenzen van Anatolië. Er worden ook Sarmaten geadopteerd door de Daciërs en ze vechten met hen tegen Rome. Nerva, opvolger van Trajanus, Keizer bij de genade van zijn leger, kan de Danubiërs noch verdrijven, noch absorberen, hij kan ze niet reduceren tot een Romeinse provincie. Het Romeinse leger roeit de volledige bevolking van Daciërs uit en bevolkt het gebied weer met Romeinen, net zoals toen in Carthago. Maar de Carthagers waren de laatste Feniciërs terwijl de Daciërs het zichtbare tipje zijn van een rijzende ijsberg.

Rome heeft een genocidale oorlog afgekondigd tegen de rest van de Euraziatische bevolking, het kan niet nog meer mensen reduceren tot provincialen. De volgende militarist, Hadrianus, zal proberen de aanvallers buiten te muren, maar de muren zetten het Romeinse Rijk gevangen. Vanaf nu begint het omhulsel echt te versplinteren en geen lijn kan het nog bij elkaar houden.

De laatste overwinning van Hadrianus is er een tegen het opstandige Judea en die is even "gelukkig" voor Rome als de overwinning op Dacia, de Romeinen slachten de rebellen af, vernietigen Jeruzalem en verbannen de Joden uit de Levant waardoor de Joden een diaspora in gang zetten en opstandelingen uit Judea, geïnspireerd door Jesse, als missionarissen uitzwermen over heel het rijk.

* * *

Het Romeinse Rijk zet zijn ontbinding onverminderd verder – maar niet snel genoeg voor de opstandelingen. Elk jaar brengt nieuwe verrassingen, elk seizoen ziet nieuwe springveren breken, meer wielen vastlopen. Maar de kunstmatige worm blijft zich voortslepen en hij sleept zich veel te lang voort opdat een verzetsbeweging zou kunnen blijven wat ze was.

Er moet worden aan herinnerd dat machines de perverse hoedanigheid bezitten hetzelfde te blijven doen voor heel de duur van hun bestaan. Dit vermogen zit ingebouwd in machines. Mensen hebben die capaciteit niet. Mensen veranderen, sterven en worden vervangen door anderen die waarnemen en zich op andere wijzen gedragen.

De eerdere opstandelingen hebben duidelijke en krachtige opvattingen, de volgende generaties zullen op termijn elke opvatting omdraaien en de oorspronkelijke verbintenissen op hun hoofd zetten.

Terugkijkend kunnen we zeggen dat de paden van het verraad reeds waren geplaveid nog voor ze werden betreden, maar dit zegt niet waarom het verraad die paden volgt, en ook niet waarom het verraad optreedt.

Ik denk dat de verklaring ten eerste te vinden is in de Leviathan en pas in tweede instantie in de bagage die de oorspronkelijke opstandelingen hebben geërfd.

De Leviathan plaatst mensen in een situatie die ze nergens anders in de Biosfeer tegenkomen behalve in zeldzame plaatsen zoals Sumer. In Sumer droogt het weer de velden op of spoelt ze weg, niet een keer of twee keer in een mensenleven, maar telkens opnieuw. Nergens anders, niet in de gebieden die aan het ijs grenzen noch in de gebieden die aan het zand grenzen, dwingt de Natuur om mensen tot spiegelbeelden te worden van hun eigen rampen. De Leviathan brengt iedere persoon die wordt bereikt in die positie. De belastingontvangers, de ronselaars, de ondernemers, de verkrachters en bedriegers hakken met de regelmaat van de klok in op het volk en dwingen de mensen voortdurend in verdedigende houdingen die steeds minder zeldzaam zijn.

De opstandelingen die deelnemen aan de Agape, aan de festivals van hergeboorte en verjonging, trekken zich plots of geleidelijk terug uit de taken die van hen worden verwacht door de hoeders van de Romeinse orde.

De Staat beantwoordt deze terugtrekking met laster, vervolging en gevangenschap van de opstandelingen, sommigen worden ter amusement van de circusgangers in arena's met hongerige leeuwen gedwongen.

De opstandelingen proberen zich te verdedigen door banden te smeden buiten de Agape, andere zoeken bescherming bij de bewakers. Dit is te verstaan met betrekking tot de vervolging, maar terugkijkend kunnen we nu al zien dat zulke banden die niet gebaseerd zijn op liefde en niet op delen, stroppen zullen vormen die elke oorspronkelijke verbintenis zullen wurgen. De opstandelingen vormen banden die hen zullen verbinden met wat de activisten van vandaag De Organisatie zullen noemen.

De opstandige zieners zijn oorspronkelijk één met elke levensbevestigende tendens en lenen blijkbaar vrijuit bij alle tendensen. Maar zodra ze zich definiëren als Christen moeten ze tegenover hun bazen en tegenover zichzelf duidelijk maken hoe ze juist verschillen van de volgelingen van Mozes, van de enthousiastelingen van Mithra, van de priesters van Isis, Osiris en Serapis. En zodra ze dit hebben duidelijk gemaakt, moeten ze zichzelf ervan overtuigen dat ze de waardigste en zuiverste opvattingen hebben. Indien een andere groep die ook had dan zouden ze geen goede reden meer hebben om Christenen te blijven.

Zodra ze zich afscheiden van andere opstandelingen duurt het niet lang voor de Christenen zich ook tegen die anderen keren. De Christenen zijn niet langer één met elke levensbevestigende groep. Eerst keren ze zich tegen de manier waarop de anderen het leven bevestigen, en gaanderweg keren ze zich tegen het leven zelf.

Op dit punt aangekomen, vinden ze kant en klare formules – de geplaveide paden van hun voorgangers. “Je zal geen andere god hebben dan ik”. Gedaan met Isis, Osiris en Serapis. De Christenen maken het nog erger door hun vroegere vrienden Afgodenaanbidders te noemen. Dit wordt geroepen in uiterst kwade trouw. De Christenen weten zeer goed dat Isis en haar broer machtige symbolen zijn van oeroude gebeurtenissen, symbolen die de Christenen aan hun eigen Jesse hebben opgehangen, die ze nu Jezus noemen. Ze roepen Afgoderij zonder naar hun eigen bagage te kijken, zonder te zien dat de abstractie die ze erfden uit het oude Boek, van de Koning der Koningen, van de abstractie van Lugalzagezi geen symbool is van iets oerouds en ook niet natuurlijk is. Ze roepen Afgoderij zonder zich te herinneren dat zij het zijn die een Afgod over de hele wereld rondzeulen.

De Organisatie lijkt een eigen logica te hebben. Sommigen zijn beter in het verklaren van de Afgod dan anderen en worden heel snel Herders. De titel van diegenen die het niet zo goed uitleggen is even voor de hand liggend. Al snel is

er sprake van herders die hun kudde misleiden, van valse profeten. Maar wie zal zeggen welke profeet vals is? Alleen de meest bewuste van de Herders; die worden nu Priesters en Diakens genoemd. Maar zelfs die vergissen zich en hun vergissingen kunnen alleen worden opgemerkt door een Diaken der Diakens, een Bisschop.

Elke groep deelnemers aan een Agapefeest wordt een Kerk. De vroegere betrokkenheid van veel van deze Christenen maakt hen ontvankelijk voor het aanvaarden van een of andere vorm van hiërarchische opbouw. Ze zagen hun Osiris als de Leider van de Apostelen. Velen zagen zichzelf als volgelingen van leider Mozes.

Zelfs dan beginnen de Kerken voor velen van hen te lijken op provincies van het Romeinse Rijk, het enige wat ze nog niet hebben is een Keizer. En een geharnaste Romein die erin slaagt op te klimmen tot Bisschop kondigt nu aan dat de groepen echte kerken zijn als hun bisschoppen worden "aangeduid door Petrus en Paulus": waarmee hij bedoelt door iemand die zichzelf heeft aangeduid als vertegenwoordiger van Petrus en Paulus, zoals hijzelf.

* * *

De nakomelingen van de opstandelingen, zich terugtrekkend voor het spiegelbeeld van het monster, komen in de muil terecht. Velen weten het en de herders moeten snel en scherp schipperen om hun kudde niet te verliezen. Ze lenen de truc van Darius en dragen Ahura Mazda als een bovenkleed. De Hiërarchen stellen zich voor als de deur naar de redding. Maar het is voor iedereen duidelijk dat de hiërarchen nergens toe leiden, dat ze zichzelf aan de macht houden over congregaties net zoals Romeinse ambtenaren.

En dus lenen Kerkelijke ambtenaren een ander trucje van de Perzen. Ze situeren de Redding in het dodenrijk. En wie kan met zekerheid beweren dat de Bisschop niet de deur is naar een dergelijke redding?

De Kerk zal heel ver gaan langs ditzelfde pad, maar er is nu al verzet dat later afstand zal nemen van de Christenen om dezelfde redenen waarmee vroegere opstandelingen afstand namen van het Keizerlijke Rome.

Zieners die Gnostici worden genoemd, verwerpen alle pogingen om tegen-monsters op te roepen om het monster te bestrijden dat de wereld ketent. Ze zeggen dat de Archonten, en vooral de Archont der Archonten van het Oude Testament, niet alleen het lijf tot slaaf maakt maar ook de geest van de mensen gevangenhoudt, de geest opsluit in wapenuitrusting, mensen in slaap wiegt. De Gnostici willen dat harnas verwijderen, uit die slaap ontwaken, en ze benadrukken dat dit ontwaken alleen mogelijk is wanneer men zich de oorspronkelijke gebeurtenissen herinnert die aanleiding gaven tot het monster, niet wanneer men ze vergeet.

In Anatolië, waar Cybele ooit danste, wordt de geest van de oorspronkelijke weerstand in leven gehouden en versterkt door een grote kring rond de profetessen Priscilla en Maximilla en een man Montanus genoemd. Deze groep is ervan overtuigd dat het rijk aan het instorten is en ze doen al wat ze kunnen om die instorting te versnellen, waarbij ze zover gaan te weigeren kinderen op de wereld te zetten voor de Romeinse legioenen en plantages. Zij vinden dat de stelling "Het koninkrijk gods is in jou" wil zeggen dat elke man en elke vrouw een potentiële ziener is. Ze zullen later door de Christelijke Kerk worden uitgeroeid omwille van hun mislukking in het onderdrukken van de menselijkheid van vrouwen. De officiële Christenen erkennen de profetessen van deze groep niet en noemen hen de Montanisten, naar de man. In de cirkel van Priscilla beschouwen ze de leugens en compromissen van de officiële Christenen als afgrijpseligheden en ze zijn ervan overtuigd dat dit soort Christenen het Paradijs nooit zal vinden, noch in deze wereld noch in enige andere wereld.

Nog veel andere weerstand keert zich af van de Romeins wordende Christenen. Sommigen voegen zich bij cirkels rond Isis die de vreugde van de bloei en de wederopbloei van de Aarde blijven bevestigen en beleven.

Anderen worden aangetrokken door de visioenen van een man, Mani genoemd, die de bevrijdende inzichten van Boeddha, Zarathustra, de Gnostici en vroege Christenen omarmt, maar het Oude Testament en zijn Leviathaanse God afwijst. De woorden van Mani verspreiden zich vanuit Perzië over het Romeinse Rijk en oostwaarts tot aan de Chinese muur, maar Mani zelf wordt het slachtoffer van de Sjahansjah, de Koning der Koningen van een hersteld Perzisch Rijk.

Het Parthische Rijk dooft uit wanneer de legioenen geleid door de Romeinse Trajanus en later de legioenen uitgestuurd door de Romein Marcus Aurelius de laatste krachten van Parthia uitputten. Het vacuüm wordt niet opgevuld door het licht van Zarathustra maar door het leger van een kleinzoon van Sassan, een Pers Ardashir genoemd die zichzelf uitroept tot Koning en later tot Sjahansjah bij de gratie van Ahura Mazda.

Het is in dit kader dat Mani, een jonge volgeling van Zarathustra, bekend met de Griekse filosofie en verschillende strekkingen van het verzet in de Romeinse wereld, een visioen krijgt. Hij ziet de rijkdom en de macht van de nieuwe Perzische heersers als geschenken van de licht verslindende Ahriman, niet van Ahura Mazda.

De priesters van Zarathustra die hij ontmaskert jagen hem Perzië uit en hij vindt een toevluchtsoord bij Indiase Boeddhisten die bevestigen wat hij al weet, namelijk dat Leviathan niet de ultieme werkelijkheid is, dat Leviathan helemaal geen werkelijkheid is. Mani keert terug naar het herstelde Perzië gedurende de meer verdraagzame heerschappij van Koning Sjapoer, maar hij ziet dat de mensen die werden geliefd door Zarathustra, de mensen die het zaad planten en de oogst binnenhalen en de leven brengende krachten van de Aarde viëren, tot de meest onderdrukte van het rijk behoren, onderworpen zijn aan ondraaglijke heffingen op hun grond, persoonsbelastingen, dwangarbeid en militaire dienstplicht.

Mani verzoent zich niet met de duistere wereld van Leviathan. Hij is ervan overtuigd dat het licht zal zegevieren, zelfs indien het veertienhonderd jaar van onophoudelijk vuur zou betekenen om het monster helemaal af te branden. Vahram of Bahram, opvolger van Koning Sjapoer zet de ouder wordende rebel gevangen en op last van gevestigde priesters van Zarathustra wordt hij in zijn cel vermoord.

** * **

Ten westen van Perzië raakt het grote omhulsel dat nog steeds het Romeinse Rijk wordt genoemd zoveel van zijn inhoud aan mensen kwijt dat de enorme woekering alle ritme en rede verliest.

De bewapende legioenen met hun geavanceerde technologieën overrompelen nog steeds de provincies van het ene einde naar het andere, maar de legioenen zijn niet langer de ledematen van een kunstmatige worm, ook zij komen los te zitten en hebben geen ander doel meer dan hun eigen beweging.

Het monster heeft geen hoofd meer want de metropolis is zelf gereduceerd tot een gewone provincie, te plunderen gegeven aan het machtigste legioen.

Keizer Severus Septimus paradeert het hoofd van zijn voorganger in Rome maar het bekijken van dit spektakel is het enige voorrecht dat de inwoners van de hoofdstad nog hebben. De Senaat is al lang een machteloze reliek. De wetten worden gemaakt en toegepast door de Pretoriaanse garde en militaire sterke mannen uit andere provincies.

Christenen en andere opstandelingen worden vervolgd. Landeigenaars en grondbezitters worden uitgeperst en in schulden gedwongen en gereduceerd tot slaven, ze zijn nu lijfeigenen op de Latifundia die eigendom zijn van afwezige militaire helden.

Keizer Caracalla legt alweer een nieuwe zware belasting op wanneer hij alle onderdanen Burgers noemt en dus aansprakelijk voor burgerschapsbelasting, voor lijfeigenen is die in natura verschuldigd.

De activiteiten van de volledige horige bevolking gaan naar het voeden van de gehate legioenen en het hoofddoel van elk legioen is ertoe te komen de eigen sterke man tot Keizer te bevorderen.

De inwendige ontbinding van de Romeinse Leviathan is zo ver gevorderd dat niemand nog begrijpt hoe hij standhoudt. Er zijn al lang geen dichters en architecten meer om de brutaliteit te versieren. De enige gedachten die nog tot uiting komen zijn die van het verzet. De enige gedachten over Rome zijn bespiegelingen over wie of wat uiteindelijk het hardnekkige karkas zal omverwerpen.

De uiteindelijke omverwerping van de al lang in ontbinding verkerende Romeinse Leviathan komt er onder de vorm van de verzamelde stammen uit de Euraziatische steppen. Deze stammen worden niet in beweging gebracht door Rome alleen, maar door het totale Leviathancomplex dat zich nu over het volledige zuiden van Eurazië uitstrekt.

In China tooien de boeren, geïnspireerd door Tao, de Weg, zich met gele tulbanden, nemen elk gereedschap ter hand dat als wapen kan dienstdoen en proberen de Leviathan uit hun deel van de wereld te verdrijven.

Terwijl de Chinese bezetters van het Tarimbekken naar China terugkeren om de boeren te onderdrukken, haasten hun gewapende handlangers zich de vrijgekomen plaats van de bezetters in te nemen en overrompelen de gebieden van de Xiongnu gemeenschappen. Veel van de Xiongnu blijven in hun thuishavens en verdedigen zich, hun afstammelingen zullen drie of vier generaties later China zelf onder de voet lopen.

Andere Xiongnu vluchten naar het westen. Wanneer ze de grenzen van Rome bereiken zullen ze Hunnen worden genoemd.

Gedurende de heerschappij van Severus Septimus en zijn opvolger gaan deze Hunnen bondgenootschappen aan met de Alanen, Goten en andere Steppevolken. Ze vallen de karavanen aan die reizen tussen Rome en het Tarimbekken; het is mogelijk dat ze oude grieven koesteren tegen de bedrog plegende handelaars die deze karavanen leiden, maar we zullen het niet weten.

De aanvallen van de Steppevolken en de tegenaanvallen van de Romeinse en Perzische legers zetten in elk deel van Eurazië golven in beweging. Goten, Alanen, Hunnen en anderen verschijnen aan de noordelijke grenzen van Perzië, in Anatolië, over zee zelfs in Thracië. Franken in alliantie met Turkssprekende Alanen vallen Gallische provincies binnen die later bekend zullen worden als Frankrijk en Spanje.

Deze volken komen niet om de Romeinse Leviathan te herstellen, maar om hem te begraven, ze gebruiken Romeinse beeldhouwwerken en opschriften als stenen in de muren voor hun woningen.

Rome beantwoordt de nieuwkomers zoals het de Daciërs beantwoordde, door ze tot slaven te maken en uit te moorden. Maar sommige Romeinse legioenen worden verslagen door de federaties van nieuwkomers en in de ene na de andere provincie vervoegen Romeinse soldaten en soms hele legioenen, de nieuwkomers tegen Rome.

* * *

En dan gebeurt er iets dat niemand verwachtte. Het gebeurt hetzelfde jaar dat de Xiongnu en andere nomaden aan Eurazië's overkant het Chinese Rijk overrompelen en ontmantelen.

Een sterke man en zijn legioen van voornamelijk Christensoldaten onderdrukken een opstand in Brittannië en vallen daarna Italië binnen, verdrijven de heersende keizer en nemen de macht over. Deze sterke man, een zekere Constantijn, die zowel Optimus Maximus als de Zon aanbidt, schrijft zijn overwinning toe aan de god van zijn Christensoldaten en roept zichzelf uit tot Christen.

De Keizer is nu de Pontifex Maximus, dat wil zeggen de hogepriester, niet van Optimus maar van Jahweh, en de abstractie van de Israëlieten wordt de god van de Romeinse legioenen. Constantijn is Keizer bij de gratie van Jezus Christus en de grootste groep van de inwendige verzetsbeweging wordt gerecupereerd.

Vanaf nu marcheert de Christelijke god aan het hoofd van de Romeinse legioenen en elke god die aan het hoofd marcheert van Romeinse legioenen is een tweeling van Optimus Maximus.

Tijdens het eerste Concilie van Nicea benadrukt de nieuwbakken theoloog Constantijn dat de Vader, de Zoon en de Geest uit dezelfde stof bestaan. De Zoon is de herboren Osiris-Serapis niet meer. Alle drie zijn ze nu een nieuwe driekoppige abstractie en hun gezamenlijke eigenschappen zijn die van Optimus Maximus. De Vader is geen probleem voor de beraadslagende theologen want Hij was al in bezit van de eigenschappen van Optimus. Maar het brutaal reduceren en omkeren van de Zoon is niet zo makkelijk. Ah, maar het lukt wel. Caligula en Nero hadden aangetoond dat de Keizer van Rome alles kan. Constantijn toont het nogmaals aan.

Iedereen die bezwaar maakt tegen deze vermindering wordt een Schismaticus, een Ketter genoemd. Het verzet is aan de macht gekomen en haar eerste taak is het elimineren van alle verzet. De oorlogen van de Israëlieten tegen de Ammonieten, Edomieten en Moabieten worden nu herinnerd als de voorlopers van een heilige oorlog en nu zijn het de vervolgers van het verzet die de halo's dragen.

Optimus Maximus had zich nooit zelf beziggehouden met de zaken van de andere goden. Maar nu Optimus is omgetoverd tot Jahweh, de jaloerse god die voor, naast of achter zich geen andere goden verdraagt, roept deze god een nooit geziene oorlog uit tegen alle andere goden – nooit gezien behalve in Judea.

De eersten die vallen voor het gewapende idool der idolen zijn de goden die symbool staan voor oorspronkelijke gebeurtenissen: Isis, Osiris, Serapis, Mithra. Zodra het veld is geruimd van iedereen behalve de Christenen is het de beurt aan de Schismatici en de Kettters onder de Christenen.

De jacht op de kettters draait elke stelling om waar de Christenen ooit voor stonden. Vanaf nu zal "ik zeg je" alleen te horen zijn uit de mond van Pontifex Maximus, en elk ander individu die deze visie uitspreekt zal een valse profeet zijn, of erger, een instrument van Satan.

De verhalen over de gekruisigde Jezus verteld door vier vrienden komen terecht tussen de kaften van een boek, de Evangelies genoemd, uitgeroepen tot de laatste woorden, het laatste testament. Er zullen geen visioenen meer zijn, geen bespiegelingen meer, geen openbaringen meer, geen dromen meer. Wanneer Optimus-Lugalzagezi nog iets heeft te zeggen tegen Zijn congregatie dan zal hij dat zeggen tegen de ambtenaren van zijn congregatie.

De speren en zwaarden, de oorlogsmachines van de Romeinse legers zijn nu gericht, niet alleen tegen de invallers en samenzweerders, maar ook tegen de verbeelding van dromers en zieners. De tralies en kluisters die lijven gevangenhielden, houden nu ook gedachten in bedwang.

Gnostici verlaten hun studieplekken niet meer. Manicheeërs vluchten voor hun leven. Anatoliërs, geïnspireerd door Priscilla, Maximilla en Montanus, om zich vrij uit te drukken, hun visioenen te delen, zijn dermate afgeschrikt door

het vooruitzicht dat Keizer Justinianus hen zijn bisschoppen zal opdringen, dat ze zich opsluiten in hun kerken en de kerken in brand steken.

Dit is het ogenblik waarop het Christendom ophoudt de Weg te zijn, een verzetsbeweging, en een godsdienst wordt, een cultus. Die leidt nergens meer heen en belooft niets meer want de priesters en bisschoppen zijn er al en ze zijn precies waar ze willen zijn: ze zijn gelijktijdig herders van de cultus en ambtenaren van het Romeinse Rijk.

En nu wordt de schapen verteld dat de onmenselijke, onnatuurlijke brutaliteit van Leviathan niet in het monster huist, maar in zijn slachtoffers!

De priesters noemen die verschrikking de Zonde en ze situeren de Zonde in de individuen die worden geteisterd door de verwoestingen. En weer dient het Oude Testament het doel van de gewapende legioenen, want het vertelt dat de eerste vrouw werd verleid door Satan, van de verboden vrucht at en werd verdreven uit Eden samen met heel haar nageslacht. Vrouwenhatende Romeinen slaan de handen in mekaar met Mozes en verkondigen dat het volk corrupt is, niet de Koning der Koningen.

Manicheeërs protesteren dat de tegenslagen van het volk de ellende zijn, geen zonde, dat de plegers van brutaliteiten en niet hun slachtoffers de zondaars zijn. Maar de Manicheeërs worden nu vervolgd door de Romeinse Christenen net zoals de Christenen ooit werden vervolgd door de Romeinse Heidenen.

De Romeinse Leviathan probeert zichzelf te herstellen door zijn eigen ontkenning in te slikken maar het is te laat. De Christelijke Keizer sleept zich naar Byzantium om een nieuwe hoofdstad te stichten terwijl Keltische Schotten en Picten met beschilderde lijven en bewapend met pijlen het grote eiland innemen voorbij de in het uiterste westen gelegen provincie. De Franken en Visigoten vestigen zich permanent in Gallië, de Alanen en Goten en Hunnen tonen helemaal geen respect voor de muur van Keizer Hadrianus.

Uiteindelijk breekt het kunstmatige beest. Het Rijk splitst in twee. Grieks Byzantium wordt de nieuwe hoofdstad maar slechts van de helft van het rijk. De westerse provincies ondergaan hetzelfde lot als het eiland in het uiterste westen en hun val, zoals priesters nu zouden zeggen, is zonde, want ze verlaten de verfijningen van de Romeinse Beschaving.

* * *

Byzantium, de antieke Griekse stad erft alle verfijningen van de Romeinse Beschaving evenals alle verderf. Byzantium wordt het hoofd van de helft van de vroegere worm en behoudt de machinerie van de hele worm terwijl het lijf blijft ontbinden en krimpen.

De vroegere grenzen van het Romeinse Rijk zijn het enige Hemelse Koninkrijk dat ertoe doet voor de Keizers in Byzantium. De afschuwelijkheid die de vroege Christenen deed walgen is een Paradijs voor de Byzantijnse Christenen. Het enige dat het Christendom bijdraagt aan de oostelijke erfgenaam van Rome is "Je zal geen andere goden hebben", de fanatieke poging van wat latere imperialisten de Gleichschaltung zullen noemen: de eliminatie van alle festivals behalve één, de reductie van mensen in legers, marcherend in ganzenpas op het officiële deuntje. Een dergelijke Gleichschaltung zal door veel latere Leviathans worden gerealiseerd wanneer die leren om mensen te reduceren tot aanhangsels van de technologie.

Het Byzantijnse Rijk slaagt er niet in haar Romeinse of Christelijke doelen te realiseren omdat het niets anders is dan een wegwijzend vervolg op een snel ontbindende Romeinse Leviathan.

De oorlog tegen alle goden, uitgezonderd de driekoppige Optimus Maximus wordt gevoerd met het fanatisme en de doortastendheid van de Israëlieten waarvan deze merkwaardige onderneming is geërfd.

De Tempel-Staat wordt reeds ingehuldigd gedurende de heerschappij van Constantijn en de Heidense centra worden geplunderd om de Kerk van de Staat te versieren. Bisschoppen en priesters worden vrijgesteld van belastingen en vermits het fortuin van de rijken wordt overgedragen aan de Kerk, worden haar ambtenaren even rijk als de eigenaars van de Latifundia.

De belastingen worden betaald door de slaven, boeren die gebonden zijn aan plantages en een derde van hun oogst moeten afstaan.

In de Noord-Afrikaanse provincie komen boeren gewapend met knuppels in opstand om hun verloren gelijkheid te herstellen en de Byzantijnse heersers roepen een heilige oorlog uit tegen de priesters die de kant van de boeren kiezen, ze worden gestigmatiseerd onder de naam Donatisme.

De oorlog tegen het heidendom en de ketters houdt voor korte tijd op wanneer oldtimer Julianus de heidense goden in ere probeert te herstellen om dezelfde redenen die Constantijn tot de Christelijke god bracht: om de moordende kracht van zijn legioenen te vergroten. Maar Julianus vernietigt alle geloof in de moordende kracht van de heidense goden wanneer hij een legioen naar Perzië leidt om het te vernietigen, zijn schepen achter zich verbrandt en sterft, samen met het grootste deel van zijn legioen, nog voor hij de Perzische hoofdstad bereikt.

Het is zinloos speculeren of de overwinning van Julianus het aanzien van de heidense goden had kunnen herstellen, we weten dat zijn nederlaag hun lot bezegelde. Zijn onmiddellijke opvolgers verbieden alle niet-Christelijke gebruiken, sluiten en onteigenen tempels, stellen een inquisitie in. Vereerders van Isis, Osiris en Serapis zijn misdadigers en worden nagezeten door de theologische politie, Manicheeërs wordt alle rechten ontnomen, ze worden geplunderd en vervolgd.

* * *

De poging tot het uitroeien van de menselijke diversiteit faalt. Zodra alle niet-Christelijke geloof en plechtigheden zijn geëlimineerd, steekt dezelfde diversiteit in geloof en ceremonies weer de kop op onder de Christenen zelf en de oorlog tegen de buitenstaanders zet zich voort als een oorlog tegen schisma en ketters bij de insiders.

Indien het Christendom alleen maar bestond uit Lugalzagezi-Optimus dan zou de gevangenis inderdaad erg klein zijn en Gleichschaltung kunnen worden bereikt. Maar zoals Gibbon zal opmerken, is het Christendom een composiet van polytheïsme, heidens ceremonieel, fantastische martelaars, relieken, mirakels, heiligen, wierook en vaandels. Het probeerde ooit een uitgebreid verzetsnetwerk te omvatten en dit verleden is behouden als een bevroren baggage, permanent opgesloten in zijn Evangelies.

De boeren Donatisten die opstaan tegen hun grootgrondbezitters zijn ketters omdat ze denken dat de kruisdragende grootgrondbezitters, rijke ambtenaren en wrede militaire eenheden die hen onderdrukken niets gemeen hebben met de Jezus noch de apostelen uit de Evangelies. Deze Afrikaanse boeren zijn bij de eersten van een lange traditie van rebellen die de officiële Christenen beschuldigen anti-Christenen te zijn. Byzantium zendt een legioen om de boeren en de

ketterij te onderdrukken, maar Byzantium faalt. De boeren nodigen een Gotische stam uit, door Byzantium Vandalen genoemd. De Vandalen vestigen zich in Noord-Afrika als verlossers van de Donatisten. De Vandalen bouwen een grote vloot, krijgen de controle over het grootste deel van de Mediterrane handel en houden gedurende vier en een halve generaties stand tegen de legers van Byzantium.

Maar niet alle ketters vinden verlossers. We keken al naar de zieneressen Priscilla en Maximilla en de Anatoliërs die dachten dat de Evangelies bedoeld waren om creatieve verbeelding aan te moedigen, niet te onderdrukken. Deze feministische Christenen, gestigmatiseerd als ketters van het Montanisme, vervolgd door de politie van Keizer Justinianus, protesteren tegen de ketterjacht door zelfverbranding.

De Byzantijnse keizers verklaren de oorlog aan het Egyptische en Levantijnse Nestorianisme dat volhoudt dat de Zoon een mens was en daarna tegen het Monofysitisme dat beweert dat Hij een God was.

* * *

Maar al de overwinningen tegen de idolen, de idolenaanbidders en de ketters doen hetzelfde voor Byzantium als ze ooit deden voor de Israëlieten. Het overgebleven Romeinse Rijk blijft instorten. Visigoten en Ostrogoten slaan hun kampen op net buiten de grenzen van het Rijk en maken het duidelijk dat ze willen blijven. De Hunnen vestigen zich net ten noorden van de grens, verslaan elk leger dat Byzantium op hen afstuurt en dwingen de Romeinse Keizer tot betalen van schatting aan de "Scythen-Herders".

De Hunnen zijn niet meer op de vlucht voor Leviathan. Gedurende hun lange verdedigingsoorlog gewapend met de kenmerken en de technologie van Leviathan vallen ze nu op alle fronten aan. Ze vallen China binnen. Ze vernietigen het Gupta Rijk in Indië. Ze verslaan de legers van Byzantium. Ze verslaan Firuz, de Perzische heerser en volgeling van Zarathustra en vestigen zich in de oostelijke provincies.

De nederlaag van de Perzische legers tegen de Hunnen wordt gevolgd door een sociale revolutie in Perzië. Manicheeërs en radicale Zoroasters komen in opstand tegen de clerus en de adel, herverdelen gronden, vestigen klassenloze gemeenschappen waar delen in de plaats komt van hamsteren. De Sassaniden aristocratie en Zoroaster clerus worden omvergeworpen. Dit is het moment waarop de Byzantijnse Keizer beslist Perzië aan te vallen.

Het vooruitzicht op Byzantijnse slavernij schrikt de Perzische revolutionairen af, bekend als ze zijn met de verschillende vervolgte Christen ketters die hun toevlucht zochten in Perzië. De Perzische aristocraten rekruteren een leger van Hunnen en Arabieren om de revolutie neer te slaan en de Manicheeërs uit te moorden. De Perzische adel en clerus worden hersteld – maar niet voor lang.

Zowel de Byzantijnen als de Perzen breiden hun legers uit door in Arabië te rekruteren. Ze beseffen niet dat ze hun eigen grafdelvers opleiden.

Een andere grote man van de Beschaving bestijgt nu de Perzische troon, een oorlogsstoker Justinianus genoemd, probeert terug te keren naar de dagen toen geharnaste legers de wereld van het ene uiteinde tot het andere verwoestten.

Justinianus de autocraat zendt een enorm drijvend leger naar Noord-Afrika om het rijk van de Vandalen, de verlossers van de boeren van het Donatisme, te vernietigen.

Het Byzantijnse leger probeert daarna Rome weer bij het Romeinse Rijk te voegen door de Goten uit te drijven en het slaagt erin dit doel te bereiken door Italië binnen te dringen en te ontvolken. Boeren die door de legers worden gespaard sterven de hongerdood. De Italiaanse steden worden verlaten door hun hongerige inwoners. De Byzantijnen verpletteren inderdaad de Ostrogoten en krijgen Rome terug, tot de Lombarden aankomen en de Byzantijnse ambtenaren verjagen naar hun laatste Italiaanse steunpunten, Venetië en Ravenna.

Na Italië ontvolkt te hebben, marcheren de Byzantijnse legers op tegen Perzië.

Al deze oorlogen putten de twee overblijvende Leviathans ten westen van China uit. Deze enorme militaire ondernemingen met hun dure technologieën en omvangrijke legers zijn allemaal het werk van tot slaven gereduceerde boerenstand, niet van een handelsnetwerk. Het Perzië van de Sassaniden is erfgenaam van de landwormen van de Vruchtbare Sikkel en er is niets Grieks aan het Byzantijnse Rijk behalve de plaats en de taal.

Byzantium is net zomin een octopus als zijn Romeinse ouder dat was. Byzantium is een worm met een vloot en zijn rijkdom komt niet uit de circulatie van goederen in scheepsruimen maar uit de lasten die door de boerenstand worden gedragen. Het gevolg is dat de boeren gastvrij staan tegen alle indringers die het Byzantijnse territorium aanvallen. En hoe meer de Leviathans de steppen van Arabië bestoken, hoe meer invallers er kwamen.

Een volk, de Avaren genoemd, wordt door de Byzantijnen omgekocht om de gemeenschappen van Slaven te plunderen en te vernietigen.

Datzelfde jaar worden met ijzer bewapende Turken omgekocht door de Perzen om de Hunnen en andere Turken te plunderen.

De Slaven en Turken zullen later beide rijken vierendelen en door de boeren worden verwelkomd als verlossers van een ondraaglijke onderdrukking.

In hun voortdurende oorlog tegen mekaar, doen Byzantium en Perzië steeds meer beroep op rekruten uit Arabië. De Perzen, aangevallen door Arabische bondgenoten van Byzantium, bezetten de Levant en Egypte en delen van Anatolië. De Perzen bereiken zelfs de muren van de Byzantijnse hoofdstad met een leger van Avaren, Bulgaren, Joden en Slaven.

De Byzantijnse Keizer Herakleios doet een tegenaanval met een leger van Turkse Chazaren. De Byzantijnen en hun Turkse troepen lopen de Levant onder de voet en planten het Ware Kruis in Jeruzalem om hun overwinning te vieren over de Zoroasters, de Joden en de Ketteren.

Indien de Byzantijnen al beseffen dat een man genaamd Mohamed en zijn volgelingen op dat eigenste ogenblik Medina bezetten dan kan deze informatie voor hen niet erg belangrijk hebben geleken.

Vier jaar later zullen de volgelingen van deze Mohamed een Byzantijns leger verslaan in de zuidelijke Levant. Gedurende de volgende zeven jaar zullen deze Arabieren, die nu perfect op de hoogte zijn van de Byzantijnse technologie en militaire tactiek, alle Romeinse provincies van Syrië bezetten, inclusief Jeruzalem en de provinciale hoofdstad Caesarea, heel Egypte met inbegrip van Grieks Alexandria en, anderhalve generatie later, heel Noord-Afrika dat pas recent en met grote kosten werd veroverd door de Vandalen, het Byzantijnse Carthago inbegrepen. En overal waar de aanvallers komen worden ze als bevrijders onthaald door de door Byzantium onderdrukte boeren en vervolgde Ketteren.

Het Romeinse Rijk is nu beperkt tot Anatolië en de Balkan. De volgelingen van Mohamed hebben nu alle aandacht van heel Byzantium terwijl de veraf gelegen Romeinse provincies alleen nog van belang zijn voor antiekhandelaars en oudheidkundigen.

De opvolger van het monster dat ooit een derde van Europa's volkeren omvatte, bestaat nog steeds maar het is geen levensvatbare Leviathan meer. De hoofdstad doet alsof ze nog steeds het hoofd is van een wereldomvattende Leviathan, blijft een keizerlijk hof houden met zijn grenswachten, met zijn adel waarvan de verafgelegen Latifundia even ver verwijderd zijn als Rome's vroegere provincies, met genoeg priesters om een heel continent schapen te hoeden en met een keizerlijk leger.

De overgebleven boeren zijn nu zo goed als onteigend. De gevolgen liggen voor de hand. De Bulgaren sluiten zich aan bij een lokale potentaat die zichzelf tot Khan uitroept, de Slavische boeren verklaren zich onafhankelijk van de Byzantijnen en de laatste Anatolische boeren verwelkomen Seltsjoekse Turken als verlossers van een onderdrukking die elke menselijke verdraagzaamheid tart.

Dan komen ridders van Franken en Noormannen uit Rome's westerse provincies, niet als bondgenoten, maar als aasgieren op zoek naar overgebleven buit in wat rest van het Rijk.

En het ellendigste moment komt wanneer de Venetianen, afstammelingen van de laatste Byzantijnen in Italië, de Vierde Kruistocht afleiden en van Byzantium zelf het slachtoffer maken van het graaizuchtige fanatisme van de Westerse Ridders.

De polis van Constantijn is al wat overblijft van het Romeinse Rijk.

De val heeft lang geduurd, zo lang dat niemand zich nog herinnert wat er zou volgen na de val van het Vierde Koninkrijk. Niemand is dan ook verbaasd wanneer het Turkse leger van een zekere Oethman heel Anatolië doorkruist (een regio die door de Turken Rome wordt genoemd) en van de polis van Constantijn de hoofdstad van het vijfde koninkrijk maakt.

* * *

Nog voor de Turken het laatste overblijfsel doven, is het duidelijk dat de uitroeiing van het heidendom en de Ketteren niets vermocht tegen de ontbinding van het Rijk, en dat de Ketterjachten faalden het verzet te blussen.

De Bulgaarse bekeerlingen van Byzantium herontdekken de Manicheeër Ketterij, ofwel via contact met Turken die zich Mani herinneren, ofwel via contact met Perzen die zich de grote opstand herinneren van de Perzische boeren tegen de Sassaniden aristocratie en de Zoroastrische clerus. Ze noemen zichzelf Bogomielen, "die God liefhebben" en ze

beschouwen de Byzantijnse Christenpriesters als handlangers van Ahriman, nu Satan genoemd. Ze zijn ervan overtuigd dat de onderdrukking van de boeren zonde is, niet het boerenbestaan. Ze zeggen dat de slechteriken niet de armen en miserabelen zijn maar dat het de landeigenaars en belastinginners zijn die mensen arm en ellendig maken. Ze sporen de boeren aan hun levens en de wereld op te vrolijken door hun oogsten en hun diensten te weigeren aan de handlangers van Satan.

De Bulgaren dragen hun boodschap over op de Serviërs en de Bosniërs die hem delen met de Italiaanse inwoners en bezoekers van Dubrovnik. De Italianen dragen het oude visioen van Mani, verwoord in de taal van de Paus, over op hun burens, de Lombarden, de Noormannen en de Franken.

* * *

Wanneer de Byzantijnse Keizer Justinianus het leger dat Italië heeft verwoest naar Perzië zendt, zet hij meer golven in beweging dan waarschijnlijk zijn bedoeling was.

De belegerde Perzische heerser Khusro of Anoshirvan, "de Onsterfelijke" was de sterke man verantwoordelijk voor de onderdrukking en slachting van de boeren en Manicheeërs die in opstand waren gekomen tegen de Perzische adel. Omdat hij niet kon rekenen op de trouw van de recent neergeslagen Perzische boeren, stuurde de Onsterfelijke zijn ronselaars naar Arabië en ging de strijd tegen de Byzantijnen aan met een leger van kameelnomaden.

De nomaden vochten goed en beide Leviathans stuurden ronselaars naar Arabië. En beiden probeerden permanente garnizoenen op het schiereiland te vestigen.

De Byzantijnen in alliantie met Christen Abessijnen bezetten Yemen en vernietigden een Joods koninkrijk dat de Christenen had vervolgd. Het jaar van de geboorte van Mohamed bezette het Byzantijnse leger Yemen en verdreef de Christenen.

Mohamed en zijn volgelingen zijn niet onwetend over de macht en manier van doen van Leviathans.

In de generatie van Mohamed zijn er in Eurazië en in een groot deel van Afrika waarschijnlijk niet veel mensen meer over die niet bekend zijn met Leviathans. Zelfs de grote eilanden voorbij de oostelijke landsgrenzen eindigen geketend door een Keizer, en een opvolger van de eerste Japanse Keizer heeft de strategie al geleerd of heruitgevonden om zijn kleed te dragen "bij de gratie van Boeddha".

De Arabieren waren dichterbij de belangrijkste centra van Leviathanactiviteit dan de Japanners. Ze staan er in feite dichterbij dan de meeste volken, en al heel lang.

De Akkadiërs, erfgenamen van de eerste Leviathan, zijn eigenlijk zeer nauw verwant met de Arabieren, net zoals de Kanaänieten en de Arameeërs dat waren. En enkele van de Abessijnse neven van de Arabieren, aan de overkant van een nauwe waterweg, waren Farao's in een andere Leviathan.

Veel van de handel tussen Indië en de Middellandse Zee liep al gedurende generaties door Arabië. Arabische kamelenkaravanen waren de vervoerders van veel van die handel. En de Arabieren werden huurlingen en slachtoffers van de twee oorlogvoerende Leviathans langs hun grenzen. Ze weten dus al wat er te weten valt over Leviathans, en ze zijn voorzichtig geweest zich niet te ketenen aan een eigen Leviathan.

* * *

De man Mohamed genoemd, voert karavanen van Mekka naar Damascus voor een vrouw die Khadija noemt. Ze is bekend met zowel Byzantijnen als Perzen, Christenen en Joden.

Hij is mannen tegengekomen die als huurlingen dienden voor het ene of het andere leger. Veel van die mannen komen fier terug, niet over hun eigen kwaliteiten maar over de kwaliteiten van hun betaalmeeesters. Ze denken dat de onsterfelijke Sjah of de autocratische Keizer een god is en ze denken dat Ctesiphon of Constantinopel het Paradijs zijn. Sommige van deze mannen willen van heel Arabië zo'n Paradijs maken.

Mohamed is bekend met rijke mannen, zoals de Quraish of Qoeraish in Mekka, die hun eigen kwaliteiten danken voor hun rijkdom, hun rijkdom danken voor hun welzijn, en geen van beide delen met anderen. Hij is bekend met anderen die een steen danken voor beide.

Mohamed weet uit ervaring dat hij in staat is zijn karavanen veilig naar Damascus te leiden uitsluitend vanwege de vele oases, het mooie weer, de kracht van zijn kamelen, het beschikbare voedsel onderweg. Hij weet dat noch rijkdom noch de Keizer van Rome noch de Sjah van Perzië en ook geen steen hem beschermen op zijn weg. Hij weet dat geen van die dingen een god is. In feite zijn de huurlingen van de rijken, Byzantijnse en Perzische huursoldaten en stenen een deel van de obstakels op zijn weg. Hij geeft uitdrukking aan zijn kennis op de manier van de Joden: "Er is geen god behalve god".

Hij is verbijsterd over de Joden die benadrukken dat god gewelddadiger en jaloers is dan de Sjah en de Keizer samen. In zijn ervaring is god mateloos vrijgevig en oneindig barmhartig. Indien hij dat niet was dan zouden er heel weinig karavanen vanuit Mekka ooit Damascus bereiken. Hier staat hij dichterbij de Christenen die de zoon van god als liefhebbend en barmhartig beschouwen. Maar de Christenen verdoen hun tijd met het filosoferen over de vraag of hun god nu een of drie is, in plaats van hun dankbaarheid te getuigen tegenover de barmhartige god.

De Perzische legers overrompelen Syrië, verdrijven de Romeinse soldaten en het Ware Kruis uit Jeruzalem en rukken op tot in Egypte.

Heel wat Qoerajsj worden nog rijker door karavanen vol voorraden naar de Perzische veroveraars te sturen.

Vroegere Byzantijnse huurlingen zweren samen met agenten van het verdreven leger en verwachten nog grotere winsten van de terugkeer van de Romeinen.

Arabië verandert hoe langer hoe meer in een Leviathan.

Sinds onheuglijke tijden was Arabië omcirkeld door verschrikkelijke plaatsen waar de rijken de armen uithongeren, waar verwanten en vrienden mekaar bedriegen, waar permanente ploegbazen heersen over erfelijke ondergeschikten. En nu zijn er Arabieren die zulke plaatsen Paradijselijk achten en van Arabië zo'n plaats willen maken.

De kameeldrijver en zijn vrienden zijn triest gestemd, misschien verbolgen. Ze weten dat de Romeinse en Perzische werelden niet het Paradijs zijn van een barmhartige god maar van de duivel. De ziener Mohamed weet dat het Paradijs een plaats is die lijkt op het Eden van de Joden, een plaats die bestond ergens tussen Yemen en Abessinië nog voor de tijden van grote legers en uithongerende handelaars. Hij weet dat Arabië het Paradijs niet meer is, maar het is het tegengestelde nog niet. Mensen behandelen hun verwanten nog steeds als verwanten. Weinigen veronachtzamen armen, weduwen en wezen. Sommigen zijn onfatsoenlijk rijk maar zelfs die overheersen niemand want ze weten dat hun geluk misschien niet duurt.

Mohamed en zijn vrienden kunnen niets beginnen tegen de Romeinen en de Perzen. Maar ze kunnen de karavanen van de Quraish plunderen en de voorraden aan de armen uitdelen.

De Quraish, niet te verwonderen, vallen de plundersaars aan.

De ziener en zijn vrienden vluchten naar Medina en beginnen zich ernstiger te verdedigen en te organiseren. Ze verwelkomen iedereen in hun rangen die begrijpt dat er geen god is behalve god en dit begrip wil delen door dankbaarheid te tonen jegens de barmhartige god.

Zelfs Joden vervoegen de organisatie. Maar andere Joodse kameelnomaden worden afgeschrikt door de opzichtige demonstraties van dankbaarheid voor de willekeurige en gewelddadige Almachtige en ze staan vijandig tegenover de organisatie en tegen het plunderen. De vijandige Joden worden verdreven uit Medina.

Hier aangekomen zijn de kameeldrijver en zijn volgelingen een "Ummah" of "Oemma" geworden, een "gemeenschap" en in dit geval een "gemeenschap van gelovigen". Maar deze Ummah is geen open cirkel van vrienden of een gemeenschap van verwanten. De basis voor toelating is niet verwantschap maar erkenning dat er geen god is behalve god. De Grieken zouden de Ummah een Polity, een staatsbestel hebben genoemd, ik noem het een Organisatie. Het is nog geen Leviathan en Mohamed is nog geen koning. Maar hij is al wel een Hakim, een Rechter en dat is heel wat anders dan een familieoudste.

Terwijl de legers van de Byzantijnse Keizer Herakleios de Perzen verdrijven uit de Levant en die in het binnenland tot tegen de muren van Ctesiphon, staan Mohamed en zijn Medina in twee gevechten tegenover de bendes van Qoerajsj en alhoewel ze de verwachtingen tegen zich hebben, komen ze tweemaal als overwinnaars uit de strijd. De overwinnaars besluiten dat de barmhartige god aan hun kant staat. Ze zijn eindeloos aangemoedigd.

Niemand zegt het openbaar, vermits de profeet het niet zegt, maar velen gaan ervan uit dat de buigingen voor de barmhartige god niet alleen goed zijn op zich, maar ook bijdragen aan de overwinningen tegen een overmacht. De god is duidelijk verwant met de Christelijke Optimus Maximus en misschien zijn ze wel een en dezelfde.

* * *

De profeet sterft en zijn trouwe schoonzoon Ali verwacht hem op te volgen in het ambt van profeet, maar het is de schoonvader van de profeet, Abu Bakr die tot Kalief, "Opvolger" wordt verkozen. Abu Bakr leeft maar twee jaar meer, maar in die twee jaar wordt de Ummah echt een Arabische Leviathan en de Opvolger wordt iets dat heel erg lijkt op een Lugal, een Sjah, een Koning.

De basis voor het lidmaatschap in de Ummah vernauwt wat, het is nu noodzakelijk toe te geven dat er geen god is behalve god en dat Mohamed zijn profeet is. Er zijn geen andere vereisten en veel goed opgeleide soldaten voelen zich aangetrokken tot de overtuigend zegevierende legers van de Ummah.

Op twee jaar tijd wordt heel Arabië verenigd door de legers gestuurd vanuit Mekka of Medina. Geen enkele tegenstand houdt vol. En de barmhartige god beloont de zegevierende soldaten met ongekennde buit.

Maar er wordt iets vergeten. Men vergeet dat Arabië nog nooit werd overrompeld door legers, dat het nog nooit werd verenigd onder een militair bewind. Het wordt niet helemaal vergeten. In heel Arabië zijn er opstanden en rebellie. Hele legers deserteren onder de leiding van Aboe Bakr. De opstandelingen zijn waarschijnlijk woedend net zoals de profeet dat vroeger zelf was, ze denken niet dat Arabië een Paradijs aan het worden is.

Omar, goed onderlegd in de militaire zaken en wegen van de Leviathans, is de Opvolger van Abu Bakr en aanstoker van elke opstand overal in Arabië. Dan leidt hij de woede af en laat zijn legers oprukken buiten Arabië, naar buitenlandse verovering. Hij kiest zijn generaals in de rangen van de opstandelingen en bij de gehate Qoerajsj.

De legers van de Kalief overrompelen de Levant, veroveren Heliopolis, Emesa, Jerusalem, Aleppo, Antiochië en Caesarea, vegen veertig generaties Romeinse Beschaving weg en verrijken zichzelf met buit die de wildste dromen ver overstijgt. Indien er nog soldaten waren die niet overtuigd zijn dat de barmhartige god aan hun zijde staat, dan is dat nu voorbij. Het is duidelijk dat god aan de zijde staat van de "Moslim", dat hij vecht aan de zijde van de Onderwerpers en dat de buit gods beloning is voor "Islam", Onderwerping.

De Moslimkrijgers onderschatten schromelijk de hulp die ze krijgen van de Christen boeren en stedelijke zeks die er al generaties van dromen het juk af te werpen. De meeste van die Christenen verwelkomen de Moslims en onderwerpen zich onmiddellijk voor de barmhartige god die hen eindelijk verlost.

Maar voor de weinigen die zich verzetten tegen de legers van Islam heeft de binnenvallende god alle eigenschappen van Lugalzagezi en Optimus Maximus.

Onder Omar en zijn opvolger Oethman worden de Moslimlegers verwelkomd als bevrijders in de meeste van de overblijvende Romeinse provincies en in heel Perzië, waar de boeren hun onderdrukte revolutie niet zijn vergeten.

De Perzische heersers en hun Zoroaster clerus vinden een toevluchtsoord in de Chinese hoofdstad Chang'an waar ze zich voegen bij de Nestoriaanse Christenen die uit Byzantium werden verdreven door de ketterpolitie en waar ze spoedig zullen worden verwoegd door de Hunnen die uit het keizerlijke paleis van Bactrië worden verdreven door de Moslimlegers. En dan komen ook Byzantijnse gezanten in Chang'an aan om de Chinese Keizer om hulp te smeken tegen de legers van Islam.

* * *

De plunderende nieuwe Leviathan komt van in het begin in de problemen. De bedoelingen van de stichters kunnen niet zomaar zonder plichtplegingen opzij worden geschoven, op zijn minst niet alle bedoelingen.

De derde Kalief, Oethman, is de schoonzoon van de profeet maar eveneens een afstammeling van de Qoerajsj en van families Umayyah of Omajjaden die tegen de profeet optrokken. Onmiddellijk na zijn aantreden vervangt hij de generaals en gouverneurs aangesteld door Aboe Bakr en Omar met leden van zijn eigen familie. Die mannen worden vet van alle buit en begraven het in de Ummah overgebleven egalitarisme en bovenal verkondigt Oethman dat zijn versie van de boodschap van de Profeet de enige geldige Koran is en worden alle andere versies vernietigd.

Woedende Moslims bestormen het huis van Oethman in Medina en vermoorden de Kalief.

Na een burgeroorlog tussen de twee kampen bekomt Ali, echtgenoot van Fatima, de eerste dochter van de profeet, eindelijk het ambt van Kalief.

Maar de omstandigheden van Ali's aantreden en de materiële belangen van de Omajjaden spannen samen tegen hem en ook hij wordt vermoord. Zijn zoon Hassan staat zijn plaats af aan een Omajjade en vier generaties Omajjaden Kaliefen en hun legers verspreiden Islam westwaarts helemaal tot aan Afrika's Atlantische Kust en oostwaarts tot aan de muur van China.

Maar de breuk tussen de twee fracties zal niet meer worden hersteld.

De verdedigers van Oethman proberen de voorzieningen van het Leviathanleven te verzoenen met de gezegden van de profeet.

De verdedigers van Ali, Sjiïeten genoemd, zullen zich nooit verzoenen met de macht die de gehate Qoerajsj uitoefenen over het kamp van de profeet, maar slechts enkelen zijn de zaak van het egalitarisme van de Kameelnomaden toegenegen zoals de profeet het was, anderen beschouwen de strijd alleen uit genealogisch standpunt.

Nog anderen, de Kharidjieten, verwerpen zowel Oethman als Ali en sommige van hun oorspronkelijke formuleringen verwerpen ook de Leviathan. Ze zeggen dat rechtschapen Moslims slechts een leraar kiezen, een Imam en geen heerser. Ze zeggen dat de graaizuchtige machtsgeilen in de bewaakte paleizen helemaal geen Moslims zijn maar ongelovigen.

Egalitaire rebellen in elke provincie van het grote Islamitische Rijk, vooral Sjiieten, brengen de Omajjaden ten val die nu alleen nog over Spanje heersen.

Maar de Abbasiden Kaliefen die nu aan de macht komen, eerst als bondgenoten en dan als onderdrukkers van de egalitaire opstandelingen, herstellen noch de vorm noch de geest van de Ummah uit de tijd van de profeet. Integendeel, ze herstellen de aristocratische Leviathan die door de oorspronkelijke Mosliminvasie uit Perzië werd verdreven.

Onder de tweede Abbasiden Kalief, Al-Mansoer, worden het hof en zelfs de etiquette van de Perzische Sassaniden hersteld, alles behalve de Zoroaster clerus. Belastingontvangers dwingen de boeren tot steun voor oorlog, spektakel, kunst, architectuur, net zoals weleer.

Leviathan, de ongewilde uitwas die uit mensengemeenschappen groeit en hen dan vernietigt, draagt eens te meer de mantel van weer een andere vernietigde gemeenschap.

Het Abbasiden Kalifaat is de erfgenaam van Sumer-Akkad, Fenicië, Babylonië en Perzië. De relatie met de profeet is dezelfde als de relatie tussen het Byzantijnse Rijk en de apostelen. In plaats van te heersen bij de gratie van Ahura Mazda, heersen de Kalief en zijn hoogwaardigheidsbekleders bij de gratie van de barmhartige god. De vervolging van de mensen die de natuur, Moeder Aarde vieren, in welke vorm ook, wordt even grondig aangepakt als in Byzantium en de Manicheeërs worden even genadeloos opgespoord.

In tegenstelling tot hun gereduceerde Byzantijnse burens vervolgen de Moslims geen wegen die godsdienstig zijn, Christenen, Joden, Hindoes of Boeddhisten, omdat ze beseffen dat godsdiensten wegen zijn die naar Leviathan leiden.

* * *

De Abbasiden Islam is de erfgenaam van een aantal van de belangrijkste landwormen ter wereld, maar ook van de Fenicische octopus.

Het is de eerste keer sinds het debacle van het Athene van Perikles dat de beide vormen van Leviathan zo lang werden samengehouden in een enkel lijf. Daarom zijn de Moslims met Bagdad als hoofdstad veel meer Grieks dan de Christenen met Byzantium als hoofdstad.

De Byzantijnse Christenen zijn erfgenamen van de congenitale antipathie van Rome voor elk type octopus, een antipathie die nog wordt versterkt door de afwijzing van de eerste Christenen van elk type Leviathan, met klauwen of met tentakels. Bij de gratie van Lugalzagezi-Maximus hebben de Christenen zich verzoend met de klauwen, maar de Romeinse origine van de Christenen spoort hen niet aan tot het omarmen van losse tentakels.

De Islam daarentegen komt uit een wereld van losse tentakels. Die tentakels kwamen niet tot de Islam vanuit de bezette voormalige centra van Kanaän in de Levant want die verloren zowat al hun Fenicische eigenschappen gedurende de lange Romeinse bezetting.

De tentakels van de Islam komen uit het Arabische schiereiland, ze arriveerden samen met de stichters van deze Leviathan.

Karavanen met goederen doorkruisten het Arabische schiereiland lang voor de hoogtijdagen van het Fenicische handelsrijk, en bleven dat altijd doen.

De eerste Moslims en hun profeet waren leiders van handelskaravanen en ze legden hun voorschriften en ervaring in het Boek met leefregels, voorschriften en leidraad voor het hele Islamitische Rijk, de Koran.

De Abbasiden Kaliefen en hun netwerk van gouverneurs en legers zijn slechts een deel van de Islamitische Leviathan. Dit is het deel van een gronden bezittende oligarchie met tradities van Perzische Sassaniden, uitgezonderd de officiële taal – alhoewel in bepaalde regio's zelfs de taal teruggaat naar het Perzisch. De monarch is een absolute autocraat die heerst via een vizier, een politie, spionnen en legers. Het volledige instituut wordt ondersteund door traditionele vormen van plunder en afpersing, die uitwendig worden afgedwongen van vreemdelingen die worden onteigend en tot slaaf gemaakt, en intern van vrouwen die tot slaaf worden gemaakt en van boeren tot worden gereduceerd tot landbouwzeks.

Op dit gebied is er geen verschil tussen de Islamitische Leviathan en Assyrië.

Maar dit is niet het deel van Islam dat de Koran zuidwaarts verspreid tot centraal Afrika, en oostwaarts tot Indonesië. De oorspronkelijke geestdrift van de legers van egalitaire opstandelingen die beginnen aan heilige oorlogen tegen oligarchische monsters verdwijnt wanneer de legers door oligarchen worden geleid. De afmeting van deze Leviathan zou beperkt zijn gebleven indien de verspreiding in handen was gebleven van viziers en generaals.

Na de eerste militaire successen wordt de Islam verspreid door het andere deel, het deel erfgenamen van de Arabische kameelnomaden. Het zijn de eigenaars van de karavanen, niet de viziers, die de Koran koesteren, die Imam of leraar zijn en Oelama of wijze, zij brengen de Islam naar gebieden die de legers van de Kalief niet kunnen bereiken. En zij zijn het die de natuuraanbidders vervolgen en vernietigen, Manicheeërs en andere "idoolaanbidders en ketters" die weigeren te worden gereduceerd tot ondergeschikte elementen in een netwerk van rondgaande goederen.

De octopus functioneert binnenin de worm bijna alsof hij zelfstandig is, in een situatie van minimaal contact. De handelaars, die zichzelf beschouwen als de rechtmatige erfgenamen van de profeet, en dat ongetwijfeld ook zijn, hebben onder volstrekt geen enkele vorm een relatie met de militaire hiërarchie. Ze hebben geen door de Staat aangewezen priesters noch Staatgesubsidieerde Tempels.

Hierin lijken de Moslims op Joden – niet de oude Joden die een Staat, een koning, een Tempel van de Staat en priesters van de Staat hadden, maar de Joden van de diaspora die zich verzamelen rond een rabbijn, een leraar. Dit is begrijpelijk vermits de eerste Moslims, die het hoog op hadden met de tradities van het Oude Testament, bekend waren met Joden uit de diaspora voor wie priesters en een Tempel van de Staat exotische en amper herinnerde relictten waren uit een ver vervolgen verleden.

De Moslimhandelaars erkennen het militaire gezag uit voorzorg, niet uit overtuiging. Zoals M Hodgson zal opmerken beschouwen de Moslims zich verantwoordelijk tegenover Allah, niet tegenover de vizier, en de enige beperkingen die ze aanvaarden, althans principieel, worden opgelegd door de barmhartige god, niet door een of andere militaire ambtenaar. Vermits ze het Joodse begrip van "uitverkoren volk" of natie verwerpen, benadrukken ze de onbeperkte bewegingsvrijheid van alle karavaaneigenaars die uiting geven van hun inzicht dat er geen god is behalve god en dat Mohamed zijn profeet is. Ze breiden deze rechten uit tot andere handelaars, maar niet zonder reserve.

Ook indien ze met tegenzin de importheffingen betalen die hen worden afgeperst door de militaire sterke mannen, erkennen ze bijgevolg geen nationale grenzen. Elke provincie is een geschikt gebied voor commerciële plunder, maar altijd binnen de limieten van het fatsoen opgelegd door de Koran.

De gegevens duiden erop dat de voorschriften van de Koran alleen worden toegepast op handel met andere Moslims. Er zijn geen grenzen van fatsoen voor handel met vreemdelingen die worden beschouwd als onrein, idoolaanbidders of duivels. Handel met buitenstaanders heeft de vorm van piraterij, plunder en onteigening en de handelaars in het buitenland aarzelen niet om zelfs mensen tot dingen te reduceren.

Zodoende bestaat de Islamitische Leviathan niet uitsluitend of zelfs niet hoofdzakelijk uit klauwen en tanden. Het is een uitgestrekt netwerk van tentakels dat zich zowel over land als over zee voortbeweegt. Die tentakels zijn handelskaravanen die goederen vervoeren op dromedarissen, paarden, kamelen of in scheepsruimen.

De plunder van de Biosfeer aan de hand van gesofisticeerde technologie gaat met sprongen vooruit. Grote zilvermijnen worden in Centraal Azië uitgekeerd. Het zilver wordt geraffineerd, naar China gevoerd en geruild voor zijde en porselein, in Indië wordt het geruild voor specerijen en ivoor. De handel moet niet meer op kleitabletten worden bijgehouden en ook niet op Egyptisch papyrus. Papier en later de papierproductie worden vanuit China naar elk Islamitisch handelscentrum gebracht. Watermolens worden nu gebruikt in de Mesopotamische landbouwproductie. Er worden in alle transportvoertuigen over land en over zee technologische verbeteringen aangebracht. Menselijke vindingrijkheid vloeit naar constructies en containers die waardevolle of bederfelijke goederen bevatten.

Ik kan niet weerstaan om nogmaals de debiele theorie aan te halen die het heeft over het "rijpen" van de productieve krachten die "aanleiding geven" tot de "overgang naar een nieuwe sociale vorm", of die "mogelijk maken". Die "productieve krachten" bestaan niet gescheiden van de "sociale vorm". De kunstgrepen maken integraal deel uit van de kunstmatige worm, ze zijn niets anders dan zijn attributen. De technologieën zijn de tanden en klauwen van de Leviathan. Zilvermijnen en waterwielen brengen de Islamitische Leviathan niet tot stand, het is de Islamitische Leviathan die de mijnen en watermolens tot stand brengt. Het soort technologie dat een Leviathan ontwikkelt, is vooral afhankelijk van het type Leviathan in kwestie, niet van de "ontwikkelingstoestand van de globale productieve krachten" aangehaald door de fetisjisten van de kunstgrepen. De Feniciërs ontwikkelden bij het prille begin van hun Beschaving een maritieme technologie die pas werd geëvenaard bij de opkomst van een Leviathan met even uitgestrekte tentakels.

De Islamitische handelskaravanen zijn het eerste extensieve netwerk van verreikende tentakels sinds de ondergang van de Griekse octopus door toedoen van de Macedoniërs. De Moslims, niet de Byzantijnen, zijn de opvolgers van de oude Grieken. En ze weten het. Ze vertalen de belangrijkste werken uit de Griekse filosofie, literatuur en natuurwetenschappen naar het Arabisch en het Perzisch. De Westerse Christenen zullen wat ze later hun Griekse erfenis

noemen, niet in Griekenland ontdekken maar in Moslim Spanje en ze zullen Arabisch moeten leren om die erfenis op te strijken.

De Moslimhandelaars reduceren vrouwen tot huishoudslaven, net zoals de Grieken. Ze komen samen op het marktplein. Ze praten over alles, van Ptolemeïsche astronomie tot Aristotelische filosofie. Ze zijn zich bewust van het conflict tussen het berekende rationalisme dat hun commerciële doen vereist en de godsvrucht die hun goden vereisen (een enkele god in het geval van de Islam). De Grieken verplaatsten hun speculaties van de Tempel naar het marktplein, de Moslims hebben nooit een Tempel gehad. De Grieken reduceerden hun heiligdommen tot versieringen die hun handelstentakels verstopten, de Moslims verstoppen hun tentakels met versieringen die ze lenen van de Romeinen, de Perzen en de Indiërs die ze allemaal hadden overgenomen van de Grieken.

* * *

Beide vormen van Leviathan bestaan naast elkaar in Islam, maar niet moeiteloos en ze geven beiden aanleiding tot ontbindende krachten waar eerdere Leviathans uiteindelijk aan ten onder zijn gegaan.

Voor handelaars die niet te kieskeurig zijn wat betreft de oorsprong van hun winsten zijn hovelingen ook objecten die kunnen worden geplunderd en die worden dan ook dikwijls tot schulden en bankroet gebracht. En natuurlijk slaan de militaristische hovelingen terug met nog meer belastingen en plunder.

En voortdurend buiten zowel het militaire als het handelsinstituut uit wat Toynbee het interne en externe proletariaat noemt, met name de overwerkte arbeiders en boeren evengoed als de vreemdelingen, allen lopen ze het risico op plundering, onteigening en tot slaaf te worden gemaakt.

Het Abbasiden Kalifaat en het verenigde kalifaat zelf worden vernietigd door een samengaan van interne en externe omstandigheden, net zoals we al eerder zagen.

Boeren in de centrale provincie van het Rijk komen in opstand tegen de grootgrondbezitters, verslaan met succes de legers van de Kalief, herverdelen de gronden, herstellen in enige mate de gelijkheid en houden gedurende een hele generatie hun oogsten voor zichzelf.

Om de boeren te onderwerpen doet de Kalief wat zijn Sassaniden voorganger deed, hij ronselt een leger in het buitenland, deze keer bij de met ijzer bewapende Turken. De Turkse huurlingen verslaan de boerenopstand, gekend als de opstand van Babak, en worden permanent aangeworven als persoonlijke garde van de Kalief, een beetje zoals de Pretorianen.

De opstanden blijven uitbreken. Slaven komen in opstand in Neder-Mesopotamië en samen met de egalitaire Kharijdieten proberen ze een klassenloze gemeenschap te herstellen in een regio die het langer zonder dergelijke gemeenschap heeft gesteld dan enig ander gebied ter wereld. Ook zij worden neergeslagen door de Kalief en zijn Turkse troepen, maar Indië, Perzië, Egypte en Noord-Afrika deserteren uit het Rijk en alras volgt ook Arabië.

De Turken worden bekeerd en het rijk van de Islam groeit zelfs, maar de rijken van de steeds talrijker potentaten worden kleiner en langzaam grijpen de vroegere Turkse garde en de troepen van huurlingen, opgeleid om opstanden te onderdrukken, de macht in de paleizen van de potentaten.

De Turkse heersers versterken zichzelf met troepen van Turkse herders-nomaden en die nomaden vernietigen de rijkdom van de oligarchie van landbezitters door de boeren te vermoorden en de landbouwgronden in weiden te veranderen. Nomaden hebben geen behoefte aan landbouwgronden, niet aan steden en niet aan bureaucraten en ze vernietigen veel van de productieve krachten die voor hun komst waren "gerijpt".

De Turkse heersers die nomadische troepen ronselen worden door hun eigen troepen afgezet en nieuwe Turkse sterke mannen zijn pas in staat om de beschikbare productieve krachten in te zetten na eerst de geest van de nomadische troepen te hebben gebroken. Fatimiden heersers over Egypte en Noord-Afrika krijgen gelijkaardige problemen met troepen nomadische Berbers.

De Turkse heersers, hoewel bekeerd tot de Islam, neigen minder respect te hebben dan hun voorgangers voor handelshuizen en karavanen die ze belasten en dikwijls plunderen om hun militaire ondernemingen te ondersteunen. Ze hebben de neiging de verschillende Islamitische Leviathans in wormen te veranderen.

Bijgevolg gedijen de Islamitische handelstentakels aan de grenzen van de Islam en zelfs buiten het rijk van de gelovigen. Islamitische handelaars controleren de overzeese handel met China en hun landkaravanen vervoeren Chinese zijde en porselein over alle landroutes ten westen van China. Deze landroutes passeren geregeld door gebieden die worden bewoond door ijzer hanterende Mongoolse ruiters.

Het gedrag van de leiders van de karavanen tegenover mensen die ze beschouwen als idoolaanbidders is misschien wat de Mongolen woedend maakt tegen de Beschaafden, of misschien zijn de Mongolen al razend vanwege de voortdurende aanvallen van de Chinese grenswachten en huurlingen.

In een en dezelfde generatie zullen krankzinnige moordenaars die de Moslims kennen als West-Franken en razende Mongoolse ruiters uit de grensgebieden van China zich op de centrale provincies van de Islam storten, vastberaden elk spoor van Beschaving uit te wissen.

De Mesopotamische en Levantijnse centrale provincies herstellen zich niet van die aanvallen, hoewel de Islam als wereldomvattende Leviathan zich wel herstelt, voornamelijk met de Chinese methode van absorptie van invallers. Acht of negen generaties later zal de Islam voor een nog grotere uitdaging komen te staan, nu in de vorm van uitdrager van de Westerse Gedachte die als handelaar komt en beweert de erfgenaam te zijn van de Romeinen en de Grieken.

* * *

Om een idee te krijgen van wat Turner "de Westerse Geest, Spirit of Gedachte" noemt, moet ik terug naar de dagen toen sterke man Constantijn de Romeinse hoofdstad verplaatste naar Byzantium.

Die overdracht wordt in Rome niet goed verteerd. Het Romeinse Rijk mag dan wel een verschrikking zijn in de ogen van Christus, Rome is vastberaden de hoofdstad van de verschrikking te blijven, zelfs als het moet liegen.

Dubbelzinnigheid wordt de belangrijkste kunst van het Westen. Vanaf de dag dat een Kerkelijk ambtenaar zich de Vicaris van Christus ofte Paus gaat noemen en een Goot zijn poppetje als Keizer van Rome laat paraderen, tot de dag dat het grootste rijk van zeks in de volledige His-Story van Leviathan over zichzelf als De Vrije Wereld zal spreken, is alles in het Westen een leugen.

De leugen wordt een dwangmatige noodzaak omdat de mensen die erfgenaam worden van de brokstukken van het westerse uiteinde van het Romeinse Rijk dermate werden ontmenselijkt door hun strijd tegen hun tegenstander dat ze niet alleen hun oorspronkelijke bedoelingen vergaten maar zelfs hun eigen oorsprong en identiteit. Al wat overblijft van hun eerdere zelf is het geweld van hun strijd om zich te behouden, en het pure geweld kan niet in de spiegel kijken, het moet liegen en schipperen, het moet zichzelf bedekken met maskers en steeds meer maskers bovenop het eerste masker blijven stapelen omdat het geweld er doorheen blijft opduiken.

De ondertitel van Turner's boek is te beleefd. De Westerse Spirit is niet alleen tegen de Wildernis, hij is tegen de natuur en de mensheid, tegen de waarheid en tegen de schoonheid. De Westerse Gedachte is bedreven in het tentoon stellen van uitzonderingen in vitrines, maar in het ware leven onderdrukt het de uitzonderingen.

Het verhaal van de Westerse Spirit begint in feite lang voor Constantijn zijn hoofdstad naar Griekenland overbrengt, minstens twintig tot vijftientwintig generaties eerder. Het begint wanneer de Romeinse Res Publica, zegedronken na de overwinning op de Etrusken, ook de Galliërs en Kelten verslaat en onderwerpt, er slaven van maakt, dan zeks, om ze tenslotte te ommuren. In het lange schiereiland gekend als Gallië, en later als Frankrijk en Spanje, dwingen de republikeinse Romeinen de Kelten, Iberiërs en Iberische Feniciërs af te dalen in goud- en zilverbijlen, plunderen ze hun oogsten, bedriegen hen en vermoorden ze al wie tegenpruttelt.

Volkeren ten noorden van Gallië, vrije mensen die gingen waar ze wilden wanneer ze wilden, denken nu tweemaal na vooraleer het Romeinse Gallië te betreden want ze riskeren hun leven. Wanneer ze het volgende seizoen terugkeren naar Gallië, merken ze dat weer een groter stuk van de wereld is veranderd in een dodelijk oord voor leven en vrijheid. Voor hen is het alsof de gekende wereld in zee verdwijnt.

Het is een tragisch verlies. We kunnen ons inbeelden wat die noordelijken voelen voor de warmte en schoonheid van de kusten van de Middellandse Zee omdat we zullen weten wat latere noordelijken ervoor voelen.

Enkele zeldzame volkeren kunnen ongastvrij en oorlogszuchtig zijn, maar geen enkel volk kan een deel van de wereld verboden terrein maken voor een vogel, dier of mens. De gedachte alleen al is afschuwelijk voor een vrij volk. Zelfs goden zijn niet in staat mensen te verhinderen te gaan waar ze willen.

De noordelijken lokken schermutselingen uit met de Romeinse grenswachten, maar de noordelijken verliezen steevast, ze worden afgeslacht. De Romeinen vechten alsof ze onwerkelijke dingen zijn, ze lopen recht in hinderlagen, ze vluchten niet, ook niet wanneer de helft van hun manschappen sneuvelen, ze blijven gewoon doorgaan en vechten, op de gezichten van de individuele mannen ziet men angst, maar de marscolonne kent geen angst, ze is niet menselijk.

We zullen helemaal niets te weten komen over dit deel van het verhaal omdat de mensen die het meemaken hun kennis meenemen in hun graf. Maar er is niet veel verbeelding nodig om te veronderstellen dat de meeste noordelijken weten dat het zuiden van de wereld niet meer toegankelijk is voor hen, dat de helft van de wereld wordt bezet door een monsterachtig en onmenselijk ding.

We zullen van Romeinse schrijvers weten dat de schermutselingen steeds vaker voorkomen, dat verschillende gefedereerde bendes samenspannen tegen de Romeinse bolwerken. Wanneer de Franken voor het eerst bij naam worden genoemd, zijn ze samen met Turksprekende Alanen afkomstig uit de grensgebieden van China. De twee groepen kennen mekaar taal misschien niet, maar ze verstaan mekaar perfect. Ze verstaan dat de hele zuidelijke helft van de wereld wordt bezet door iets onvoorstelbaar gewelddadig, ze verstaan dat indien dit ding zich blijft uitbreiden, het einde van de vrijheid en het einde van het leven nabij zijn.

We zagen al hoe Rome die aanvallen beantwoordt, met genocidale slachtpartijen, met het vermoorden van elk lid van een vijandige bende.

Een oorlog die twintig jaar duurt is een verschrikkelijk lange oorlog. Een oorlog die twintig generaties duurt kan de verbeelding zich niet meer voorstellen. Het klimaat van Sumer is weldadig in vergelijking met die beproeving.

Tegen de tijd dat de noordelijke Franken, de Ostrogoten, de Visigoten, de Bourgondiërs en anderen er eindelijk in slagen Rome's grenzen te slopen, vechten ze zelf als onwerkelijke dingen, ze lopen recht in hinderlagen en vluchten niet wanneer de helft van hun mannen sneuvelt, ze blijven doormarcheren en vechten. Ze herinneren zich dat ze vrije mannen waren – Frank betekent vrij – maar het enige dat ze zich herinneren van hun vrijheid is de vrijheid om Romeinen te doden en het verlangen om Rome te vernietigen.

Tegen de tijd dat de schrijver van de Keizer vermeldt dat de Franken toestemming krijgen zich te vestigen in een deel van Gallië, de Bourgondiërs in een ander deel en de Visigoten in een derde deel, woont de schrijver in het paleis van de Keizer in Byzantium en bestaat het leger van de Keizer uit Goten, Hunnen, Alanen en Arabieren, en is die toestemming een leugen die de schrijver kan geloven omdat hij niet kan geloven dat het uiterst westelijke deel van het Romeinse Rijk volledig is ingestort. Latere schrijvers zullen dit ook niet geloven en ze zullen het verdoezelen door de verschillende heersers van het “Westerse Rijk” op te lijsten – maar ze zullen elk jaar een andere heerser vermelden en soms meerdere heersers per jaar.

De Franken, Bourgondiërs en Visigoten hebben niemands toestemming meer nodig, ze nemen het nu alleen nog tegen mekaar op. Maar ze kunnen het zelf niet geloven. Iets dat ze zo lang zo fel bestreden kan niet plots verdwijnen. Een Frankische sterke man noemt zijn marionet Keizer van Rome en de Goten blijven oorlog voeren tegen Rome tot ze hun eigen marionet Keizer kunnen noemen. Elke leugen is een voorwendsel voor hernieuwd geweld en Rome's belangrijkste bezigheid, mensenoffers, wordt de belangrijkste bezigheid van al wie Rome ten gronde heeft gericht.

De leugen wordt helemaal bizar wanneer een Kerkelijk ambtenaar in de stad die niet langer de hoofdstad van het Rijk is, op de voorgrond treedt. Deze ambtenaar is ongetwijfeld ziedend van frustratie. Hij bracht meer dan de helft van zijn leven door met opklimmen naar zijn ambt en merkt nu dat hij omgeven is door Franken en Goten in de hoofdstad van een provincie die, godbetert, het Romeinse Rijk niet meer is!

Deze Christelijke ambtenaar verklaart zichzelf Pontifex Maximus, een eerbiedwaardige titel uit het Heidense Rome verbonden met elke Heidense keizer sinds Augustus, maar amper een geschikte titel voor een Christen. De ambtenaar verkondigt daarna dat hij een afstammeling is van de apostel Petrus, en dat hij bovendien persoonlijk Petrus is. Arbogast, de Frankische sterke man, luistert nog steeds en dus maakt de ambtenaar zichzelf nog groter. Als Pontifex is hij de verpersoonlijking van Petrus, hij is meer dan een gewone apostel, hij is de Vicaris van Christus. En als Vicaris van Christus is hij groter dan de Keizer, hij is de opperste, hij is Optimus Maximus.

De ambtenaar mag zeggen wat hij wil, want Arbogast de Frank weet dat de simpele man een grof leugenaar is en het kan Arbogast niet schelen hoe de man zichzelf noemt. Wat de Frank belangrijk vindt is de informatie dat niemand Arbogast en zijn Vrije Mannen zal tegenhouden bij het verkrachten van de overblijvende Vestaalse Maagden en het plunderen van wat overblijft in de paleizen van de Auguren, van de heidense Pausen en van de Sibillen. De Franken kunnen hun oorlog tegen “Rome” ongehinderd voortzetten, de Kerkelijke ambtenaren en Byzantijnse soldaten zullen de Franken die deze daden begaan beschouwen als heilig en vroom.

Met de zegening van de zelfbenoemde Vicaris van Christus, vervolgen Arbogast en zijn bende van Vrije moordenaars hun verkrachtingen, plunder, moord en ze onteigenen mensen die vinden dat Pontifex Maximus een mikpunt van spotternij is. Ons woord voor dit soort wandaden zal “Pogrom” zijn. De schrijvers van de Pontifex noemen het “de bekering van de inwoners van Rome tot het Christendom”.

Druipend van het bloed en beladen met buit vervolgen de Franken van Arbogast met het opeisen van hun prijs. Ze betreden Gallië, marcheren het Paradijs binnen dat gedurende twintig generaties ontoegankelijk was voor hun voorouders. Maar ze komen niet genieten van de warmte en de schoonheid van de Mediterrane landen. Ze komen verkrachten, plunderen en onteigenen. Dat is het enige wat ze kennen en kunnen, het is het enige dat ze al generaties lang doen.

De slachtoffers in Gallië zijn al Christenen, maar de handlanger van Pontifex die de Franken vergezelt knippert niet eens met de ogen. De slachtoffers werden bekeerd door Arius, en Arius was een ketter, daarom verdienen ze het om samen met de Heidenen naar de hel te worden verwezen. En niemand kan de Christenheid van de Franken betwisten want ze zijn de gesel gods voor alle vijanden van Heilige Siricius, Vicaris van God.

Arbogast en zijn bende hebben het hele veld niet voor zichzelf. De Franken waren niet het enige volk dat werd buitengesloten uit het zuiden. Iedereen in het noorden was buitengesloten. En nu spoeden ook anderen zich door de bres, allemaal even getekend als de Franken door een eeuwigdurende oorlog.

De Visigoten gaan tekeer in Italië en de volgende Pontifex Maximus haalt geen gewin uit de handigheid van zijn voorganger. Sterke man Alarik denkt dat de Pontifex een lachertje is. Deze Alarik denkt dat het vrijgeleide om te plunderen zich bevindt in de goed getrainde armen van zijn mannen, niet in de goedkeuring van de Pontifex, en de Visigoten brengen de Pontifex en zijn priesters naar Ravenna, waar een Byzantijns leger de heilige mannen en hun niet verwezenlijke zending beschermt.

De Visigoten krijgen het gezelschap van bereden en woeste nomadische herders uit elk deel van de Euraziatische steppen, volkeren waarvan de namen worden herinnerd als Alanen, Sueben, Vandalen, Bourgondiërs en vele anderen. Sterke man Alarik maakt zichzelf hoofd van deze heterogene bendes, noemt zichzelf Koning der Goten en leidt de geharde veteranen door de meeste Italiaanse steden.

Al de generaties van frustratie, van opgekropte haat vinden eindelijk een uitweg in een orgie van geweld, waarschijnlijk zonder voorgaande. De plunders roven en moorden naar goeddunk. Hun dieren veranderen Italië's latifundia in weiden. De Italianen die nog steeds in de steden verblijven sterven de hongerdood, zij die eten sterven van de pest.

De horden van Alarik geven zich over aan de beruchte Plundering van Rome. Ze krijgen het gezelschap van veertigduizend slaven. Vroegere slaven kwamen in opstand om hun verkwanselde gelijkheid te herstellen, om weer een menselijke samenleving te vestigen. Maar dat was generaties geleden. Deze slaven die zich bij de plunderende Visigoten voegen zoeken alleen wraak, ze willen bloed, ze verstaan de nieuwelingen perfect.

Wanneer de Visigoten verzadigd zijn en zich tegen Gallië keren, komen de Hunnen met bondgenoten die ze oppikten langs heel de route tussen Mongolië en de Donau.

De Romeinse Beschaving vervalt tot wat ze voor altijd zal blijven: kolossale ruïnes. Dit is de holocaust waar de eerste Christenen naar uitkeken. Dit is het laatste oordeel, de dag van de afrekening, het einde van het Vierde Koninkrijk.

Voor het eerst sinds de ondergang van de Hethieten wordt een grote Leviathan zo grondig ontbonden.

Terwijl de nomaden uit de wouden en steppen meer en meer landbouwgronden in weiden veranderen, worden steden verlaten en veranderen in troosteloze plaatsen waar versieringen die ooit Griekse Tempels verfraaiden nu rottende kadavers verstoppert.

Romeinse architecturale wonderen worden schuilplaatsen tegen de regen en heel snel worden de versieringen en opschriften gebruikt in de muren van dorpswoonsten gebouwd door vroegere slaven en buitenlanders. Grote delen van Italië zijn totaal ontvolkt.

De Keizer van Byzantium betaalt Attila de Hun een grote schatting om de nieuwkomers ervan af te brengen de laatste kleine centra van keizerlijke macht in het westen, Ravenna en Venetië, te vernietigen.

Een schrijver noteert, voor de goede orde, dat de Romeinse Keizer, marionet van Sueben sterke man Ricimer, zijn onderdanen vrijstelt van alle schulden tegenover de Staat, alle belastingen herroept, een einde maakt aan alle schattingen en de inwoners van de steden zelfbeschikkingsrecht toekent. De schrijver herinnert zich betere dagen, hij kan niet schrijven dat het Romeinse Rijk een "ieder voor zich" is geworden, een wildernis.

Ook Hobbes zal liegen. Hij zal zeggen dat de Leviathan is teruggekeerd naar de natuurlijke toestand, de natuurstaat. Rousseau zal als eerste zeggen dat Hobbes een leugenaar is. Die "wildernis" bestaat nergens in de natuur en geen enkel element ervan is natuurlijk. Die wildernis is even kunstmatig als Leviathan zelf. Al wat nu gebeurt, moord en plunder, is identiek aan wat gebeurde toen de Leviathan gezond en gehard was. Het enige verschil is dat ze nu wanordelijk verlopen, vroeger was dat ordelijk.

Mensen, ontmenslijkt door Leviathan, spelen nu met de ontbindende segmenten van het kunstmatige beest, ze spelen met de hulpmiddelen die we technologieën noemen. Het is een soort spel, het is een soort dans. Maar het is een dans die nergens in de natuur voorkomt, noch bij dieren noch bij mensen. Het is de doodstreep van een ontbindende Leviathan.

* * *

Indien de Westerse zogeheten Christenen, in alle haast bekeerd, iets weten over de hoop en bedoelingen van hun voorgangers in de Leviathan, dan zouden ze weten dat die hoop eindelijk wordt bewaarheid.

Het Vierde Koninkrijk is gevallen en er komt geen vijfde in de plaats.

Tussen de ruïnes, weg van de hoofdwegen van de roversbendes op strooptocht, voegen vroegere slaven en zelfs zich bij vredelievende vagebonden en stichten nieuwe dorpen, vrije dorpen van zaadplanters en herders.

De enige die droomt van het volgende koninkrijk is de Pontifex Maximus en hij droomt van het herstellen van het vierde. Deze man en zijn personeel aan priesters zijn erin geslaagd, door een leugen die wat grofheid betreft zeker ongeëvenaard is, om de weerstand tegen de afschuwelijkheid die Rome was, om te keren in de laatste schuilplaats van al wat Rome was. Wat omvang betreft is deze leugen echt ongelooflijk. De mate waarin deze manipulatieve huichelaars slagen is nog ongelooflijker. Ze slagen niet onmiddellijk in hun opzet. Ze wachten af. Hun geduld is onmenselijk, het is demonisch, het duurt generaties en generaties, het volhardt zoals alleen een Leviathan kan volhouden. Voor dit geduld zullen alle vroege Vicarissen van Christus door hun latere erfgenamen heilig worden verklaard.

De Vicarissen, ook Pausen genoemd, bewerken de onafhankelijke dorpelingen niet, nog niet. Ze bewerken de sterke mannen die de roverbendes leiden.

Paus Siricius wees de weg toen hij Arbogast bewerkte. Het bracht niets teweeg. Maar het maakt niet uit, er zijn honderden, zelfs duizenden Arbogasten. De Sueben Ricimer is zelfs een hardere bendeleider dan Arbogast. Ricimer zet marionet Majorianus op de troon, dan marionet Severus, dan marionet Anthemius, benoemt hen allemaal tot Keizer van Rome terwijl Pontifex Leo elke Keizer het gezag verleent. Ricimer is de macht achter de troon, Pontifex is de god erachter. Maar Anthemius neemt zijn rol te ernstig. Ricimer vermoordt hem persoonlijk en nog voor de begrafenis wordt Ricimer zelf vermoord door Goten, Hunnen en Bourgondiërs die nog maar eens Rome plunderen.

De Bourgondische sterke man Gundobad zet zijn kandidaat op de troon, maar het baat niet. En dus probeert de Vandaal Geiserik een andere aanpak, hij plaatst Odoaker, niet als Keizer van Rome, maar als Patriciër aan het hoofd van het Pauselijke bisdom Rome, formeel nog steeds onder de bescherming van de Byzantijnse legers. Het lijkt te werken – tot de hele stam van Oostgoten Italië binnenvalt en Odoaker afzet.

Ook dit leidt dus tot niets en de Paus moet helemaal herbeginnen, deze keer met Ostrogotische sterke man Theodorik. De marionetten worden achterwege gelaten en Theodorik roept zichzelf uit tot Koning van Italië. Dit werkt en de Paus zal de Oostgotische koningen gedurende een hele generatie zalven, tot het leger van Byzantijnse Keizer Justinianus Italië ontvolkt bij zijn poging het weer te doen aansluiten bij het Romeinse Rijk.

De oosterse Keizer verpest het helemaal. De Pausen die koningen zalven, willen niet terug naar het ambtenarendom van een Kerk met hoofdkwartier in Byzantium. Ze zijn trouw aan het Romeinse Rijk, het echte, dat van Octavianus, niet van Justinianus.

* * *

De Pausen zijn voorlopers van Hobbes. Ze weten dat een werkende Leviathan een enkel hoofd nodig heeft. De Hemel wordt geregeerd door een enkele Koning en op aarde, zoals in de hemel.

Het probleem is dat het hoofd van de werkende Leviathan zich in Byzantium bevindt en dat de wereld van de Pausen wordt overrompeld door verscheidene gewelddadige krijgsleiders en hun bereden Ridders. De Byzantijnse Leviathan is onaanvaardbaar omdat er geen plaats is voor een opperste Pontifex Maximus, of toch niet voor de heiligen in Rome.

En dus is het project de rehabilitatie van de verdwenen Leviathan uit de benden van plunderende Ridders. Dit project vereist voortdurende, voorzichtige en berekende huichelaarij.

Gehinderd door de ontvolking van Italië ten gevolge van de acties van de Byzantijnse Keizer, krijgen de Pausen niets op gang in de onmiddellijke nabijheid van hun standplaats. Ze doen het beter wanneer ze zich richten op de favorieten van Heilige Siricius in Gallië, de afstammelingen van sterke man Arbogast, de dodelijke Franken.

Een van de Frankische Ridders, een moordenaar die luistert naar de naam Clodovech, kleinzoon van Merovech, lijkt te weten wat verwacht wordt om het van stroper tot Koning te schoppen.

Veel van de Franken hebben hun Gallische of Latijnse burens gehuwd en zijn neergestreken in een bestaan van jagen en soms zelfs zaaien en planten. Ze koesteren nog steeds de herinnering aan de tijden van geweld, maar hun levens zijn niet meer zo gevuld met grote momenten als de levens van hun voorouders. Maar er zijn nog steeds bereden Ridders met een trouwe bende vazallen die nog steeds de herinnering aan geweld koesteren en nog steeds leven zoals hun voorouders.

De kleinzoon van Merovech is een van die groten onder de Ridders. Deze Clodovech heeft zijn standplaats op een eilandfort in de Seine, een site die ooit werd bewoond door een volk dat Parijs werd genoemd, een Keltische clan. Om alle misverstanden te voorkomen betreffende wie wel en niet toegang krijgt tot de burcht, huurt Clodovech moordenaars in om zijn broers, neven en alle andere gegadigden uit de weg te ruimen. Clodovech krijgt onbetwiste toegang.

Niets in de Frankische traditie voorziet in de vrijpraak voor dergelijke broedermoord en de geesten van zijn vermoorde verwanten achtervolgen Clodovech in zijn dromen. Deze spookachtige bezoekers zullen worden geportretteerd in Shakespeare's verhaal over de ervaringen van Clodovechs Schotse tegenhanger Macbeth.

Maar in tegenstelling tot Macbeth kent Clodovech een Latijn die men Paus noemt en die medicijn bezit die in staat is elke daad te vergeven. En zelfs al is Clodovech geen Christen, de Paus vergeeft hem, want de hemelse koning kan zijn gratie niet onthouden aan een man die ten gevolge van zijn eigen daden bijna koning is.

Clodovech leert van de Latijnse medicijnman dat land niet is wat zijn Frankische verwanten denken dat het is. De Franken denken dat de Aarde de moeder is van alle levende wezens en niet een domein dat toebehoort aan een man of een groep mannen. Ze hebben twintig generaties lang gevochten tegen de Romeinen die van een deel van de Aarde net zo'n privaat domein probeerden te maken. Clodovech leert dat de Aarde het domein kan zijn van een enkele man en dat het kan worden beschouwd als elke andere oorlogsbuit.

De vrijgesproken krijgsleider en zijn stropersbende van Ridders vertrekken met hogere doelen: het doel is het land zelf. Indien Latijnen van een deel van de Aarde een Romeins domein konden maken, dan kunnen de Franken dat ook. Ze keren de lange strijd van hun voorouders om, maar het stoort niemand. Ridders staan niet bekend om hun vertrouwdsheid met ethische beschouwingen; de Eer van een Ridder bevindt zich in zijn zwaard en in zijn speer.

De geïnspireerde avonturiers zweren trouw aan Clodovech en trekken erop uit om alle overblijvende Keizerlijke soldaten in Gallië te vermoorden, allemaal goede Christenen. Daarna trekken ze op tegen de Thuringers en de Alemannen. Tegengehouden door de koppige Alemannen, doet Clodovech nog maar eens beroep op de Latijnse heilige mannen die hem met zijn bende vergezellen. Hij gooit het op een akkoord. Indien de god van de heilige mannen de Franken helpt de vijand te verslaan, dan zal Clodovech ermee instemmen dat hij en zijn zoons met heilig water worden overgoten.

Optimus Maximus doet voor Clodovech wat hij eerder deed voor Constantijn en de Franken plunderaar wordt Clovis, een Rooms-Katholiek soldaat van het geloof.

Clovis stelt gedienschtig bisschoppen aan onder de heilige mannen en ook onder een aantal van zijn trouwste plunders, niet meer dan een amusante formaliteit voor de alwetende Ridders.

Gewapend met leugens keren de Frankische avonturiers hun speren nu tegen vijanden die Visigoten, Bourgondiërs en Oostgoten blijken te zijn, maar voor de Katholieke Franken staan ze nu bekend als Ketters, volgelingen van Arius, vermomde duivels. Elke strooptocht is nu een heilige oorlog.

De kleinzoon van Merovech wordt uiteindelijk gestopt en de achterkleinzons erven de oorlogsbuit die voornamelijk uit land bestaat. De aanstelling van bisschoppen zal mettertijd even belangrijk blijken te zijn geweest als de verovering van land.

De bisschoppen stellen priesters aan en de priesters verspreiden zich onder het volk en prediken.

* * *

De priesters richten zich in het Latijn tot een bevolking die Germaanse dialecten spreekt.

De mensen verstaan niet wat de priesters zeggen of willen. De inwoners van het vroegere Romeinse Rijk, Kelten en Latijnen en Franken huwden onderling en zijn niet meer te onderscheiden, ze leven allemaal onder de Frankische wetten: de Aarde is gemeenschappelijk voor iedereen, voor de vroegere slaven en zeks en ook voor de dierenkuddes.

De priesters beweren dat ze de hoeders van de wet zijn, maar hun wet is Romeins, het is de wet van de latifundia.

De inwoners, vroegere slaven of vroegere zeks, zijn nu allemaal Franken. Voor het eerste sinds de Romeinen de Kelten onderwierpen hoeden ze hun kuddes waar ze willen, en wanneer ze niet ver gaan, dan is dat niet zozeer omdat ze grenzen erkennen dan wel omdat ze bang zijn voor stropersbendes.

En toch spreken de priesters over grenzen, over domeinen, over het koninkrijk gods en over het koninkrijk der aarde.

De Roomse dromen van de Christen priesters worden gefrustreerd en uitgesteld door de volledige instorting van de instellingen en de gewoonten van onderwerping. De vroegere Romeinse lijfeigene of slaaf is niet echt vrij, het vroegere Frankische stamlid is niet langer vrij, en noch de ene noch de andere is een sujet, een individu. In principe zijn ze even vrij als een Ridder.

Ridders zijn met elkaar verbonden door een vrij gezworen eed. Wie zweert de man van een andere man te zijn is een vazal, en bij de Franken staat dit gelijk met kameraadschap. In een bende vrije mannen is het een eer om trouw te zweren.

Vrije herders en planters zijn aan geen andere banden gehouden. Ze zweren trouw aan een lokale bendeleider zolang die zijn bende maar elders laat optrekken. Soms vergezellen ze hem op zijn expedities, in gunstige seizoenen delen ze hem geschenken uit. En ze verwachten van hem hetzelfde. De relatie is wederkerig. Het is een relatie van wederzijdse hulp tussen mensen die de meeste van hun tradities zijn verloren, maar de trouw van de leenman hebben ze behouden en ze cultiveren geweld.

Leenmanschap doet het geweld niet teniet. Het maakt geweld een klein beetje minder onvoorspelbaar, gezworen vrienden vallen mekaar niet aan.

Belastingen, schattingen, schulden en alle vormen van dwangarbeid en gedwongen dienstverlening zijn zo goed als verdwenen. Er is geen functionerende Leviathan in het Westen. De Romeinse clerus is wanhopig, er is orde in de hemel maar niet op aarde.

Latere apologeten van de herstelde Leviathan zullen zeggen dat de relaties van het leenmanschap, dat ze Feodalisme zullen noemen, meer ontierend zijn dan de Leviathanrelaties van lijfeigenschap, slavernij en loonarbeid. Deze apologeten zullen het hebben over de "donkere eeuwen", toen de mensen gras aten, ze hebben gore woorden voor alle relaties voorafgaand aan de Leviathan.

Maar in feite is leenmanschap niet aan het opkomen, het is aan het uitdoven. Het is een deel van de cultuur die de Goten en de Franken aan het verliezen zijn. Heel binnenkort zullen ze zelfs hun talen verliezen. Heel binnenkort zal er van hun oude cultuur niets overblijven behalve het geweld van hun oorlog om die cultuur te bewaren. De indringers die de ruïnes van het ontbonden Romeinse Rijk bezetten, laten al hun tradities los. Hun cultuur is tot een enkel onderwerp teruggebracht. Al hun liederen en hun verhalen, de meeste van hun festivals, het zijn allemaal vieringen van gewelddaden.

Het oude Griekenland koesterde ook tradities van geweld, maar de Grieken versmolten met overwonnen gemeenschappen die nog altijd de jaarlijkse wedergeboorte van de dochter van Moeder Aarde vierden.

De Gotische indringers versmelten met een bevolking van slaven, zeks en gewapende mannen die nog minder menselijke kwaliteiten hebben bij te dragen dan de indringers.

In een context van dergelijk niet gesublimeerd geweld zijn alle verhoudingen onstabiel, niet alleen die van het leenmanschap. Het geweld is verantwoordelijk voor de onstabieleit. In een wereld die glorie afmeet aan het aantal dode slachtoffers blijven sterke mannen niet lang de gelijken van zwakke. Vrij gezworen eden door een zwakke aan een sterke worden taken, vrij gedeelde geschenken van dorpelingen aan een lokale Ridder worden verplichtingen.

Uiteindelijk zullen die taken en verplichtingen afgedwongen worden, maar niet onmiddellijk. De vrije dorpelingen aanvaarden dat soort beperkingen niet. Ze verzamelen zich en vermoorden de sterke man. Ze trekken zich terug in de wouden en heuvels en verdedigen zich.

Ridders worden geen erfelijke aristocraten in een generatie. Deze transformatie vraagt tijd, en de belangrijkste reden dat het inderdaad gebeurt is dat er voortdurend iets op de rug van de dorpelingen weegt, iets dat hun energie uitzuigt, iets dat fiere, vrije en gewelddadige mensen reduceert tot onderworpen, onvrije en gewelddadige zeks.

Dat iets is de zwartrok, de priester die elke dorpeling als een schaduw achtervolgt, zelfs in de wouden en heuvels.

Hierarchie zit in de hersenen van de priester ingebed. God staat op de bovenste sport, de engelen er net onder, duivels helemaal beneden en allemaal knielen ze voor wie net boven hen staat. Dat is orde. De weerstand van de dorpelingen is chaos en Satan is de maker van chaos.

Vrije mensen hebben het hier moeilijk mee. Ze willen weten waarom dit zo is.

In eerste instantie begint de priester met het aanhalen van mirakels of geesten en misschien haalt hij zelfs trucjes uit zoals het doen bewegen van de lippen van het standbeeld van Heilige Maria, maar alleen de zwakzinnigen vinden dat leuk. En dus gaat de priester over tot de "noodzakelijke leugen" van Plato, hij probeert uit te leggen dat sommigen uit goud bestaan en dat anderen dat goud moeten delven, dat sommigen zijn gemaakt om te worden gedragen, anderen om te dragen.

Maar de dorpelingen doorzien ook deze leugen, ze herinneren zich nog altijd dat de lokale Ridder de kleinzoon is van een dorpeling die net als zij evenmin van goud is, of delicaat.

En nu gaat de priester over tot de echt grote leugen, de bijdrage tot de Westerse Gedachte van pseudo-Apostel Paulus. De priester stelt het slachtoffer verantwoordelijk voor zijn eigen tegenslagen. Hij zegt dat de dorpelingen zondig zijn en dat hun zonde de oorzaak is van hun ellende. Mensen waren gelukkig tot Satan hen aanzette tot zonde, tot het eten van de verboden vrucht. Door te zondigen vervallen mensen van geluk in ellende. Door zondig te blijven, zijn ze voor altijd ellendig. De oorzaak van hun ellende is niet de Ridder maar de dorpelingen zelf, ze zijn hun eigen grootste vijand.

Redelijk vrije dorpelingen worden niet zo snel om de tuin geleid, zelfs niet door zwartrokken, dood-achtige medicijnmannen die gezangen mompelen in een onverstaanbare taal. Maar deze dorpelingen hebben geen al te grote erfenis, en ze herinneren zich allemaal tijden toen ze moordden, plunderden en verkrachtten, of toch minstens eraan dachten. Ze herkennen zichzelf als zondig, als gevallen mensen. Dit verklaart nog altijd niet waarom zij zouden vallen terwijl de Ridder zich ophijst. En nu komt de priester met een andere uitleg. God zorgt ervoor dat sommige mannen ongestraft mogen moorden, plunderen en verkrachten en dat anderen de ellende dragen.

Dorpelingen die deze leugens slikken worden onderdanige horigen van het landgoed van de Meester, en de orde op aarde begint eigenschappen te vertonen van de Rooms Katholieke Hemel.

De vastberadenheid van zij die het vuur brachten naar de Romeinse Leviathan werd omgekeerd in het tegengestelde. De priesters zijn de belangrijkste bondgenoten van de sterke mannen die de weerstand onderdrukken. De Kerk wint aan macht omdat ze Romeins is, niet omdat ze Christen is.

* * *

De grote plundersaars beseffen vlug dat de priesters hen veel grotere diensten bewijzen dan alleen maar de hulp van god inroepen tijdens oorlogen. De priesters kalmeren de horigen, ze veranderen opstandige herders, zaaiers en planters in volgzame dienaars. De priesters doen dit voor de Visigotische Tulga's en Erwig's, voor de Angelsaksische Oswiu's en Penda's, voor de Lombardische Aribert's en Grimoald's, voor de Frankische Theuderik's en Childebert's. Ik richt me hier op het rijk van de erfgenamen van Clodovech omdat de priesters hier meest succesvol waren. De priesters slagen in hun opzet, niet omdat ze trouw zijn aan de erfgenamen van Clodovech maar omdat ze trouw zijn aan Rome, het oude, dat van Octavianus.

De achterkleinzonen van Clodovech, allemaal plundersaars, verliezen interesse in de belangen van hun horigen en houden zich meer en meer bezig met de jacht en de formaliteiten van het vermaak van hun gasten. Tegen de zevende generatie na hun dodelijke voorouder laten de Frankische Ridders, nu koningen genoemd, de administratieve taken in hun paleis over aan een hofmeier, een huismeester.

Na de moord op een hofmeier met de naam Ebroin, gaat het ambt naar een man, Pepijn van Herstal genaamd. Pepijn is een tijdgenoot van de Zoroaster priesters en heersers die hun toevlucht zoeken in de hoofdstad van China omdat de Omajjade Kaliefen en Moslimlegers de macht uitoefenen over de Perzische gebieden.

Pepijn van Herstal weet niets van China of Perzië maar hij weet dat de Moslimlegers aan de zuidgrenzen van zijn eigen rijk staan. Ze werden er uitgenodigd door alle behalve één zoon van de Visigoten sterke man Witiza. Roderik, zoon van Witiza, grijpt het paleis van zijn vader in een poging het voorbeeld van Clodovech te volgen, maar hij is niet snel genoeg. De andere zonen van Witiza nodigen een aantal befaamde Moslims uit om over te steken uit Noord-Afrika en hun usurpatorbroeder te verdrijven.

De legers van Islam worden in Spanje verwelkomd door de meeste herders en planters en door alle schismatici, ketters en Joden. De Moslims krijgen zo'n warm onthaal dat ze de Pyreneeën oversteken tot in het Frankische Rijk.

De erfgenamen van Clodovech hebben het te druk met jagen en vermaak. Noch Childebert noch Dagobert noch Chilperik besteden aandacht aan de nieuwkomers uit Afrika en het verre Arabië.

Maar de natuurlijke zoon van Hofmeier Pepijn, een Ridder die Karel heet, roept de hulp in van de gezanten van de Paus om hem te helpen een leger te rekruteren voor een heilige oorlog.

De kroniekschrijvers van de Paus geven Karel de bijnaam "de Hamer" en ze beschouwen zijn zaak heilig omdat ze de doelen dient van de Rooms Katholieke Paus. De huidige hoofdstad van het Romeinse Rijk, Constantinopel, wordt belegerd door dezelfde Moslim vijanden van het Christendom maar de verdediging ervan is niet heilig voor de Paus en de vraag om hulp van de Byzantijnse Keizer wordt niet opgevolgd.

De Hofmeier is de man van de Paus. Karel de Hamer duwt de Moslims onder leiding van Abd-ar-Rahman of Abdul Rahman terug naar de andere zijde van de Pyreneeën.

Als hoofd van het grootste leger ten noorden van de Pyreneeën, laat de Hofmeier de bezigheden van jacht en vermaak aan de koning. Wanneer de Hamer sterft, maakt zijn zoon Pepijn de Korte komaf met de laatste erfgenamen van Clodovech, met instemming van de Paus. In ruil voor die instemming voert hij zijn leger naar Italië, verslaat een leger Lombarden en staat een deel van het schiereiland af aan de Paus.

De schenking van Pepijn is niet alleen niet naar de zin van diegenen die het recht in twijfel trekken van Pepijn om die schenking te doen, maar ook van diegenen die zich afvragen: wie is Pepijn? Om beide vragen te beantwoorden, vervalsen de kroniekschrijvers van de Paus een document dat bewijst dat Keizer Constantijn al een deel van Italië aan de Paus had geschonken. Gewapend met twee valse schenkingen staat de Paus nu steviger dan ooit tevoren.

De zoon van Pepijn, Karel, reeds gedurende zijn leven De Grote genoemd, legt de grondslagen voor een nieuw Rijk, en de Roomse Paus is er patriarch.

De grote Karel, zoon van de korte Pepijn, eindigt alle geschillen over het land van de Paus door de Lombarden te veroveren en zichzelf tot "Koning der Franken en Lombarden" te laten kronen. Karel gaat een verbond aan met de Moslim Soleiman ibn al-Arabi van Barcelona om de Omajjaden emir Abd-ar Rahman van Cordoba aan te vallen, maar Baskische krijgers hakken de achterhoede van het Frankische leger in de pan.

Karel de Grote keert zijn legers noordwaarts om de droom van de Paus te verwezenlijken en een van de ergste ironieën te begaan van Leviathans His-story. Recent nog in een alliantie met een Moslim tegen een andere, keren de Katholieke legers van Karel de Grote zich naar het noorden om een heilige oorlog te ontketenen tegen de heidenen.

De heidenen ten noorden van het Frankische Gallië zijn Saksen, Friezen, Denen, Avaren. Het zijn afstammelingen van volkeren die gedurende twintig generaties door Rome werden uitgesloten van het zuiden. Zij die vochten tegen de Romeinse bezetting zijn nu Franken en Lombarden. Zij die zich terugtrokken en zich verdedigden tegen het Romeinse monster en zijn ontmenselijking bevinden zich nog steeds in de wouden en langs de rivieren waar ze zich terugtrokken.

Deze achterblijvers koesteren de herinnering van de lange oorlog van hun voorouders, maar in tegenstelling tot diegenen die het Rijk binnenvielen, werden ze niet gereduceerd tot dwangmatige plundersaars en moordenaars. Deze vrije gemeenschappen bewaarden veel van hun oude tradities. Plunderende Ridders zijn niet helemaal afwezig in het noorden, maar niemand is erin geslaagd schatting of dwangarbeid af te dwingen van de vrije dorpelingen.

Nu, voor het eerst, stromen Roomse legers over Rome's vroegere grenzen en vallen de noordelijke landen binnen, iets waar ze nooit eerder toe in staat waren. De Rooms-Katholieken kunnen optrekken omdat de noordelijken verdeeld zijn als nooit tevoren. Aangetrokken door het vooruitzicht op buit en macht, lopen de noordelijke Ridders, die de neiging hebben hun wapens te monopoliseren, over naar de legers van Karel de Grote.

De vrije gemeenschappen van Saksen bieden gedurende meer dan een generatie fel weerstand tegen de Katholieke legers. Ze ontwapenen Ridders die overlopen naar de Christenen. Ze verslaan de legers van Karel de Grote.

De getrainde moordenaars van Karel de Grote jagen vele duizenden Saksen over de kling in het bloedbad van Verden, ze nemen vele duizenden anderen gevangen en maken er slaven van. Maar de Saksen blijven weerstand bieden. Een van de Saksische guerrillastrijders sluit een akkoord met Karel de Grote, maar de Saksen vechten voort.

De Katholieke militaristen vallen terug op de Assyrische strategie van massadeportaties en op de Romeinse strategie van het uitdelen van veroverde gebieden aan militaire helden.

De Pausen hebben eindelijk hun droom verwezenlijkt. De Romeinse Leviathan lijkt gerehabiliteerd en de erfgenamen van Arbogast houden de machine aan de slag.

De invallers brengen verwoesting naar de Avaren, de Scandinaviërs, de Slaven en de Hunnen. De Avaren worden volledig vernietigd.

De Scandinaviërs vormen zeevarende brigades en ze blijven weerstand bieden door Katholieke bolwerken te overvallen en te plunderen. De Slaven weerstaan door een eigen Moravische Leviathan op te starten. De Hunnen bestijgen hun snelle paarden en vallen Katholieke nederzettingen en legers aan.

Slachtpartijen en deportaties bekeren de meerderheid van de Noord-Europeanen tot het Christendom. De vrijheden die zo lang werden verdedigd tegen de Roomse Leviathan worden steeds verder ingeperkt. De noordelijke wouden worden de buit van het invasieleger. De hoofdplunderaar deelt stukken van het woud uit aan de grootste en trouwste moordenaars in zijn bende die nu graven, bisschoppen en koningen worden.

Leenmanschap is niet langer een eed tussen gelijken. Het is een hiërarchie geworden. Elke chef is nu de vazal van een hogere vazal en het zijn allemaal vazallen van de Keizer. Grond is de belangrijkste beloning van de chef.

De inwoners van de vrije gemeenschappen worden boeren op een landgoed van een heer en uiteindelijk worden ze wat Rome van hen niet kon maken: lijfeigenen. Alle diensten en giften die ooit vrij werden geschonken worden nu afgedwongen door gewelddadige wachters van Leviathans orde. Boeren, de meesten afstammelingen van nomadische herders, laten nog steeds hun dieren grazen in de wouden, de gemene gronden, maar dit gebeurt onder het lijdzame oog, het gedogen van de landheer. Moeder Aarde wordt langzaam het domein van de dodelijkste sterke mannen.

* * *

De Gekerstende mensen die nu vastgeketend zijn met banden van dienstbaarheid – banden die sommigen al hadden afgeworpen en sommigen zelfs nooit gekend – verzoenen zich niet passief met de slavernij die hen wordt opgedrongen. De weerstand groeit massaal.

De Kerk probeert deze weerstand voor te zijn door op het geweld in te werken dat volgens Turner zo centraal is voor de Westerse Spirit. We hadden het al over de doctrine van de zonde die de agenten van de Paus gebruikten om de schuld van de onderdrukking bij het verarmde slachtoffer te leggen.

Na de verovering door Karel de Grote gaan priesters overal, ze veranderen elk dorp, elk landgoed, elk gehucht in een parochie en de beruchte trainingskampen en gevangenissen gekend als kloosters duiken op in het landschap.

Onterdde Ridders evenals gefrustreerde opstandelingen worden aangeworven in de kloosters en abdijen en veranderd in volgelingen van het geloof. In deze instellingen, die niets anders zijn dan vroege scholen, worden mensen systematisch gebroken, op dezelfde manier als paarden en ossen worden getemd om gewicht te dragen en lasten te trekken. Ze worden gescheiden van hun eigen menselijkheid, van alle natuurlijke handelingen en ritmes, en aangeleerd om kunstmatige handelingen uit te voeren en zich te vereenzelvigen met de ritmes van de Leviathan. Ze worden gedisciplineerde wielen en springveren, deelachtig aan een routine die geen enkel verband heeft met menselijke begeerte of natuurlijke cycli.

Het uurwerk zal worden uitgevonden door monastieke wezens, want het uurwerk is niets anders dan een klooster in miniatuur met springveren en radertjes van hout en metaal in plaats van vlees en bloed.

Dergelijke totale onderdrukking slaagt zelden bij wezens die niet uit metaal bestaan. De vormen waaronder de onderdrukte menselijkheid weer opduikt werd niet bewaard door de monastieke schrijvers, alhoewel sommige gevangenen en afgestudeerden van de kloosters stevast een gewoonte die ze "sodomie" noemen, zullen toeschrijven aan ongelovigen die hen onbekend zijn; dit is misschien, of misschien niet, een aanwijzing naar het niet-onderdrukte nachtelijke leven van de monnik.

Priesters en monniken brengen de onderdrukking van de natuur en de toewijding aan het kunstmatige naar elk gehucht. Ze proberen van elke boer een onderdrukte monnik te maken.

Deze gewelddadige onderdrukking van al het natuurlijke is de belangrijkste overeenkomst tussen het Westerse Katholicisme en het Jodisme uit de Levant. "Heers over de vissen ... en over de vogels ... en over al wat leeft" wordt door de vredestichters van de Westerse vrije boeren geïnterpreteerd als een oorlogsverklaring tegen elke natuurlijke drang om weerstand te bieden tegen slavernij. De vissen en de vogels zijn de vrijheid en de onafhankelijkheid van de boer.

Samen met de doctrine van de zonde, een grote leugen bovenop een andere, is de roep naar heerschappij een uitnodiging voor wat we "zelfbeheer" zullen noemen. De boeren moeten zichzelf aandoen wat god de wereld aandoet en wat de edelen de boeren aandoen. Ze moeten gewelddadig blijven en dat geweld tegen hun eigen natuurlijke drijven en begeerten keren, bovenal tegen hun wil om hun vrijheid te recupereren. De boer met de oorlog verklaren tegen zichzelf, tegen zijn lijf en zijn lichamelijke behoeften en impulsen.

Diegenen die het verstand niet hebben om weerstand te bieden tegen de priesters duiken op langs de wegen van Europa met zweepen waarmee ze zichzelf bewerken. De vrije noorderlingen en bevrijde zuiderlingen van het Westen zijn volledig ontheemd. Waar Moslims die vijfmaal daags buigen voor hun god als Satanische ongelovigen worden beschouwd, wordt West-Europa een circus van boetelingen die boetedoen voor hun zonden door hun eigen lichamen vindingrijke martelingen toe te brengen.

De grootsten onder die boetelingen, die door de Kerk tot heiligen worden uitgeroepen, zijn volgens Turner "schuldig aan de grootste zonden tegen de schepping", zichzelf radbrakend op wielen, godsdienstige symbolen kervend in hun borsten, zich gedeeltelijk verhangend aan galgen of begraving in grafkamers, zichzelf verbrandend in ovens, braaksel oplokkend of bloed van zieken drinkend.

Geen enkele Leviathan heeft ooit zo volledig mensonterend omgegaan met zijn menselijke inhoud. Nooit tevoren hebben mensen het geweld van Leviathan tegen zichzelf gekeerd. De Pausen en hun instelling hebben een ongeziene, weergaloze overwinning behaald. Hun Lugalzagezi-Optimus Maximus, synoniem voor de Dood, is erin geslaagd zijn heerschappij aan de levenden op te leggen door hun eigen toedoen, hun eigen handen en gedachten, is erin geslaagd om individuen een langzame en kwellende moord te doen begaan op zichzelf.

* * *

Het project van de Kerk om de Romeinse Leviathan te herstellen op zijn West-Euraziatische thuishaven slaagt – slechts even, een kortstondig ogenblik dat aanleiding geeft tot blijvende illusies.

Het neo-Roomse Rijk in Frankisch gewaad is geen gerehabiliteerd Vierde en ook geen nieuw Vijfde Beest. Het is niets anders dan de laatste doodsreutel van de stervende Romeinse worm, plots opflakkerende sintels in een uitgebrand vuur.

De stank die het onbegraven ontbindende karkas verspreidt zal de westerse neusgaten blijven prikkelen, maar de kunstgreep zal nooit meer in beweging worden gezet.

Moslims, Byzantijnen, Turken en Mongolen die een naam zoeken voor de Leviathan in het Westen zullen de Europeanen blijven aanduiden als Franken omdat er ooit een Frankische Leviathan was, niet omdat die er nog steeds is.

West-Eurazië zal worden behandeld als een eenheid met een doorlopend verhaal omdat getrainde vervalsers het monopolie zullen hebben over de Westerse administratie.

De Rooms-Katholieke kroniekschrijvers van de hemelse en aardse Leviathan zijn geschoold om eenheid en continuïteit te zien waar er geen is, om te zien wat ze zoeken, niet wat ze bekijken. Ze hebben het over de Aardse Stad zelfs wanneer de steden in het Westen verdwijnen, wanneer er geen eenheid noch continuïteit is in de Leviathan maar verbrokkeling en ontbinding.

De eeuwen van gedrevenheid, voorbereiding en propaganda leveren de Kerk geen Aardse Stad op. De gekozen kampioen van de Kerk, het Frankische Roomse Rijk, trekt zoals de oude Pyrrhus, koning van Epirus, van overwinning naar overwinning tot hij helemaal geruïneerd is.

De kroniekschrijvers van de Kerk zullen het desondanks hebben over steeds grotere overwinningen van hun zaak. Ze zijn getraind om nederlagen niet te herkennen. Zichzelf definiërend als Katholiek, met andere woorden allesomvattend, wil de Westerse Kerk een dermate totale overheersing, een dermate uitgestrekt rijk, dat elke instorting van het werkelijke rijk gering en voorbijgaand lijkt, zelfs de instorting van haar laatste rijk.

Zoals de latere activisten zoeken de Katholieke activisten doelen die zo algemeen zijn dat zowat elk middel bruikbaar is. Hun dagelijkse praktijk degenereert naar een gewetenloos opportunistisch machtsmisbruik dat voortdurend klaarstaat om de doelen van gisteren overboord te werpen en wreedheden te begaan tegen de bondgenoten van gisteren. In de ogen van deze opportunisten was Karel de Grote een heilige en de Heilige Roomse Keizer Otto nog groter.

Maar indien Karel de Grote amper meer was dan een plunderende bendeleider, dan is Otto noch Heilig noch Rooms noch Keizer.

De Kerk kan de val van het Roomse Rijk niet aanvaarden omdat voor haar het Rijk gelijkstaat met de Wereld en ze ziet zichzelf als de ziel van het Rijk. Het volledige Kerkelijke apparaat blijft zich, gedurende al die eeuwen zonder bewegende Leviathan in het Westen, gedragen als een grote bureaucratie die een wereldomvattende Leviathan bestuurt.

Het vluchtige Frankische Rijk van Karel de Grote bevestigt voor de Kerk dat het Beest beweegt, maar een nadere blik onthult dat dit Beest niet alleen van korte duur is maar ook ingebeeld. Dit is geen werkende machine. Het is een samenstelling van deeltjes afkomstig uit verschillende machines en die deeltjes grijpen niet op elkaar in, alsof het scheepsboegen zijn in samenhang met uurwerkradertjes. Uurwerken dienen een doel op een schip, maar een grote hoop boegen en uurwerkradertjes samen zijn geen schip en geen uurwerk.

Een ander sprekend metafoor zou een zenuwstelsel zonder lichaam zijn. De Kerk leidt en ontplooit een enorme bureaucratie die helemaal in staat is op te treden als administratie en politie van de Romeinse Keizer en de provinciegouverneurs en belastingontvangers van Octavius Augustus. Maar in de tijd van de Frankische plundersaars trappelt deze kolossale bureaucratie in het luchtledige, en geen enkele hoeveelheid zalvend water kan een dergelijke bureaucratie aan een dergelijk leger vastlijmen en er een functionerende Leviathan van maken.

De Franken zijn nog steeds Vrije Mannen die hun waarde bewijzen met hun dapperheid en de enige trouw die ze nakomen is de trouw aan hun broeders en gezellen die hen aan buit helpen. Trouw aan een keizer, toewijding aan het ordelijk functioneren van een Keizerlijke machine zijn even vreemd voor hen als het leenmanschap dat is voor de Roomse Pausen.

De Franken zijn blij genoeg om gebieden als oorlogsbuit te behandelen maar dat maakt van hen geen ambtenaren van een territoriale Staat. Integendeel, de Franken veranderen gebieden in eigenschappen van personen. Lotharingen bijvoorbeeld is geen kolonie en ook geen provincie zoals Gallië dat was in Romeinse tijden. Lotharingen is het geheel van

de bezittingen van Lotharius in een gegeven jaar, en die kunnen van het ene op het andere jaar veranderen, net zoals zijn kledij.

Dit geldt niet alleen voor Lotharius maar voor al zijn gezworen wapenbroeders, zijn vazallen. Elke vazal wordt beloond met buit in de vorm van landerijen waarover hij Heer wordt en die zal op zijn beurt mindere vazallen belonen met stukken van zijn land.

Die stukken land of landgoederen, zijn geen fiscale of administratieve eenheden van een territoriale Staat. De ambtenaren die door de Kerk worden uitgevaardigd naar deze parochies handelen in een vacuüm. De Heer van het landgoed dient alleen zijn leenheer, ver of nabij, en wanneer die leenheer in oorlog is met een buurman, dan is hij dat ook. En die oorlogen zijn niet zeldzaam. Daarom ook zijn de muren van het huis van de Heer drie voet dik, daarom ligt er een slotgracht rond, daarom lopen de Heer en zijn gevolg rond in zware harnassen en slepen ze boomlange speren rond. In deze context zijn opgeleide bureaucraten van territoriale eenheden exotica uit een andere wereld.

De Frankische Heren zijn nog steeds uitsluitend bekend met de persoonlijke relaties stammend uit hun verdwenen gemeenschap terwijl de Kerkelijke geestelijken opgeleid zijn om te denken dat de hiërarchische relaties van het Roomse Rijk de enige mogelijke gemeenschap zijn.

De Heer en de Priester zijn niet alleen exoten voor elkaar. Ze zijn ook onverenigbaar. De wereld van de ene sluit de wereld van de andere uit. De Heer is de Priester waarschijnlijk dankbaar voor het bedaren van de boeren van het land met verhaaltjes over het kwaad van deze wereld en de glorie van de volgende. De Heer is dankbaar omdat hij wordt gevoed, niet door het land, maar door zij die het bewerken.

De boeren voeden de Heer en zijn gezellen, hun families en hun paarden. De boeren delven de slotgracht en bouwen de dikke muren. Ze malen het graan van de Heer en dragen zijn water. Bij gelegenheid worden ze zelfs gerekruteerd om in zijn oorlogen te vechten.

De boeren, of hun voorouders nu Franken, Latijnen, Kelten, Levantijnen of Afrikanen waren, zijn niet langer vrij. Sommigen boden weerstand, anderen probeerden te vluchten, maar alle vazallen van de leenheer spannen samen tegen hen. Ze maken deel uit van het landgoed. Ze horen bij het stuk dat de vazal als buit krijgt. Ze zijn gereduceerd tot lijfeigenen, horigen.

Het is onder deze horigen dat de Priesters hun werk doen. Voor de Priesters zijn deze horigen in de ogen van God gelijken van de Heer, ze zijn allemaal burgers van het Rijk, zoals ze dat waren voor de Romeinse Keizer Caracalla, en daarom zijn ze gehouden belasting te betalen per hoofd en een tiende van al hun productie.

Deze tiende wordt naar Rome gestuurd en van Rome druppelt het langs hiërarchische weg weer naar beneden op de wijze van een echte Leviathan voor het onderhoud van het administratieve apparaat van een onbestaand Rijk.

Maar die tiende is evenzoveel voedsel dat niet tot op de tafel van de Heer raakt. De Heer haat het wanneer die tienden zijn landgoed verlaten en hij zal spoedig proberen controle uit te oefenen, niet alleen over die tienden maar ook over de Priester op zijn landgoed. Hij wil het overschot van de productie van de boeren op zijn tafel, niet op de tafel van de parasiterende Paus.

Deze houding kan niet in groter contrast staan met die van de priester die door zijn Romeinse opleiding is voorbestemd om het productieoverschot naar het centrum te sturen, vanwaar het weer naar beneden kan sijpelen zoals in een Leviathan.

In de praktijk schikken de Heer en de Priester zich naar mekaar, maar gedurende al die generaties van hun bestaan naast elkaar, trekken ze elk een lijn die ze niet overschrijden. Ze blijven tegengesteld aan elkaar. Elk blijft een deel van een verschillende eenheid.

* * *

Er zullen boeken worden geschreven om lezers duidelijk te maken dat "productiemethoden" van een Leviathan opkomen in het Westen wanneer "productieve krachten rijpen", dat de landgoederen van de Heren "ontwikkelen tot" territoriale handeldrijvende Staten, met de Kerkelijke ambtenaren als "vroedvrouwen".

Veel van die boeken zullen lijken op "voor" en "na" foto's met een uitgebreide argumentatie die aantoont hoe de eerdere structuur in de latere "ontwikkelde". Geschreven door dialectici die handig aantonen hoe dingen in hun tegenovergestelde ontwikkelen, zullen deze argumenten overtuigend zijn, sommige ook elegant, maar ze zullen de lezers alles vertellen behalve dat de eerdere structuur afbrandde.

Het feit is dat het Westen de “productieve krachten” van Rome, de “rijpste van de wereld”, al heeft geërfd, en ze heeft laten rotten. Het feit is dat het landgoed veel langer een landgoed zal blijven dan een Egyptische dynastie ooit heeft geduurd en nooit zal ontwikkelen in een territoriale Staat, in een echte Leviathan. Het feit is dat de Kerk geen “vroedvrouw” is. De Kerk is verknocht aan het Rome van Octavianus, niet aan de territoriale handeldrijvende Staten van het latere Westen. Het Rijk van Karel de Grote is het dichtste dat de Kerk ooit zal komen tot haar doel.

De vorm van de Leviathan komt van buitenaf. Die wordt niet aangenomen door soepele Westelijke Christenen die alleen in latere verhalen bestaan. Ze werd met geweld opgedrongen op de ruïnes van het verbroekelde Katholieke Rijk der Franken. En de “vroedvrouwen” die de incarnatie van de latere Westerse Leviathan op gang brengen zijn de vijanden van de Franken, van Rome, van de Kerk of van alle drie.

De doodgravers van het enige echte Westerse Katholieke Rijk, dat van Karel de Grote, worden in beweging gebracht door de legers van Vrije Mannen van Karel de Grote zelf die hun vrijheid en mannelijkheid testen door van iedereen aan de randen van Europa onvoorwaardelijke vijanden van de Franken te maken.

Door de Moslims ten zuiden van hen aan te vallen en zich dan in het noorden tegen de burens van de uitgedunde Saksen te keren, maken de Franken geen ruzie meer met zwakke gemeenschappen. Ze nemen het op tegen volkeren die even zwaar bewapend zijn met eigenschappen van Leviathan als de Franken zelf. De Spaanse Moslims zijn de meest westerse provincie van de machtigste Leviathan in Eurazië ten westen van China. De Denen, Slaven en Avariërs Hunnen uit de noordelijke wouden, ook indien niet zo bewapend als de Moslims, gebruiken al lang Leviathanwapens om wat overblijft van hun gemeenschappen te beschermen. Wanneer al die volkeren terugslaan tegen de Franken, stort het Rijk van het Westen volledig en voorgoed in.

* * *

De Scandinaviërs, hun afstammelingen zullen in het Westen bekend worden als Vikings, Noormannen, mannen uit het Noorden, zijn de eersten om het Frankische geweld te wreken. De Denen namen de wapens al op om hun Saksen burens te verdedigen tegen de Frankische slachtpartij. Tegen de tijd dat de Franken erin slagen Saksen te onderwerpen door noordoost Duitsland te ontvolken, zijn de Denen een vloot aan het bouwen tegen de Christenen van Karel de Grote.

Deze vloot wordt gevolgd door talrijke grotere en niet langer defensieve vloeden. De noordelijken organiseren uitgebreide militaire expedities tegen het instortende Frankische Rijk. Ze beginnen met rooftochten langs de randen van het Rijk: Friesland, Engeland, Ierland.

De Vikings nemen hun steppedaarden mee op hun grote schepen, terroriseren heel Europa, plunderen en vernietigen Frankische bolwerken langs alle grote rivieren, plunderen Asturië, Portugal en Parijs. Ze komen als conquistadores in grote delen van het Karolingische Rijk, als beenhouwers van het laatste Roomse Rijk in het Westen. De Vikings vallen binnen in delen van Gallië, Apulië in Italië, heel Sicilië, heel Engeland. Ze nemen Frankische talen over, nemen Roomse bureaucraten over, dringen zichzelf op als heersers, ondermijnen de macht van de heren op de landgoederen en beginnen, met een vernieuwd Rooms Frankendom, aan maritieme rooftochten, aan uitgebreide handelsondernemingen van zeevaardige piraterij en verovering.

De noordelingen die door de Rooms Katholieke veroveraars van de Saksen werden uitgelokt tot dergelijk uitgebreid en langdurig antwoord zijn even bekend met de wegen van Leviathan als de Franken zelf. Het feit dat de Vikings niet expliciet worden vernoemd in de kronieken van de Leviathans vóór Karel de Grote suggereert dat ze zich niet wilden meten met Leviathans zolang het niet echt moest.

De Vikings waren misschien noordelingen die zich verzetten tegen het afsluiten van zuidwestelijk Eurazië door het Romeinse Rijk. In tegenstelling tot de Franken en de Goten echter, voerden de Scandinaven geen oorlog gedurende twintig generaties en maakten ze geen deel uit van de slachters van het echte Romeinse Rijk. Ze keerden terug naar de vestingen van hun fjorden, gescheiden van de legers van Leviathan door ijzige zeeën, en koesterden hun taal, hun mythologie en aloude wegen – tot op zekere hoogte. Ze verzoenden zich niet met de beestige omheining van de warme helft van de wereld. En ze doorbraken die. Maar in tegenstelling tot de Franken, deden ze het niet door de muren van Rome te bestormen. Ze vonden een weg naar de Middellandse Zee die heel het Romeinse Rijk en al zijn legers omzeilde, een weg van de Baltische naar de Zwarte Zee langs de rivieren die Rusland doorkruisen. Het is niet geweten hoe lang de Scandinaviërs al bekend waren met deze weg, en ook niet of ze deel uitmaakten van de “Scythen” waarmee de Grieken handeldreven langs de kusten van de Zwarte Zee.

Tegen de tijd dat de Franken voor het eerst tegenover de Vikings komen te staan, zijn de buitenposten van de oosterse weg van de Scandinaviërs al commerciële rijken die handeldrijven en politiek begaan zijn met het Byzantijnse Rijk. In een tijd zonder steden noch handel in het Frankische Westen, ontplooiën de Vikings, die zichzelf Rus noemen en die de Byzantijnen Varjagen noemen, handelsvloeden vanuit Novgorod en Kiev.

Net zoals de Feniciërs en hun Moslim opvolgers, net zoals de Ottomannen uit een andere tijd en plaats, proberen deze Scandinaviërs het verlies van de helft van de wereld te compenseren door tussenpersonen te worden die voorwerpen overbrengen tussen hun thuisland en de omheinde landen.

Net zoals ze Rome omzeilden om tot de Middelenzee te raken, omzeilen ze Byzantium om de Levant te bereiken en hun bont, tee en honing te ruilen voor zijde, specerijen en zilver van de Moslims. Ze doen dit zelf, zonder Christen tussenpersonen. Wanneer ze beroep doen op Byzantijnse kroniekschrijvers en iconen, dan willen ze zich voor de Moslim handelaars voordoen als het Derde Rome, niet als een provincie van Byzantium.

Ongetwijfeld hopen hun eigen leven en gewoonten te verbeteren met die handel, zijn ze na verloop van tijd niet meer wat ze waren en worden ze wat ze doen. De Scandinavische Rus worden heersers over de eerste Russische Staat, een handelsimperium over waterwegen, een octopus, ze dragen Leviathantentakels naar delen van Eurazië die geen enkele Leviathan ooit bereikte.

Door het op te nemen tegen de Vikings, delven de Franken het graf van hun eigen Rijk van horigen, van heren van landgoederen en leenmanschappen. De Scandinaviërs ten noorden van Saksen zullen geen horigen of vazallen worden van een leenheer; in feite zullen ze de instellingen van de Franken weinig ruimte laten om zich te ontwikkelen.

Veel van de belangrijkste veranderingen in het Westen komen noch uit de inwendige dynamiek van het landgoed van de feodale Heer, noch uit de Heilige Stoel van de Paus, maar uit Scandinavië, net zoals het Moslim zilver dat de Noordmannen gedurende verscheidene generaties monopoliseren in West-Europa.

* * *

De Vikings zijn niet de enigen die door de plunderende Rooms Katholieke Franken worden geprovoceerd. De door de Paus gezalfde late Romeinen zoeken ook ruzie met de Slaven, Magyaren en Moslims, ook wanneer de Scandinaviërs ruim volstaan om het Rijk der Ridders te ontmantelen. De bekeerde Franken doen het niet beter tegen die andere tegenstanders dan tegen de Vikings.

De meeste Slaven in de tijd van Karel de Grote leven in landbouwgemeenschappen ver van Leviathans, maar niet de Slaven die door de Frankische plunders worden aangevallen.

Na hun verwoesting van Saksen keren de Franken zich tegen de Litouwers, tegen de Srbi of Serviërs (later Wenden genoemd), en tegen de Moraviërs. De Litouwers en Serviërs zullen de Katholieken later nog veel last bezorgen. De Moraviërs doen dat onmiddellijk.

Moraviërs zijn gemeenschappen van landbouwers die sinds lang bekend zijn met Leviathanverhoudingen. Het is niet geweten of sommige van hun voorouders bij de Scythen hoorden die handeldreven met de Grieken of indien latere voorouders deelnamen aan de lange oorlog tegen het Romeinse Rijk. Het is geweten dat reeds in de tijd van Clodovech de Frank, de Moraviërs een verdedigend verbond aangingen vergelijkbaar met dat van de oude Guti en al hun nazaten. Bereden Avariërs Hunnen, in oorlog met Byzantium, hadden geprobeerd de Moravische boeren te reduceren tot permanente leveranciers van voedsel, en de Moraviërs hadden zich verdedigd door zich te verzamelen rond een sterke man.

De Franken van Karel de Grote roeien de Avariërs uit. Minder gewelddadige volkeren zouden een blijvende alliantie hebben aangegaan met de dankbare Moraviërs. Maar de Ridders, gezalfd door de ambtenaren van Optimus Maximus, gaan geen allianties aan. De Franken plunders behandelen de Moraviërs zoals de Avariërs dat deden.

De Moravische boeren willen geen landbouwzeke worden voor de Franken, net zomin als ze dat voor de Avariërs wilden, en ze doen weer beroep op hun verdedigingsverbond, deze keer onder de sterke man Mojmir genaamd.

De dreiging van de Franken gaat niet liggen en de Moraviërs blijven geallieerd. De zoon van Mojmir, Rastislav verwelkomt de Servische prelaten Cyril en Methodius in Moravië om te helpen met de organisatie van een permanent verdedigingsverbond, met kroniekschrijvers en een geschiedenis neergepend in het alfabet van Cyril, een echte Leviathan zoals die waarmee de zuidelijke Slaven en Bulgaren zich verdedigen tegen Byzantijnse ronselaars en schattenjagers.

Steeds meer verstrikt in Leviathanverhoudingen van eigen maaksel, ongewild verliezend wat ze oorspronkelijk wilden verdedigen, slaan de Moraviërs erin minstens twee grote legers van Frankische veroveraars te verdrijven en hun

verdedigend verbond uit te breiden over de regio's die later Slovakije, Bohemen, noordelijk Hongarije en zuidelijk Polen zullen worden.

Nog meer Cyrillische bureaucraten komen aan uit Servië om te helpen met het beheer van deze Staat, maar Servië is ver en de prelaten arriveren niet snel genoeg en dus nodigt de volgende Moravische sterke man, Svatopluk, Latijnse prelaten uit om de administratieve postjes in te vullen.

Met zijn vernieuwde bureaucratie weerstaat Moravië weer andere Frankische invallen maar het bezwijkt tegen de bereden neven van de Avarië, de Magyar Hunnen die zowel door de Byzantijnen als door de Franken werden uitgedaagd.

Het herstel van de Moravische bureaucratie zal door Rome's kroniekschrijvers worden beschreven als een daad van de Roomse Kerk, een prestatie die als "de Kerstening van de Moraviërs" zal worden te boek gesteld. De militante Kerk marcheert van overwinning naar overwinning, en net zoals bij Pyrrhus, is elke overwinning een stap dichterbij de ondergang.

De Moravische Leviathan, met zijn bevolking van landbouwers met een gemeenschappelijke taal en tradities, met zijn gecentraliseerde militaire organisatie en zijn bureaucratie van kerkelijke klerken, heeft wat gemeen met het vroege Romeinse Res-Publica. Het heeft helemaal niets gemeen met de Roomse of Frankische Rijken. Het is een voorloper van wat we een "natiestaat" zullen noemen, een vroege grafdelver van al wat Frankisch, Rooms, Katholiek en Keizerlijk is.

Diegenen die "de Kerstening van de Moraviërs" toejuichen, vergeten gemakshalve waar de instelling voor staat. Indien het de bedoeling van de Roomse Kerk was om als bureaucratie te dienen voor gelijk wat behalve een hersteld en alles omvattend Rooms Rijk, dan had de taak naar Byzantium kunnen gaan dat tenminste nog een herinnering had aan een rijk en zelfs nog ambities voor een keizerrijk. Maar opscheppen dat ze de staart zijn die de hond doet kwispelen is pure brutaliteit. Opscheppen dat ze de staart van Svatopluk zijn vereist het harde cynisme van de propagandist, de publieke leugenaar.

Het is waar dat de gemeenschappen van Moravische landbouwers niets menselijks bekomen uit de Katholieke bureaucraten die hun oorspronkelijke verdedigingsalliantie beheren. Maar de Moraviërs maken deel uit van de weinigen die het beseffen en die ernaar handelen. Ze zullen deel uitmaken van de weinigen die het Boek van de Katholieke klerken echt lezen en de leugens van de Katholieke instelling bij naam noemen.

Het is waar dat de Moravische Staat slechts een generatie meegaat vooraleer te worden verwoest door de woedende Magyar Hunnen. Maar deze Staat wordt onmiddellijk gevolgd door een lange lijn van opvolgers. Hij is nu al het prototype van de Leviathan die de leenheren en landgoederen zal wegvegen.

Terwijl hun Rijk in stukken valt, blijven de Frankische plunderaars nochtans doorgaan met hun aanvallen op de Scandinaviërs, de Slaven en de Magyaren.

En zij die worden aangevallen slaan terug, maar ze doen er nog iets anders bovenop. Ze maken van zichzelf, in snelle opeenvolging, een Moravisch lijkende verdedigende Leviathan, voor hun respectievelijke sterke mannen bestuurd door bureaucraten opgeleid door de Roomse Kerk.

De verwanten en burens van de Moraviërs starten een Boheemse Leviathan met Vaclav of Wenceslaus en Premysl aan het hoofd.

De Vikings volgen met een Deense Leviathan geleid door Gorm de Oude en Harald Blauwtand.

De Magyar Hunnen verenigen zich in een Hongaarse Leviathan met Arpad aan het hoofd.

Gemeenschappen van vrije landbouwers, Polenji in het Slavisch, of Polanen, worden opgenomen in een Piasten dynastie geleid door Mieszko.

Deze wildgroei blijft maar uitbreiden. De Europese aardrijkskunde gaat van start.

De Franken Katholiek maken geen einde aan de rooftochten van de Vikings en van de Magyaren. Het zijn Scandinavische heersers die de Vikings beteugelen. Het zijn Hongaarse heersers die de Magyaren beteugelen. Elk van die inheemse Leviathans die later natiestaten zullen worden, doet met de mensen in zijn binnenste waar noch de Romeinen noch de Franken in slaagden: ze worden getemd.

Maar die domesticatie is noch Rooms noch Frankisch. De grenzen van deze Staten zijn de limieten voor de verspreiding van de leenheren en landgoederen. Elk van deze Leviathans dient alleen de eigen doelen. Het enige Rijk waar ze trouw aan zijn is het eigen Rijk. Ze kunnen veranderen in provincies van een ander rijk alleen door te worden vernietigd want ze werden opgericht als verdediging tegen hun verandering in provincies door de Franken of de Romeinen en dat blijft ook hun belangrijkste doel. Ze erkennen de overmacht van de Paus zolang de Heilige Stoel de opperste

leerschool blijft voor de bureaucraten die eerst en vooral trouw zijn aan de nationale heerser, die eerst en vooral toegewijd zijn aan de genocidale campagnes tegen andere Katholieke natiestaten of zelfs tegen wat rest van het Frankendom.

Deze naties zijn alleen Katholiek zolang de Katholieken nationaal zijn. Later, wanneer de bureaucraten thuis zullen worden opgeleid en de diensten van Rome niet meer zijn gewild, zal de diepgang van al deze "kersteningen" plots worden aangeklaagd als "reformatie".

De Moravisering van de Europese grenzen, of beter gezegd, de vermeerdering van de Leviathans in de vorm van natiestaten die het Rome van het Frankendom omcirkelen en doen inkrimpen, verhindert de mogelijkheid om het Imperium van het Westen te herstellen, Rooms of anders. De Roomse droom van de Paus zal slechts tweemaal heropleven, en veel later, bij twee machtswellustelingen, maar hun Rome zal Parijs of Berlijn zijn en geen van beide zal om zalving verzoeken bij Pontifex Maximus, en geen van beide zal de droom waarmaken. Het Rijk van Karel de Grote is geen begin maar een einde.

* * *

De kroniekschrijvers van Rome zien de noordelijke nederlagen van het Frankenrijk niet als nederlagen, maar ze erkennen wel dat de zuidelijke avonturen van hun Rijk niet echt overwinningen zijn.

Reeds tijdens het leven van Karel de Grote zoeken de fiere Franken doelbewust de vijandigheid van de beide Leviathans ten westen van China. Het is waarschijnlijk alleen hun onwetendheid over het bestaan van de Leviathan in het Verre Oosten dat de Franken ervan weerhoudt hun zwaarden en speren ook tegen die tegenstander uit te testen.

De Franken proberen de laatste buitenpost van Byzantium in het Westen, handelsdrijvend Venetië, te onderwerpen en ze steken de Pyreneeën over om de Spaanse Moslims te verjagen.

De antipathie van het Katholieke Imperium voor Venetië is afkomstig uit Frankische, Roomse en Christelijke bronnen. De recent en onvolledig in Leviathan veranderde Franken vinden nog steeds dat handel iets is dat je je vijanden aandoet, en de geestelijke gedachtengieten bij de Franken delen de antipathie van het oude Rome voor elk type octopus met vrij bewegende tentakels, of het nu Etrusken of Carthagers zijn. De Romeinse antipathie wordt gevoed door de beschrijving in het Boek van wat Christus met de geldwisselaars in de Tempel deed.

De Westerlingen beschouwen handel als vernederend, menonterend voor Christenen. Het is een zondige bezigheid. De paar oosterse specerijen en stoffen die ze gebruiken komen tot hen via de Joden en hun bestaan wordt niet publiek erkend in het Westen. De onzichtbare Joden worden beschouwd als vreemdelingen zelfs al zijn er al langer Joden dan Goten in Gallië en Italië.

De Venetianen zijn Christenen en ook erfgenamen van de handelstradities van de Adriatische Grieken. Sinds de inkrimping van hun Byzantijnse metropolis door de legers van de Islam, lijkt hun eigen stad meer en meer op een onafhankelijke octopus, of op zijn minst op een tentakel van de Islamitische octopus.

De relatie tussen Venetië en de Arabische handelscentra in de Levant lijkt waarschijnlijk op de relatie van de oude Grieken met de Feniciërs.

De Venetianen zijn leerlingen van de Moslims, net zoals de Russische Vikings die hun weg vinden naar de Levant vanuit de Zwarte Zee. Ze leveren hout aan de ooit met wouden bedekte Levant, evenals slaven die niet altijd "heidenen" zijn. Ze keren terug uit de Levant met luxegoederen waarvan er sommige uit Indië en China komen.

De Venetianen beantwoorden de dreiging van de Franken door in zee te gaan, en de berucht niet-zeewaardige Ridders slagen er niet in de Christen handelaars te onderwerpen of te vernietigen.

De Franken stoppen pas met het lastigvallen van Venetië wanneer de Byzantijnse metropolis het apparaat van de Frankische Ridders erkent als het Westerse Rijk, namelijk na nog een Pyrrhusoverwinning. De Byzantijnse erkenning zal het bestaan van het Frankendom met geen dag rekken en Venetië zal alle principiële antipathieën van de Franken ondermijnen.

* * *

Vikings, Slaven, Magyaren en Byzantijnen beperken het Roomse Frankendom tot een gebied waarvan de afmetingen bescheiden zijn voor een alles omvattend, dus Katholiek, Imperium.

De Islam zal de ontwikkeling van elk Frankisch project ondermijnen en afbreken, zelfs binnen het kleine gebied dat de anderen overlaten.

De inval van de legers van Karel de Grote in het Islamitische Spanje verandert niets voor de Franken en waarschuwt de Moslims over het bestaan en de eigenschappen van het Frankische Rijk.

Er volgt zelfs geen oorlog. Beide zijden zijn te ongelijk. We moeten voorzichtig zijn om latere Westerse eigenschappen te projecteren op eerdere gebeurtenissen. De Moslims zijn uitgerust met wapens en technologie van de Centraal Aziatische Leviathans. De Franken Ridders dragen maliënkolders die best nuttig zijn in hun onderlinge gevechten in de bossen.

De Ridders putten opgeblazen indrukken van hun eigen missie en kracht uit hun megalomane spirituele raadgevers, maar ze waren slechts te duchten toen ze de Saksen boeren pestten en afslachtten. Het verging hen minder goed tegen de Vikings, de Magyaren en de Moraviërs. Ze desintegreren tegenover de Islam.

Lodewijk, zoon van Karel de Grote, de Vrome genoemd, stelt zichzelf gerust wat betreft de Frankische macht door dicht bij zijn iconen te blijven die de Franken de wereld beloven, en ver van de opengesperde muilen van al de leeuwen die de Franken op de hielen zitten. De Paus kroont Lodewijk tot Keizer van het Westen, maar dit versterkt het westerse Rijk ongeveer zoals de Byzantijnse erkenning dat deed.

De vrome Lodewijk wordt door zijn eigen zoons omvergeworpen, waarna ze prompt hun speren en vazallen tegen elkaar keren.

De Moslims slaan terug voor de invallen en rooftochten van grootvader Karel de Grote door Sicilië te plunderen en te veroveren. De onthoofde Katholieke Leviathan, in een burgeroorlog gedompeld door de kleinkinderen van de stichter, heeft de mogelijkheid om te antwoorden al verloren. Noord-Afrikaanse Moslims kruipen de kust van Italië op, gebruiken Palermo en dan Bari op de kust van het Schiereiland als basis om verder het binnenland in te trekken. Het duurt niet lang voor ze Napels plunderen, zichzelf verschansen in Apulië en optrekken tegen het territorium waarvan de Pausen beweren het te hebben gekregen van Constantijn.

De Moslimindringers in Italië komen uit een streek die ze Ifriqiya noemen, een gebied dat gekend was onder de naam Carthago voor het een Romeinse provincie met de naam Afrika werd. De Tunesische Moslims wreken onbewust en laattijdig de uitgemoorde Carthagers terwijl de latere Romeinen hun Rijk in drie Koninkrijken verdelen maar geen ervan is in staat Rome te redden.

De pathetische Vicaris van Christus, opperste Pontifex van een rijk dat niet langer bestaat, moet de opvolgers van Hannibal alleen het hoofd bieden in een strijd die noch memorabel noch Romeins is. De vierde Leo redt zich alleen door zich in een deeltje van Rome in te metselen. Zijn gevangenis wordt de Civitas Leonina genoemd, de Leeuwenstad, maar het zal, de naam uitgezonderd, geen enkele gelijkenis vertonen met een leeuw. Nog later zal het "Vaticaanstad" worden genoemd.

En het door de Paus lang gezochte Frankische Imperium, nu verdeeld in drie Koninkrijken, laat de Paus zitten in zijn gevangenis omdat de Keizerlijke kleinkinderen er niet in slagen hun eigen problemen op te lossen. Kale Karel kan de plundersingen van de Vikings niet stoppen langs de kusten van Gallië, ze bereiken zelfs Parijs. Broer Lodewijk, de Duitser genoemd, biedt geen weerstand, noch tegen het verenigde Moravië, noch tegen de Vikings die zijn noordkusten plunderen. En broer Lotharius, Opperste Heer van Lotharingen, deelt het lot van zijn vader wanneer Lotharingen wordt verdeeld in drie nog kleinere stukjes van een Imperium. Nog een verdeling en de Keizerlijke stukjes zullen niet groter meer zijn dan Moravië.

Men zou kunnen denken dat de erfgenamen van de Franken nu het voorbeeld zouden volgen van hun burens en zichzelf in natiestaten veranderen. Ze doen het niet. Nu ze een voorsmaakje hadden gekregen van een Keizerrijk, zijn de Franken even onverzettelijk toegewijd aan de spoken uit het verleden als de Pontifex in Rome. Veranderingen zullen aan beide worden opgedwongen door buitenstaanders.

Franken en Pausen zullen in feite blijven doen alsof het Rijk nooit heeft opgehouden te bestaan. De Paus zal gelijk welke erfgenaam van Karel de Grote blijven zalven zolang hij in staat is Rome te bereiken. En wanneer de

Frankische erfgenamen zijn uitgestorven zullen ze elke avonturier die een verbond aangaat met de Pontifex kronen. De Pausen zullen die gezalfden Heilige Roomse Keizers noemen, namelijk Keizers in de ogen van God en de Paus.

De erfgenamen van Karel de Grote, belaagd door indringers, gaan niet ten onder bij de verdediging van het Frankendom, ze verscheuren mekaar nog voor de indringers hen bereiken.

Tegenover de onafhankelijke Moraviërs en plunderende Magyaren breekt het oosterse Frankendom ten gevolge van onderlinge vetes die komaf maken met de laatste erfgenamen. De Franken worden vervangen door bevelhebbers over grenswachten, Katholieke Saksen die zich wijden aan het berokkenen aan anderen van wat de Franken de Saksen berokkenden. De eerste ervan, Hendrik de Vogelaar en zijn opvolger Otto, verspreiden verwoesting over Scandinaviërs, Magyaren, Slavische Wenden en Polen. Otto bezoekt de Paus en vraagt een Keizerlijke kroon voor zijn uitermate Franke en Katholieke daden.

De Paus, een twaalfde Johannes die zichzelf Octavianus, Prins van Rome noemt, weet al dat het enige overgebleven Romeinse Keizerrijk zijn eigen Leeuwenstad is. Desalniettemin kroont De Paus Otto omdat het genocidale Saksische grensleger alles is wat overblijft van het Katholieke imperiale project. Het Lotharingse deel van het Frankendom is uitgestorven en de westerse thuisbasis van de Franken is gedesintegreerd tegenover de invasies van Vikings en Moslims.

Toen de Moslims zich vestigden op de Provençaalse kust en de Vikingen Parijs bestormden, verwijderde een congres van Ridders de laatste Frankische Keizer om de invallers te weerstaan. De kleinzoon van een van deze Ridders, ene Hugo Capet, behoudt de titel Koning der Franken, maar zijn heerschappij is beperkt tot Parijs. De nazaten van Capet zullen hun macht pas uitbreiden nadat ze grondig zijn geVikingiseerd en geïslamiseerd.

* * *

De Noordmannen die het hart van het Frankendom belegeren zijn in Gallië om er te blijven. Ze nemen een groot deel van Gallië over en veranderen de naam in Normandië. Hun hoofdmans Hrolf of Rollo wordt Hertog van de Noordmannen. Zeer vertrouwd met hun oude vijanden, verklaren deze Vikings schalks dat Normandië door de laatste Frankische Keizer werd geschonken aan Hertog Rollo. Na verloop van tijd nemen ze zelfs de taal en een aantal gewoonten van de Franken over. En ze veranderen het Frankendom in iets dat we zullen herkennen maar dat volledig exotisch en zelfs tegengesteld is aan de Katholieke Franken.

De Noordmannen brengen overzeese handel – het Katholieke woord is Piraterij – naar het hart van het Frankendom. De Noordmannen, net zoals hun noordelijke verwanten en net zoals de Venetianen, zijn klant bij de Levantijnse handelshuizen, Normandië is een andere tentakel van de Islamitische zeevaardige octopus.

Franssprekende Vikings nemen de plaats in van Joden als vervoerders van exotische luxegoederen. Hun noordelijke verwanten brengen stof en zilver van de Moslims tot in IJsland en Groenland, en Erik de Rode brengt Islamitische luxegoederen helemaal tot in Vinland (in “Noord-Amerika”) twintig generaties voor andere Europeanen het bestaan ervan zullen ontdekken.

De schepen van de Noordmannen keren terug naar de Levant vol met pelsen, hout en slaven, maar de schepen naar Vinland komen niet terug. De Vinlanders ontdekken blijkbaar iets belangrijker dan Moslim zilver, iets dat ze zo goed als verloren waren, en ze zetten alle communicatie met hun geLeviathaniseerde verwanten stop.

In het jaar dat hun neef Knoet of Knut of Kanoet Koning van Engeland en Denemarken wordt, en daarbij de Noordzee verandert in een handelssnelweg, vergezellen Franssprekende Noordmannen, formeel Christenen, een huurling genaamd Rainulf naar Moslim Sicilië en zoeken er fortuin ofwel als agenten van de Islamitische handelaars of als hun opvolgers. Net als hun Turkse tijdgenoten verder in het Oosten worden deze Normandiërs, nu huurlingen, de bazen en opvolgers van hun werkgevers.

Andere Normandiërs volgen al snel het voorbeeld van Rainulf en in minder dan een generatie bezetten de handeldrijvende Normandiërs de vestigingen van de handeldrijvende Moslims in heel Sicilië en in het grootste deel van zuid Italië.

Formeel gesproken hebben de Christenen de Moslims uit Italië verdreven. Maar de Pausen die dit gadeslaan weten beter, ze weten dat de nieuwe handelaars alleen van de oude verschillen in hun weigering om te buigen voor de barmhartige god en in hun grotere graaizucht.

Zelfs de Byzantijnse Christenen erkennen dat de Normandiërs een grotere bedreiging vormen dan de Islam.

In een zeldzame alliantie spant de Paus samen met de Heilige Roomse Keizer evenals met de Byzantijnse Keizer om te trachten de Normandiërs te verdrijven uit Apulië en Sicilië.

De Normandiërs verslaan deze zeldzame alliantie en nemen de negende Leo, de Paus gevangen. Na een niet vastgelegde sessie bestaande uit afpersing of opportunisme of beide, excommuniceert de Paus zijn Byzantijnse geallieerden en omarmt de geïslamiseerde Normandiërs als zijn persoonlijke vazallen. Het volgende paar Pausen zijn stromannen voor de Normandiërs die door die Pausen worden benoemd als "Hertogen van Apulië en Calabrië".

De Normandische opvolgers van de Italiaanse Moslimbolwerken en onderdanen gaan nu over tot wat de Italiaanse Moslims nooit eerder deden: ze vallen het Christelijke Byzantium aan vanuit het Westen.

Twee van de vroegere bondgenoten, de Heilige Roomse en de Byzantijnse hernieuwen hun verbond, nu tegen het Moslimleger onder bevel van de Normandiër Robert Guiscard vechtend samen met de Paus. De twee Keizers worden verslagen en de triomfantelijke Moslims en Normandiërs vieren hun zege door Rome te plunderen vooraleer oostwaarts op te trekken tegen het Byzantijnse Keizerrijk.

Terwijl Normandiërs onder Hertog Willem de Angelsaksische, Deense en Noorse heersers over Engeland verslaan en Koningen van Engeland en Normandië worden, overrompelen de Normandiërs onder Robert Guiscard Byzantium en proberen Koningen te worden van Italië en Griekenland, of beter Keizers van wat overblijft van het Romeinse Keizerrijk.

Belegerd door de Noordmannen uit Sicilië, laat Byzantijns Keizer Alexios zijn poging varen om Anatolië te veroveren op de Seltsjoekse Turken die Anatolië "Rum" noemen of Rome. Keizer Alexios neemt het op tegen de Normandiërs met een huurlingenleger van Venetianen en Varjagen ofte Russische Noordmannen.

In tegenstelling tot Willem de Veroveraar haalt Robert Guiscard zijn slag niet thuis, hij sterft in Byzantium net zoals het Normandische Romeinse Rijk.

De uiteindelijke overwinnaars zijn de Turken en de Venetianen.

De Turkse verovering van Rum zal nooit meer worden betwist door haar vorige Keizers die vanaf nu worden opgesloten in de hoofdstad van hun vorige imperium en weinig meer.

En handelsdrijvend Venetië, vroeger de belangrijkste vloot van Byzantium, verdedigt het Rijk tegen Normandisering voor de prijs van de overname van alle overzeese handel van het Rijk.

* * *

De Venetianen slagen waar de Normandiërs faalden. Ze veranderen de Middellandse Zee in een Venetiaanse handelssnelweg. Lang in de leer bij Levantijnse handelaars, net zoals de Etrusken en de Grieken voor hen, beginnen ze nu een eigen onafhankelijke octopus. Ze zijn daar op dit ogenblik toe in staat, niet alleen omdat hun Byzantijnse heer definitief is uitgeschakeld, maar ook omdat hun Islamitische Levantijnse instructeurs aan banden worden gelegd door een Turkse Leviathan die, gericht op het land en wormachtig, neigt naar het onderdrukken van elke vrije beweging van Moslim handelstentakels.

Katholieke Normandiërs en Byzantijnse Venetianen, vijanden op waterige slagvelden, ooit leerlingen van Arabische handelaars en nu meesters, brengen niet alleen Arabische goederen maar ook Arabische handelspraktijken naar het hart van Europa. De Venetianen zullen hun maritiem handelsmonopolie lang behouden. De Normandiërs, de gemetamorfoseerde favorieten van de Paus, worden al snel vervoegd door Lombarden, Bourgondiërs, Vlamingen en zelfs Franken.

Overal ontstaan markten langs de wegen tussen de vroegere zelfvoorzienende landgoederen. Lijfeigenen die er oorspronkelijk door hun Heren worden op uitgestuurd om de exotische waren te inspecteren worden leerlingen van die handelaars en kopen zich alras vrij uit de landgoederen.

De markten groeien uit tot handelssteden en elke stad probeert een Venetië te zijn. Elke stad zendt eigen tentakels uit en probeert een handelsmonopolie op te leggen in de eigen "Mediterrane achtertuin".

De handelsdrijvende stedelingen, Burgers genaamd in het Frankendom, behouden hun onafhankelijkheid tegenover de gewapende rovers die hen omringen door gebruik te maken van de Arabische tactiek van bevoorradings- en omkoping van de bereden Adel.

Terwijl dit aan het gebeuren is in het zuidelijke Frankendom, vormen vroegere Scandinavische bolwerken langs de noordelijke randen een verbond van handelssteden, de Hanze, en maken hun monopolie wereldkundig over alle zeehandel tussen Londen en Novgorod.

Ik ben geneigd deze transformatie een "islamisering" van Europa te noemen maar het gebruik van die term zou een overdrijving zijn. Arabische markten, handelsgewoonten, karavanen en goederen verspreiden zich inderdaad over Europa, maar de Europeanen buigen niet voor de barmhartige Allah. De Europeanen blijven vasthouden aan de god van de Romeinse legioenen, Optimus Maximus. Hun godsdienst wordt slechts geïslamiseerd in de zin dat ze Optimus Maximus vereren in de vorm van schatten aan Moslim zilver. Dit soort verafgoding is duidelijk niet islamitisch.

Het feit dat goederenmarkten en steden vol Burgers en zilvergeld tot in Europa geraken vanuit de Islam zal een raadsel zijn voor grondige theoretici die de oorzaken van de uitgebreide goederenproductie zullen zoeken in de zelfvoorzienende landeigendommen van de Franken. Maar het is geen raadsel voor de Europeanen die de transformatie meemaken. Zodra ze hun Romeinse antipathie voor handel en hun Katholieke antipathie voor financiële transacties van zich afzetten, zullen de Europeanen, vooral de zuidelijke, ooit Franke Europeanen, naar de Islam kijken voor de rest van de uitrusting van hun handelsdrijven.

Frankisch leenmanschap en Katholieke absolutie brengen warmte noch voltooiing in de levens van de Burgers, en de handelsdrijvende West-Europeanen worden ijverige lezers van Islamitische teksten in het Latijn, vertaald door meertalige Joodse geleerden in Moslim Spanje. De filosofie van Ibn-Sina of Avicenna en de wiskunde van Al-Biruni worden belangrijker voor de Burgers dan de Heiligenlevens. De Plato en de Aristoteles van de latere "westerse traditie" zijn al een deel van de Islamitische cultuur dat nu wordt geabsorbeerd door het Westen.

De Romeinse worm die de Kerk gedurende een millennium heeft getracht weer op te wekken, is vervangen door een veelheid aan octopusvormige Leviathans, ter land en ter zee, door Mekka's, Medina's en miniatuur Bagdad's, door een netwerk aan Venetië's, allemaal toegespitst op het monopoliseren van het hele speelveld en allemaal zichzelf beschouwend als een Athene.

* * *

En net op dit moment roept de Paus van Rome, die met de naam Urbanus, een heilige oorlog uit tegen de Islam, de Eerste Kruistocht:

*Keer de wapens die je onterecht bezoedelde in onderlinge slachtpartijen
tegen de vijanden van het geloof en de naam van Christus.*

Frederick Turner zal heel lucide de heilige oorlog analyseren als een veruiterlijking van het geweld dat vroeger naar binnen werd gekeerd. In zijn genocidale omvang, in de omvang van de leugen, in zijn uitbuiting van onderdrukking en weerzin, is deze verklaring van de Paus reeds een aankondiging van alles wat het Westen zal worden.

De heilige oorlog tegen de ongelovigen begint thuis, tegen de Joden, op het moment dat de Westerlingen de Joden niet langer nodig hebben omdat de Lombarden evenals de Franken zelf goederen beginnen te verhandelen. De vrome Franke en Katholieke antipathie tegen handel wordt principieel en actief tot uitdrukking gebracht in slachtpartijen op het ogenblik dat de daders van die slachtpartijen met de Joden in competitie treden voor goederen en markten.

Zij die Joodse handelaars haten vertrekken op kruistocht samen met zij die Joodse competitie haten in een heilige alliantie van uitbuiters met hun klanten-slachtoffers. In een en dezelfde klap beschouwen de enen zich herboren in een gemeenschap van Vrije Franken terwijl de anderen zich herboren voelen als Grieken die in Frankisch Latijn zijn vertaald uit het Arabisch.

Net zoals alle latere godsdienstige, politieke of commerciële Westerse propaganda, is ook de Heilige Oorlog tegen de Ongelovigen een grote leugen waar iedereen zijn gading in vindt en wat het de enen biedt niet in overeenstemming valt te brengen met wat het de anderen belooft. Het belooft sommigen het vooruitzicht om te worden wat ze niet langer zijn en anderen om te worden wat ze nooit waren.

Onder het vaandel van de grote leugen herstellen mensen waarvan de vrije gemeenschappen zonder mogelijkheid tot herstel werden onderdrukt, toch verloren gemeenschappen, verloren verwantschappen en verloren vrijheid, maar alleen gedurende de ogenblikken waarin ze ingebeelde vijanden afslachten van al wat ze hebben verloren.

Velden vol lichamen zijn de bevestiging van de heropleving van de Westerlingen. De verloren menselijkheid wordt hersteld aan de hand van een offer. De menselijkheid van de anderen is het offer.

De slachtpartij van de Joden thuis is niet meer dan een voorbereiding, een eenvoudige repetitie voor de eerste acte van de heilige oorlog. Turner zal zeggen,

De Kruistochten zijn het echte begin van het model van het internationale Christelijke geweld op grote schaal tegen alle ongelovigen, een model dat uiteindelijk zal worden bekroond in de ruïnes van het in as gelegde Tenochtitlan.

Westerse Katholieken die niet weten waar de Levant zich bevindt, gedurende een millennium Rome voor het centrum van de wereld houdend, horen plots van Normandische en Venetiaanse handelaars dat Jeruzalem het echte centrum is. Ze vinden Jeruzalem door de wegen van de handeldrijvende pioniers te volgen en eens aangekomen,

*Werd iedere vijand, zonder onderscheid, over de kling gejaagd
(in de woorden van de Aartsbisschop van Tyrus, geciteerd door Turner).*

Overal was een verschrikkelijk bloedbad aan de gang, overal lagen hopen afgehakte hoofden en het was al snel onmogelijk om van de ene naar de andere plaats te gaan zonder over de kadavers van de slachtoffers te kruipen ... er wordt gezegd dat alleen al in de omheining rond de Tempel meer dan tienduizend ongelovigen stierven ...

Dit is reeds de aankondiging van de uitroeiing van de Nahuatl, Quechua, Algonquin, Irokezen, Polynesiërs, Afrikaanse en Oost-Aziatische bevolkingen. Cortés, Pizarro, Lewis Cass, Andrew Jackson, Cecil Rhodes, Adolf Hitler en Richard Nixon zullen de latere namen zijn van gelijkaardige gezichtsloze Ridders die dezelfde genocide begaan tegen andere Jeruzalem's.

Het menselijke gelaat wordt gedoofd door de vermomming van de gemaskerde, gesluierde, verborgen Leviathan. De sluier heeft tot doel de West-Europeaan voor te stellen als iets wat hij niet meer is of nooit was, en om te verbergen wat hij geworden is.

*En het was nog schrikwekkender om de overwinnaars aan te kijken,
van kop tot teen druipend van het bloed,*

zo gaat de Aartsbisschop verder, door de sluiers speurend naar de maskers van Leviathan.

Maar de overwinnaars zelf kijken alleen naar de sluiers. Geïnspireerd door de Troubadours die over de vergane glorie van de Franken zingen en door de priesters die in het Latijn zingen over de wederopstanding, zien de Ridders zichzelf als de verlossers van het Heilige Land uit de handen van de ongelovigen, als de opvolgers van de rebellen die het vuur tot in de geLeviathaniseerde wereld wilden brengen, als iets dat ze nooit zullen worden en nooit waren.

Elke leugen wordt weer een andere sluier. Tranen die werden geplengd voor de ontering van Jeruzalem door de Arabische ongelovigen worden gevolgd door tranen voor de verwoesting van Byzantium door de Turkse ongelovigen. De Kruisvaarders demonstreren hun liefde voor het arme Byzantium door wat ervan overblijft helemaal te verscheuren.

Op het einde van al die vroom gesluierde holocausten, zet een Frankische Boudewijn zich op de troon als handelaar-koning van het Levantijnse Edessa, een Normandische Bohemund als handelaar van het Levantijnse Antiochië, een derde vrome Katholiek als Koning van Jeruzalem. In plaats van het vuur over de Leviathanwereld te brengen, steken ze hun speren en zwaarden in de levende inwoners ervan. Ze vervolgen met het onteigenen van de doden, trekken hun kleren en hun rollen aan. Franken en Normandiërs zitten nu aan de Mediterrane bron van de oosterse stoffen en specerijen. Ze beheren de handelshuizen die de Venetiaanse schepen volstouwen. Hun zoons huwen Moslimvrouwen en bidden vijfmaal daags tot Allah om zijn oneindige barmhartigheid.

* * *

De Westerse verwanten van de Levantijnse Noordmannen blijven toegewijd aan Optimus Maximus, de god van de kruisvaarderlegioenen, en aan Lugalzagezi, beschermheer van de agressieve Leviathans.

Met de steden, handelsnetwerken en gecentraliseerde politieke instellingen die ze opgedrongen kregen van de Moslims, de Vikings en de Slaven, bepantseren de Westerlingen zich haastig met elke eigenschap van Leviathan die voor hen toegankelijk wordt. Lokale handelaars in elke wijk vervolgen en vervangen daarna de Joden zowel als de Normandiërs. Talrijke steden omzeilen de monopolies van de Venetianen en worden rijk met de bevoorrading van de

overzeese Kruisvaarders en keren terug met buit uit Byzantium en met gekidnapte wevers om hun eigen kleine stoffen producerende Levant op te starten in het hart van Gallië en Italië.

Lijfeigenen vluchten alras weg uit de landeigendommen op zoek naar de frisse en vrije lucht van de handel om zich even snel tot loonarbeid gedwongen te zien in textiel producerende steden zoals Firenze, Gent en Brugge. Omdat ze hun bruggen hebben verbrand hebben die vroegere lijfeigenen weinig andere keuze dan te aanvaarden wat ze vinden.

Lijfeigenen kunnen niet zomaar hun landeigendommen verlaten maar veel andere aspecten van hun menselijkheid werden hen nog niet ontnomen. Hun activiteiten, hun dieren en hun oogsten blijven van hen en ze bevoorraden de Heer volgens normen die niet worden afgedwongen door macht of markten maar door traditie.

Hier komt nu een einde aan. De Heer overtreedt de traditie, hij eist steeds meer tol en zijn eisen worden buitensporig.

De Heer verkoopt zijn graanoverschotten nu aan handelaars voor geld omdat hij geld nodig heeft om luxegoederen – en zelfs noodzakelijkheden – te kopen in de stad. Hij koopt nu zelfs stoffen omdat de textiel van de verstedelijkte wevers goedkoper en dikwijls beter is dan de stof die zijn eigen horigen produceren.

De geconcentreerde stedelijke wevers zijn niet langer lijfeigenen. Het zijn zeks, bewoners van werkkampen, instrumenten. Noch hun activiteit, noch hun productie behoort hen toe.

Theoretici van de vooruitgang zullen het Voor en Na uitleggen door een “ontwikkeling” te beschrijven die gaat van thuiswevers naar industriële wevers. De theoretici kunnen dit omdat, zodra de handel meester is, de handelaars hun stoffen op elke mogelijke manier in handen krijgen, en elke goedkopere manier is een stap naar een betere manier. Maar het is een feit dat Firenze, Brugge en Gent industriële steden zijn, namelijk steden met werkkampen, drie generaties vóór de Mongolen de Levantijnse voorouders van die steden uitschakelen. Daarna zullen de werkkampen zich verspreiden en andere vormen van productie verdringen.

De activiteit van de Burgers dwingt de fiere Heer om zelf een berekend econoom te worden. Hij weegt nu zijn textiel af tegen het graan voor hij zijn lijfeigenen opdracht geeft om te weven en wanneer hij naar de stad gaat voor zijn stoffen, heeft hij geld nodig. Om aan geld te geraken, heeft hij meer productie nodig van zijn lijfeigenen. Hij stelt een Burgemeester aan, een Baljuw of een Bouwmeester om toezicht te houden op het werk van zijn lijfeigenen en dikwijls zal de Ridder Heer, maar meestal de toezichter, een voorheen ongeziene belangstelling krijgen voor landbouwtechnologie.

De Ridder, een paardenkenner, ontdekt plots dat paarden snellere last- en trekdieren zijn dan ossen! Hij en zijn ploegbaas zorgen ervoor dat de boeren nu schoudertuig gebruiken wanneer ze het paard laten eggen en het land bewerken.

En de Ridders stellen nu vragen over watermolens die in heel Islamitisch Mesopotamië vanzelfsprekend zijn maar die vroeger op geëeuwd zouden worden onthaald.

En even plotseling, net wanneer de Mongoolse plundersaars de Kiev route afsnijden die de Vikings gebruikten om slaven naar de Islam en zilver naar het Westen te brengen, openen de vroegere Franken zilverbijnen in het Harzgebergte en in de Alpen. Het zilver bevond zich altijd al in die bergen, maar de Franken die geen geld gebruikten, zouden de gedachte alleen al om er in de bergen gaten voor te graven afschuwelijk hebben gevonden.

De zogeheten productieve krachten ontwikkelen zich niet in Leviathaanse sociale verhoudingen, in West-Europa niet, elders niet. De technologie is niets anders dan het harnas van de Leviathan en beiden komen samen aan in het Westen. De tanden en klauwen vonden hun oorsprong in China, Perzië, Arabië en elders, ze komen naar het Westen uit de Islam, rechtstreeks of via de Vikings. De geroemde technologische vindingrijkheid van de Burgers zal een andere Westerse leugen zijn. Het doel van die leugen zal niet zijn om de mensen fier te maken op het Westen, maar om de zeks fier te maken op de klauwen en muil die hen tot zeks reduceren.

* * *

Er begint nu ook iets anders in West-Europa, iets dat “bevolkingsgroei” zal worden genoemd, een gestage toename van het aantal mensen, even constant en aanhoudend als de Leviathan zelf. Het fenomeen lijkt alleen op te treden bij geLeviathaniseerde mensen. Dieren en menselijke gemeenschappen in Natuurlijke toestand breiden niet uit tot ze mekaar verdrijven.

We weten niet hoe dieren, wolven bijvoorbeeld, hun aantallen beperken, maar we weten dat het gebeurt. We weten ook dat een aantal dieren, sprinkhanen bijvoorbeeld, het niet zo goed doen. Maar sprinkhanen verdrijven mekaar geregeld zodat zelfs sprinkhanen geen voortdurende bevolkingsgroei kennen.

We weten uit hun mythologieën dat mensengemeenschappen in een kosmische context bestaan waar elk levend wezen en elk lid van de gemeenschap een bijzondere betekenis heeft. Dergelijke gemeenschappen reproduceren hun deel van die betekenisvolle context, net zoals de Aarde alle andere delen reproduceert. Ze wagen zich slechts in het betekenisloze wanneer ze ontworicht raken of met uitsterven worden bedreigd en zelfs dan gaan ze niet automatisch over tot "bevolkingsgroei".

De zeks in de steden en op het platteland van het steeds verder Leviathaniserende Westen bestaan niet langer in een context. De mythologieën die hen betekenis zouden kunnen geven, kunnen niet meer in herinnering worden gebracht.

De steeds talrijker in fabrieken geconcentreerde verstedelijkte zeks, zijn in feite beroofd van elk laatste greintje gemeenschap en in die zin lijken ze meer op gedomesticeerd vee of schapen dan op menselijke wezens in de natuurstaat. Zeks reproduceren geen betekenisvolle context. Het enige dat ze doen is reproduceren. Ze hebben greep op geen enkel deel van de context omdat ze geen deel uitmaken van een natuurlijke context. Zogeheten werkgemeenschappen, werkkampen, zijn even kunstmatig als Leviathan. Ze zijn in feite de springveren en radertjes van de Leviathan, zijn ingewanden, in het Westen op Kruistocht even goed als in het eerste Sumerische Ur. De geconcentreerde wevers zijn de eerste zeks in Europa sinds de ondergang van de Romeinse Leviathan.

Lijfeigenen blijven nochtans wegtrekken uit de landgoederen om de vrije lucht van de stedelijke zeks in te ademen omdat de lijfeigenen zelf worden gereduceerd tot landbouwzeks. Latere aanbidders van een zoon van Optimus Maximus, Vooruitgang genoemd, zullen bewust de plundering van de zaaiers en planters verhullen, ze zullen het hebben over een gestaag opstijgen uit de helse Donkere Tijden naar een elektrisch verlichte Hemel.

We zullen moeten graven doorheen bibliotheken vol leugens om te leren dat de door de Romeinse Beschaving verminkte landbouwers een vorm van gemeenschap herstelden na de ondergang van die Leviathan. Geharnaste Franken Ridders met hun netwerken van vazallen en hun ercode uit de krijgskunst verstoorden de integriteit en de vrijheid van de landbouwgemeenschappen, maar de maliënkolder van de Ridder en zijn boomlange speren zijn niet echt geschikt voor Leviathanse ondernemingen. Het Ridderlijke domein was alleen in de dromen van de Katholieke Kerkelijken een coherente Leviathan. Aanbidders van de Vooruitgang zullen deze periode de Duistere Middeleeuwen noemen net omdat er geen coherente His-story was, geen ontwikkeling van een Leviathan. Na de oorspronkelijke ontworichting van de landbouwgemeenschappen door de Ridders, werden de relaties en verplichtingen van de landgoederen geregeld door de Traditie, hetgeen betekent dat ze bleven wat ze waren van de ene generatie op de andere.

De landbouwgemeenschappen werden niet alleen ontworicht, ze werden hopeloos vernietigd, onherstelbaar, toen de Traditie werd vervangen door de Markt en de Macht. De landbouwers verliezen plots hun wereld. Het land, dat altijd gemeengoed was voor alle levende wezens, wordt nu veroverd door ploegbazen en werkploegen die willen dat de hele Aarde produceert voor de dorpsmarkt. De wouden die wild en hout leverden en voer voor het vee en het neerhof worden plots ontoegankelijk voor de lijfeigenen net zoals het Romeinse Rijk ontoegankelijk was voor de noorderlingen. Alle vrije geschenken van de Aarde worden nu "waste" genoemd, "afval" en ook "woest" zoals in "woeste gronden" en het tegengestelde van "woest" is de ontworichting van de Aarde, van de dieren en van de mensen om producten te maken om te verkopen op de markten.

En de Kerk is de koploper in heel die onderneming. De Kerk is het woeste beest dat zich, toen zijn uur was gekomen, naar Bethleem sleepte om geboren te worden, en nu zijn uur een millennium later weerkeert, om herboren te worden. De Kerk zal later een vijand van de Vooruitgang worden genoemd en een aanhanger van de "natuurlijke economie". De Kerk zal zich altijd voorstellen als wat ze niet is, en er zullen er altijd zijn die de Kerk geloven.

De Kerk op Kruistocht is veruit de grootste handelaar van Europa. Zijn prelaten zijn ervaren opportunisten. Optimus Maximus is de vader van de Vooruitgang en Lugalzagezi is de peetvader. De antipathie van Optimus jegens handel is een antipathie tegen de handel van anderen, en de roep van Lugalzagezi voor heerschappij over de vissen, de planten en de dieren is een oude uitnodiging om alle levensvormen op aarde te veranderen in handelsgoederen. In de volksmond van het dagelijkse gebruik staat Optimus Maximus voor optimale productie tegen maximale winst.

Vrome Cisterciënzer monniken zijn bij de eerste Katholieken om zich hals over kop te storten in commerciële, op winst gerichte landbouw. De Cisterciënzer ondernemingen zijn van het prille begin Agro-business, het zijn geen "natuurlijke economieën" die zich in commerciële ondernemingen "ontwikkelen" vanuit een inwendige dynamiek of dialectiek. De ondernemende Cisterciënzer monniken versterken verspreid liggende boerderijen, centraliseren beheersfuncties, huren zogeheten "lekenbroeders" in, namelijk betaalde landbouwarbeiders, hele legers ervan. De monniken verdrijven onafhankelijke boeren van het land en verkopen hun producten op de dorpsmarkten.

De Paus brengt tenslotte de grondstof van zijn Kerk op de markt. Zijn voorraad relikwieën is een bazaar die op geen enkele manier moet onderdoen voor die van Bagdad of Caïro en hij gaat zelfs over tot de handel in immateriële zaken zoals absolutie en vergiffenis waarover hij een absoluut en onbetwist monopolie behoudt. De Kerk versluiert de graaizucht onder de rokken van heiligen en apostelen en haast zich om de Pontifex aan het hoofd te plaatsen van de nieuwe Leviathan, en pas nadat ze erin faalt om van hem de nieuwe Vicaris van het Beest te maken zal de Kerk tot een vrome moraal komen.

** * **

Het Westen op Kruistocht is al een aankondiging van wat het zal worden. Met nog wat meer smering zal het de meest geduchte wereldeter worden die ooit opstond uit de Spiritus Mundi.

De stadstaten van zuidelijk Europa en de noordelijke natiestaten haasten zich allemaal om tentakels te vormen die even lang zijn als die van de Islam en de opvolgers van de Heilige Roomse Keizer proberen alle onafhankelijke emiraten te omarmen in een eengemaakt kalifaat.

Sinds de Paus een alliantie aanging met de Normandiërs en de Moslims wordt de Keizer niet meer gezalfd door de Paus. Het conflict tussen Paus en Keizer gaat niet over de islamisering van het rijk maar draait om de overheersing van het rijk. Vanaf Barbarossa wil de Keizer de Kerk reduceren tot de geestelijke staf van de Keizer, aangeduid door de Keizer om hem op zijn wenken te bedienen. De Keizer verdedigt net zomin oude principes en antipathieën als de Paus. Sterker nog, Keizer Frederik de Tweede zal tijdens de Kruistochten tegen de Islam Siciliaanse Moslims rekruteren om tegen de Paus te vechten. De nieuwe Heilige Keizers zijn niet meer dan opvolgers van de Franken van Karel de Grote wat betreft hun toewijding tot geweld en hun graaizucht voor buit in de vorm van land.

Desondanks alles is de islamisering van het Westen niet volledig. De Westerlingen buigen niet voor de barmhartige Allah die sommige maar niet alle eigenschappen heeft van Optimus en Lugalzagezi. De Westerlingen doen iets waarvan Mohamed zijn volgelingen maande het niet te doen. Ze buigen voor een steen. Ze aanbidden Optimus in de vorm van Moslim zilver en ze aanbidden Hem in de vorm van het zilver uit de Alpen en het Harzgebergte. Zilver is een deel van het skelet van de Aarde, maar eens het uit het lijf van de aarde is gerukt, wordt het een dood ding. Dit dode ding is wat de aanbidders aanspoort tot heerschappij over al wat vliegt, loopt en kruipt, over de Biosfeer en zelfs over de Aarde.

Feniciërs, Grieken en Arabieren hebben de met leven bruisende oppervlakte van de Aarde al verstoord, maar ze hielden er een soort slecht geweten aan over. Hun Baal, Hera en Allah behielden een half vergeten binding met de Aarde.

De Christenen plunderen in goed geweten. Hun plundering is geen belediging voor hun god. Het is de Heerschappij waar hij op aandringt.

En de Christen handelaars voegen een nieuwe dimensie toe aan hun plunder: ze transformeren ook het land in immateriële goederen en liquiditeiten. De Katholieke Ridders beschouwden het land reeds als buit. De Katholieke Burgers gaan een stap verder, ze behandelen het land als een grondstof. De Frankische honger naar land wordt gedemocratiseerd. Een hoeveelheid zilver is nu het equivalent van een stuk land. Het geld van een handelaar is zijn liquiditeit, zijn vloeibare vermogen, wanneer hij er een landgoed mee koopt kan hij op zijn reële vermogen plaatsnemen.

Landgoederen beginnen liquiditeiten te worden onder de voeten van de Heren die de tekenen des tijds niet zien en zelfs de namen van de Ridders worden liquide en vloeien naar de huishoudens van welvarende Burgers.

De hele wereld wordt liquide, gereduceerd tot Waarde, met Zilver als solide equivalent. De erfgenamen van de Burgers zullen proberen de Aarde onherroepelijk liquide te maken door ze te reduceren tot de Waarde opgesloten in een steen, een steen die wordt gesplitst, uranium.

** * **

Tegen al die vooruitgang wordt heftig verzet gepleegd door de slachtoffers ervan. Zij die de Westerse Leviathan bestempelen als "Wij", zullen afwisselend dit verzet ontkennen of belasteren.

Boeren vormen zelfverdedigingsallianties tegen de plots profijtgestoorde Heren en de werkopzichers. Wevers keren zich tegen de handelaars die hen inhuren.

Overal in Europa keren stedelingen en plattelanders zich tegen de volledige geestelijke hiërarchie. In Vlaanderen vallen ze priesters aan en houden tienden in, niet omdat de geestelijken vijanden van de handel zijn maar omdat ze de grofste trafikanten zijn. Tanchelm van Antwerpen noemt de Kerk een bordeel. De priesters en zelfs de Paus zijn pooiers. Ze verkopen heiligen, apostelen en de Heilige Maria tegen betaling en zijn altijd bereid zichzelf te verkopen.

In Brittannië organiseren landloze boeren zich in een waar leger en plunderen kerken, abdijen en zelfs de cellen van ascetische kluizenaars.

De meeste zo niet alle opstandige boeren zijn erfgenamen van een lange traditie van opgehemeld heldhaftig geweld. Ze zijn in staat om dorpspriesters, abten, bisschoppen en zelfs de Paus uit Europa te verdrijven, en de kerkvorsten weten het.

Daarom ook hebben de priesters het over Zonde: opdat de mensen het geweld naar binnen zouden keren, tegen zichzelf.

Daarom kondigt de Paus een Kruisvaart aan tegen de ongelovigen, om het geweld af te leiden, tegen anderen. Het geweld dat in het verleden afgeleid kon worden van Rome tegen de Saksen kan ook worden afgeleid van de Katholieke geestelijken tegen lokale Joden en verre Arabieren. De Kerk zal het geweld van de opstandelingen zelfs tegen de interne opstandelingen keren, maar deze daad zal de Kerk niet ongeschonden laten.

Een man Norman Cohn genaamd, een vriend van gezag, wet en orde zal in onze tijd een millennium van verzet beschrijven, en elke episode ervan belasteren.

Een ernstig geleerde neemt de Paus op zijn woord en houdt geen rekening met wat de rebellen zeggen. Een ranter of razende neemt de rebellen op hun woord en houdt geen rekening met wat de paus zegt. Cohn zal een degelijke, ernstige geleerde zijn, geen fanatieke razende extremist. De woorden van het gezag, vooral van de politie, zullen zijn rots zijn, zijn positief bewijs, His-story. Cohn zal zeggen dat Kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders de Joden beschermden tegen aanvallen van fanatieke extremisten. Hij zal het hele verzet schetsen als een voorloper van de Nazipartij – dat is zijn these – en hij zal bijna zeggen dat elke rebel een Hitler is.

Een frivole razende, iemand die met andere woorden His-story niet al te ernstig neemt, iemand die naar gezag verwijst als "het" en niet als "Wij", zal een heel ander beeld krijgen wanneer hij naar dat verzet kijkt.

Cohn zal weten dat het opperste gezag in het Westen, de tweede Paus Urbanus genaamd, applaus krijgt van alle hoogwaardigheidsbekleders in het rijk wanneer hij zegt,

*Keer de wapens die je ten onrechte bezoedelde in onderlinge slachtpartijen
tegen de vijanden van het geloof...*

Met beproefde methoden van ernstige wetenschap zal Cohn zeggen dat de Paus het niet echt meende.

Wanneer een Bisschop zijn achtervolgde leverancier van luxegoederen in de dienstvertrekken van zijn paleis laat intrekken, zal Cohn beweren dat de Bisschop geschokt is van het geweld in plaats van te zeggen dat hij opgelucht is dat het geweld zich keerde tegen het huis van een Ongelovige en niet tegen het zijne.

De collega's van Cohn, professoren die vanaf hun bureaus aan een Staatsuniversiteit Vietnamese boeren zullen vermoorden, zullen beweren geschokt te zijn door de gruweldaden van Calley die de woorden van de professoren in daden omzette, maar de echte woede van de professoren zal gekeerd zijn tegen het verzet dat zijn wapens tegen Calley en zijn bende gebruikte. De ernstige professoren zullen al het omgeleide geweld, het geweld van het Gezag, keren tegen de rebellen die zich verzetten tegen het geweld van het Gezag.

Het verzet is het enige menselijke bestanddeel in de hele His-story, in de hele geschiedenis. Al de rest is Vooruitgang van Leviathan.

En het verzet heeft niet veel tijd nodig om zich te tonen. Zodra het Westen geen toernooiterrein meer is waar slecht functionerende en onverenigbare segmenten van verschillende Leviathans mekaar te lijf gaan met geharnaste

paarden, lange speren en maliënkolders, zodra werkende springveren en radertjes de dodelijke tentakels van een coherente handeldrijvende Leviathan in beweging zetten, zal het Westen even doorspekt zijn van verzet als het oude Rome.

Zelfs de "crisiscultus" die de wereld van Leviathan te vuur en te vlam wou zetten, wordt herontdekt, maar niet onmiddellijk. Een millennium van afleiding en vervorming hebben ervoor gezorgd dat de "crisiscultus" de onderdrukkers beter dient dan het verzet.

De Vlamingen die tienden inhouden en de Kerk een bordeel noemen, krijgen die gedachte waarschijnlijk uit de woorden van de geestelijken zelf, waarbij de rebellen de woorden afwegen tegen de daden van die geestelijken. De boeren die zelfverdedigingsallianties aangaan zijn waarschijnlijk geïnspireerd door een of verschillende voorbeelden van landbouwers die, net zoals de Moraviërs, allianties vormen om zich te verdedigen tegen invallen van Leviathan.

De inspiratie van nog andere rebellen komt van verder in tijd en plaats.

Het is voor mij vanzelfsprekend dat verzet een natuurlijk menselijk antwoord is op ontmenselijking en dan ook niet moet worden uitgelegd of goedgepraat. De vormen die het verzet aanneemt zijn soms origineel maar meestal geïnspireerd door eerdere vormen.

* * *

De grootste, meest diepgaande en meest duurzame verzetsbeweging in Europa komt uit dezelfde richting als de nieuwe componenten van Leviathan, uit het Oosten, en vestigt zich in het ware hart van het Frankendom.

Oorspronkelijk gekend als Katharen, worden de rebellen geïnspireerd door de leer van de Bulgaarse Bogomielen. Die leer bevat elementen uit het Perzische Zoroastrisme, elementen die ouder zijn dan, en opgenomen werden in, de Christelijke "crisiscultus" toen die nog een Joodse ketterij was.

De Zoroastrische elementen verschijnen in Bulgarije in de vorm die ze kregen van Mani. Het Manicheïsme kwam misschien tot bij de Bulgaren uit Islamitisch Perzië, waar talrijke boerenrebellens werden geïnspireerd door de anti-Leviathan import van de formuleringen van Mani, of het kwam uit de steppen, waar Turkse verwanten van de ooit Turksprekende (nu Slavische) Bulgaren in feite werden bekeerd door Manicheeër militanten.

De inzichten van Mani worden tot bij de Adriatische Serviërs gebracht door Bulgaarse militanten, steken de Adriatische zee over van Dubrovnik naar Venetië met Byzantijnse matrozen, en van Italië naar Gallië met migrerende Italianen. Het duurt niet lang voor de meesten in de Provence, de onderbuik van het Frankendom, moderne Manicheeërs zijn geworden, of Albigenzen zoals hun tijdgenoten hen noemen naar de stad Albi, een van de verzetscentra.

Hoewel ze welbekende terminologie blijven gebruiken uit generaties Christendom, zijn de Albigenzen noch Christen puristen, noch Christen ketteren. Ze zijn anti-Christen. Ze vertalen het heilige Boek van de Christenen in het Provençaals, niet om hun verstreken Christelijkheid te herstellen, maar om zichzelf te overtuigen dat de anti-Romeinse "crisiscultus" zoals beschreven in het Boek, niets te maken heeft met een Vicaris en zijn bisschoppen, abten en priesters. Ze beschouwen de protagonist van het Boek niet als de profeet, maar als een profeet tussen vele andere profeten en ze denken dat de gift van profetie niet beperkt is tot een enkel individu noch tot een enkele tijd.

De Albigenzen zien geen nut in de doctrine van de pseudo apostel Paulus, geïnspireerd op het schuldgevoel, de doctrine van de Zonde. Ze zijn dan ook immuun tegen het volledige repressieve apparaat van de Kerk, het apparaat dat bestaat uit biechten en vergiffenis, uit komende en beloofde verlossing, uit dreigende excommunicatie en het vermarkten van absolutie. In hun ogen is de grootste Zonde de armoede van de ontheemden, en die wordt niet veroorzaakt door de val van Adam maar door de graaizucht van de handeldrijvende Heren, priesters en monniken, die ze slecht noemen.

Ze lenen wel de termen van Goed en Kwaad van de Christenen, maar ze geven er Zarathustra's betekenis aan; Goed betekent Ahura Mazda of Licht, Slecht betekent Ahriman of Duisternis. En de Christelijke heerschappij is een tijd van Duisternis, eeuwen van loodzware slaap tot een nachtmerrie getergd, in de ogen van deze westerse Bogomielen net zoals in die van de latere dichter Yeats.

Voor zover ik weet gebruiken de Albigenzen het symbolisme van het Vuur van Mani niet als instrument om het grote kunstmatige beest te vernietigen, maar ze denken wel dat hun inspanningen erin zullen slagen het Kwade te verslaan en te ontmantelen, niet in een of andere verre Christen Hemel maar in Gallië zelf.

De Katharen van zuidelijk Gallië zijn niet de enige radicalen in het snel Leviathaniserende Westen, maar de meeste anderen zijn direct of indirect door hen geïnspireerd.

Terwijl de ernstige mensen die zichzelf beschouwen als “vermogend”, het druk hebben met het oprichten van windmolens, met ploegen die door paarden worden getrokken en hoogovens op boerderijen en ontginningen, keren de ontheemden die worden beschouwd als “extremisten”, zich tegen de vooruitstrevende werkkampen.

In Gallië net ten noorden van de Albigenzen, bevinden zich rebellen die Waldenzen of Vaudois worden genoemd en zichzelf de Armen van Lyon noemen. Overblijfselen van hun antikatholiek radicalisme zal tot op vandaag blijven bestaan bij de Waldenzen.

Gelijkaardige groepen worden gevormd in het Italië van de Paus, met namen zoals de *Pauperes Lombardi*, *Arme Lombarden* en *Umiliati*, de Vernederden.

De rebellen zijn niet allemaal Manicheeërs, sommigen blijven formeel Katholiek. Maar net zoals de Provençaalse Katharen verwerpen ze de Kerkelijke hiërarchie, de doctrines van Zonde en Boete en dus het hele apparaat van vergiffenis en aflaten, en geen van alle aanvaarden ze dat de ontheemding van de ooit vrije landbouwers van Europa een natuurlijke of door god bevolen daad is.

Zelfs de Cisterciënzer monnik Joachim van Fiore, abt van Corazzo, heeft een openbaring direct geïnspireerd door zijn antikatholieke tijdgenoten. Joachim herontdekt de Zoroaster opeenvolging van Beesten of Leviathaanse Tijdperken en past dit inzicht toe op zijn eigen tijd. Hij blaast elementen van de oorspronkelijke “crisiscultus” nieuw leven in. Net zoals de Eerste Tijd, de tijd van angst en onderwerping aan de Vader, in referentie naar het vroege Judaïsme, werd gevolgd door de Tijd van de Zoon, zo zal de Tweede Tijd, de tijd van onderdanigheid aan de Kerk, binnenkort gevolgd worden door een derde, de Tijd van de Geest, gekenmerkt door liefde, vreugde en vrijheid. En dus is de Kerk, in tegenstelling tot de leer van Augustinus, niet het koninkrijk van god op aarde, en zijn de verwezenlijkingen van Europa en de Kruistochten geen tekens van de eerste dagen, maar tekens van de laatste dagen.

Joachim gaat zelfs zover om te voorspellen dat drie en een half jaar voor het einde van de Tweede Tijd, de Antichrist, een roofzuchtig mercantiel monarch (Joachim verwijst eigenlijk naar Frederik de Tweede), de corrupte Kerk zal vernietigen waarna de Keizer zelf zal worden opgeruimd door een bevrijde mensheid.

Veel van de rebellen zijn ervan overtuigd dat ze door hun inspanningen kunnen ontsnappen aan de veranderingen die zich meester maken van Europa, transformaties die in hun ogen alleen maar mensen verarmen en verminken.

Veel van hun inspiratie en inzichten komen van buitenaf, maar het is niet alleen het contact met Zoroaster, Manicheeër en andere doctrines die mensen tot actieve en dikwijls militante verzetsstrijders maakt.

Een individu dat zeer vertrouwd is met de dagelijkse roofzucht kan onaangedaan blijven door critici van die roofzucht. Ze moet een keuze maken, ze kan ervoor kiezen zich tegen het gezag te keren en de kring van verzet vervoegen. Deze beslissing ontwricht het hele leven van een persoon en er moeten goede redenen voor worden aangehaald. Die goede redenen worden uitgedrukt in de taal van de tijd, niet in de taal van een toekomstige tijd. Een openbaring of een visioen is geen erg goede reden. Die openbaring komt misschien in een droom, of in een visioen, of in een totale mentale instorting. Voor die belevenis was alles lawaai en niets had betekenis. Na die ervaring is alles duidelijk. Dan begint het individu zich af te vragen waarom anderen zo blind zijn. Ze wordt misschien ongeduldig met anderen en laat ze over aan hun verblinding, of ze kan beslissen om de anderen te helpen zien.

Dit is allemaal heel goed te begrijpen, heel menselijk, en het gebeurt al heel lang in mensengemeenschappen. Maar de plotse ontwrichtingen van individuele levens zijn ook ontwrichtingen van het bestaan in Leviathan. Na dergelijke ervaringen verlaat een individu de opeenvolging van betekenisloze intervallen van Leviathantijd en recupereert enkele ritmes uit de samenlevingen in de natuurstaat.

Dat is de reden waarom geschiedkundigen van Leviathans His-story die ervaringen zullen trachten te ontkennen, te belasteren en te bezweren. Minachting en spotternij zullen de geliefde wapens zijn van de ernstige geleerden die zullen beweren onpartijdig verslag uit te brengen.

Norman Cohn bijvoorbeeld zal veel moeite doen om het te hebben over de openbaringen van de rebellen van het Duizendjarige vrederijk, de Millenniallisten. Hij hoeft er niets aan toe te voegen. Gelijkaardig geharnaste lezers zullen onmiddellijk het misprijzen van Cohn delen voor individuen die de pathologie zover drijven dat ze zich laten leiden door hun eigen dromen en visioenen. De geleerde en zijn geharnaste lezers zullen het vanzelfsprekend vinden dat alleen de openbaringen van rechters en geleerden waarde hebben, geldig zijn.

De spot van Cohn zal hoogten van geleerde minachting bereiken wanneer hij het heeft over individuen die zichzelf zien als de Messias, die zichzelf ervan overtuigen dat hun inspanningen de Mens kunnen helpen verlossen uit de Leviathaanse ontmenselijking, slavernij en ondergang. Cohn roept niet uit: Hoe naïef! Hoe misdadig! Hij verdient toch de

gevangenis, de marteling, de ophanging, de verbranding! Die kreet zal automatisch worden opgewekt bij lezers die vinden dat naar goed fatsoen aangesteld gezag de enige verlosser is van de mens en dat Leviathan de enige mogelijke Messias is.

** * **

Cohn zal het verzet alleen op papier veroordelen, en te laat om meer dan alleen hun herinnering schade te berokkenen. De Kerk en zijn lange seculiere armen doen het echte gevangennemen, opsluiten, martelen, verbranden en vermoorden. Met een millennium ervaring aan getreuzel, ontwijking en onderdrukking is de Kerk als beul geen beginnening.

De eerste akte is het steunen van een zekere Giovanni de Bernardone, bijnaam Francesco, die een rebel als een andere zou zijn geweest, ware het niet dat hij zich liet omvormen tot een instrument van de Kerk.

Deze Frans heeft een visioen, laat zijn oude leven en zijn rijkdom achter en mengt zich onder de armen en ontheemden. In een tijd waarin grond privé-eigendom aan het worden is, waarin roofzucht wordt beloond met rijkdom en macht, verheerlijkt deze man armoede, gemeenschap en vrijgevigheid. In een tijd waarin de Aarde en al haar levende wezens voorwerpen van mercantiele plunder worden, heeft hij het over de verwantschap van de mensen met de dieren, met de Aarde, met de Zon.

Gedurende haar eerste millennium zou de Kerk Frans de natuuraanbidder hebben veroordeeld als ketter of als ongelovige.

In een tijd van Katharen en Umiliati, valt de Kerk terug op de oude Perzische truc die de Zoroasters onderdrukte, ze huldigt zich in de mantel van Ahura Mazda. Een Pontifex die heel sluw Innocentius heet, Onschuld, de derde met die naam, nodigt de natuuraanbidder uit en steunt hem. Frans staat toe dat hij wordt gebruikt, misschien maakt hij zichzelf wijs dat hij de Paus heeft bekeerd.

Met deze recuperatie beweert de Kerk nu alles te zijn wat haar vijanden zijn. Individuen die geneigd zijn weerstand te bieden worden naar de Orde van de Franciscanen geleid, die lijkt op en handelt als elke andere verzetsgroep.

Eens in die Orde zullen de meeste van de vroegere aanhangers van universele verwantschap worden gekneed tot een ketterijpolitie terwijl een kleine minderheid de mantel van de stichter mag blijven tentoonspreiden.

Frans wordt zich pas tegen het einde bewust van de list. Hij sterft met de stigmata van een eerdere opstandeling, zodat hij met zijn laatste daad probeert duidelijk te maken dat zijn hele leven werd afgeleid en verraden net zoals het leven van zijn voorganger uit Judea.

Natuurlijk voegt de Kerk die een millennium eerder al de stigmata van Jesse of Jezus reduceerde tot versieringen op haar mantels, prompt een nieuwe set versieringen toe op haar mantels. Frans is een Heilige geworden, de Franciscaner Orde een knuppel tegen het verzet. Deze afschuwelijke recuperatie zal opmerkelijk blijven tot in onze tijd, wanneer de metamorfose van aanhangers van universele bevrijding in politieagenten en gevangenisbewaarders zich zo dikwijls voltrekt dat ze niet langer opmerkelijk lijkt.

Nog tijdens het leven van de natuuraanbidder toonde Onschuld, de Paus, hoe goed hij Frans verstond en waardeerde door gelijktijdig een heel andere Orde op te starten, de Dominicanen. De stichter van deze Orde was een menselijke klok, de rekruten waren dossierkasten van vlees en bloed, het doel het opleggen van de regelmaat van een uurwerk aan het sociale leven. Het is een Technologische Orde, de Orde van de Inquisitie. De leden ervan benaderen de natuur met marteltuig. Het juiste geloof net zoals de juiste tijd is een kwestie van het aanpassen en het regelen van bepaalde springveren en tandwielen.

Zodra het repressieve apparaat volledig is, een apparaat dat de Franciscanen dienen door rebellen te rekruteren voor de heilige oorlog tegen de rebellen, verkondigt de Paus de Albigenzische Kruistocht.

Indien de Westerse invasie van het Christen Constantinopel en de ontmanteling van het Byzantijnse Rijk telt als de Vierde Kruistocht, dan is de heilige oorlog tegen de binnenlandse Ongelovigen de vijfde.

In Parijs gevestigde opvolgers van de Frankische slachters die Saksen ontvolkten, herhalen de prestatie van hun voorgangers, nu tegen de Frankische bevolking van zuidelijk Gallië. De achtste Lodewijk, de Leeuw genaamd, heerser van Parijs, leidt de Christen Kruisvaarders die het woord van de Paus veranderen in een bloederige daad. Alle steden en dorpen van de Albigenzen worden vernietigd. Van de zuidelijke bergen tot de kusten van de Middellandse Zee worden Frankisch sprekende Manicheeërs en hun sympathisanten als beesten opgejaagd. Een hele bevolking wordt uitgeroeid. De Leeuw van Parijs onteigent zijn slachtoffers en wordt Koning van een rijk ter grootte van een natie.

Deze Kruistocht tegen inlandse Ongelovigen, afgekondigd en uitgevoerd door het naar behoren en fatsoenlijk gevormde gezag en niet door het verzet, is de voorloper van de Nazikruistocht tegen de Joden.

Dit apparaat voor de uitroeiing van binnenlandse en buitenlandse Ongelovigen, dit Europa van Kruistochten dat van vroomheid en verzet instrumenten maakt voor de grofste grootschalige onteigeningen, is al het Moderne Westen. Al wat nog te komen staat is meer van dezelfde hypocrisie, die later Rede en Wetenschap zal worden genoemd, en meer van hetzelfde harnas dat later Technologie zal worden genoemd. Zelfs het cynisme van latere handelaars zal niet opwegen tegen dat van de handelaars die de geestdrift van de kruisvaarders verzilveren door een Kinderkruisvaart te organiseren om vrome bloeddorstige jongelingen te transporteren en te verkopen aan Levantijnse slavenhandelaars.

* * *

De plunderende heilige krijgers die Joden, Moslims en Byzantijnse Christenen onteigenen, hebben hun evenknie in het noorden in de vorm van de heilige orde der Teutoonse of Duitse Ridders. Nauw verbonden met de commerciële heersers in de groeiende steden van de Hanze, beantwoorden deze nobele Ridders en priesters de nieuw ontdekte werelden nu al met het uitmoorden van de inheemse bevolkingen en de plundering van hun omgeving. Ze vermoeden het bestaan van een nieuwe wereld ter grootte van een continent aan de overzijde van de westelijke oceaan nog niet, hoewel hun Mongoolse tijdgenoten al over een kaart beschikken met Vinland erop, recent bezocht door Viking zeevaarders.

Het westelijke Vinland, Amerika voor ons, zou de Teutoonse Ridders nog niet interesseren. De Mongolen kennen de uitgestrektheid van Eurazië. Maar de Ridders hebben met de andere Europeanen een provincialisme gemeen dat de grenzen van de Oecumene, de wereld die ertoe doet, op een paar dagen paardrijden van Rome legt.

Hoe dan ook ligt Vinland ver weg over veel water, en de in land en rijkdom geïnteresseerde Europeanen hebben nog heel wat onoverwonnen "inboorlingen" in hun oosten, allemaal bereikbaar over land. De "inboorlingen" zijn onder andere Turkssprekende Finnen, Baltisch sprekende Litouwers en Pruisen.

De Teutonen weten niets over Inca's of Algonquin maar ze zijn al Conquistadores en Pioniers. Hun doel is het uitroeien van de inheemse bevolking, het onteigenen van de oogsten, van de velden en de huizen, en het opnieuw bevolken van het land met gedomesticeerde Germaanse Katholieken voorbestemd om medewerkers en slachtoffers te zijn van de Hanzehandelaars. Waar ze slagen in hun opzet, in Pruisen bijvoorbeeld, blijft alleen de naam van de oorspronkelijke Baltische inwoners bestaan. Het volk en de cultuur sterft uit. Op die manier veranderen de Ridders net zoals hun opvolgers, Nieuwe Werelden in de Oude Wereld, of zoals Turner het zal zeggen, ze roeien de Wildernis uit.

Deze manier om de Oecumene uit te breiden is niet nieuw, maar bij nader inzicht bevat ze wel nieuwe elementen. De oude Assyriërs en Romeinen vernietigden en deporteerden bevolkingen die hen vreemd waren, maar in het algemeen deden ze dit alleen maar met mensen die verzet pleegden tegen de reductie tot belastingbetaler en rekrut. De vernietiging van Carthago door de Romeinen valt op als een uitzondering. De onmiddellijke voorgangers van de Teutoonse Ridders, de Franken van Karel de Grote, vermoordden de Saksen voor het materiële gewin van buit voor de overwinnaars en voor de spirituele verlossing van de slachtoffers, maar de Leviathaanse coherentie van het Frankische militaire apparaat duurde minder lang en was minder coherent dan de Romeinse en ook de Assyrische, en zelfs een rudimentaire Moravische alliantie kon ze tegenhouden.

In veel opzichten is de Teutoonse Orde gelijkaardig aan het eerdere Frankische leger, maar de gelijkenissen zijn bedrieglijk. Het recentste leger kan zo gemakkelijk niet worden tegengehouden als het vroegere. Dat is omdat de Teutonen verbonden zijn met een netwerk van handelssteden. Deze verbinding geeft de Teutoonse militairen een continuïteit en een coherentie waaraan het hun Frankische voorgangers ontbrak. De Teutonen verliezen veldslagen, maar de oorlog gaat door en zal blijven doorgaan tot de Wildernis is gereduceerd tot vormen die vatbaar zijn voor commerciële manipulatie door de Hanzehandelaars.

* * *

Indien de oude Feniciërs hadden samengespannen met de Assyrische militairen dan hadden ze in dit opzicht ook voorlopers geweest van de gefedereerde steden van de noordelijke Feniciërs, de Vikings. De Fenicische octopus behandelde de Assyrische worm als een te plunderen voorwerp, een enorme markt voor Fenicische goederen. Maar de twee entiteiten traden niet samen op. In feite waren ze aartsvijanden. Zodra een Fenicisch schip werd geraakt door een Assyrische klauw, kapte het.

De Hanzesteden evenals Venetië, Genova, Barcelona en andere zuiderse steden, presteren iets waartoe de oude Feniciërs niet in staat waren.

Eigenlijk maken de Burgers van Europa gebruik van anachronistische wormsegmenten die over heel Europa werden achtergelaten door de mislukte (geaborteerde, om het zo uit te drukken) Frankische Leviathan.

Door de Kruisvaarten te voorzien van militaire machines tegen de Moslims, Albigenzen, Balten en Slaven, behandelen de Burgers de wormsegmenten als markten die ze tot het uiterste plunderen. En de Ridders doen een gunst terug wanneer ze de handelaars nieuwe bronnen van commercieel uit te buiten materialen aanreiken en door menselijke obstakels voor die commerciële uitbuiting uit te roeien.

De Burgerbruid weet dat dit huwelijk een erg gelukkig huwelijk is, uiterst lucratief bovendien voor haar handeldrijvende broers.

De Heer en echtgenoot weet niet dat deze regeling bijna zo dodelijk is voor zijn Kruisvaardercollega's als voor de slachtoffers van de Kruistochten.

De Burgers wringen de adel uit. Ze eigenen zich alle rijkdom toe die de Heren de lijfeigenen ontfutselen in diensten, maar ook hun huizen, hun gronden en uiteindelijk zelfs de namen van de edele Landheren. De Burgers doen dit allemaal aan de hand van goederenruil.

De Heren beseffen niet dat ze hun eigen graven delven. Ze zien de oorzaken van hun plotse en snelle verarming niet omdat hun erecode uit de krijgskunst hen kortzichtig maakt en omdat het huwelijk werd ingezegend door de goede priester van de Rooms Katholieke Kerk.

De kinderen uit het huwelijk zijn allemaal goede Christenen en allemaal vergroten ze de heerschappij van Petrus over een steeds grotere Oecumene, de ene met speren, de andere met goederen en een derde met woorden, de ene als Ridder, de andere als Burger en de derde als Priester. Het verlies van de ene is winst voor de andere en de sleutels die toegang verlenen tot de Hemel blijven in de familie.

De Burgers zijn heel tevreden met de gang van zaken en doen al wat ze kunnen om die te bestendigen. Ze zullen diezelfde regeling zelfs trachten te herhalen wanneer hun partners-Kruisvaarders zijn uitgestorven. Wanneer de aristocratische militaire machines geen efficiënte leveranciers meer blijken te zijn, zullen de Burgers hun eigen militaire machines opstarten. De gebeurtenis zal hoogdravend en overdreven niet meer dan "een burgerrevolutie" worden genoemd. Bij gelegenheid, en alleen in hoogste nood, zullen de Burgers inderdaad milities vormen, maar dit soort aangelegenheden is niet verenigbaar met hun businessmodel en Burgers zullen er een hekel aan hebben. De Burgers zullen dit soort betrokkenheid ontwijken door het uitgestorven instituut van de Kruisvaart te herstellen. Ze richten generale staven op en betalen die om bendes van zwaarbewapende professionele moordenaars te leiden en zullen hun eigen militaire instelling behandelen zoals ze de instelling van de Kruistochten behandelden, als een grote markt waar ze stinkend rijk van worden door die tot het uiterste te bevoorraden.

* * *

Zoals andere gelukkige huwelijken ingezegend door priesters, is het huwelijk tussen het seniele, landelijke Frankische Ridderschap en de jeugdige Moslim-geïnspireerde stedelijke Burgerij vergeven van conflicten.

Alhoewel de Burgerij diep gelukkig is met de regeling, is hun geluk geconcentreerd in hun portemonnee en is het niet echt de ervaring van een levende emotie. Eigenlijk proberen de wormachtige segmenten net zoals in de dagen van de Assyriërs en de Feniciërs, de losse tentakels op te slokken, ondanks het feit dat ze allemaal deel uitmaken van dezelfde Katholieke familie. De Burgers, voortdurend op zoek naar kampioenen die hen uit de kaken van een worm zullen redden, worden dikwijls zelf opgeslokt door de worm van hun kampioen.

Dit conflict gaat door tot in onze tijd, lang nadat de Ridders en de Krijgerpriesters zijn uitgestorven. Burgers zullen worden opgeslokt door militaire instellingen die ze zelf hebben opgestart en onderhouden omdat een aantal van de zwaarbewapende sterke mannen nog steeds de regels van het spel niet hebben begrepen.

Het conflict wordt bizar en ingewikkeld wanneer tentakels een metamorfose ondergaan en wormsegmenten worden en omgekeerd. Zelfs een bondige samenvatting van al die metamorfosen zou een bibliotheek vullen. Normandisch Engeland bijvoorbeeld, verdrijft de Joodse handelaars en wordt een formidabele commerciële tentakel van de Hanze in zijn relaties met Gallië en Italië, maar neemt de vorm aan van een militaristische worm in zijn verhouding met de Welsh, de Schotten en de Ieren. Aan het andere uiteinde bevindt zich de Paus op de Heilige Stoel in Rome, die zichzelf

beschouwt als een worm en niets anders wil zijn dan de enige worm, het alomvattende Rijk, maar die zich exact gedraagt als een roofzuchtige handelsoctopus in zijn dagelijkse wereldlijke omgang.

Tot op dit punt was het mogelijk om wormachtige en octopusachtige Leviathans van mekaar te onderscheiden, alhoewel het verschil aan het vervagen was in de Islamitische wereld. In het Westen worden de twee vormen dermate met elkaar verward dat het onmogelijk is om de Westerse Leviathan te bestempelen als het ene beest of het andere. Het beest van het Westen is iets dat de wereld nog nooit heeft gezien.

Ik heb aangetoond dat het opkomende Westen geen "kind" is, geen uitwas van het Franken Roomse Rijk hoewel het er wel op lijkt omdat het een composiet is van voorheen onverenigbare en onderling vreemde elementen. De vorige composiet werd nooit een coherent werkende machine maar het Westen van de Kruisvaarders is dat geworden.

De droom van de Roomse Paus om het gestorven beest te herstellen wordt eindelijk gerealiseerd, maar het beest heeft een vorm die de Paus niet kan herkennen, en het valt niet onder de controle van de Paus.

Zelfs de laatste restanten van het Katholieke Rijk zijn niet meer wat de Paus zou willen dat ze waren.

De grootste restanten van die entiteit zijn een Frans Koninkrijk en een Heilig Rooms Rijk.

Het Franse Koninkrijk heeft meer weg van de Moravische natiestaat dan van zijn keizerlijke voorganger. De heerser, een Koning van Parijzenaren tot de Albigenzen Kruistocht en de daaropvolgende onteigening van de Manicheeër slachtoffers hem uitvergroot tot Koning van Frankrijk, is een sterke man over een beperkt territorium dat wordt bevolkt door mensen met een grotendeels gemeenschappelijke taal. Het gebied is geen rijk en het is overduidelijk niet Katholiek, namelijk universeel of allesomvattend. De Franse monarchie kan in feite dermate weinig doen met Rome of zijn Vicaris dat het probeert om de Oecumene Geestelijkheid te reduceren tot een Franse geestelijke politie. De vierde Koning Filips zal in het hart van de ooit Albigenzische Provence zelfs een eigen Paus benoemen, waardoor het Katholicisme een nationaal departement van ideologie en propaganda wordt, daarbij acht of negen generaties vooruitlopend op de latere Reformatie.

Het wormsegment dat het Koninkrijk Frankrijk zal worden genoemd maakt deel uit van een groter geheel, maar dat geheel is noch Frankisch noch Romeins noch Katholiek. De ironie van de Ridder Kruisvaarder die verkoper wordt van Islamitische goederen wordt in Frankrijk herhaald wanneer de eerste onder de edele bereden collega's een kampioen wordt van de Burgerij die onder de vorm van jaarmarkten een handelsnetwerk aan het vormen zijn over het hele Gallische territorium. De burgertentakels steunen en onderhouden de koninklijke worm als schild en knuppel tegen de zogeheten Aristocratie, namelijk de kleinere wormsegmenten die in Gallië overbleven na de ontbinding van de Frankische eenheid. Met dit verbond voegt de burgerij de Frankische monarchie toe aan het netwerk dat van de Levant tot IJsland reikt en ze versiert het koninklijk paleis met stoffen en metalen uit China tot Senegal. Deze toevoeging van de heerser in een imperium van koopwaar zorgt ervoor dat de eerste van de Fransen net zo afhankelijk wordt als de laatste van productiekosten, van prijszettingen en van de cyclische handelscrisissen.

De Heilige Roomse Keizers behouden meer affiniteiten met hun Frankische voorgangers dan de Franse koningen, maar ook deze anachronismen keren zich tegen de Zalvende hand. Het keizerlijke instituut, gestabiliseerd door de Hohenstaufen dynastie is niet echt een opvolger van het Keizerrijk (zoals het was) van Karel de Grote, maar van Otto, de Heilige Roomse knuppel tegen de Slavische gemeenschappen.

Ondanks hun Kruisvaardergeestdrift zijn de Keizers geen instrumenten of verlengstukken van de Romeinse Petrus. Ze behandelen de Heilige Stoel even krenterig als de Franse Koning dat doet. Sinds de Paus beroep deed op Normandiërs en Moslims om oorlog te voeren tegen de Keizer, zijn de Paus en de Keizer vaker aartsvijanden geweest dan bondgenoten en sinds Barbarossa hebben de Keizers geprobeerd om de Geestelijken te reduceren tot spirituele toezichthouders over keizerlijke landgoederen. Vermits de Heilige Keizers in de wereldlijke actualiteit zelfs geen koningen zijn, hebben ze de verbinding nodig met de Vicaris van Christus als enige band die hen Heilig en Keizer maakt.

Indien de Franse monarchie reeds een natiestaat is, dan is het Habsburgse Keizerrijk een vastgoedonderneming. Het is mogelijk om landerijen aan te schaffen, te behouden en te verpachten. Net zoals het Lotharingen van Lotharius, zou het Rijk van Rudolph of van Albert Habsburg net zo goed Rudolphiana of Albertingie kunnen worden genoemd. Het zijn namelijk geen specifieke plaatsen met vastliggende grenzen, het is een veranderende lijst van eigendommen en bedrijven van Rudolph Habsburg of van zijn zoon.

Ondersteund door een militaire organisatie van lijfeigenen behorend tot vazallen die hun deel van de buit vangen, blijft het Keizerrijk Heilig omdat het de Christenknuppel blijft zwaaien tegen Slavische, Baltische en Turkse volkeren aan de noordoostelijke grenzen. Nadat de Baltische gemeenschappen werden uitgeroeid, wendt het Keizerrijk zich tegen

de Slavische natiestaten en worden Moravië en Bohemen Keizerlijke landgoederen. Opportunistische huwelijken en erfrecht zijn aanvullingen op de oorlogvoering als instrumenten voor het verwerven van land.

Het doel van al die in beslagnames, verbeurdverklaringen en onteigeningen is uiterst Christelijk en even Heilig als het Keizerrijk zelf. Het doel is de heerschappij over de vissen en over de vogels en over al wat kruipt over het toegeëigende land.

De democratisering die gepaard gaat met het roven van rijkdom door de burgers die slechts dit doel voor ogen hebben, zorgt ervoor dat het hoge ideaal van de Keizer tot bij elke Europeaan doorsijpelt. We zagen al dat de liquiditeiten van de Burgers voor landgoederen kunnen worden ingewisseld, privé-eigendommen genaamd, waar ook vrome Burgers heerschappij hebben over al wat kruipt. De Europeanen beschrijven deze heerlijke mogelijkheid met het gezegde, "Elke man is Keizer in zijn eigen huis". Huis gaat hier van de hut van de horige tot een landgoed ter grootte van een natie, en zelfs lijfeigenen met het vooruitzicht leerling te worden bij Burgers in de stad beginnen ervan te dromen het Goddelijke gebod in praktijk te brengen.

Bekeerde Europeanen, vooral de horigen, hebben generaties opleiding achter de rug in de heerschappij over hun zondige zelf. Ze hebben hun emoties, begeerten, opwellingen en al wat in hen leeft geketend. Velen onder hen, opvolgers van de Albigenzen en andere verzetsstrijders die zich verschuilden voor de Inquisiteurs of deden alsof ze erbij hoorden, proberen hun verloren menselijkheid te recupereren; ik kom er later op terug. Maar veel anderen, misschien zelfs een meerderheid, zijn gedomesticeerd, ernstig verminkt en zwaarbewapend en gepantserd.

De gepantserde Europeanen hunkeren naar het onderdrukken van de Zondige anderen zoals ze zichzelf hebben onderdrukt. Heerschappij over alles wat kruipt op een bevoorrecht eigen stuk grond is wat van een mens een zichzelf respecterend Christen maakt, en een goede Christen is vanaf nu, per definitie, een Wereldeter.

* * *

Wereldeter – werelden verzwelgend en vernietiger van de Biosfeer – is al een geschikte, functioneel beschrijvende naam voor de Westerse Leviathan op het ogenblik van zijn ontstaan tijdens de Kruistochten tegen de Heidenen. Maar deze naam zal pas aanvaardbaar zijn voor Westerlingen wanneer de post-kerkelijke geestelijke Hobbes en zijn tijdgenoten Bacon en Descartes het op zich nemen de macht van het Beest te benoemen en te verkondigen.

Ten tijde van de Kruistochten loerde een eerdere Bacon al gretig naar de Biosfeer, maar de letale eigenschappen van het Westerse beest zijn nog niet zichtbaar voor wie erin zit, noch voor buitenstaanders.

De Universele, allesomvattende of Katholieke Kerk heeft het project van totale heerschappij gedurende een millennium gedragen, maar zelfs de Kerkelijken zien niet dat hun droom zich eindelijk verwezenlijkt omdat hij zich niet verwezenlijkt volgens de voorwaarden van die Kerkelijken. De geestelijken zijn het gewoon geworden om hun heerschappij naar het hiernamaals te verplaatsen terwijl ze zich hier en nu haasten naar de buit. Als gevolg van die gulzige kortzichtigheid slagen de Kerkelijken er niet in hun Organisatie aan het roer te plaatsen in het hoofd van het nieuwe beest, en tegen de tijd dat ze zich bewust worden van hun onoplettendheid hebben ze de kans gemist.

Van buitenaf gezien lijken de Westerlingen op Kruistocht niet op de klauwen en tentakels van een nieuwe Leviathan maar eerder op invallende Barbaren die de muren van de Beschaving bestormen. Voor Byzantijnen en Moslims zijn de Westerlingen nog altijd Franken en de dodelijke Franken zijn niet de enige barbaren die voor hun poorten staan. Byzantium wordt gelijktijdig toegetakeld door de Frankische heilige krijgers uit het westen en door de Ottomaanse Turkse heilige krijgers uit het oosten, terwijl de Islam wordt lastiggevalen door dezelfde Katholieken uit het westen en door de veel meer te duchten Sjamanen uit het noordoosten, de Mongolen.

De Westerlingen zijn Franken voor de Ottomanen en ook voor de Mongolen en alhoewel de Turken niet samenspannen met de Mongolen, die eveneens Leviathans omverwerpen, beschouwen de Mongolen de Westerlingen als bondgenoten, of minstens als mogelijke bondgenoten.

Khan Koeblai verwelkomt Italiaanse Katholieke boodschappers aan zijn Mongools hof en de Katholieken vergezellen de Sjamanen wanneer ze de Leviathan in het verre oosten binnenvallen en de Song dynastie omverwerpen. De Westerse Katholieken zijn niet alleen getuige van de Mongoolse herwaardering van Chinese waarden, ze nemen eraan deel. De Katholieken maken deel uit van de administratie die van vroegere barbaren bazen maakt terwijl de Song Chinezen worden gereduceerd tot barbaren zonder rechten.

De beroemde Marco Polo is een van de Westerlingen die terugkeert en het verhaal vertelt. Anderen blijven in China, zoals de Pauselijke gezanten die zich wijden aan het heilige werk van de bekering tot het Katholieke Christendom van de Chinezen die al Nestoriaanse Christenen zijn.

Westerlingen uit het verre westen en Eurazië uit het verre oosten worden aan mekaar bestaan herinnerd. De Westerlingen weten voortaan dat een duizelingwekkende Leviathan woekert in het oosten, terwijl de Oosterlingen geen reden hebben om hun opvatting te wijzigen dat de graad van barbarij recht evenredig is met de afstand tot de Chinese muur.

De Sjamanen alsook de Christenen die in China blijven worden uiteindelijk geabsorbeerd door de oudste ononderbroken bestaande Leviathan en ook zij leren denken dat de zon ondergaat bij de barbaren.

De Westerlingen laten littekens achter in China, maar weinig anders. Anderzijds worden verschillende gerechten uit de Chinese keuken, maar ook boekdrukkunst en explosieven naar het Westen gebracht door het vluchtige wereldrijk van de Mongolen.

De Westerse tijdgenoten van Marco Polo, van Koeblai Khan en van een obscure Turkse Emir gekend als Oethman of Osman sluiten zich op in elk een eigen Leviathan. De Westerse Leviathan zal uiteindelijk de hele Biosfeer omvatten, zal Moeder Aarde veranderen in een archipel van werkkampen vol slaven, zeks, Ensis, Lugals en kroniekschrijvers. Maar geen van de tijdgenoten van de Italiaanse langeafstandsreiziger is voorlopig in staat het vermogen van de Westerse Leviathan te herkennen, minst van al de Katholieke tijdgenoten.

De Westerlingen beëindigen hun opleiding bij hun Viking- en Moslimmeesters maar ze gaan niet echt op eigen houtje van start. Ze verliezen hun identiteit, houden op te zijn wat ze waren en worden wat hun vijanden waren. Ze vinden niets uit, ze ontdekken niets en ze ontwikkelen niets nieuws. Alles wordt hen aangereikt door hun leermeesters.

Het enige element dat echt eigen is aan de Westerlingen is hun gewoonte om te liegen over wat ze doen. En ze doen dat beter dan wie ook. Ze zijn erin opgeleid door de legioenen van de Vicaris van Christus. De Westerlingen zelf

vinden niet dat ze zich de winst en de ambten toe-eigenen van de Islamitische Heidenen, neen, ze redden zieltjes, die van henzelf en die van hun slachtoffers. Een oligarchie van eigenaars van liquide kapitaal staat al aan het hoofd van de Westerse Leviathan, maar in hun eigen ogen komen de oligarchen en hun klanten steeds dichterbij de Hemel, bij het Koninkrijk Gods, bij Eden, de zo goed als vergeten gemeenschap uit de natuurstaat, uit de natuurlijke toestand.

Gedurende een millennium zagen de Westerlingen een Rooms Keizerrijk dat er niet was. Nu ze eindelijk een Leviathan zijn – op een onaantvaardbaar Heidense manier – zien de Westerlingen geen Leviathan waar die er wel is. Deze gewoonte om te ontkennen wat ze zijn, zal de Westerse Europeanen aan de gang houden, weg van zichzelf naar de verste uithoeken van de wereld.

De West-Europeanen zijn niet de eerste geLeviathaniseerde menselijke wezens die zichzelf zien als wat ze niet zijn of als wat ze nooit waren. We zagen dat de eerste mensen in de ingewanden van een Leviathan, de Ur-mensen op dit gebied als op zovele andere, pioniers waren. De Sumeriërs veranderden hun vroegere wereld in een wildernis, maar brachten met veel zorg delen van hun ontwrichte wereld naar hun Tempeltuinen. In die tuinen waren ze in staat te denken dat ze de natuurstaat nooit hadden verlaten, of toch minstens dat ze niet erg ver waren gegaan. Ze waren even dicht bij de vergeten gemeenschap als de Dood bij het Leven.

De West-Europeanen weten dat ze de natuurstaat hebben verlaten, maar ze willen nog niet weten dat ze in de darmen van een Leviathan zijn beland. Menselijke wezens die zonder schroom bevestigen dat ze segmenten, springveren en tandwieltjes zijn van een kunstmatige worm, zullen pas vele generaties later verschijnen in het Westen, wanneer tijdgenoten van de Engelse kroniekschrijver Hobbes de aanbidding van de Leviathan zullen instellen, rauw en onversierd.

Hoewel de Kerk met haar Romeinse toewijding en haar Maximaliserende godheid reeds meer dan het graantje van de Leviathanaanbidding in zich draagt, zullen de latere wormaanbidders met de Kerk moeten breken om deze nieuwwigheid tot een instituut te maken. Dat is omdat de Kerk zich niet kan ontdoen van haar bagage afkomstig uit de anti-Romeinse crisiscultus.

De Kerk van Rome, net zoals de Tempel van Ur, behoudt sporen van een vergeten tijd en een verdwenen plaats. Deze overblijfselen verlenen de Kerk een aura van iets anders dan van wat ze is. Die overblijfselen, voor de Kerk net zo goed als voor de eerdere Tempel, zijn resten van een oude menselijke gemeenschap in de natuurstaat. Voor de Sumeriërs was de gemeenschap tijdelijk, als een Gouden Tijd. De Christenen situeren die in een ruimte, een plaats die ze Eden noemen. De Sumerische Tempel gaf de bewoners de indruk dat ze zich nog steeds in die gemeenschap bevonden, of toch minstens in een zieltogende kopie ervan. De Katholieke Kerk geeft een aantal van zijn bewoners dezelfde illusie, maar zorgt er ook voor dat zelfs zij zich schuldig voelen om te zijn waar ze zijn, terwijl al de anderen in een eeuwig lastig parket verzeild zijn geraakt, het Vagevuur.

* * *

De Kerk brengt de gelovigen – haar schapen zoals ze hen noemt – in een toestand die sommige van onze tijdgenoten als schizofreen zullen bestempelen. Dat is omdat de Kerk haar oorsprong vond tussen verzetsstrijders die het plan hadden opgevat deel te nemen aan de omverwerping van de heersende Leviathan en dachten dat het Koninkrijk der Hemelen of Eden op Aarde zou volgen op de val van het beest. De Kerk, als zoveel andere monsters, reduceerde de oorspronkelijke rebellen tot schilderijen en beeldhouwwerken die pilaren versierden, muren en vensters, terwijl alle levende rebellen die gelijkaardige inzet en verwachtingen vertoonden, werden behandeld als ketters.

De Kerk slaagt hierin met de hulp van haar doctrine van de Oorspronkelijke Zonde, de Erfzonde. Deze doctrine is gestoeld op een verhaal dat in het eerste boek van het Oude Testament werd geplaatst door vrouwenhatende kroniekschrijvers uit het door het oude Perzië gesteunde Koninkrijk Judea. Het oorspronkelijke verhaal is een onnozele polemiek tegen de primitieve godin, Moeder-Aarde, en bij uitbreiding tegen alle vrouwen.

In dat verhaal is de vrouw, Eva, niet de moeder. De man, Adam, is de moeder. Hij baart haar, met de hulp van de Vader der Vaderen, die voor vroedvrouw speelt. Het feit dat de vrouw nadien levende menselijke wezens baart wordt gebagatelliseerd. Wat wordt overdreven is haar onstandvastigheid tegenover de Vaders en haar ongeoorloofde affaire met een Slang. Door haar affaire verpest ze de mannelijke harmonie van de polemist en provoceert ze de Vader der Vaderen tot het verjagen van de hele familie uit Eden.

De antieke Israëlieten en hun opvolgers gebruikten dit verhaal zoals hun auteurs het bedoelden: om vrouwen te beledigen en te geringschatten. De Joden haalden de doctrine van de Erfzonde niet uit het verhaal. Integendeel, ze werden de oogappel Gods, het Uitverkoren Volk, en zelfs de Gesel Gods tegen de Edomieten, Moabieten en anderen.

De Christenen, te beginnen met pseudo-apostel Saul of Paul, gebruikten dit verhaal voor een totaal ander doel. Ze gebruiken het ter rechtvaardiging van hun eigen verraad aan de oorspronkelijke verzetsbeweging. Net zoals Adam en Eva verraad pleegden tegen Eden door de erfzonde te begaan, bestaande uit het eten van het fruit van de boom der wijsheid, zo verraden de Christenen de wegen van hun onvoorwaardelijk anti-Leviathan stichters door zich hals over kop in opportunistische Leviathanondernemingen te storten.

Door eigenmachtig het eerste verraad te beschouwen als de oorzaak van alle latere verraad, spoelen de Christenen de verantwoordelijkheid voor al hun opportunistische leugens en misdaden van zich af. Alle schuld vloeit terug naar Eva, de oorspronkelijke zondares. Door van het fruit te eten bracht ze de Val over heel haar nageslacht.

Tot op dit punt is het verhaal een mythe, een van de vele oorsprongsmythes. Maar vanaf hier verandert de Kerk de mythe in een knuppel, een instrument van afpersing, van chantage. Net zoals het vuil van de Kerkelijken kon worden afgewassen en doorgegeven aan Eva, zo kunnen de zonden van de gevallen worden gezuiverd en doorgegeven aan Satan. Gevallen, zondige mensen kunnen worden schoongewassen, ze kunnen worden gered. Jezus en zijn apostelen daalden neer op Aarde om de gevallen te verlossen. De Paus is de Vicaris van de Verlosser en de enige overgebleven Apostel. De Kerk is de deur naar het Paradijs. Om gered te worden, heeft een zondaar slechts trouw de Kerk te dienen, onvermoeibaar tienden te schenken, grote sommen te betalen voor de kwijtschelding van ernstige misdaden en al zijn eigendommen aan de Kerk te schenken.

Al wie zijn leven volledig wijdt aan het dienen van de Kerk, monniken en nonnen, worden beloond met aardse Edens, abdijen en kloosters genoemd, afgesloten en levenloze kopieën van de natuurstaat, Christenversies van de Sumerische Tempeltuinen. Deze uitverkorenen recupereren bovendien sommige levenswijzen van de verloren verwantschapsgemeenschap door alles samen te delen en door mekaar te beschouwen als broeders en zusters.

Maar de gewetensvolle onder deze uitverkorenen brengen veel van hun Edenachtige dagen en nachten door met schuldige mijmeringen over hun onverdiende genade. Als afstammelingen van Eva zijn ze even zondig als de grootste keizer of de kleinste kruimeldief. De schuld zorgt ervoor dat de uitverkorene de Kerk met nog meer overgave dient.

De niet-uitverkorenen kunnen in de Christenwereld liggen, staan, noch zitten, ze moeten in beweging blijven en indien ze snel genoeg lopen dan halen ze misschien het Paradijs, maar alleen in het Hiernamaals.

Dit Hiernamaals is een navelstreng, een soort nageboorte, maar veel belangrijker. In de Christelijke denkwijze is de Dood de echte geboorte en de ontbinding na de dood is het Leven dat er echt toe doet. De navelstreng is wat de Kerk aanreikt, of beter, dit is wat de Kerk is, de Deur. Door deze navelstreng aan te reiken of te onthouden, manipuleert de Kerk de ene na de andere generatie van West-Europeanen.

De doctrine van de Erfzonde is de sleutel tot de macht van de Kerk. Daarom ook kan de Kerk zich niet ontdoen van de componenten die de bouwstenen zijn van die doctrine. De val uit Eden is de centrale bouwsteen van de doctrine en dus is de Kerk zelf het vehikel dat de herinnering aan een Eden tot bij menselijke wezens brengt die zich nog nooit buiten de ingewanden van Leviathan hebben bevonden.

De Kerk ontplooit een uitgebreid netwerk van gedachtenpolitie gekend als de Inquisitie, en neemt zijn toevlucht tot hekzenjacht en kettervervolgning om alle implicaties en gevolgtrekkings die niet de hare zijn, uit te roeien.

Maar de Kerk kan het nieuws dat ze willens nillens in zich draagt, niet onderdrukken.

De oorzaken voor die mislukking zijn talrijk, maar een aantal liggen voor de hand.

Eerst en vooral voldoen de dagelijkse praktijken van de Paus, de priesters, de monniken en de nonnen niet aan de voorschriften die de Kerk de leken oplegt, en mensen die denken dat de Kerk een hoer is en de Geestelijken pooiers, zullen niet geneigd zijn zich door de gedachtenpolitie te laten intimideren om hun eigen conclusies uit de weg te gaan.

Ten tweede blijven heimelijke opvolgers van de Albigenzen de boodschap van de Bogomielen verspreiden onder de goede Christenen, en deze Manicheeër boodschap werkt als een sterk zuur op de doctrine van de Erfzonde en dus op de hele repressieve machinerie van de Kerk.

Het gevolg van dat alles is dat een algemene verzetsbeweging, even diepgaand en vastberaden als de anti-Romeinse crisiscultus en grootschaliger dan de geografisch gelokaliseerde Albigenzen, gebruik makend van de eigen taal van de Kerk, zich keert tegen de nieuw opgerichte Westerse Leviathan.

Latere seculiere en fundamenteel tammere rebellen, zelfs als het geen aanbidders van de Vooruitgang zijn, zullen deze verzetsbeweging van post-Albigenzen verwerpen omdat dit verzet tegen de Westerse Leviathan en tegen zijn Kerk nog een groter belang hecht aan Verlossing en aan het Hemelse Koninkrijk dan de officiële onderdrukkers van de beweging. Maar we moeten er ons aan blijven herinneren dat elk verzet zich gewoon uitdrukt in de taal van de eigen tijd en plaats. Bovendien gebruiken de post-Albigenzen in hun verzet geen conservatieve Kerkelijke terminologie om er een

radicale boodschap in te leggen. Integendeel, de gebruikte termen waren van oorsprong radicale formuleringen waar de Kerk later onderdrukkende vormen in legde, zodat we eigenlijk kunnen zeggen dat het verzet zich haar eigen taal weer toe-eigent.

* * *

Antikatholieke, of juist, antichristelijke rebellen worden even talrijk als Burgers in het snel Leviathan wordende West-Europa. Typisch de feiten achternalopend, richten de rebellen hun pijlen tegen het vroegere centrale gezag, de Kerk; ze weten nog niet dat sommige Burgers de Paus al hebben verplaatst naar het hoofd van een nieuw gevormd beest.

Veel Burgers, diegenen die het meeste hebben te verliezen, beseffen al dat de rebellen een bedreiging vormen voor elke macht van een Leviathan, niet slechts van de Kerk. Dit soort Burgers verliest geen tijd om zowel met priesters als met ridders tegen de rebellen samen te spannen. Ze doen meer. Net wanneer de Kerk de Orde van Franciscanen opstart om potentieel verzet naar een doodlopend steegje te kanaliseren, beginnen de Burgers eigen bewegingen om andere potentiële radicalen naar gelijkaardige steegjes te leiden.

De aangevallen en daardoor hysterische Geestelijken, de belangrijkste kroniekschrijvers, maken de verwarring nog groter door alle non-conformisten Ketters te noemen, of het nu zeks of Burgers zijn, Manicheeërs of Christenen, radicalen of hervormers.

En bij de radicalen, zoals bij andere Westerlingen, denkt iedereen iets anders te zijn dan hij is en wordt men geacht nog iets anders te zijn.

De Albigenzen gemeenschappen van zuid Frankrijk werden uitgeroeid door de legers van de Kruisvaarders. Maar individuele Katharen kunnen uit de Provence ontsnappen en dragen het Bogomilisme uit over heel Europa. Blijkbaar minder sektarisch dan veel vroegere of latere radicalen gaan de Manicheeër Katharen vriendschappen aan en versmelten met de Umiliati, de Waldenzen, de Joachimieten of volgelingen van Joachim de Fiore, de Broeders van de Vrije Geest en anderen die zich onderscheiden door eveneens opgejaagd te worden door de Inquisitie. Ze versmelten niet met de Franciscanen, ze herkennen deze pseudo-verzetsbeweging als verwant met de Dominicaner Inquisitiepolitie.

De radicalen dragen hun nieuws uit naar elk hoekje van westelijk Europa. Documenten vertellen over vervolgingen, brandstapels en ophangingen van ketters langs de meeste wegen tussen Italië en Scandinavië, tussen Engeland en Hongarije.

De "Armen van Lyon" bijvoorbeeld dwalen helemaal tot in Bohemen-Moravië nadat tachtig van hun gezellen in Frankrijk zijn verbrand door de beulen van de Inquisitiepolitie. Later zullen ze bekend worden als de Waldenzen, naar Peter Waldo of Pierre Valdès, een van de Armen die in Moravië zijn toevlucht vindt en er sterft.

Vrouwen zijn toonaangevend bij de radicalen. Margareta Porete en Jeanne Daubenton, beiden gevangengenomen door de Inquisitie en verbrand, zijn twee meer bekende figuren.

Voorbijgaand aan de mannelijke dominantie van de officiële podia en voetstukken, reizen onafhankelijk ingestelde vrouwen van dorp naar dorp, meestal alleen of met een man als gezelschap, ze verspreiden ondermijnend nieuws voor de onderdrukkende hiërarchieën van priesters en ridders. De meesten zijn visionaire zieneressen en militanten, anderen zijn theoretici en schrijfsters. Door hun tijdgenoten worden ze Begijnen genoemd, hun mannelijke gezellen zijn Begarden.

Deze reizende radicalen vinden overal overnachting in huizen van sympathisanten. In grotere dorpen en steden zijn de Begijnen en Begarden te talrijk om te worden opgevangen in privéhuizen en vinden ze plaats in pensions met namen als "Armensociëteit" of "Huis van de Vrijwillige Armoede". De naam alleen al van deze huizen wijst erop dat die mannen en vrouwen niet in overeenstemming zijn met hun tijd. Op hun bijeenkomsten wordt nieuws uitgewisseld over gemeenschappelijke vrienden, over de ketterijpolitie, over grote of kleine opstanden tegen de heersende macht.

Dit informeel netwerk van vriendschappen en gasthuizen houdt de rondtrekkende radicalen beter geïnformeerd dan de spionerende ambtenaren van koningen en bisschoppen. Want de radicalen delen hun nieuws niet met die ambtenaren, zelfs niet met de Broeders van het Gemene Leven, een andere Franciscanerachtige Orde opgestart door de Kerk om potentiële Begarden in de val te lokken.

De talrijke rondtrekkende radicalen krijgen veel namen, van Christenketters tot Apostelen der Laatste Dagen. Sommigen zullen zeggen dat deze radicalen vroege Protestanten zijn, hun tijd vooruit, anderen dat het vroege Christenen zijn, na hun tijd.

De categorieën verbergen meer dan ze onthullen, ze reduceren de radicalen en maken ze soms zelfs belachelijk of drijven er de spot mee. Wanneer zakenlui schrijven over mensen die Apostolische Armoede aanhangen, dan verwachten ze dat hun lezers neerbuigend glimlachen. De categorieën zijn vooral bedoeld om de radicalen weg te redeneren.

De radicalen zijn talrijk, velen zijn zeer fantasierijk, hun inspiratie is afkomstig uit verre streken en tijden, en ze stimuleren mekaar om hun verbintenissen te herdenken en weer opnieuw te beginnen. Ze zijn even verschillend van mekaar als mensen maar kunnen zijn. Nochtans delen ze brede afspraken en het zijn net deze afspraken die de banvloek van de geestelijke en lekenautoriteiten over hen brengen.

De radicalen zijn uitdrukkelijk begaan met vrijheid en gemeenschap. De namen alleen al die ze hun informele groepen geven, zoals Broeders van de Vrije Geest, verkondigen deze beide beloften.

Het is misleidend hen radicale Christenen te noemen, of het nu gaat om Apostolische of Kettters. De Apostelen waren tenslotte Joden waarvan de verhalen de evangeliën werden van de Christelijke Kerk. Indien het Christendom de godsdienst is die ontstond in het Romeinse Rijk met de hulp van de Apostolische evangeliën, het Oude Testament en de Keizerlijke organisatievormen, dan zijn mensen zoals Margareta Porete en de Broeders van de Vrije Geest helemaal geen Christenen want dit is net de godsdienst die ze afwijzen.

Latere Protestantse Hervormers van het Christendom zullen sommige van de inzichten van de radicalen lenen, beteugelen en ontaarden waardoor het Protestantisme een aantal antichristelijke elementen bevat, maar dit maakt van de vroegere radicalen ook geen Protestantse Christenen.

Ik zou deze radicalen An-archisten noemen. De Albigenzen onder hen helpen ze allemaal zich te ontdoen van de Christendoctrine van de Erfzonde en om de Archont, niet de eerste vrouw, als de zondaar te beschouwen. Maar zelfs het woord An-archist is misleidend indien men deze radicalen associeert met latere dragers van die naam die noch met vrijheid noch met gemeenschap zijn begaan.

De Begijnen, Begarden, Vrije Geesten en hun vrienden maken geen deel uit van wat Yeats "de duisternis" noemt, "de twintig eeuwen loodzware slaap". Ze zijn net het ontwaken uit die loodzware slaap.

Toen het antieke Egypte in de ingewanden van de Romeinse Leviathan viel, spoedden sommige Egyptenaren die niets meer hadden behalve enkele vage herinneringen, zich naar hun tempels en bliezen lang gestorven goden nieuw leven in.

Wanneer Europeanen beginnen opgeslokt te worden in de ingewanden van de Leviathan die hen tot op vandaag zal omsluiten, herhalen velen de Egyptische krachttoer. De Europeanen herinneren zich Isis of Osiris al lang niet meer, ze kennen Moeder Aarde niet meer noch de vroegere namen van de vegetatieve cyclus. Maar net als de Egyptenaren blazen ze nieuw leven in de allang gestorven en nu zelfs naamloze goden.

De Vrije Geesten weigeren de godheid te herkennen in de afwezige opperheer van de Paus. Ze zijn pantheïsten. Ze zeggen dat de Natuur een godheid is, alle bestaande dingen en elk levend wezen is goddelijk. De individuele verhouding met een dergelijke godheid is niet gebaseerd op angst, onderwerping of gehoorzaamheid, maar op respect, bewondering, liefde. Europeanen zullen binnenkort in contact komen met verafgelegen volkeren die deze godheid een Grote Geest noemen.

In tegenstelling tot de ingepalmde Sint Franciscus, weten de radicalen dat ze geen Kerk, geen priesters, geen sacramenten nodig hebben om te bemiddelen tussen zichzelf en de godheid. De Kerk is niets anders dan een obstakel, ze scheidt waar eenheid was, ze gooit verwantschappen overhoop en eigent zich gemeenschap toe. De scheidingen zijn de enige echte zonde, en de makelaars van die afsplitsingen zijn het echte kwaad. De bedoelingen van de radicalen zijn de omverwerping van alle secessie, het verwijderen van de maskers en pantsers, de terugkeer naar de oorspronkelijke eenheid, de verloren gemeenschap van vrije en liefdevolle verwanten.

Margareta Porete schrijft zelfs een soort handleiding om anderen te helpen hun pantser af te leggen. Haar boek noemt ze De Spiegel der Eenvoudige Zielen. Het is een diep antichristelijk werk. Wanneer een onderdrukte Christen in de spiegel kijkt dan is een vrij mens verplicht naar buiten te kijken. Christelijke nederigheid en zelfverloochening zijn het doel niet, ze zijn een deel van de te overwinnen toestand. Het licht van Zarathustra, zo fel dat het verblindt, schokt het individu uit de duistere put van Leviathan, maakt haar wakker uit de eeuwen van loodzware slaap. Buiten de put is er onvermoede vreugde, verrukking, niet in het Hiernamaals maar in het Leven. De ontwaakte persoon herkent de onderdrukking, de zondigheid van de afscheidingen, ze herkent de eenheid, de verwantschap met alles wat bestaat, ze herkent zichzelf als Leven, als Aarde, als Godheid. Ze paart even vrij als andere goddelijke wezens, geniet van seks, en weet dat de Zonde bij de priesters en hun doctrine te vinden is. Ze herontdekt de oude gemeenschap van vrije, zondeloze wezens, en ze ziet dat de gemeenschap omheind is door repressieve krachten, door kunstmatige obstakels. Zonder enige

scrupule begint ze de obstakels van de baan te vegen, de sacramenten en de priesters en hun verlossingsmachinerie, de Maagd en de Heiligen en tot God aan toe. Gemeenschappen van vrije mensen worden opgeroepen om zich zonder twijfelen de machten weer toe te eigenen die door de Leviathians werden geïsurpeerd, "met dezelfde vrede van geest waarmee ze over de aarde lopen".

Deze boodschap is geen Christelijke ketterij. Ze is even ver verwijderd van al wat Joods-Christelijk is als de wijsheid van de Dakota, de Ojibweg en andere door de Europeanen nog niet gekende gemeenschappen.

* * *

Margareta Porete wordt door de Inquisitie verbrand. Duizenden van haar zusters en broeders worden door de Inquisitie verbrand. De Kerk is vastbesloten om Europa Christelijk te houden, indien nodig door ontvolking.

Dit schrikbewind is niet in handen van radicalen, extremisten, revolutionairen. Het ligt bij ernstige en betrouwbare mensen, de autoriteiten, de doctoren in de theologie en de bisschoppen, de koninklijke adviseurs en de meiers. En het is geen plotselinge uitbarsting, één enkele gebeurtenis, maar een doorlopend proces van geïnstitutionaliseerde moord.

De Europeanen die het licht van Margareta Porete niet zien, hebben minder reden tot jubelen dan de vervolgte radicalen. Het Leven buiten de Tempel is een tranendal, een wildernis doorkruist door hebzuchtige legers van zondaars die mekaar in stukken rijten. En ook de Tempel biedt geen beschutting, geen verlossing, de Tempel is niets anders dan een kamer vol griezelige marteltuigen.

De Europeanen ontvluchten in steeds groter aantallen de Kerk, Europa, zichzelf. Vroegere Kruisvaarders tegen Moslim Heidenen vestigen zich in de Moslim handelsnetwerken op de eilanden in de Middellandse Zee, op de kusten van de Maghreb, in de Levant. Europeanen haasten zich om te worden wat hun gehate vijanden waren. Ze haasten zich naar alles wat niet is zoals zij. Betekenis, vrijheid en gemeenschap bevinden zich elders en vanaf nu blijven de Europeanen elders reiken om die te vinden.

De Europeanen zijn al op zoek naar Amerika lang voor ze het "ontdekken" en de wereld aan de andere kant van de oceaan die naam geven. Ze ontvluchten Europa omdat het een lege put is, de kerker van de Inquisitie.

Latere apologeten ofte schoonschrijvers zullen zeggen dat de Europeanen erop gebrand zijn hun Cultuur, hun Levensstijl te verspreiden. Wanneer cultuur wil zeggen spreken over de manieren en wegen van wijsheid van gemeenschappen van vrije mensen, dan is Europa geen cultuur, dan heeft het geen cultuur. De laatste Europeanen die cultuur hadden zijn de radicalen die werden verbrand door de Inquisitie. Wat overblijft is de Beschaving, en die is totaal verschillend van cultuur. De Beschaving is een voor mensen betekenisloos netwerk van onnatuurlijke beperkingen, het is de organisatie van repressie binnen de ingewanden van de Leviathan. De Beschaving, dat is de "cultuur" van springveren en tandwielen van Leviathan. En de Europeanen weten dat hun staten geen gemeenschappen zijn, dat hun wetten voor het in stand houden van burgerzin geen cultuur zijn, en dat de gedwongen taken niet de Tao van vrije mensen is, ook niet wanneer die taken "roepingen" worden genoemd. Ze zijn op zoek naar Cultuur en ze leren Grieks en Latijn en lezen werken van lang geleden en ver weg.

De waanzinnige haast om weg te vluchten uit zichzelf is het exact tegengestelde van wat er gebeurde in gemeenschappen van vrije mensen. In die gemeenschappen was het doel de zelfverwezenlijking, alles worden wat men kon zijn, en het volledig ontwikkelde zelf invoegen in een betekenisvolle kosmische context. Gemeenschappen die individuen deze betekenisvolle context gaven, hadden of waren een cultuur.

De Europeaan op het einde van de Kruistochten, die zijn cultuur volledig is verloren of die hem werd afgenomen, is al een springveer of een tandwiel geworden, en hij stort zich hals over kop van wat en waar hij is naar iets helemaal anders, iets helemaal nieuw, naar Amerika. Het onbenoemde doel is nog steeds niet meer dan een mythische plaats in een Scandinavische saga en een goed bewaard geheim van Baskische kabeljauwvisserij. Maar de Europeaan ontdekt nu al kleine Amerika's in Moslim zilver, in Senegalees goud, in Indische specerijen en in Chinese zijde en porselein. De rijkdom uit de handel laat hem toe om te kopen wat hij niet meer is. We zagen dat zelfs een lijfeigene die handelaar wordt en genoeg weelde vergaart van zichzelf een even vrije Frank kan maken als zijn voorouders dat waren, tenminste in naam.

* * *

Steeds frequenter en steeds langere reizen op zoek naar rijkdom van schepen uit Venetië en Genua verstoren de evenwichten in de Biosfeer, en niet alleen de balansen die de handelaars in het achterhoofd hebben. De schepen komen terug naar Genua en Venetië met meer dan vreemd goud en specerijen. Ze komen terug met vreemde ratten.

Ratten zijn niet nieuw in Europa. Maar de Europeanen zijn niet klaar voor wat de ratten meebrengen met de schepen, iets waar hun lichamen niet kunnen aan weerstaan. En de nieuw oprijzende dorpen en steden, krioelend van vroegere lijfeigenen die ervan dromen edellieden te worden door eerst de burgerij te vervoeegen, bieden de bezoeker een gunstige sociale context voor zijn dodelijk werk.

Deze bezoeker, een onbedoeld neveneffect van buitenlandse handel, is een veel grotere massamoordenaar dan de Inquisitie. Later gekend als de Builenpest, maar door tijdgenoten beschreven als de Dood zelf, bereden en een zeis hanterend, doodt deze nieuweling in Europa tijdens zijn eerste aanval een derde van de bevolking van het subcontinent.

Uiteindelijk zullen de Europeanen immuun worden zodat de Pestbacterie zich in de huizen kan nestelen zonder de mensen te vernietigen, immuniteit die eerder al werd opgebouwd door de bezoekende ratten die de bacterie naar Europa brengen. Met andere woorden, de Europeanen worden dragers van de bacterie. Maar die immuniteit wordt pas bereikt na vele generaties.

In een veel vroegere uitbraak van een andere Plaaq, toen de Romeinse legioenen andere evenwichten verstoorden, stierf een groot deel van de volwassen Romeinen over een periode van vele generaties aan de Pokken vooraleer de Romeinen zelf verspreiders werden van de Pokken en alleen nog kleine kinderen eraan stierven. En zo blijven latere Europeanen nog gedurende verschillende generaties in grote aantallen sterven aan de Plaaq.

Van de twee moordenaars die de Europese bevolking decimeren, maakt de Inquisitie minder slachtoffers dan de eerste uitbraak van de Pest, maar de Pest is democratischer. De buitenlandse moordenaar neemt evengoed militanten mee uit de huizen van vrijwillige armoede als ambtenaren van de Katholieke Kerk, arme zeks en rijke Burgers, lijfeigenen en Ridders.

Sommige radicalen denken dat de Pest het einde is, het Laatste Oordeel. Ze denken dat de natuur, Moeder Aarde, de Godheid, zich eindelijk keert tegen de klauwen en muilen van Leviathan, zijn haren uittrekt en zijn buik openrijt. Het blijkt wishful thinking, wensdenken. Moeder Aarde is daar misschien wel toe in staat, maar voorlopig wijst niets erop dat ze die bedoeling heeft.

De Europese Leviathan komt trouwens versterkt uit de Plaaq, en niet alleen ten gevolge van de langzame opbouw van immuniteit.

In een gemeenschap van vrije mensen zou de uitbraak van de Plaaq een regelrechte ramp zijn. Maar een Leviathan is een omgekeerde gemeenschap, ondersteboven en binnenstebuiten. Zijn His-story is een opeenvolging van menselijke rampen. De mensen die gevangen zitten in het binnenste van een Leviathan zijn spiegelbeelden van die rampen. Zoals de gedetineerden kort, bondig en cynisch opmerken, is in een Leviathan de een zijn dood de ander zijn brood.

De handelaars verliezen veel van hun klanten. Maar ze verliezen ook veel concurrenten, en dat is heel belangrijk voor hen. Ze schreeuwden al vele generaties lang om de verdrijving van hun Joodse concurrenten. Later zullen handelaars, knipogend met Christelijke waarachtigheid, zeggen dat concurrentie de drijvende kracht is van handel, maar ze zullen perfect beseffen dat het monopolie de drijvende kracht is.

En het uitdunnen van de concurrentie is niet het enige dat de Burgers aan de Pest overhouden.

Net zoals het ritme van natuurrampen de levens en de werkzaamheden van de eerste Sumeriërs bepaalt, geeft ook het verdwijnen en het isolement van de Pestslachtoffers vorm aan de civiele instellingen van de Europese steden.

De bureaucratieën van gezondheid en hygiëne evenals de plaatsen voor preventieve hechtenis en quarantaine zullen blijven bestaan nadat de Europeanen ophouden slachtoffers te zijn en dragers worden van de Plaaq. De plaatsen van de Pestslachtoffers die vrijkomen zullen worden ingenomen door visionairen, zieners waarvan de armoede niet vrijwillig is. De civiele bureaucratieën zullen toestaan dat Burgers het werk van de Inquisitie voortzetten in de naam van Hygiëne, Rationaliteit, Gezondheid en Geneeskunde.

De Burgers denken van zichzelf dat ze vreedzaam en rustig zijn en ze willen dat hun steden even vreedzaam en rustig lopen als uurwerken en dat ze uitsluitend worden bewogen door de springveren en tandwielen van de handel. Vanzelfsprekend is ook dit wensdenken vermits de handel zelf de Biosfeer blijft verstoren en gewelddadige antwoorden uitlokt bij de mensen die weigeren te worden gereduceerd tot springveren en tandwielen. Het wensdenken van de Burgers zal er later uiteindelijk toe leiden dat ze hun uurwerkachtige steden bemannen met werkmachines of Robotten die producten zijn uit de fabrieken van de Burgers.

Burgers willen evenmin als andere Europeanen zijn wat ze zijn en waar ze zijn. Hun heden is niet meer dan een overgang tussen een miserabel verleden en een nobele toekomst. Hun latere doctrine van de Vooruitgang zal elke plek in het heden veranderen in een eenvoudig vehikel dat door de tijd naar een plek in de toekomst vliegt.

* * *

Iemand vroeg, wie zou er ooit de voorzieningen van de 'Beschaving' willen verlaten en terugkeren naar de Primitieve toestand van de natuur? We zijn nu in staat te begrijpen dat die vraagsteller, een menselijke stem nabootsend, Leviathan zelf is. Mensen, zelfs diegenen die gevangen zitten in de meest geduchte Beschaver aller Leviathans zullen met alle macht, gravend, lopend, vliegend, proberen weg te geraken uit de opeenhopingen van het puin der voorzieningen die hen levend begraven. En niet alleen de radicalen. Allemaal willen ze dat.

De radicalen zijn gewoon wat uitdrukkelijker dan de anderen in hun verlangen om weg te geraken. En de radicalen overleven beide plagen. Uitgedund door de inheemse Inquisitie en de uitheemse ratten krijgt de opstand zelfs meer vaart.

Landbouwers in alle delen van Europa komen in opstand tegen de vervanging van de gewoontehellingen door de omslachtige verplichtingen die worden opgelegd door de handeldrijvende landeigenaars en de graaizuchtige priesters.

Nieuws van de opstanden wordt overal uitgedragen door rondtrekkende radicalen, sneller dan latere kranten zulke nieuws zullen brengen en zonder de verdraaiingen en de censuur die de journalisten, uitgevers en eigenaars zal worden opgelegd.

In Vlaanderen komen de wevers die al generaties lang de Europese Burgers en Ridders kleden terwijl ze zelf in lompen gaan, in opstand tegen de hele coalitie van priesters, edelen, patriciërs, handelaars en gildemeesters die tegen hen samenspannen. De rebellerende zeks nemen de paleizen van de machtigen in en proberen de macht van de civiele instellingen te breken, ze verenigen zich in broederschappen die ze Compagnonnades noemen [Franse Wikipedia lemma Compagnonnage, Duitse Wp lemma Gesellenbruderschaft]. Aangevallen door de legers van Leviathan verdedigen de verenigde wevers zich door terug te grijpen naar een verbond geleid door een militaire sterke man, zoals de Guti of Moravië.

De lakenhandelaars verplaatsen heel sluw hun investeringen naar Engeland waar de Koning hen ijzeren bescherming biedt en waar de handelaars verwachten volgzamere zeks te vinden dan de Vlamingen. De Vlaamse wevers zijn ervaren opstandelingen; in een eerdere opstand hingen ze priesters op, onteigenden Kerkeigendommen en verdeelden de rijkdom van de buitenaardse instellingen onder de armen.

De lakenhandelaars zijn teleurgesteld in Engeland. Het Kanaal hield het nieuws noch de radicalen tegen om de uiterst westelijke eilanden van Eurazië te bereiken.

Zelfs een hoogwaardigheidsbekleder van Oxford University vergeleek de Kerkelijken met pooiers en de Paus met de Antichrist. Deze professor, Wyclif heette hij, ziet net als de radicalen geen nut in de Allesomvattende Kerk. Zelf is hij geen radicaal en hij is uitdrukkelijk Christen maar hij beschouwt de hele hiërarchie van priesters, bisschoppen en pausen, samen met de hele machinerie van verlossing en vergeving, met andere woorden het volledige geïnstitutionaliseerde Christendom sinds de tijd van Constantijn tot de zijne, één groot bedrog.

Vooruitlopend op de Engelse Reformatie is Wyclif van mening dat de natiestaat het enige waardevolle type Leviathan is en zou hij de Universele Kerk willen opbreken in verschillende kleine kerkjes die elk trouw zijn aan de burgerlijke bestuurders van het nationale gebied, elk begaan met het spirituele welzijn van de onderdanen van het gebied en niet met het vergaren van rijkdom.

Radicalen verspreiden het nieuws van de lezingen van de professor en ook afstammelingen van de stichters van Europa's eerste natiestaat trekken van Moravië naar Oxford om Wyclif te aanhoren. De studenten, minder begaan met Christelijkheid en fatsoen dan de professor, mengen zich onder het volk dat in het wensdenken van de Vlaamse lakenhandelaars verondersteld werd volgzamer te zijn dan de radicale Vlaamse wevers.

Tot ontzetting van de handelaars en vreugde van de studenten zijn de Engelsen radicaler dan de uitgesproken docent van Oxford, zijn ze in feite even goed op de hoogte als de continentale Begijnen of de Broeders van de Vrije Geest. Bovendien zijn de Engelse radicalen niet een paar zieners of visionairen die in koppels van dorp naar dorp trekken. Ze zijn talrijker dan gelijk waar op het vasteland.

Heel Engeland lijkt in opstand tegen de Leviathan, boeren zowel als vaklieden, zelfs arme priesters. En de rebellen weten wat ze niet willen evengoed als wat ze wel willen. Ze willen geen Beschaving, die ze Usurpatie noemen. Ze willen niet dat de wouden worden opgeslokt door de milde lords, het land door de milde priesters, de oogst door de milde handelaars. Ze willen het netwerk van steeds milder wordende usurpatoren niet dienen, niet kleden, niet voeden met het labuur van in lompen gehulde lijfeigenen en zeks.

De arme priesters, Lollarden genoemd, mengen zich onder de rebellen met Wyclif's Engelse vertaling van het Boek en lezen luidop voor over een plaats die Eden wordt genoemd waar geen priesters, geen lords en geen handelaars zijn, waar mensen allemaal verwant zijn met elkaar en alles in gemeenschap is.

Dit Eden staat niet zo veraf van de Engelsen dan het later zal komen te staan. De Engelsen herinneren zich hun eerste voorouders misschien niet, maar ze herinneren zich de usurpatie van de egalitaire omstandigheden. Veel van die toe-eigeningen zijn even recent als de invasies van de Noormannen en zijn nog steeds aan gang.

De rebellen willen Eden, en ze vragen de Koning niet om het hen toe te staan, ze zijn vastbesloten het te bekomen met gebruik van eigen wapens.

De rebellen trekken door Engeland naar Canterbury en Londen. Het platteland en de dorpen lopen leeg en de boeren en de dagloners, de ongeschoolden, de werklozen en de landlopers vervoegen de opstandelingen op weg naar Eden. Ze gaan naar de gevangenen en bestormen die, ze verwelkomen de bevrijde gevangenen. Een van die gevangenen is een arme priester, John Ball, een bard die gevangen zat omwille van zijn liederen. Deze bard vat bondig het hele programma van de opstand samen in de strofe:

*Toen Adam spitte en Eva spon,
Wie was toen de gentleman?*

Deze Lollard waarschuwt:

*Beste mensen, het kan en het zal er in Engeland niet goed aan toe gaan
Zolang alles niet in gemeenschap is en er geen horigen, geen edelen meer zijn
En iedereen dezelfde staat heeft.*

De lezer doet er goed aan deze waarschuwing te herlezen, want ze kondigt geen Utopia aan waarin iedereen een horige, of een werker is.

De nachtmerrie van het verlangen naar de veralgemening van de werkkampen die later zal doorgaan voor radicalisme, is wat de Engelse rebellen niet willen. De Engelse opstandelingen kondigen het einde van de wereld van Leviathan aan, niet zijn vervolmaking. Wat de opstandelingen willen is geen universeel lijfeigenschap maar universele vrijheid, de toestand van de gemeenschappen van vrije mensen in de natuurstaat, ongehinderd door scheidingen en usurpaties van Leviathan.

De rebellen zeggen dat het gewone volk zijn juk kan afwerpen indien het dat wil, ze kunnen al het koren oogsten en het onkruid verbranden. Het koren is Eden. Het onkruid zijn de priesters en de lords, advocaten en rechters, bazen en handelaars.

Het onkruid, dat zijn niet de personen, maar de rollen, de functies, de maskers, de pantsers. Een van de rebellen, de uitgesproken Wat Tyler, nodigt zelfs Koning Richard de tweede uit zijn masker en zijn wapenuitrusting af te leggen en de mensheid te vervoegen. Maar het masker van de Koning komt niet los. Koninklijke agenten vermoorden de gastvrije Wat Tyler. En de rebellen keren hun wapens nu tegen de personen met vastzittende maskers en wapenuitrustingen, de Aartsbisschop inbegrepen.

Geen Vlaamse handelaar zal ooit nog hopen in Engeland gewillige handen te vinden voor geconcentreerde lakenproductie. Van nu af aan komen investeerders alleen nog de deur uit vergezeld door Koninklijke gewapende wachten en beulen.

Opstanden zullen herhaaldelijk het Engeland van Richard op stelten zetten tot de monarch en veel van zijn hoogwaardigheidsbekleders worden buiten gewerkt. Het vergaat de usurperende opvolger niet beter, de opstandelingen namen de wapens niet op om een Plantagenet te vervangen door een Lancaster. Eigenlijk slagen veel van de mildere individuen erin om tijdens het eerste koningschap van een Lancaster hun maskers en pantsers af te leggen, ook lords-landeigenaars en rijke burgers kiezen de zijde van de rebellen.

Engeland blijft een broeinest van opstanden tot de tweede Lancaster, Shakespeare's Prins Hal, afstand neemt van de dronken Falstaff en zijn toevlucht zoekt in buitenlandse oorlog, de oudste manier om binnenlandse opstanden te onderdrukken. De vijfde Henry leidt gewapende Engelsen over het kanaal om hun krachten en levens te besteden in de strijd tegen Franse priesters, lords, handelaars en andere gentlemen.

Het jaar waarin de Engelsen Normandië onder de voet lopen en Parijs bereiken, overwinnen gewapende Portugese handelaars de Moslims in Ceuta en vestigen zich in de vroegere Fenicische buitenpost op Afrika's noordkust, tegenover Gibraltar en met zicht op de Atlantische oceaan.

Engelse en Portugese gewapende mannen zullen naar het buitenland vertrekken, maar de Moravische studenten hebben ondertussen Engeland verlaten en zijn weer naar huis teruggekeerd, sommigen geïnspireerd door de lezingen van Wyclif, anderen door de dromen en daden van de opstandelingen.

Deze terugkerende studenten, diploma in de hand en opstand in het hart, starten het vuur niet dat in Praag begint te woeden en zich vlug verspreid over heel Europa, ze voegen gewoon wat sprokkelhout toe aan een oploeiend vuur.

Engeland en radicalisme zijn Bohemen-Moravië niet vreemd. De Engelsen hielden op vreemdelingen te zijn toen de zuster van de Boheemse Koning Wenceslaus, Koningin Anne van de Engelse Koning Richard werd. En radicalisme was al thuis in Centraal-Europa sinds de Slaven er bescherming zochten tegen de moordende legers van Karel de Grote. Toen het Bogomilisme voor het eerst zuidelijk Frankrijk bereikte, was Cosmas van Praag al bezig de Bohemers en Moraviërs in herinnering te brengen dat ze niet altijd in de darmen van een Keizerlijke Leviathan hadden geleefd, dat hun voorouders alles in gemeenschap hielden en in gemeenschappen leefden zonder dieven of armen.

Het radicalisme was tot nu toe beperkt gebleven tot de woorden van uitgesproken individuen die het nieuws van de Albigenzen en van de Vrije Geesten verspreidden tot de meest oostelijke grenzen van het Christendom, en tot de daden van koppige boeren die belastingen en tienden weigerden te betalen aan de Keizerlijke en Pauselijke hiërarchieën. Waldenzer en andere vluchtelingen uit de Provence sloten de cirkel door het Bogomilisme terug te brengen naar de burens van de Serviërs en Bulgaren die ondertussen waren opgeslokt door de Ottomaans-Turkse Leviathan.

Kerk, Keizerrijk noch Handel staan hoog aangeschreven bij de bevolking van het platteland en de dorpen die ritmische kronieken zingen over de tegenstellingen tussen de wegen van de oude gemeenschap en die van de commerciële Keizerlijke instellingen, die Jan Milicius van Kromeriz of Kremsier toejuichen wanneer hij het heeft over de Kerk als Antichrist en die akkoord gaan met Jan van Brno die zegt dat privaateigendom de erfzonde is.

Sinds de koninklijke Wenceslaus en Anna's vader Karel, door de Paus gezalfde Keizer, de enige universiteit van het Heilige Roomse Rijk in Praag stichtten, zijn zelfs de meest geleerde varianten van het radicalisme even thuis in Praag als in Oxford.

Centraal-Europa is even gereed om zich terug te trekken uit de ingewanden van Leviathan als Engeland wanneer de getuigen van de Engelse opstand weer thuiskomen, de enige vraag is wanneer en hoe.

De Paus rakelt de smeulende kooltjes weer op door te eisen dat meer fondsen worden geheven voor de Kerk door de verkoop van aflaten en relikwieën. De Universiteit van Praag is een schatkist van relieken, waarbij inbegrepen, luiers van Jezus, nagels van het kruis, zelfs een voorraad melk van de Maagd.

Maar de Rector van de Universiteit, Jan Hus, is uitzonderlijke integer voor een Katholiek hoogwaardigheidsbekleder en een aantal van zijn benoemingen en medewerkers zijn uitgesproken radicalen. Een ervan, Nicholas van Dresden, noemt de Kerk de apocalyptische Hoer van Babylon, "dronken van heiligenbloed", een imitatie van Caesar en niet van Christus. Een andere, Jakoubek van Stribro of Jaak van Mies, zegt dat de wegen van de antieke mensengemeenschappen Christelijke wegen zijn, en de instellingen van het Katholieke Keizerrijk niet.

Rector Hus weigert fondsen in te zamelen voor de Roomse Pontifex, veroordeelt de verkoop van relikwieën en aflaten, en zegt publiekelijk dat de Paus Simonie bedrijft, dat hij een handelaar is van geestelijke goederen, een godsdienstige pooier met andere woorden.

De Pontifex slaat terug door de Rector te excommuniceren en de Pauselijke autoriteiten in Praag stellen drie radicale studenten terecht.

Daarmee wordt een vuur aangewakkerd dat eerst niet meer zal doen dan de Kerk verschroeien, maar het zal mettertijd het allesomvattende Rijk van de Roomse Vicaris vernietigen.

De geëxecuteerde jongeren worden onmiddellijk aanbeden als martelaars. Het volk van Praag valt priesters en magistraten aan.

Nieuws van de gebeurtenissen verspreidt zich naar het platteland en dan naar Hongarije, Polen, Litouwen. De woorden van Hus, afgekort tot slogans, spreken boeren aan, handelaars en edelen. Betaal geen tienden aan de Simonieplegers! Onteigen de eigendommen van de Kerk! Burgers en edelen horen de oproep tot nationalisering en maken zich meester van grote stukken land die aan de Kerk toebehoorden.

Boeren en zeks horen iets helemaal anders. Lang onderdrukte begeerten en dromen werpen olie op het vuur dat steeds dieper brandt in de ware kern van Leviathan en het duurt niet lang vooraleer de beweging veel radicaler is dan de Rector van de Universiteit en de meeste van zijn medewerkers.

Eerlijke Hus reist naar de Kerkvergadering in Konstanz om afstand te nemen van wat hij niet zei en om te verdedigen wat hij wel zei. Zoals zoveel slachtoffers van samenzweringsprocessen uit latere tijden, blijft hij loyaal aan de macht die hem veroordeelt. Hij vertrouwt het vrijgeleide dat Keizer Sigismund hem geeft en denkt dat zijn eerbiedwaardige collega's in Konstanz, filosofische theologen zoals Jean Gerson, Pierre d'Ailly en Pawel Wlodkowic, mannen zijn van dezelfde integriteit als de zijne.

In feite komt Wlodkowic in Konstanz aan net nadat de Polen en Litouwers een leger van Teutoonse Ridders in de pan hebben gehakt bij Tannenberg. De Rector van Krakau wil dat de Paus het voldongen feit erkent en de Teutoonse Orde de macht over Oost-Europa ontnemt. Hij argumenteert dat de Katholieke Ridders het recht niet hebben om volkeren te veroveren omdat ze denken dat het heidenen zijn.

Maar Wlodkowic en zijn redelijke collega's hebben het geduld niet om de redenen van Hus te aanhoren. Ze hebben hun posities te danken aan de Kerk en niet aan vrije gemeenschappen. Ze begrijpen niet hoe iemand bij volle verstand Kerkelijke ambtenaren zoals zichzelf kan beschouwen als wreedaardige, machtswellustige, weelderige, ontuchtige, vraatzuchtige Simonieplegers. Ze schuiven het valse vrijgeleide van de Keizer terzijde en veroordelen hun vroegere collega tot de brandstapel.

Het vuur dat Hus verbrandt zet heel Europa in lichtervlaai. Een theologisch dispuut wordt een zo ingrijpende sociale revolutie dat het latere Franse en Russische vervolg op een conservatieve, hoewel erg bloederige, putsch lijkt.

De medewerkers van de Rector-martelaar blijven hun theologische strijd voeren vanop hun bureau in de Karelsuniversiteit, maar de rest van de Moravische bevolking gaat over tot het uitvoeren van de begeerten en dromen die hun martelaar ontkende tegenover het Concilie dat hem veroordeelde.

Dagloners, helpers, bedienden, bedelaars, prostituees, dieven en sloppenwijkbewoners voegen zich bij de boeren om de verloren gemeenschap van verwantschap en liefde te herstellen. Hele bevolkingsgroepen trekken zich letterlijk massaal terug uit de machtscentra van Leviathan, de steden en de landbouwbedrijven. Vastberaden opnieuw van start te gaan, eigenen de mensen zich onbewoonde heuvels, rivieroeveren en wouden toe en overal vestigen ze samenlevingen van verwantschappen waar alles in gemeenschap is, waar geen bazen en geen arbeiders zijn, geen edelen en geen lijfeigenen en waar agenten van de Kerk zelfs niet binnen mogen.

En toch, terwijl gemeenschappen en vrijheden worden hersteld die ooit echt bestonden op diezelfde heuvel en in diezelfde wouden, denken revolutionaire Bohemers en Moraviërs, net zoals andere Europeanen, nog steeds dat ze iets anders en elders zijn dan wat ze zijn. Op een heuvel vlakbij Praag denken de radicalen van een nieuw opgerichte gemeenschap dat ze Hebreeuwse tijdgenoten zijn van de Apostelen en ze noemen hun heuvel de Taborberg, naar een plaats in de Levant waar sommigen denken dat Jezus weer zal verschijnen.

Maar de Taborieten wachten niet op het weer verschijnen van Jezus. Elk lid van de nieuwe gemeenschap is haar of zijn eigen Verlosser en zelfs wie blind en stom is wanneer hij Tabor bereikt, begint kort na aankomst eigen visioenen te hebben en te verkondigen.

Vroegere Waldenzen bij deze Taborieten, nog verder geradicaliseerd door de gebeurtenissen, verliezen wat ze in de weer bevrijde gemeenschappen nog overhadden aan ontzag voor gewijde priesters en ambtenaren.

De Waldenzen verwerpen alle religieuze orden als waardeloos. Ze zeggen dat de Paus en zijn kardinalen, net zo goed als de Keizer en alle koningen, hertogen, prinses en burgerlijke magistraten usurpatoren en bedriegers zijn. Ze zeggen dat het enige Vagevuur de armoede is waarin zo veel mensen verplicht leven. Ze zeggen dat Christenen afgodenaanbidders zijn omdat ze knielen voor het kruis en de afbeeldingen van heiligen.

De Antichristelijkheid van de door de Katharen beïnvloede Waldenzen zal exotisch blijven voor de meeste Taborieten, maar herhaalde confrontaties met de seculiere wapens van het Christendom zullen een groeiend aantal Taborieten tot nauwe verwanten maken van de Bogomielen.

* * *

Nieuws van de Boheemse en Moravische gemeenschappen wordt naar elk deel van Europa gebracht door het informele netwerk van rondtrekkende Begijnen en hun gezellen. Ondanks de oorlog van de Engelse Koning Henry die van

alle wegen van Gallië dodelijke vallen maakt, ondernemen mensen die het nieuws horen vanuit alle uithoeken bedevaarten naar de gemeenschappen van Taborieten.

Bij de pelgrims zitten veel Vlaamse Begarden uit Rijsel, Doornik en Brussel. De Taborieten noemen hen Pikarti [Picardiërs of Pikarden].

Deze radicalen, waarschijnlijk vroegere wevers die hun eigen begeerten en dromen herkennen in de Moravische gemeenschappen, vestigen zich tussen de Taborieten en voeren elementen in die de terugtrekking uit het sociale leven van Leviathan nog verdiepen. Ze verwerpen gezag niet alleen in al haar vormen, godsdienstige of wereldlijke, maar ook onderdrukking in al haar vormen, vooral in de vorm van mensonterend werk. Indien het vervaardigen van laken de concentratie vereist van mensen in gevangenissen zonder zon, dan zijn de vrije geesten even snel in staat om het zonder kledij te stellen als zonder priesters en edelen.

De Pikarti – en het duurt niet lang of veel Taborieten zijn Pikarti, ook Adamieten genoemd – herinneren zich en herontdekken de vrijheid van de mensengemeenschappen in de natuurstaat. Ze geven uiting aan hun dromen met symbolen uit het Zoroastrisme die ze verwerven van de Manicheeërs of Joachimieten of zelfs uit de Testamenten. De Adamieten verwachten de instorting van de laatste Leviathan zodra alle vrije geesten eruit zijn vertrokken om zich te vestigen in de vijf bevrijde steden in de bergen.

Wanneer die dag is aangebroken, zal niemand nog hoeven te werken:

Jullie zullen een dermate overvloed kennen dat
Zilver, goud en geld alleen maar overlast zullen zijn.

Mensen zullen weer genieten van de overvloedige natuur zoals Adam en Eva ooit. Er is ondertussen ook geen nood om te werken, en ook niet om te verhongeren:

Jullie zullen geen huur meer betalen aan de lords en niet meer
onderworpen zijn aan hen, maar vrij en ongestoord beschikken
over dorpen, visvijvers, weilanden en wouden en al hun domeinen.

Met andere woorden, de Adamieten versnellen de aanpak van de egalitaire samenleving in de natuurstaat met het hervreken van de gemonopoliseerde overvloed van de wereld door zelf plunderende rooftochten te ondernemen op de domeinen van de rijken.

De verwachting dat het laatste beest ook effectief zal instorten is niet zomaar wensdenken. In onze tijd zullen dergelijke verwachtingen, gegoten in de taal van onze tijd, revolutionaire theorieën worden genoemd, en sommige mensen die volledig zijn ondergedompeld in de heersende taal zullen dergelijke voorspellingen zelfs Wetenschappelijk noemen.

De verwachtingen zijn geen wensdenken omdat de revolutionairen niet op een gunstige sterrenstand wachten om hun wensen te doen uitkomen. Integendeel, de revolutionairen gaan zelf over tot de onthoofding van het beest. Hun voorspellingen zijn verbintenissen, verklaringen van revolutionaire bedoelingen.

* * *

En het Heilige Roomse beest bezwijkt inderdaad tegen "de vijf steden", zoals de Taborieten hun verbond van meer dan vijf gemeenschappen noemen.

Wanneer de Taborieten horen dat Keizer Sigismund, die Hus een vrijgeleide gaf naar de dood door verbranding, van plan is de zetel van de Keizerlijke macht te bezetten, werpen de radicalen de regering in Praag omver. De Taborieten stromen samen naar Praag vanuit hun gemeenschappen op de heuvels en nemen de gilden over die daarna zelf alle macht in handen nemen.

Er wordt niet veel gevochten. De Keizer heeft niet veel trouwe volgelingen in Praag. De enkelingen die Kerk of Rijk verdedigen, bisschoppen of keizerlijke hoogwaardigheidsbekleders, worden uit de vensters van hun kantoren geworpen.

Keizer Sigismund doet een oproep aan de Paus die een Kruistocht afkondigt tegen de Heidenen in het hart van Centraal-Europa. Hiermee wordt het tijdperk van de Kruistochten gerekt tot in de tijd van het buskruit en het Italiaanse

Quattrocento, de zogeheten Renaissance. Daarmee zijn de laatste Kruisvaarders tijdgenoten van het Portugese overzeese handelsimperium.

Het Keizerlijke leger zet uitroeiingskampen op in verschillende kastelen en begint met het opruimen van gevangen Taborieten zoals de vroegere Kruisvaarders komaf maakten met de Albigenzen. Maar het vergaat de Kruisvaarders net zo goed tegen de Taborieten als het hen vroeger verging tegen de meer vredelievende Albigenzen. Vijf Keizerlijke legers van Kruisvaarders uit Duitsland, Hongarije en zelfs Frankrijk vallen de geallieerde "vijf steden" van de Taborieten aan, en elk van die legers wordt even beslissend vernietigd als de Teutoonse Ridders in de Slag bij Tannenberg.

Latere militaire analisten van de Franse Revolutie zullen achterhalen dat de twee kanten niet gelijk waren en dat de zwaktes allemaal aan de Keizerlijke kant waren te vinden. De aristocratische Duitse en Hongaarse landeigenaars met hun bendes van dappere bedienden en lijfeigenen gerekruteerd in militaire dienst, zijn relieken uit een andere tijd. Ze zijn eenvoudigweg niet in staat een volksopstand neer te slaan, onbekwaam tegen een gewapende bevolking die vecht voor het leven, voor het huis en voor een mooie toekomst.

De Taborieten vechten woedend, gemeen. Ze komen geen enkele regel van de oorlogsvoering van de gentlemen na. Ze zijn de eersten om gebruik te maken van buskruit. De legers van de Taborieten verpulveren de Kruisvaarders in Hongarije, Silezië, Saksen en Thüringen en achtervolgen hun Keizerlijke vijanden in Lausitz en Brandenburg.

De Kruistocht tegen de Centraal-Europese Wycliffers, Hussieten, Taborieten en andere Ongelovigen is een opeenvolging van Katholieke nederlagen. De Paus zal geen Kruistochten meer afkondigen. De zogeheten Hongaarse Kruistochten tegen de Ottomanen zijn een verdediging van de Hongaarse oostelijke grens tegen Turkse uitvoerders van een Islamitische heilige oorlog.

Het tijdperk van de Kruistochten komt ten einde. Minder dan drie generaties later zullen de Centraal-Europese edelen, velen van hen kleinzonen van Kruisvaarders tegen de Wycliffers en Hussieten, het Katholicisme uit hun domeinen verbannen door het land en de rijkdom van de Kerk te onteigenen. Vanuit het standpunt van de Allesomvattende Kerk zal deze slag nog dodelijker zijn omdat hij wordt uitgedeeld door de heersers van natiestaten en niet door vrije gemeenschappen.

* * *

De gemeenschappen van de "vijf steden" worden niet verslagen door de gezamenlijke legers van de Katholieke Kerk en het Heilige Roomse Keizerrijk. Het verhaal is veel triester dan dat. De Taborieten zijn al meer dan een generatie in oorlog. Ze worden verslagen door hun eigen militaire overwinningen. Ze gaan ten onder aan hetzelfde lot als de Guti die samenspannen tegen de Sumerische militaristen in de Vruchtbare Sikkil, als hun eigen Moravische voorouders die een verbond aangingen tegen de Avaren en daarna tegen de Franken.

Hoe de Taborieten zichzelf hebben verslagen is geen eenvoudig verhaal en het stond ook niet bij voorbaat vast. De Taborieten zijn zich in feite veel meer bewust van hun hachelijke situatie dan latere opstandelingen en de eerste Taborieten zijn veel minder verslaafd aan geweld dan de meeste andere Europeanen.

De conservatieve Hussieten onder die Taborieten zijn meestal arme priesters die een rol spelen gelijkaardig aan die van de priesters Lollarden in de eerdere Engelse opstand. Ze verafschuwden gewapende confrontaties en de radicale Waldenzen die zo vooraanstaand zijn bij de Taborieten zijn principiële pacifisten waarvoor oorlog de belangrijkste instelling van Leviathan is die moet worden overstegen door de nieuwe gemeenschappen van zusters en broeders.

De meest gewelddadige van de vroege Taborieten zijn de radicale Adamieten voor wie het vredige Eden van de nabije toekomst elke huidige gruweldaad rechtvaardigt. Volgens de Adamieten "zullen alle slechteriken die nog buiten de bergen overblijven in een enkel ogenblik worden opgeslokt", al die slechteriken moeten worden vermoord, alle huizen vernietigd, elk laatste stukje oude wereld van de kaart geveegd.

Maar de Adamieten zijn niet in staat oorlog te voeren. Ten hoogste ondernemen ze enkele succesvolle plundertochten. Ze wijzen alle instellingen af, ook de instellingen vereist voor een werkende oorlogsmachine. De Adamieten hebben wat eigenschappen gemeen met wat we guerrillabendes en terroristen zullen noemen. Op militair vlak zijn de Adamieten de zwakste Taborieten.

Het is het geweld van de Adamieten niet dat zich doorheen de beweging der Taborieten verspreidt. Wanneer de Taborieten hun militaire instelling organiseren, ontdoen ze zich tegelijkertijd van de radicale Adamieten in hun midden. De Taborieten die de onoverwinnelijke legers organiseren die de hele militaire machine van het Kruistochten

ondernemende Europa zal tegenhouden, zijn metgezellen van de vredelievende Hussieten, niet van de gewelddadige Adamieten.

Er lijken twee diametraal tegengestelde bewegingen te zijn. De eerste beweging is de terugtrekking uit het binnenste van Leviathan, de tweede is de zelfverdediging tegen de aanvallen van het monster.

De terugtrekking is een tijd van overgave aan het ik, van verwijdering van maskers en pantsers. Dappere radicalen en visionairen worden omhelsd als verwanten, elke nieuwe sekte heeft haar dag, iedereen wordt gehoord en opgenomen en iedereen waagt zich in ongekende gebieden.

Dit komt bruusk tot een einde met het begin van de zelfverdediging. Zelfovergave maakt plaats voor een nieuwe rigiditeit, verstarring. Maskers en pantsers worden aangetrokken, exotische visionairen worden gewantrouwd, zelfs verstoten, tenslotte geëlimineerd.

De meeste Taborieten verafschuwden geweld. Tabor zelf is een schuiloord tegen het dagelijkse geweld van Leviathandwang. In Tabor, zoals een radicaal het verwoordt "kunnen mensen door niemand worden bevolen, geëxcommuniceerd, iets worden verboden, noch de paus noch de aartsbisschop noch gelijk welke levende persoon heeft enig gezag over wie vrij is."

Maar de Taborieten verafschuwden het vooruitzicht van een opnieuw opleggen van Leviathandwang door de Keizerlijke legers nog meer dan ze geweld verafschuwden. En trouwens, de Keizerlijke legers beloven niet de oude dwang weer in te stellen, hun opzet is de uitroeiing van de Taborieten.

De pacifistische Waldenzen voorzien misschien de gevolgen van het organiseren van een militaire zelfverdediging, maar het is onwaarschijnlijk dat ze mensen zullen tegenhouden die de menselijke verworvenheden en hun eigen levens verdedigen.

De voorbereidingen van de eerste gewapende confrontatie kondigen geen ommekeer aan in de algemene koers van Tabor, geen einde van de steeds dieper grijpende bevrijdingsbeweging, geen ommezwaai naar het militarisme. Er worden geen hooggeplaatste generaals uitgenodigd om een militaire machine op te zetten in Tabor. Het zijn de boeren met openbaringen en visioenen, de rondtrekkende radicalen en arme Hussietenpriesters, de militanten dus die van in het begin neigen het discours te monopoliseren om de prioriteiten vast te leggen, die oproepen tot het organiseren van de verdediging.

Latere generaals zoals onder andere Jan Zizka en Zbynek van Buchov zijn oorspronkelijk niets anders dan Lollarden, arme predikers. Zizka bijvoorbeeld is een boer die in het leger diende van een Poolse lord tijdens de Slag van Tannenberg. Zelfs pacifisten verwelkomen de strijd die een einde maakt aan eeuwen van Teutoons geweld. Dat de zegevierende Poolse en Litouwse edelen binnenkort het lijfeigenschap ooit opgelegd door de verslagen Teutonen weer zullen instellen, is nog niet geweten.

Zizka probeert geen enkele van de zichtbare valkuilen van de ridderlijke militaire organisatie weer in te stellen. Hij blijft even arm en onversierd als elke andere Hussietenpriester. Bovendien is hij blind. Hij geeft zijn mede-Taborieten geen zichtbare militaire hiërarchie maar zijn innerlijke visioenen.

Had de oorlog na de eerste slag gedaan geweest, dan waren de Taborieten misschien teruggekeerd naar hun niet-militaire bezigheden, naar de problemen van het leven in het Paradijs op aarde, naar de problemen van het heropbouwen van vrije gemeenschappen gebaseerd op liefde en verwantschap.

Maar de nederlaag van het leger van Sigismund te Vysehrad is het einde van de oorlog niet, het is het begin. Het anachronistische leger van de Keizer is het leger van een Leviathan, en, net zoals het klimaat van Sumer, blijft het aanvallen, het dreigt de "vijf steden" te overspoelen en te vernietigen. Leviathan is niets anders dan een machine die legers blijft uitspuwen. En de Taborieten blijven zich verdedigen, blijven allianties vormen met gelijkaardige gemeenschappen zoals hun Moravische voorouders deden, blijven hun vertrouwen stellen in militaire leiders.

De blinde militaire ziener Zizka, zelf een boer, probeert de boeren en vroegere zeks van Tabor niet te veranderen in opgeleide legioenen van gepantserde Ridders. Hij spoort mensen aan, bekend met flagellanten, zelfgeselaars, om de legers neer te slaan met ijzerbeslagen dorsvlegels. Hij spoort de boeren aan om ten strijde te trekken met hun boerenwagens en er kanonnen op te monteren.

Zelfs getalsmatig superieure krachten van Kruisvarende Ridders worden in de pan gehakt door wapens die men later Tanks zal noemen, en de gecombineerde militaire macht van Kerk en Keizerrijk kan geen enkele bres slaan in de muur van gepantserde boerenwagens.

De Taborieten, zoals de Sumeriërs, worden het spiegelbeeld van wat ze bevechten. Ze veranderen in een onneembare vesting. En ze leggen zichzelf alle beperkingen op die de binnenvallende Leviathan hen niet kan opleggen.

De verdedigers van Tabor zijn boeren en dorpelingen of stedelingen maar ook Hussieten-edelen die zich de landerijen van verdreven Kerkelijke en Katholieke edelen toe-eigenen.

De Adamieten zien het verschil niet tussen vriendschappelijke Hussieten-edelen en vijandige Katholieke edelen en ze plunderen landerijen ongeacht of die van geallieerden dan wel van vijanden zijn. De Adamieten en de andere radicalen blijven toegewijd aan de vrijheid van dwangarbeid ook wanneer de buit die de vrije gemeenschappen moet in stand houden te vinden is op de privégronden van baronnen en burgers.

Terwijl de Adamieten de baronnen plunderen en de boeren aansporen om hun zondige armoede achterwege te laten, onderhandelen Zizka en zijn militairen met diezelfde baronnen om de legers van de Taborieten te bevoorraden met producten afkomstig van de dwangarbeid van de boeren op die landgoederen.

De verdediging blijft een prioriteit in Tabor en de Adamieten verstoren duidelijk het defensieve apparaat. Erg snel veranderen de exotische maar aantrekkelijke Adamieten in exotische maar gevaarlijke Taborieten, vooral dan in de ogen van de Hussietenpriesters die gemakkelijker omgang vinden met de Hussietenbaronnen dan met de Antichristen Pikarti.

De Hussietenpriesters verkiezen een oudere om de theologische disputen te bemiddelen. In de praktijk is deze oudere een bisschop met de opdracht te oordelen over de juistheid van de zienswijzen van de dwalende Taborieten. Het Hussieten priesterschap wordt een kerk. De oordelen van de Bisschop zijn excommunicaties. Adamieten, Vrije Geesten, Begijnen, Begarden en hun talrijke sympathisanten worden veroordeeld als ketters en verschillende honderden worden uit Tabor verbannen.

De radicalen begeven zich naar de wouden en de eilanden in de rivier om nieuwe vrije gemeenschappen op te richten, gemeenschappen zonder bisschoppen of dwangarbeid of permanente legers en enkele zelfs zonder kledij. Ze laten geen geschriften na over zichzelf en we zullen ze alleen kennen uit wat de kwaadsprekers ervan zeggen, kronieken die de Adamieten afschilderen als talrijk, levendig en door weinig of geen inhibities beperkt.

Een van de radicalen, een priester genaamd Martin Huska, laat zich verleiden terug te keren naar Tabor om zijn inzichten te verdedigen. Net zoals Jan Hus in Konstanz, blijft Martin Huska trouw aan de instelling die hem veroordeelt. Net zoals Hus verdedigt hij zijn standpunten. Wat Huska betreft gaat het om de antichristelijke opvatting dat "de instelling door Paulus van samenkomst in de Kerk niet zal worden opgevolgd." In plaats van samen te komen in een Kerk, verzamelen de Adamieten zich voor maaltijden of banketten die ze liefdesfeesten noemen. Het liefdesspel en seks maken integraal deel uit van het feest vermits de Adamieten elk spoor van de Christelijke doctrine van de Zonde verwerpen.

Net zoals Jan Hus zal Martin Huska alle gebruiken ontkennen die hij nooit zelf verdedigde, zoals de plundertochten van de Adamieten. Meer willen zijn rechters niet horen. Huska wordt gevangengenomen en Generaal Zizka in hoogsteigen persoon, in alliantie met een baron, leidt een Taborietenleger tegen een vlakbij gelegen nederzetting van de Adamieten.

De gewelddadige plundersaars verdedigen zich heftig, maar het geweld van de Adamieten weegt niet op tegen het geïnstitutionaliseerde geweld van de Taborieten.

De onoverwinnelijke Taborieten beginnen dan een kruistocht, of een terreur, tegen de overblijvende gemeenschappen van radicalen verdreven uit de "vijf steden". Slechts enkele namen van de geslachtofferde Adamieten overleven het, namen zoals Maria, Rohan de smid, Peter Kanish.

De radicalen die de terreur overleven keren terug naar het rondtrekkende leven, in koppel of in kleine groepjes. Als Begijnen of Begarden voegen sommigen zich bij de ontgoochelde Waldenzen. Martin Huska, net zoals Jan Hus voor hem, wordt verbrand door zijn mede-tegenstanders, zijn rechters.

Verlost van de radicalen vervolgt Tabor de vernietiging van Europa's laatste legers van Kruisvaarders, eerst onder Generaal Zizka, daarna onder Generaal Prokop.

Maar het zegevierende Tabor is het Koninkrijk der Hemelen niet, het is geen verbond van vrije steden meer. Tabor is nu een onafhankelijke stadstaat bevoorrad door een afhankelijk platteland. Het heeft meer gemeen met de Leviathan waartegen het in opstand kwam dan met de vrije gemeenschappen aangekondigd door de radicalen. Het is misschien de eerste moderne staat met een volksleger terend op patriotisme in plaats van op leenmanschap, maar het is geen baken van vrijheid meer.

De uitroeiing van de radicalen wordt gevolgd door de uitroeiing van het radicalisme. De oorspronkelijke heterodoxie van de "vijf steden" wordt vervangen door een steeds enger en conservatiever orthodoxie. Verdediging blijft de prioriteit en daarom blijven de Taborieten-priesters hun godsdienstige verschillen met de baronnen en handelaars van de

Hussieten en met de Praagse theologen verenigen zodat het enige verschil nog te vinden is in de betekenis die wordt gegeven aan de rite van het drinken van de wijn en het eten van het brood.

De laatste confrontatie speelt zich niet af tussen de Taborieten en de Katholieke Kruisvaarders, maar tussen Taborieten die versmelten met conservatieve Hussieten en Taborieten die nu pas beslissen dat de compromissen ver genoeg zijn gegaan. Maar het is te laat voor dergelijke beslissing. De laatste weerstand heeft geen andere poot meer om op te staan dan het compromis van gisteren.

Gedurende een generatie van spectaculaire overwinningen heeft Tabor, als gemeenschap van vrije mensen, langzaam zelfmoord gepleegd. De Reformatie van het Christendom is begonnen.

* * *

Het visioen van een herstelde gemeenschap van vrije mensen in de natuurstaat overleeft bij de radicalen die uit Tabor worden verdreven. Ze verspreiden die visie eerst over heel Duitsland, waar de meeste anti-Taborieten legers werden gerekruteerd.

Al snel zijn er duizenden, zelfs tienduizenden Duitssprekende boeren die zichzelf Broeders en Zusters noemen, die weigeren taksen en tienden te betalen en benadrukken dat iedereen vrij kan genieten van alle hout en water en van alle velden en weiden, zoals het was voor de toe-eigening door Leviathan. Massale opstanden doen Europa beven, van Holland tot de Hanze.

Europese kroniekschrijvers zullen zich concentreren op de Vooruitgang van hun Leviathan om het feit te verduisteren dat de Europese Leviathan, net zoals de antieke Assyrische, zich in een voortdurende staat van ontbinding bevindt. Terugtrekking is het menselijke antwoord op de Vooruitgang, en de ambtenaren en agenten van Leviathan weten het. Elke vorm van onderdompeling in Leviathan zal een menselijk gezicht tonen door terugtrekking te simuleren, net zoals in Sumer.

De Kerk zal binnenkort stoppen Europa's Tempel te zijn, maar Europa zal daardoor niet stoppen een Tempel te hebben. De opvolgers van de Kerk zullen in ieder geval meer Sumer dan Kerk zijn.

De erfgenamen van de eerste Taborieten zullen uiteindelijk de katholieke overheersing van de Kerk doen uiteenspatten, maar de erfgenamen van de laatste Hussieten zullen de slag afweren. Een Luther en een Calvin zullen, ditmaal heel bewust, het Franciscaner hoogstandje herhalen en potentiële weerstand naar een doodlopend straatje leiden.

Maar eer het zover is zullen de erfgenamen van de laatste Europese Kruisvaarders al de wreedaardigste, de bloederigste en de meest bizarre gesimuleerde terugtrekking uit de hele His-story van Leviathan hebben opgezet. Tegen de tijd dat de zogeheten Protestanten samenspannen met de edelen en de burgers om elk spoor van vrijheid, van verwantschap en van gemeenschap af te stoten uit hun gesimuleerde terugtrekking, zijn contragereformeerde Katholieken al de laatste overblijvende stukjes vrijheid, verwantschap en gemeenschap op de planeet aan het opslokken; wat ze missen, eigenen ze zich toe door het op te eten.

Het duurt niet lang of de kortzichtige erfgenamen van de zieners van Tabor zullen de Orde van de Verenigde Moravische Broeders vormen en een zieke herinnering aan de liefdesfeesten van de Adamieten uitdragen over de laatste echte liefdesfeesten die worden gevierd door de laatste slachtoffers van Europa's omgebogen begeerte naar vrijheid, verwantschap en gemeenschap.

* * *

De gemeenschappen van Taborieten die langzaam zelfmoord plegen zijn tijdgenoten van de gemeenschappen van Guanchen die worden uitgemoord door mercantiele Katholieken. De Guanchen zijn de laatste vrije inwoners van de eilanden in de Atlantische Oceaan die Canarische eilanden worden genoemd, en de eerste niet-Europeanen die worden uitgeroeid op de zoektocht naar de mythische Gelukkige of Gezegende Eilanden. [Nederlandse Wikipedia lemma Macaronesië]

De Guanchen werden eerder bezocht door de Feniciërs, de Carthagers, de Romeinen en de Moslims maar ze overleefden het allemaal, tot een Normandisch avonturier, Bethencourt genaamd, zich tussen hen vestigde op het ogenblik dat Rector Jan Hus weigerde aflaten te verkopen. Wanneer de laatste Hussieten de onbedoelde gevolgen van de weigering van de Rector doven, zijn de Guanchen aan het uitsterven. Net zoals de radicale Taborieten is het de gastvrije Guanchen niet toegestaan in Eden te leven.

Een millennium Christendom heeft de Europeanen geleerd dat gevallen mensen in Zonde leven. Deze stelregel wordt niet passief aanvaard door Christelijke Europeanen. Hij wordt actief uitgevoerd. Wie niet in Zonde leeft, mag helemaal niet leven.

Indien de Zondige Europeaan Eden niet kan bereiken, dan kan hij er tenminste op toezien dat de Val wordt toegepast. Door deze taak op zich te nemen wordt de Europeaan gered. Hij wordt de gesel Gods. De onschuldigen zijn de vervloekten. Van nu af aan zijn opportunisme en graaizucht de inwendige tekenen van redding, en de Gelukkige Eilanden zijn de velden waar de Gesel Gods de Zondeloze naar believen kan onteigenen en uitroeien.

De Canarische Eilanden liggen niet ver van de continentale kusten, maar ze maken al deel uit van de Nieuwe Wereld in het westen, ze zijn al Amerika.

* * *

Terwijl de laatste Taborieten en Guanchen worden uitgeroeid, ondergaan de Europeanen hun Renaissance, hun Wedergeboorte, hun metamorfose in iets anders dan Christenen, iets anders dan Europeanen, iets anders dan mensen.

De rondtrekkende kunstenaars en geleerden die het Italiaanse Quattrocento beginnen zijn even mobiel als de Begijnen en Begarden, maar ze zoeken geen zelfrealisatie in een gemeenschap van mensen. Ze zoeken zelfvernietiging in dienst van een heerser, gelijk welke heerser. De zelfontmenselijking van de kroniekschrijver wordt het ideaal van een sociale beweging in West-Europa.

De kunstenaars en geleerden zijn niet echt vernieuwend. De zelf-instrumentalisatie ten behoeve van geldgewin is al de normaalste zaak voor Burgers, en gedwongen instrumentalisatie ten behoeve van het geldgewin van anderen was altijd al het lot van de zeks. De eigenaardigheid van de herboren kunstenaars en geleerden is dat ze zichzelf tot instrumenten maken voor het geldgewin van anderen, zoals zeks, en dat ze zichzelf vormgeven volgens een mate van perfectie die nooit voorheen werd bereikt door levende wezens. Deze menselijke instrumenten, individuen zoals Bramante, Machiavelli en de beroemde da Vinci, zijn voorlopers van het Genie en van de Expert of Deskundige.

Zelfs indien hun kenmerken niet helemaal nieuw zijn, hebben deze bezielde instrumenten geen echte voorgangers.

Er waren al vakmensen en ambachtslieden in het antieke Sumer en Egypte, maar die kwamen uit hun leertijd als ervaren gebruikers van werktuigen, niet als acrobaten van een of verschillende ambachten, en de antieke handwerkflui dienden de Tempel en zijn goden, niet de naakte macht. Het verschil is niet zo groot als de terminologie suggereert, maar ze is niet zonder betekenis. In de praktijk bouwden vaklui de paleizen van de heersers en oorlogsmachines. Maar de sluier die hun praktijk verhulde, de Tempel en zijn goden, waren restanten van een verloren menselijke gemeenschap, en die restanten oefenden nog steeds een zekere morele kracht uit waardoor de vrome vakman in de praktijk een erg beperkt instrument was. De mannen uit de Renaissance zijn geen vaklui, het zijn Kunstenaars. Ze zijn totaal amoreel, bewaren geen enkel restant van menselijke gemeenschap, en er zijn geen grenzen aan de doelen waartoe ze kunnen worden ingezet.

Misschien schaafden de schrijvers van Farao of Lugal zich tot een vergelijkbare graad van perfectie en dienden ze de usurperende Farao of Lugal even trouw als zijn voorganger. Maar de schrijvers waren instrumenten van de administratie en weinig anders, terwijl de grote mannen van de Quattrocento bedreven zijn in elk domein dat de heerser nodig acht.

Griekenland, Rome en China hadden kroniekschrijvers, schilders, bouwvakkers en knutselaars, maar de meesten waren vaklui, geen Kunstenaars. In hun bereidwilligheid om de geheimen die ze ontdekken, te verkopen aan een heerser, kondigen mannen zoals Shang Yang, Plato, Aristoteles en Archimedes al de Kunstenaars van het Quattrocento aan, maar alleen Shang Yang, een vroege Machiavelli, en Archimedes met zijn ethiek van "het werkt!", zijn echte voorlopers. Plato en Aristoteles toonden meer belang voor onthechting dan voor tewerkstelling en deze houding maakte hen tot botte instrumenten voor de heersers die hun diensten kregen aanboden.

Frankische vazallen konden worden overtuigd om acrobatische toeren uit te halen voor hun leenheren, maar het leenmanschap, een overblijfsel van een oude gemeenschap, hield de vazal trouw aan een gegeven heer, niet aan de macht op zich. En als instrumenten waren de heethoofdige maliënkolders dragende vazallen veeleer kinkels en prutsers in vergelijking met een da Vinci.

Zelfs de Kerk gedurende haar millennium van dominantie, had weinig echte voorlopers op de grote mannen van de Quattrocento. Sommige van de heiligen kwamen tot ongeëvenaarde daden van zelfonderdrukking, anderen waren acrobaten van de zelfpijniging die even schaamteloos kruiperig deden voor de ogen van Optimus Maximus als de genieën voor hun Beschermheer. Maar de heilige acrobaten hadden de neiging hun prestaties tegen zichzelf te keren, terwijl de acrobaten van de Renaissance de hele wereld aanpakken.

De zogeheten Alchemisten, tijdgenoten maar niet noodzakelijk vrienden van de heiligen, paktten de wereld al aan tijdens het Katholieke millennium. Maar mannen zoals de uitzonderlijk beruchte dokter Faust bleven schaduwfiguren die, in tegenstelling tot hun befaamde opvolgers, de Alchemisten, even bereidwillig hun geheimen verkochten als Archimedes en geen andere beschermheer vonden dan de duivel.

Het is net onder de schaduwfiguren dat de voorlopers van de gevierde mannen van de Renaissance te vinden zijn. Ook de antieke gemeenschappen hadden sporadische Sjamanen die hun geheimen gebruikten om verwanten te doden in plaats van te genezen. In de vroege Leviathans onthulden nakomelingen van dergelijke mannen de geheimen van de natuur om moordmachines samen te stellen, martelinstrumenten en vergif. Maar in de Tempelstaten voerden deze martelaars en beulen zuiveringsrites uit vooraleer terug te keren naar de mensenmaatschappij, en gedurende het Katholieke millennium droegen ze beulskappen.

De Kerk begint een moordende vervolging van genezeressen en noemt ze heksen, net op het ogenblik wanneer beoefenaars van wat Hekserij werd genoemd hun kappen afleggen en hun moordende krachten publiek verkondigen. De Kerk is zelf een genie, meester in dergelijke monsterlijk ironische vervormingen.

Maar de Kerk is geen genie wanneer het erop aankomt te zien waar de eigen belangen zich bevinden. Ze lijkt altijd verschillende generaties achter haar tijd aan te lopen. De Kerk is verblind door de razende stormloop van haar eigen vooraanstaande mannen naar de schatkisten. Veel van de nieuwe vooraanstaande Alchemisten en beulen zonder kap zijn mannen van de Kerk, een van hen wordt zelfs Paus.

* * *

De nieuwe mannen die bekend zullen worden als Wetenschappers, Ingenieurs, Dokters en Professoren, en uiteindelijk gewoon als Experts en Managers, kunnen de Kerk net zo goed missen als de Adamieten. De vroegere mannen met kappen danken hun plotse bekendheid niet aan de Kerk of zelfs maar aan haar afbuiging van hun kwaad op de eeuwige Eva, maar aan de immorele dagelijkse praktijk van de Burgers van Europa.

We zagen al dat commercie of handel, door de Burgers Business genoemd, een praktijk is die de medemens tegemoet treedt als een vijand. De Europese Burgers leerden Business van de Islam, direct of indirect, en tegen het Quattrocento hebben ze het vakmanschap van de Vikings geabsorbeerd, de Joodse concurrentie verdreven en zijn ze goed op weg hun Moslimmeesters te onteigenen.

We hebben ook al gezien dat de Europese Burgers de praktijk maar niet de code overnamen van hun Islamitische meesters. Moslim handelaars bedreven hun vak binnen de grenzen opgelegd door een profeet die zelf een handelaar was, en binnen de grenzen opgelegd door het begrip van een barmhartige god. In de praktijk waren die grenzen flexibel, maar ze waren er, net zoals de ethische voorschriften die de antieke en begrensde vaklui aanstuurden.

De Europeanen verwerven de handel niet uit de Koran noch van de genadige Allah, en de gevolgen van die gedeeltelijke bekering tot de Islam zal over de hele Biosfeer worden gevoeld. De Evangelies van de Europeanen, geschreven door mensen die handelaars haten, verwerpen handel in zijn totaliteit en bevatten bijgevolg geen specifieke

richtlijnen voor handelaars. En de Europese godheid, Optimus Maximus, de god van de gepantserde legioenen, is niet barmhartiger dan de gierigste handelaar, hij is zowel de god van maximaal profijt als van zegevierende legioenen.

Bijgevolg is de code van de Europese handelaar erg verschillend van die van zijn Islamitische tegenhanger. De Europese handelaar heeft geen enkel ethisch principe als gids. Er bestaat geen limiet, menselijk noch natuurlijk, die de lijn trekt voor wat een Europeaan in staat is voor profijt.

Er waren onder de Moslim handelaars ongetwijfeld ook roofzuchtige en totaal ongebreidelde plundersaars en rovers te vinden. Maar in de Islam moeten zulke mannen hun vuile werk heimelijk doen, ze moeten in de schaduw blijven, ze moeten kappen dragen. In Europa kunnen deze mannen hun vuile werk doen overal waar iedereen ze kan zien, ze dragen geen kappen. Ongeëvenaarde plundersaars zoals de Welser's, de Fugger's en de Medici's worden opzichtige helden, de meest vooraanstaande Europeanen van hun tijd.

Het is de code van de Europese Burgerij die vindingrijke folteraars, gifmengers en beulen mogelijk maakt en zelfs aanmoedigt om van onder hun kappen uit te komen. De code is eenvoudig, maar zal pas onder woorden worden gebracht tot een opvolger van Hobbes, ene Adam Smith, die noch een Adam nog een Smid is, het als volgt uitdrukt: Doe de anderen gelijk wat en hoe aan, zolang je er maar profijt uit haalt.

Deze zogeheten Adam zal stil blijven over de gevolgen van dit gezegde, en zijn opvolgers zullen er stil over blijven tot onze bijna-tijdgenoot Nietzsche het gevolg onder woorden brengt: Ontmenselijk jezelf om verheerlijkt te worden. Dit resultaat komt niet vanuit de Islam tot het opnieuw tot Leviathan gemaakte Europa, maar van de gebruiken van de heilige Christelijke zelfpijnigers, de zogeheten Anachoreten. Deze voorlopers van de schaamteloze dienaren van de macht overtroffen zich door opzichtige verminderingen en door al hun menselijke kwaliteiten uit te roeien om te worden verheerlijkt door Optimus Maximus, en die godheid beloofde hen door goede Christenen te inspireren tot het uitbeelden van die mensonterende en weerzinwekkende daden van de heilige Anachoreten op de muren en vensters van elke parochiekerk.

Tot de Renaissance beschouwden de Europeanen woekerrente een gedrocht. Ze brachten de praktijk in verband met vreemde antieke Etrusken en Carthagers of met vreemde hedendaagse Joden en Moslims en ze noemden hen bloedzuigers. Nu nemen Europese Woekeraars die zichzelf bankiers en investeerders noemen, de plaats in van de heilige Anachoreten in de schilderijen die de verhevene afbeelden.

Voor wie profijt of macht nastreeft is de mens niet heilig, is de natuur niet heilig. De mensengemeenschap is even onbekend als de verste ster en de natuur is een schatkist vol te plunderen voorwerpen. Burgers reduceren mensen en land tot verkoopbare goederen en Wetenschappers zullen die nog verder reduceren tot atomen die manipuleerbaar worden voor machtskunstenaars.

* * *

De kroniekschrijvers van dit ogenblik zullen de haat voor de natuur Rationalisme noemen en de misantropie Humanisme. De dingen benoemen als het tegengestelde van wat ze zijn is een talent dat werd geërfd van de Kerk.

Tot de Renaissance was een bewering of een daad rationeel wanneer die in harmonie was met de menselijke en natuurlijke context. Onredelijk, Onnatuurlijk en Onmenselijk waren verwante begrippen zonet synoniemen. Maar nu de menselijke krachten van de rede ten dienste worden geplaatst van de meest onmenselijke, onnatuurlijke en onredelijke beweringen en daden, wordt die verwezenlijking ingehaald als Rationalisme.

De latere zogeheten Verlichting zal de rede helemaal loskoppelen van elke menselijke en natuurlijke context en de volle oogst van deze triomf van de Onredelijkheid gemaskerd als rede zal worden binnengehaald wanneer de atomen van de levenden van Hiroshima en van hun omgeving worden versplinterd door de voorlaatste uitvinding van deze "onredelijke" rede.

Nooit geziene misantropie wordt getooid als Humanisme door meesters van de inversie die werden opgeleid door een millennium aan Vicarissen van Christus.

Het Humanisme van Machiavelli en zijn grote tijdgenoten is het "humanisme" van Plato's Chinese tegenhanger, Shang Yang, minister van de Hertog van Ch'in. De lezer zal zich Shang Yang herinneren als de toegewijde pionier van de onversierde macht van Leviathan die de kloof ontdekte die mensengemeenschappen scheidt van Staten en die zijn visie bijstaaft tot een soort alchemie van de macht, een technologie voor de systematische vernietiging van vrijheid, verwantschap en gemeenschap van mensen.

Shang Yang deed niet meer dan onder woorden brengen wat de Lugals sinds het begin van Ur-tijd in praktijk brachten, maar toch was dat geen geringe prestatie. Zelfs de Lugals hebben hun praktijk niet onder woorden durven brengen. De Lugals hebben hun daden omhuld met de woorden van de Tempel en ook in hun eigen ogen dienden ze de goden van de Tempel, namelijk, de overblijfselen van de mensengemeenschap, niet de pure macht.

De visie van Shang Yang was zo brutaal dat ze weinig opvolging had, zelfs in China, tot de Italiaanse machtskunstenaars zagen wat hun Chinese voorganger had gezien. Enkele Generaals van Romeinse Legioenen evenals Caligula en Nero, opvolgers van Keizer Octavianus, hadden geprobeerd de taal van de Tempel te overstijgen en de laatste sluimerende resten van gemeenschap te onderdrukken, maar de onderdrukten keerden in een dusdanige vloed terug naar Rome dat Nero's opvolger Constantijn werd gedwongen met het tij mee te zwemmen om niet te verdrinken. Hoewel Machiavelli en zijn grote tijdgenoten waarschijnlijk de eerste volwaardige opvolgers zijn van Shang Yang, valt het te betwijfelen dat Marco Polo hen op de hoogte bracht van het bestaan van hun voorganger.

De inspiratie van de machtskunstenaars uit de Renaissance komt niet uit de Italiaanse vertaling van de werken van Shang Yang maar uit de studie van de praktijken van Europa's eigen succesvolle Burgers. Woekeraars zijn de grootste Lords en prinses van het rijk. Grootheid komt dan niet tot wie de goden dient maar tot wie de duivel dient. De verhevene is niet de beginselvaste aanhanger van de mensengemeenschap, de radicale zoeker naar het Hemelse Koninkrijk op Aarde want die zijn allemaal door de Inquisitie verbrand. De verhevene is de gewetenloze volgeling van het vierde beest uit het Boek van Daniel, de dienaar van Leviathan.

Wat van misantropen Humanisten maakt is de illusie, even later uiteengezet door Hobbes, dat het beest een menselijk hoofd heeft.

Maar deze Humanisten zijn een priesterschap dat zowel de mensheid als de natuur offert op het altaar van een afgrijselijk idool waarvan het menselijk gelaat een bedrog is, even oud als Ur. De Leviathan is een ding en vanuit zijn standpunt zijn zowel de mensheid als de natuur ook dingen, voorwerpen en ofwel zijn het obstakels ofwel werktuigen en instrumenten. Het beest reist doorheen de Tijd door obstakels uit te schakelen en zich instrumenten toe te eigenen. De grote mannen van de Quattrocento zijn de scouts van het beest, de eerste gezworen pioniers van Leviathan.

Deze acrobaten van Leviathanmacht overtreffen zich niet alleen in de ongeziene zorgvuldigheid van hun verkenningen, ze spoeden zich ook mekaar te overtreffen in een zo gewetensvol baanbrekend werk dat het toekomstige obstakels voorziet en de hand al reikt naar toekomstige instrumenten. Elk wezen, elke plaats en elk voorwerp dat ooit doordrongen was van opeenvolgende lagen van contextuele, symbolische of letterlijke betekenissen, wordt nu onder de loep genomen als potentieel obstakel of instrument.

De Rede, de menselijke macht om betekenis te begrijpen, wordt ontaard tot een instrument om betekenis op te lossen. De redenaar, in plaats van te proberen de kosmische context te achterhalen van ogenschijnlijk geïsoleerde fenomenen, probeert nu fenomenen te isoleren uit hun context. Betekenis wordt vervangen door definitie, redeneren door analyseren, mythologie door wetenschap.

De kunstenaars van het isoleren zullen zichzelf Natuurwetenschappers noemen, maar hun Naturalisme is even nep als hun Humanisme. Net zoals de mensengemeenschap is de Natuur geen onderwerp voor de analyserende acrobaten.

De gehele onderneming is een zoektocht naar obstakels en instrumenten. De obstakels die worden gezocht zijn niet de bedreigingen voor de mensengemeenschappen of de natuurlijke omgeving, zoals de Leviathan er een is. Het is een zoektocht naar obstakels die Leviathan in de weg staan. De instrumenten die worden gezocht zijn potentiële bekken en klauwen evenals potentiële tandwielen en springveren voor Leviathan.

De onmenselijke en onnatuurlijke vruchten van de zoektocht worden op de drempel van het paleis van de Prins geplaatst om te worden gebruikt tegen de mensheid en tegen de natuur. De ontwerpers van springveren en tandwielen zijn met elkaar in concurrentie voor de gunsten van de Prins, en elk van hen wil een beschermheer die positief staat tegenover de meest onmenselijke en meest onnatuurlijke ontwerpen.

De vernieuwers en versierders hoeven niet langer meer te doen alsof ze offers brengen naar een Tempel vol levenloze relieken uit een verloren gemeenschap en haar dode goden. Voor het eerst worden de offers open en zelfs demonstratief op Leviathans altaar geplaatst.

* * *

De Renaissance is iets nieuw maar het is geen hergeboorte. De Hergeboorte is even nep als het Humanisme, het Rationalisme en het Naturalisme.

De volleerde taalvirtuozen van Europa beschrijven zichzelf als wedergeboren Atheners, iets wat ze niet zijn en nooit waren, om te vermijden zichzelf te zien als wat ze zijn, om te vermijden zichzelf te zien als onvolmaakte Moslims.

De Renaissance is geen geboorte maar een begin. Het is het uit-de-kast-komen, het debutantenbal van Leviathan. Het is de eerste publieke verschijning van het beest in zijn eigen klederdracht, een gewaad met niets dan bekken en klauwen. De Renaissance is de naamgevingsplechtigheid van Leviathan. Het is een feest dat Leviathan in eigen naam en in eigen belang viert.

Vanaf nu is Leviathan de god van Europa, en Lugalzagezi zowel als Optimus Maximus verdwijnen in de schaduw van het kunstmatige beest. Marduk wordt gedegradeerd van baas tot bemiddelaar van de Koning der Koningen van de aarde. Naakte macht is god. Het doel van versieringen en ornamenten is niet meer om de klauwen, tanden en bekken van het beest te verhullen maar om ze zichtbaarder te maken.

Antieke Griekse schilders en beeldhouwers ontwierpen gevels die de macht van de Polis en de rijkdom van wijn- en olijfhandelaars verstopten achter de dode goden van de verloren gemeenschap.

De schijn-wedergeboren Grieken van de Renaissance laten alle gevels achterwege. Althans in het begin zijn de dode goden nog steeds het onderwerp van ornamenten, maar de ornamenten hangen niet meer aan gevels, ze hangen aan de klauwen en bekken, aan de vestingen en paleizen van de laken- en zilverhandelaars. En heel snel zijn de oude altaren en goden van de Tempel geen onderwerp van versiering meer. Het beest zelf kruipt over het canvas. Eerst duikt de beschermheer van Leviathan op in een hoekje, met verholen eerbied glurend naar de relieken van een dode mythologie. Erg snel wordt de fiere beschermheer de voorgrond, de mythologische onderwerpen de steeds donkerder wordende achtergrond tot niets meer wordt belicht dan de kop van een heerser, de tijdelijke bezetter van het hoofd van het beest.

Da Vinci, niet tevreden met de weergaloze schoonheid van de canvassen waarmee hij de muren van de paleizen van grote profiteurs en moordenaars versiert, spoedt zich naar zijn beschermheren met schetsen van onderzeeërs, vliegende machines en moordende werktuigen die zijn bedacht om massavernietiging tot het perfectieniveau van zijn schilderijen te tillen.

De zelfverloochening van de kunstenaar van de Renaissance tegenover het beest is zo totaal, de kunst zo volmaakt dat het de grenzen lijkt te raken van wat menselijkerwijs mogelijk is. Da Vinci, Michelangelo, Raphael en de andere groten hebben geen echte voorlopers, ze zullen ook geen echte erfgenamen hebben.

Wie in staat is tot dergelijke totale toewijding aan Leviathan zal de kunst niet meer meester worden, en wie in staat is tot dergelijke kunst zal niet meer in staat zijn de eigen menselijkheid zo totaal te vernietigen. De aanhangers van de macht van Leviathan zullen uiteindelijk degenereren tot artistieke idioten die wij zullen kennen als adverteerders en propagandisten, zelfverklaarde "commerciële kunstenaars", terwijl de kunstenaars zo totaal onbekwaam zullen worden om Leviathan te aanbidden dat ze door Leviathans goegemeente zullen worden beschouwd als gedegeneerd en "Bohemiens" zullen worden genoemd.

De muur die de dienaars van de macht scheidt van de "Bohemiens", net zoals de muur die Wetenschap van Kunst scheidt, wordt al opgetrokken tijdens het Quattrocento. De leerlingen van de groten zullen niet meer in staat zijn het gelijktijdige meesterschap te bereiken van versierder, scout en instrumentenmaker van Leviathan.

De leerlingen die volleerde versierders blijven, zullen zich beperken tot hun ateliers en al tegen de tijd van Rembrandt zullen sommigen de wereld van de Beschermheer zo afstotelijk vinden dat ze hun rug zullen keren naar onderwerpen van Leviathan, en klauwen, bekken en springveren zullen omzeilen op zoek naar menselijke en natuurlijke onderwerpen.

De scouts en instrumentenmakers, de zogeheten Geleerden, die snel Bureaucraten en Wetenschappers zullen worden, zullen zich nooit keren tegen de hand die hen voedt. Deze dienaars van de macht, hoewel niet langer schilders of beeldhouwers, zullen de echte erfgenamen zijn van de Renaissance. Ze zullen dragers blijven van het misleidende Humanisme, Rationalisme en Naturalisme van de grote mannen van de Renaissance. De dienaars van de macht zullen het hun vroegere collega's steeds moeilijker maken om menselijke en natuurlijke onderwerpen te vinden, want ze zullen systematisch en met volleerd kunstenaarschap alle menselijke en natuurlijke onderwerpen, sujetten reduceren tot manipuleerbare voorwerpen, objecten van en voor Leviathan. Ze zullen de bekken en klauwen van Leviathan zijn.

Of juist, de zogeheten Humanisten zullen de klauwen en muilen worden van Leviathan na de vervanging van de priesters-bureaucraten die deze functies al meer dan een millennium hebben uitgeoefend.

De priesters zijn onbekwame dienaars van de macht, niet omwille van persoonlijke tekortkomingen, maar omdat hun instituut met een zelfopgelegde handicap functioneert. De Kerk was de Leviathan even toegewijd als elke Renaissance kunstenaar, maar de Kerk, zoals we hebben gezien, kan zichzelf niet verlossen van de verminkte relieken van

menselijke vrijheid en gemeenschap, relieken die geregeld weer tot leven komen en haar Leviathaanse onderneming fnuiken.

De nieuwe bureaucraten noemen zich Humanisten net omdat ze op die manier niet worden bezwaard door relieken van menselijke vrijheid en gemeenschap. Ze laven zich terdege aan de millenniumdiepe bron van ervaring van de Kerk, maar ze zijn niet bang dat hun instituut ervoor zal zorgen dat het onkruid van Eden in hun stenen paleizen opduikt. Hun instituut is Leviathan, een beest dat alle zaden van Eden tot as verteert.

De nieuwe dienaar van de macht is een tabula rasa waar alleen de pseudo-gedachten van Leviathan worden opgeschreven. Hij is een pseudoman, gemaakt door de Staat, erkend door de Staat, terwerkgesteld door de Staat, een fenomeen dat Hobbes scherpzinnig zal herkennen als een springveer of een tandwiel.

De dienaars van de Staat spoeden zich uiteraard om zich de Kerkelijke centra voor opleiding van kroniekschrijvers, de universiteiten toe te eigenen. Deze centra, die reeds fabrieken zijn voor de productie en diplomering van machtsdienaars, beginnen nu massaal Renaissancemannen te produceren.

Elke prins, bankier en handelaar kan nu klerken kopen die geen geestelijken zijn, dienaars die niemand trouw zijn behalve de baas die hen huurt, managers en beulen die niet proberen de wil van de baas te verzoenen met de wil van een god.

* * *

Heersers hadden al van de beschikbaarheid van seculiere bureaucraten gedroomd sinds de Moraviërs de Franken weerstonden door een onvolledige natiestaat te vormen. De natiestaat kan nu worden afgewerkt.

Hussietenpriesters, tijdgenoten van de eerste kunstenaars van de Renaissance, hebben zich al aangeboden als vervangers voor de Katholieke geestelijken in een hervormde Boheems-Moravische natiestaat. De Hussieten, die geen heerser vinden met een leger machtig genoeg om de geplande natiestaat te verdedigen tegen het Heilige Roomse Kruisvarende leger, hebben zich al met tegenzin geallieerd met de Taborieten waarvan het leger voldeed aan de behoeften van de Hussieten maar waarvan de bedoelingen veel verder reikten, en ze verloren het leger toen ze zich tegen die bedoelingen keerden.

Martin Luther zal leren uit de vergissing van de Hussieten. Luther zal de heersers aansporen om oorlog te voeren op twee fronten, tegelijkertijd tegen de Kerk en tegen de anti-Kerkelijke boeren en radicalen die denken dat de nieuw opgerichte natiestaat niet meer is dan een overgang naar een herstelde mensengemeenschap.

De heersers, zelfzeker dat ze het alfa en omega zijn van de Reformatie, reppen zich naar het Lutheranisme om dezelfde redenen dat hun voorvaders zich naar het Christendom repten, voor de buit. Elke graaizuchtige Prins met een leger dat sterk genoeg is, neemt bezit van al de aardse rijkdommen en landerijen van de Kerk en vervangt de geestelijken door Renaissancemannen.

De Lutheranen zelf, door hun Humanistische collega's als obscurantisten beschouwd, zijn in feite ook Renaissancemannen, niet in termen van hun kunst of hun kennis, maar in termen van hun blinde trouw aan Leviathan, en zodra hun ministerpostjes zijn bekleed, zijn ze in eerste instantie dienaars van de macht, en Luthers in laatste instantie en alleen op zondag. En de doctrine van de Zonde die zo zorgvuldig wordt gered en behouden door de Hervormers is even bruikbaar voor de Hervormde Leviathans als ze voor de Kerk was.

De kerk en de boeren zijn de slachtoffers van de usurpatoren die hun graaizucht Hervorming noemen. De Kerk verliest haar materiële en spirituele macht in grote gebieden die zich eerder tot het Katholicisme bekeerden over de lijken van talloze opgeofferde slachtoffers. De boeren en de radicalen verliezen hun levens en een groot deel van hun hoop.

De boeren hadden weinig liefde voor hun Lords en al helemaal geen voor de handeldrijvende Lords die wouden en weiden omheinden terwijl ze steeds hogere belastingen uit de boeren persten. Maar voor de komst van Luther deelden de boeren iets met hun Lords, namelijk de onsterfelijke haat tegen de Katholieke Kerk en haar incasseerders van tienpenningen. Het had volstaan dat de Lords hun wapens tegen de Kerkelijken keerden om de oude gemeenschap weer tot leven te wekken, want de Lords zouden de hiërarchie niet behouden zonder de Katholieke hiërarchen in hun rug en in hun kantoren.

Luther verbrandt de enige gemeenschap tussen de Lords en de boeren, een gemeenschap die de conservatieve Hussieten met de radicale Taborieten had verbonden, en nodigt de Landheren uit tot het huzarenstukje om de Roomse hiërarchie te behouden en tezelfdertijd Rome te onteigenen. Beide kunnen worden bereikt door het neerslaan, verbranden en ophangen van boeren.

Protestante hiërarchen vervangen de Katholieken in de rug van de Prins en de direct voorhanden bureaucraten-huurlingen vervangen de kerkelijken in de kantoren.

Anabaptisten of Wederdopers en andere radicale opvolgers van de Taborieten worden achtervolgd en uitgeroeid door de Protestantse nationale legers die nog wreedaardiger en doeltreffender moorden dan de laatste Heilige Roomse Kruisvaarders.

De Europese aardrijkskunde begint de opeenhoping te worden van schijnbaar onafhankelijke repressieve natiestaten die op onzichtbare wijze maar onafscheidelijk met mekaar zijn verstrengeld door de tentakels van bankiers en handelaars.

Men heeft geen behoefte meer aan de Kerk als universele coach van bureaucraten nu elke Staat fabrieken opstart voor de productie en diplomering van eigen machtsdienaren.

* * *

De door de Staat gediplomeerde Renaissancemannen, die al op handelaars lijken in hun vijandigheid tegenover natuur en gemeenschap, gaan er nog meer op lijken door hun verlangen naar monopolie. De Herboren en Hervormde kroniekschrijvers reppen zich niet alleen om de plaats van de geestelijken in te nemen in alle machtspostjes. Ze spoeden zich ook om zichzelf te vestigen als enige verkopers van elke denkbare dienst die de Leviathan zou kunnen nodig hebben.

In deze haast voltooien de bureaucraten de verkrachting van de menselijke bevolking in de segmenten van Leviathan. Landeigenaren hebben zich reeds de weiden en wouden toegeëigend, handelaars hebben zich elk voorwerp toegeëigend dat van zijn bron naar een markt kan worden verplaatst. Door de Staat gediplomeerde experts gaan nu over tot het zich toe-eigenen van de talenten van de ongediplomeerde bevolking zodat de "onderdanen" van Leviathan volledig naakte en afhankelijke objecten worden.

Genezers, reizigers, bouwvakkers, vertellers en zelfs zieners worden vervangen en dan het zwijgen opgelegd door Staatsgediplomeerde Meesters en Dokters in de Geneeskunde, de Astronomie, de Architectuur, de Filosofie, de Metafysica. Al wat mensen ooit uit zichzelf en voor zichzelf deden wordt overgenomen door een Staatsgediplomeerd monopolie.

De Kerk, altijd sterk in getreuzel maar nooit in vooruitziendheid, speelt recht in de handen van de onteigenaars door dit moment te kiezen om een Inquisitie tegen vrouwen en genezers op te starten. De Kerk kan niet openlijk uithalen tegen de Humanisten die haar geestelijken vervangen in alle machtscentra, vermits vooraanstaande Kerkelijken de eerste Humanisten waren. De Kerk zoekt zondebokken.

Heksenverbrander Torquemada ontsteekt zijn vuren, niet voor de Humanisten maar voor bekeerde Moslims en Joden, en voor genezers. Noch de handelaars noch de handeldrijvende edelen protesteren tegen het verbranden van hun concurrenten, en ook de Dokters in de Geneeskunde protesteren niet tegen het verbranden van genezers.

De Dokters zullen later een minder spectaculaire machinerie gebruiken dan het vuur van de Inquisitie om de ongediplomeerde genezers uit te roeien, maar deze monddood makende instelling ligt voorlopig nog ver. En de Dokters moeten de populaire genezers even dringend verwijderen als de handelaars het nodig hebben om de handelsservaring van de vroegere Moslims en Joden weg te werken. De zogeheten heksen, erfgenamen van eeuwen van informeel overgedragen kennis van kruiden en ziekten, staan bekend als genezers, terwijl de Dokters daarentegen, berucht in hun onwetendheid van al deze volksverlevering, de bedoeling hebben om een Staatsgediplomeerd monopolie op te zetten over ziekte om toezicht te houden over de zieken. De Dokters zullen zich uiteindelijk wat van de kruidenkennis van de ervaren heksen toe-eigenen, maar het genezen zal altijd ondergeschikt zijn aan het toezichthouden. Ze zullen ziekten achtervolgen ook als dat betekent dat ze van mensen groenten moeten maken of ze in stukken snijden.

Geneeskunde is maar een van de menselijke domeinen waarover de Staatsgediplomeerde Meesters en Dokters hun monopolie uitspreiden. In elk domein wordt menselijk talent en macht getransformeerd in macht die wordt uitgeoefend door een politie. Al wat mensen ooit uit zichzelf en voor zichzelf deden wordt nu door gediplomeerde agenten tegen hen gedaan en voor Leviathan. Mensen en heel de Biosfeer vallen nu onder voortdurende politiebewaking.

Krachten die door levende wezens werden gebruikt om hun eigen levens te verbeteren worden toegeëigend door een dood ding, de almachtige kunstmatigheid, Leviathan. En Leviathan gebruikt zijn politionele machten niet om het leven te verbeteren maar uitsluitend om de eigen politionele machten uit te breiden, om de kunstmatigheid aan te dikken, om het rijk van de dood uit te breiden.

Leviathans gediplomeerde agenten gaan zelfs zover om radicale zieners te onteigenen van hun herinnering aan menselijke vrijheid, verwantschap en gemeenschap. Staatgediplomeerde zieners, Meesters en Dokters in Letteren, Filosofie en Metafysica, sturen hun tentakels in het geheugen op zoek naar de laatste sporen van de herinnerde menselijkheid. De geletterde Dokters eigenen zich de herinneringen toe op dezelfde manier dat hun Medische collega's zich de genezende kunst van de heksen toe-eigenden. De gediplomeerde kroniekschrijvers stellen de "Gouden Tijd" tentoon in officiële stukken en gedichten. Ze eigenen zich de Tijd toe waarin er noch Dokters noch patiënten waren, Advocaten noch Criminelen, Landeigenaars noch Horigen. Ze stellen hun verovering tentoon op dezelfde manier als een jager het gewei van een vermoord hert tentoonstelt, als een trofee.

De Gouden Tijd wordt het privédomein van de Geletterde Mannen en net zoals het privédomein van de Landeigenaar, heeft de eigenaar de heerschappij over de vissen en de vogels en over elk levend wezen dat er beweegt. De Gouden Tijd wordt een stuk vastgoed, een literaire koopwaar, een dood ding. De Staatsgediplomeerde Letterkundigen die de hand leggen op dit product vestigen er hun monopolie over op dezelfde manier dat de handelaars en de Dokters in de Geneeskunde hun monopolies vestigen: door concurrenten te elimineren.

Wanneer de mannen die hun monopolie vestigen op de Gouden Tijd tegenover gemeenschappen van vrije mensen komen te staan die nog nooit de Gouden Tijd verlieten, dan staan de Geleerden aan de kant van de handelaars die de Heidenen veroordelen en aan de kant van de Dokters die de genezers tot de dood door het vuur veroordelen. Zoals de predikers van de Zonde hun martelwerktuigen keren tegen de zondeloze, zo keren de gediplomeerde Geleerden zich tegen de vrije gemeenschappen met de bekken en klauwen van Leviathan. De eerste Antropologen, net zoals de latere, zijn geen anti-Leviathan radicalen. Ze zijn agenten van Leviathan, de ogen en oren ervan. Hun doel is niet om in mensengemeenschappen te leven maar om ervan te leven. Ze zijn koppensnellers. Hun Roeping, hun specifieke Beroep, is de mensengemeenschappen tot trofeeën inkrimpen die naast de hertengeweiën in de jachtzaal van Leviathan hangen, in het Museum voor Natuurwetenschappen.

Europa's Beschaafde koppensnellers, heksenverbranders en wereldeters staan al oog in oog met uitgestrekte nieuwe velden waarin ze hun Leviathanmachten kunnen uitoefenen, want terwijl handelaars en bureaucraten hun oorspronkelijke monopolies verstevigen, "ontdekken" Spaanse zeevaarders Europa's langverwachte Amerika.

Deze ontdekking is vanzelfsprekend geen menselijke ontdekking vermits de menselijke inwoners van de wereld aan de overkant van de Oceaan hun wereld altijd al hebben gekend. Het is ook geen Europese ontdekking vermits Viking avonturiers en Baskische vissers al lang weet hadden van het land aan de overkant.

De ontdekking is een Leviathanse Ont-dekking. De Europese Leviathan, recent versterkt met Wetenschappers, Bankiers en Dokters, is de entiteit die een nieuwe wereld ontdekt. De beruchte Columbus en zijn moordende opvolgers steken het water niet over als vrije mensen maar als bekken en klauwen van Leviathan, als gepantserde tentakels van het beest.

In nog een andere ironie die van Europa een gedrocht maakt zelfs onder Leviathans, wordt het beest oorspronkelijk over het grote water gestuurd door een entiteit van Leviathan die op haar terugweg is, niet door een rijzende ster. De eerste Pioniers zijn Katholieken van de Inquisitie van het laatste Heilige Roomse Keizerrijk, de aanvang van deze Ont-dekking is hun laatste daad.

* * *

Potawatomi verhalenvertellers van de Grote Meren hebben het over een zekere Wiske, een antieke trickster, een schelm die lang geleden bijna Archont werd over de Neshnabe, over vrije mensen.

Deze Wiske was niet echt een schurk voor de Potawatomi. In ceremonieën die zijn daden uitbeeldden droeg hij het masker met de lange oren van de Haastotem. Men zei dat hij de berooide hielp, de gevangene en wie verloren was. Zijn neven zegden dat hij de mensen schoenen met vliezen gaf om sneeuwvelden over te steken, kano's om op het water te drijven, en speren en pijlen om zich te voeden.

De neven van Wiske hadden het hoog op met de geschenken van hun oom, en ze gaven uiting aan hun dankbaarheid door tegengiften van gelijkaardig belang. Ze trokken Wiske over de sneeuw, peddelde hem over het water en gaven hem al het eten dat hij maar op kon krijgen.

Wiske was goed op weg om een Potawatomi Lugal te worden. Maar het land rond Kitchigami, de weelderige bossen, prairies en open plekken in de wouden rond de Grote Meren, was geen "Vruchtbare Sikkel".

Vrouwen en mannen Potawatomi verzamelden in een Raad en overpeinsden de geschenken die werden gekregen van en gegeven aan Wiske.

De Raad besloot met een ongezien voornemen. Verbanning was ongehoord. Het was twijfelachtig of de Raad van verzamelde Neshnabe het gezag had om een lid van de gemeenschap uit te sluiten; iedereen was vrij om zijn of haar dromen te volgen waar die ook toe leidden. En toch werd Wiske door de Raad verbannen.

De vrije mensen van de weelderige bossen van Kitchigami waren gelukkig zonder Archont. Ze waren gelukkig omdat ze vrij waren. De goede oom werd gezegd zijn geschenken uitdelende gezindheid naar een noordelijk gebied van ijs of een zuidelijk land van vuur te brengen, naar een plaats, zo dacht men, waar hij mensen zou kunnen vinden die berooid, gevangen en verloren waren.

Gepantserde Europeanen zullen willen weten of deze Wiske ook echt heeft bestaan, en wanneer.

Dit was niet wat de Potawatomi interesseerde. Wiske bestond in het heden. Het verhaal werd telkens weer uitgebeeld in zang en dans, tijdens ceremonieën en festivals. Wiske was altijd een lid van de gemeenschap en hij werd altijd verbannen.

De paradox zal een probleem zijn voor mensen die gevangen zitten in de lineaire Leviathantijd. De Potawatomi kenden zowel lineaire tijd als ritmische tijd en ze wisten ook dat wat van belang was, van menselijk belang, niet plaats vond in de lineaire tijd.

Het uitdelen van geschenken door Wiske, zijn verheffing en zijn verbanning waren ritmische gebeurtenissen, zoals de hartenklop, zoals de zonsopkomst, zoals de wedergeboorte van de vegetatie. Ritmische gebeurtenissen waren onderwerpen van zang, van dans, van veelvuldige ceremonieën en festivals.

Weten of Wiske "echt bestond" was zowel onmogelijk als triviaal. Dergelijke gebeurtenissen zullen door de inwoners van Leviathan worden beschouwd als "feiten" en "ruwe gegevens" omdat de lineaire opeenvolging van die gebeurtenissen Leviathantijd zijn, namelijk His-story. De Geleviathaniseerden zullen zich enkel fragmenten herinneren van de enige gebeurtenissen die ze het herinneren waard vinden omdat de herinnering van die gebeurtenissen zich niet bevindt in levende mensen maar op stenen tabletten, op papier en uiteindelijk in machines.

De Potawatomi waren geen gegevensverwerkende machines noch computers voor de stockage van triviale informatie. Ze hadden evenveel behoefte aan "ruwe gegevens" als aan Wiske. Veel van hun grappen hadden Wiske als mikpunt. Bij de Potawatomi raakte de almachtige Archont niet verder dan het onderwerp van grappige verhaaltjes.

Half-mens, half-beest, en met de Leviathaneigenschap om altijd te blijven bestaan, keerde Wiske terug in de grappen als de Schelm met de lange oren, lange armen, lange benen en lange staart die altijd valstrikken opzet voor dieren en mensen en altijd zichzelf vangt.

Grappen waren om te lachen. Lineaire gebeurtenissen, namelijk onverwachte verstoringen van de ritmes van het leven, waren meestal grappig. Soms waren ze tragisch.

Wanneer de tragedie zich herhaalde, dan was de gebeurtenis niet lineair maar ritmisch, en dan was ze al gekend. Ritmes werden begrepen met symbolen en uitgedrukt met muziek. Muzikale kennis was kennis van wat belangrijk was, het diepe, het levende. De muziek van de mythe was een uitdrukking van de symfonie van ritmes die de Kosmos vormde.

De Archont, de Beschaver, de verpersoonlijking van Leviathan was een gekend figuur voor vrije mensen die in nauw contact stonden met de natuurlijke ritmes. En de Beschaver werd verjaagd door de vrije mensen. Deze beide uitspraken zullen schokkend zijn voor veel, misschien de meeste, van mijn tijdgenoten.

Hoe kunnen de Potawatomi zo veel hebben geweten over Leviathan wanneer zelfs de meesten van ons denken dat we vrije individuen zijn die alleen worden omgeven door lucht? En waarom zouden ze de bringer van geïnstitutionaliseerd sociaal leven, van recht, van orde van zoveel voorzieningen verjagen? De antwoorden zijn even samenhangend als de vragen, maar omdat ik het product ben van een lineaire opvoeding en dus onbekwaam om samenhangende gedachten met symbolen uit te drukken, zal ik elk van de vragen afzonderlijk moeten behandelen. Ik zal beginnen met het "waarom".

Zelfs tijdens de koudste winterdagen wanneer de takken van de naaldbomen doorzakken onder het gewicht van de sneeuw werd het mensenkind geboren in een heel warme context. Die warmte kwam niet van de schorsmuren van de hut die niet alle tocht tegenhielden noch van het vuur op de vloer, maar van de stralende mensen die de nieuweling verwelkomden.

Het kind was verwacht, ze was al een belangrijk personage, haar komst vervulde de gemeenschap. Kort na de geboorte kreeg ze ceremonieel een naam, niet willekeurig maar heel zorgvuldig. De Totem, de gemeenschap van verwanten van de nieuweling beschikte over een aantal namen net zoals de hemel over een aantal sterren beschikt, en de gemeenschap was niet volledig was zelfs ongemakkelijk, wanneer de namen niet werden gedragen door levende individuen. Iedereen nam deel aan de naamgevingsceremonie want iedereen werd uitgebreid, versterkt door de nieuw genoemde. De namen raken niet op. De Potawatomi hechtten geen belang aan wat wij Bevolkingsgroei zullen noemen en er wordt gezegd dat ze het fenomeen niet meemaakten.

De nieuwkomer verstreekte een ontbrekend ritme. De naam gaf uiting aan het welkom van het ontbrekende ritme door de gemeenschap en ook aan enkele verwachtingen over de muziek die zou kunnen worden gehoord.

Maar het specifieke ritme van de nieuwgenoemde kon evenmin worden voorspeld als de uiteindelijke vorm van een boom kan worden voorspeld uit de kiemplant. Het kind werd niet naar school gebracht om haar groei in een verwachte vorm en grootte te dwingen. Integendeel, het meisjeskind evengoed als haar pasgeboren broer werden vrijgelaten om ooms en tantes, verwanten onder de dieren, alles en iedereen onder de zon, de zon niet uitgezonderd, te evenaren, na te bootsen, of niet.

De volwassenen keken toe, niet om deuren te sluiten maar om deuren te openen zodat de kinderen ongedeerd konden rondzwerven waar ze maar wilden.

Tegen de tijd dat de Potawatomikinderen oud genoeg waren om eigen verwachtingen te hebben, werden ze voorbereid om hun eigen gids te worden. Droomhutten werden gebouwd in het woud, een voor het meisje, een voor haar broer. De jongeren vastten tot de Totemgeest hen bezocht. De geest verscheen meestal in de vorm van een dier en meestal was het niet de geest van de naam van het kind. De geest beloofde het kind te gidsen langs een gegeven pad, namelijk om het kind een individueel ritme te geven, en de geest gaf het kind een aantal machten waarmee het dat ritme kon bereiken, machten waarmee het pad kon worden verlicht.

Vanaf nu stonden de kinderen er alleen voor, ongebonden noch door wetten noch door de verwachtingen van de gemeenschap. Hun eigen droomgeest hielp hen beslissen om de naam van de voorouder die ze droegen waar te maken of niet. Wanneer ze beslisten dat niet te doen dan kregen ze een andere naam na de eerste daad waaruit duidelijk werd dat de kinderen besloten hadden een ander pad te volgen.

De jongen, met de offergaven van zijn gids in een mooi versierde tas, en in het gewis dat hij zijn gids kon oproepen door te vasten, gaat alleen op pad om een kosmos onder ogen te zien waarvan de pracht en het mysterie voor onze verbeelding ontoegankelijk zullen zijn. We zullen iets te weten komen over zijn krachttoeren als jager of krijger, als lange afstandsloper, als minnaar. We zullen minder weten over de diepte van zijn vriendschappen met verwanten of vreemden, en zo goed als niets over zijn vriendschappen met wolven en beren waarvan hij sporen volgde, waarvan hij de signalen probeerde te begrijpen, waarvan hij het universum probeerde te doorzien. En we zullen helemaal niets weten over zijn vastentijd op bergtoppen of aan de oevers van groene bomen weerspiegelende meren, of van de reizen die hij ondernam met zijn gids, over en door het water naar de plaats van de oorsprong van het leven, of over zijn vluchten op de vleugels van zijn gids naar het land van de zonsondergang waar zijn voorouders zich verzamelden.

We zullen weten dat hij uiteindelijk terugkwam naar zijn Totem met vlees en met talloze verhalen, en dat hij de zuster van zijn geliefde trouwde omdat zij in de tussentijd een jongere trouwde die niet zo lang was weggebleven. We zullen weten dat hij over zijn avonturen en zijn reizen sprak met zijn kinderen en met de kinderen van zijn zuster, de neef en nicht waarvoor hij droomhutten bouwde in het woud.

We zullen denken dat zijn kracht hem verliet toen hij niet meer ten oorlog trok en niet meer op jacht ging, toen hij een vredestitel werd, een verhalenverteller en een eenzame zwerver.

We zullen niet weten dat hij de bergtop weer bezocht die hij in zijn jeugd had gekend, weer had gevestigd tot zijn gids zich toonde, naar het land voorbij de zonsondergang vloog, zijn geliefde verwoegde, even jeugdig als op zijn eerste trip, zij even schoon als op de dag dat hij haar voor het eerst zag, en met haar aan zijn zijde op reis vertrok over en door het water naar waar het Leven begint.

Hadden we dit allemaal geweten, dan hadden we niet gevraagd waarom de man zich heeft verzet tegen onze lineaire visie van de Orde. Is dit ook ons verlangen niet dat tot uiting komt in het verhaal over een Europeaan die Faust noemt en zijn rug keert naar fatsoen, naar het aanzien van zijn collega's, naar recht en naar godsdienst, om toegang te krijgen tot zijn persoonlijke gids en persoonlijke machten, iets waar elke Potawatomi over beschikt?

Intussen heeft de oudste zus van de man een muziek gemaakt die minder "romantisch" zal klinken in onze oren. Ook zij volgde haar eigen droom, maar ze vond het mogelijk om te voldoen aan de verwachtingen van haar eigen gids en aan die van haar gemeenschap. Ze voldeed aan de Totemvoorouder wiens naam ze fier bleef dragen. Ze gaf zich over aan de bezigheden van de Totem, misschien in reactie tegen haar eenzame broer, misschien vond ze hem ook overdreven "romantisch".

Net zoals haar naam-voorouder, maakte ze van berkenschors kano's en winterhutten en boomsuikermannen, maakte ze van dierenhuiden mantels, hemden, mocassins en medicijnzakken. Haar eigen geest inspireerde haar het kleurrijke gevederde symbolisme waarmee ze alles dat ze maakte afwerkte.

Zoals haar voorouder was ze een van de voorbereiders van het ceremoniële welkom van de nieuwe lentescheuten, en na haar huwelijk nam ze ook deel aan de voorbereiding van de ceremoniële verbanning van Wiske maar de woorden die ze zong en de passen die ze danste werden door haar eigen geest geïnspireerd.

Zoals haar voorouder verzamelde ze kruiden en raakte ze vertrouwd met hun algemene gebruik, maar toen haar zoon werd aangevallen door iets wat hij had gegeten, moest ze van haar eigen geest leren hoe de kruiden te combineren en toe te dienen terwijl ze hem terug naar de gezondheid zong.

Haar zoon zowel als haar dochter leken later wat op haar eenzame jonge broer, maar ze was niet teleurgesteld noch verbaasd, ze wist dat kinderen hun eigen dromen volgden zoals ze zelf had gedaan.

Haar droom had haar naar het centrum gedicke van de festivals en de ceremonies, naar de dorpsraad en de medicijnhut. Niets van wat haar verwanten deden of wisten, was haar vreemd.

Maar sommigen onder ons zullen beweren eerlijk te zijn wanneer we vragen waarom ze zo krachtig Wiske uit de ceremoniële cirkel heeft verbannen, waarom ze met afschuw zou hebben gereageerd op het vooruitzicht om een huisvrouw te worden in een Beschaafd huishouden, zelfs dat van de Archont.

Kunnen we niet inzien dat ze, in de volheid van de ontwikkeling van de universele menselijke mogelijkheden, de ellende heeft ontmaskerd van de beschamend verminkte producten van de Beschaving? Zien we dan niet dat deze Potawatomi matrone die uitblinkt als Architect, Schoenmaker, Scheepsbouwer, Bontwerker, Dramaturg, Schilder, Componist, Danser, Apotheker en Dokter, de veelzijdige Genie, de beruchte soepele Renaissanceman al lang heeft overstege?

Moet de vraag niet worden omgekeerd? Moeten we ons niet afvragen waarom we zo zijn gefascineerd door da Vinci in plaats van ons af te vragen waarom zij erdoor wordt afgestoten? Is het omdat da Vinci als een koebel aan de nek van Leviathan hangt, terwijl zij gewoon in het stof staat?

Waarom blinkt da Vinci voor ons tussen zoveel andere koebellen? Is het omdat, na al de verminkingen en het breken van de wilskracht die ons Beschaafd maken, we nog steeds willen worden wat zij was, maar zelfs niet meer kunnen worden wat hij was en alleen kunnen applaudiseren voor wat Leviathan wordt in onze plaats?

* * *

Voor sommigen onder ons zal het glashelder zijn waarom de Potawatomi-vrouw en haar jongere broer de beloften verwerpen van de vrijgevege Wiske. Maar we zullen ons afvragen hoe het mogelijk is dat mensen die nooit werden

ingekapseld in een Leviathan genoeg kunnen weten over die omstandigheden om ze af te wijzen. De vraag heeft talloze antwoorden gekend, allemaal speculatief, allemaal gezang en verhalen. De kwaliteit van die liederen is blijven achteruitgaan sinds het geschreven woord het levende woord is beginnen overnemen, sinds de kronieken van Leviathan de menselijke herinneringen zijn beginnen vervangen. Het verhaal dat ik aan het vertellen ben, is niet afkomstig uit de hoogtijdagen maar uit de neergang, en ik zal het blijven zingen omdat minstens enkele van haar ritmes de ontstellende en passief aanvaarde officiële deuntjes verstoren en zelfs vernietigen.

Ik ben een verhaal aan het vertellen over het verzet van de mensen tegen een beest dat ontstond in Ur, een beest waarvan het kunstmatige nageslacht uiteindelijk alle mensengemeenschappen zal verzwelgen en in onze tijd de Biosfeer zal beginnen opeten.

Ik ben nu aanbeland bij een aantal van de laatste mensengemeenschappen die worden opgeslokt door Leviathan en ik merk dat ze zich al verzetten tegen het beest nog voor het hen bereikt. Hoe weten die mensen waar ze tegenover komen te staan? Is het mogelijk dat er niet een beest is maar veel, dat Ur niet in Sumer is gelegen maar overal waar mensen samenkomen, dat Leviathan even natuurlijk is voor mensen als bijenkorven voor bijen? Alles is mogelijk, maar toegeven aan deze mogelijkheid is cynisch misantropisch en belemmert het vooruitzicht op een pad uit deze val. Deze mogelijkheid heeft geen plaats in een lied over vrijheid omdat het de aanvaarding is van het vooruitzicht van de ondergang van de Aarde.

Ik kan niet ontkennen dat mensen op alle grote eilanden ter aarde zichzelf hebben kunnen opsluiten in de ingewanden van Leviathan, ze hebben dat allemaal aangetoond. Maar ik kan ontkennen dat dit voor hen even natuurlijk is als bijenkorven voor bijen en het vervolg van mijn verhaal zal dit bevestigen.

Hoe kunnen de Potawatomi op de hoogte zijn van de omwentelingen die Leviathan in andere delen van de wereld veroorzaakt? De Grote Meren zijn er even ver van verwijderd als elke andere schuilplaats ter wereld. Er zijn verhalen verteld over Leviathanse vloedgolven die continenten genaamd Atlantis en Mu overspoelden, maar de verhalen over verzonken continenten roepen meer vragen op dan ze beantwoorden en de meeste vertellers plaatsen Leviathan, niet levende wezens, aan de oorsprong ervan.

De winden die verhalen brachten moeten niet worden gezocht op verzonken continenten, ze kunnen over de Grote Meren hebben gewaaid vanuit elk van de vier windstreken. Ik weet even weinig over die vier winden als over Mu, maar mijn verhaal wordt makkelijker gedragen door de wind dan door verdronken continenten.

De noordenwind bracht nieuws van mensen die over het land van ijs zwierven. Taalkundige neven van de Potawatomi, Lenni-Lenape genaamd, bewaarden een rol met vage referenties naar hun eigen voormalige reis over het land van ijs. Andere taalkundige neven, Cree genaamd, bewoonden de noordelijke riviervalleien en wouden die de Potawatomi scheidden van de Aleoeten, Athabasken en andere volkeren van het noorden. Van sommige van die noordelijken wordt gezegd dat ze recenter uit Eurazië kwamen dan andere volkeren, nadat Lugalzagezi de eerste Leviathan op weg zette naar zijn eerste imperialistische onderneming. We zagen dat mensen die vasthouden aan hun thuisland weerstand proberen te bieden tegen Leviathan door hem frontaal te confronteren terwijl anderen verzet bieden tegen de omhelzing van het beest door te vluchten buiten zijn bereik. Indien we iets wisten over de migratiegolven die de naar buiten gerichte stuwingen van Eurazië's Leviathans veroorzaakten dan weten we misschien dat sommige van de recentere migraties over het noordelijke Bruggenhoofd de boeggolven zijn van een anti-Leviathan verzetsbeweging.

De westenwind bracht nieuws van de grote bergen en van zeevarende volkeren voorbij die bergen, mensen met lange stevige oceaanvaartuigen die stromingen en stormgolven trotseerden om op zeemonsters en op gigantische vissen te jagen. Veel van die zeevaarders, Nootka en Kwakiutl genaamd, Tillamook en Bella Coola, zijn verre taalkundige verwanten van de Potawatomi, en veel andere taalkundige verwanten, volkeren genaamd Kutenai, Spokane, Okinagan, Atsina, Arapaho, Ojibwe en Menomini bewoonden de bergen, plateaus en vlakten tussen de Potawatomi en de westelijke zeevaarders. Er wordt gezegd dat die westerlingen sporadisch contact onderhiielden met Chinese en Japanse houders van Euraziatische Leviathanmanieren maar we weten even weinig over deze contacten als over Mu. We weten zelfs niet genoeg om ons af te vragen of de folklore van de Schelm die de Potawatomi delen met hun taalverwanten, de folklore van de Haas, van de Coyote en van de Raaf, antwoorden zijn op die bringers van Leviathanmanieren.

De oostenwind bracht nieuws van nauwe verwanten van de Potawatomi, volkeren van de zonsopgang die worden herinnerd als Abenaki, Penobscot, Massachuset, Wampanoag, Pequot, Narraganset, Mohigan, Lenni-Lenape. Door een oceaan verwijderd van Eurazië hadden deze mensen of minstens sommige van hun voorouders geen reden om over te steken. Maar er wordt gezegd dat ze een vluchtig zicht kregen op mensen die van de overkant kwamen. Men zegt dat antieke Feniciërs, Libiërs, Keltische Iberiërs de stormachtige oceaan overstaken. Vikings lieten zelfs een saga achter

waarin ze hun trip beschrijven. Baskische, Biskajer en andere Europese vissers vroegen de toestemming van Ferdinand en Isabella niet om kabeljauw te gaan vissen bij de kusten die werden bewoond door verwanten van de Potawatomi. De contacten van de oosterlingen met Euraziaten waren blijkbaar geen zeldzaamheid maar onze kennis ervan is even karig als die van Mu.

De zuidenwind bracht aanzienlijker nieuws en onze kennis ervan is zo beperkt niet. Aan de overkant van de Potawatomi dorpen, voorbij een nauwe engte waren er grote dorpen van Irokees sprekende volkeren die in lange rechthoekige hutten woonden, volkeren later bekend als Wendat of Wyandot. Deze langhuisvolkeren evenals hun taalverwanten verder oostwaarts herinnerden zich dat ze noordwaarts trokken uit een verafgelegen land. Ze gingen op de vlucht voor stenen reuzen, vliegende hoofden en menseneters. Deze gevreesde schepsels zijn uiteraard mythologische wezens, verbeeldingen, geen tastbare historische figuren zoals Nero, Caligula en Constantijn. De Wendat die over deze mensen vertelden waren niet geïnteresseerd in His-story, maar in hun eigen kosmische context.

De kosmos van de Wendat, vredelievende verbouwers van mais en bonen in de noordelijke bossen, bevatte ook monsters die in het noorden niet bestonden. Met poëtische nauwkeurigheid en beknoptheid geven de Wendatmythes een blik van een buitenstaander op dingen die een griezelige overeenkomst vertonen met stenen piramides hoger dan de bomen uit de jungle, met gevederde slangen, met gemaskerde priesters die mensen offerden. De Wendat kosmos bevat een Leviathan, hoogstwaarschijnlijk de Leviathan die zich roerde in Yucatan nog voor Frankische stammen de muren van de Romeinse Leviathan bestormden in Eurazië.

Het is aannemelijk dat het nieuws van de zuidelijke Leviathan de Potawatomi bereikte nog voor de voorouders van de Wendat op de vlucht sloegen voor de stenen reuzen uit de zuiderse oerwouden. De Mooie Vallei net ten zuiden van de oevers van de meren van de Potawatomi waren ooit bezaaid met grote en kleine aarden wallen of heuvels waarvan veel deel uitmaakten van complexen omheind door symbolische muren die heilige plaatsen afbakenden. De verhalen van de eerste wallenbouwers zijn verloren gegaan maar latere heuvelbouwers herinnerden zich hun zuiderse oorsprong en hun aarden piramides met tempels erop lijken op de stenen reuzen van Yucatan in Centraal Mexico.

De gewoonte om bergen op te trekken over de beenderen van de doden was niet beperkt tot de noordelijke bossen maar een element van die praktijk bleef bestaan bij de volkeren van de Grote Meren. Het gaat over het Feest van de Doden. De beenderen van de overleden verwanten werden zorgvuldig bewaard. Eens per jaar kwamen dorpelingen uit de wijde omgeving naar een verzamelplaats om alle beenderen in een gemeenschappelijk graf te begraven. De beenderen van vreemden vermengden zich hier met elkaar en hun levende afstammelingen waren geen vreemden meer voor elkaar want hun voorouders waren voor eeuwig met mekaar verbonden.

In de noordelijke bossen waren de grote begravingssceremonieën geen gelegenheden om Leviathanrelaties in te voeren maar om de wereld van verwantschappen uit te breiden. Voortdurend uit elkaar weggetrokken door hun eigen dromen werden de vrije dorpelingen voortdurend naar elkaar toegeroken door ceremonies die iedereen verwelkomden die de festivalgronden kon bereiken. De authentieke solidariteit van mensen waarvan de voorouders gemeenschappelijke graven deelden zou niet zijn versterkt door de kunstmatige eenheid die met geweld wordt opgedrongen door vredeshandhavende instellingen van een Hobbes-achtige Leviathan.

De Potawatomi die Wiske verstootten uit hun midden voelden waarschijnlijk een Leviathanachtige bries uit alle windrichtingen en zeker uit het zuiden, lang voor Franse Jezuïeten en Reizigers de Grote Meren bereikten.

* * *

Wanneer we aan Eurazië denken als aan een model en aan His-story als aan het Lot, dan kunnen we ons er makkelijk van overtuigen dat de Potawatomi uiteindelijk wel in de darmen van een Leviathan zouden zijn terechtgekomen, zeker de zuiderse, ook indien de Europeanen de Oceaan nooit hadden overgestoken. Maar wanneer we aan Eurazië denken alsof het een griezel is en aan His-story als een dwaling dan kunnen we ons er even makkelijk van overtuigen dat de gemeenschap van vrijheden die we Natuur of Paradijs noemen nooit zou zijn verdwenen indien de Europeanen de Leviathanholocaust niet over het water hadden gedragen.

In Eurazië lijken de kunstmatige monsters zich uit te breiden met schijnbare onvermijdelijkheid. Ik heb aangetoond dat die onvermijdelijkheid een illusie is die werd opgetrokken door de kroniekschrijvers die de talrijke verdwenen Mohenjo Daro's en Hethieten over het hoofd zagen, door kroniekschrijvers die werden opgeleid om de ontbinding niet te zien die gepaard gaat met elke werkende Leviathan.

De onvermijdelijkheid is een illusie maar de verspreiding van de kunstmatigheid over alle uithoeken van het continent is dat niet. Heel Eurazië eindigt opgeslokt door Leviathan.

Maar er is geen reden om dit lot over het water te projecteren. Er zijn in feite aanwijzingen dat de stenen reuzen het niet zo goed deden in de wereld aan de overkant als ze dat deden in Eurazië, aanwijzingen dat de afwijzing van Leviathan door de Potawatomi meer voorkwam in die wereld dan de inkapseling van vrije gemeenschappen door Leviathan.

We hebben gezien dat het Euraziatische monster erg vlug uitbreidt. Eerst was er alleen maar Ur, het Begin van iets ongezien. Spoedig was er Lugalzagezi dan Sargon met een wereldrijk.

Aan de overkant van het water zien we geen vergelijkbare versnelling, waar de eerste kunstmatige beesten verschijnen zijn ze eerder sloom of van meet af aan zieltogend. De monsterlijkheden die de Wendat zich herinnerden waren inderdaad jonger dan Ur maar niet jong genoeg om hun sloomheid te verklaren.

Olmeekse hoofden en Ziggoeratachtige stenen reuzen waren blijkbaar tijdgenoten van de eerste zeevarende Feniciërs. Bij toeval verschenen architecturale wonderen in Yucatan en Centraal Mexico op het moment dat de Feniciërs de grote oceaan bedwongen. Eerder in deze vertelling beweerde ik dat dit misschien geen toeval was. Maar zelfs indien het een toeval was, zelfs indien de voorouders van de Tolteken en de Maya's, Tyrus en Byblos opnieuw hadden uitgevonden in Centraal Mexico en Yucatan, waren de Leviathans aan die kant van het grote water niet in staat de mensengemeenschappen van het dubbele continent te verzwelgen en waren ze niet in staat de Biosfeer aan te pakken als overweldigende tegenstrevers.

Deze mislukkingen kunnen niet worden uitgelegd door de nieuwigheid van de kunstmatige beesten in deze wereld vermits die beesten al lang bestonden. Deze mislukkingen kunnen niet worden uitgelegd door eigenaardigheden of zwakte van de monsters zelf. De wreedaardigheid van de Azteken was vergelijkbaar met die van de Assyriërs of de Spanjaarden, de architectuur van de Maya's met die van de Grieken, de administratie van de Inca's met die van de Chinezen of de Perzen.

En die mislukkingen kunnen ook niet worden verklaard door de afwezigheid van zogeheten materiële omstandigheden. Wie dit soort pseudoverklaringen aanhangt moet eerst uitleggen waarom de machtigste Leviathans later opbloeien in diezelfde materiële omstandigheden. De zogeheten materiële omstandigheden zijn de kledingstukken van Leviathan, niet de grond waarop hij staat.

In mijn zienswijze kan de mislukking van de Leviathans in deze wereld worden verklaard door het menselijke verzet tegen hun verspreiding. De verbanning van Wiské door de Potawatomi is slechts één voorbeeld van dit verzet. De Wendat uit de noordelijke bossen hadden een lage dunk van de stenen reuzen. Guarani volkeren van het zuidelijke continent spreken met angst en afkeer over De Ene. Hopi volkeren van de ravijngebieden, de canyons van het noordelijke continent, vertelden over goden die mensen vernietigden die zich afkeerden van de wegen van levende wezens. Winnebago volkeren van de Grote Meren drijven de spot met de grote bringer van geschenken, de Trickster.

Eigenlijk bestempelden zelfs de priesters en militaristen, de eigen agenten van Leviathan, de Beschaving als iets buitenaards. Op het noordelijke zowel als op het zuidelijke continent werd de bringer van Leviathankrachten en -voorzieningen herinnerd als iemand die van buitenaf kwam, weer vertrok en zou terugkomen om zijn geschenken weer op te eisen.

Het is goed mogelijk dat de eerste Kukulcan-Quetzalcoatl een tentakel was van een Fenicische of Libische octopus. De gevederde slang kan het hoofddekzel zijn geweest van de Fenicische avonturier of het kan de godheid zijn geweest op de boeg van het schip. De man van ver zal de dorpingen die hem begroetten niet hebben gesproken in een taal die hen vreemd was maar in een bekende taal. Hij zal niet hebben gesproken over handelsovereenkomsten maar over de vegetatiecyclus en de levenscyclus, dood en regeneratie, over offergaven, over Baal. De gastvrije dorpingen zullen zich hebben willen overtreffen en alles hebben gegeven wat ze hadden aan die goddelijke vreemdeling die uit de zee kwam.

Net zoals de Potawatomi zullen de dorpingen die oorspronkelijk de gevederde Wiské overlaadden met geschenken, genoeg krijgen van die last, maar omdat ze gastvrij zijn, kunnen ze de vreemdeling niet verbannen. Bijgevolg, zo zeiden ze, ging Quetzalcoatl zelf in ballingschap, met de belofte terug te keren. En de dorpingen keerden terug naar hun eigen gemeenschappen, hun eigen ceremonieën, hun eigen visioenen, hun eigen levenswijzen.

Maar de komst van de gevederde god werd herinnerd. Het was een belangrijke gebeurtenis, en belangrijke gebeurtenissen zijn niet wat ze voor ons zouden zijn: alleenstaand, geïsoleerd, lineair, niet voor herhaling vatbaar. Een belangrijke gebeurtenis was een kosmische gebeurtenis en zoals andere kosmische gebeurtenissen, zonsopkomst of de eclips van de maan of de baan van een komeet, was ze ritmisch, cyclisch en herhaalbaar tot in het oneindige.

De bezoeker liet littekens na in de vorm van kruiperige priesters en ambitieuze bewonderaars. Regelmatig – de Maya's namen metingen van de exacte duur van de periode – werden de littekens weer opengereten en verscheen Quetzalcoatl weer uit de zee.

De opeenvolgende man-goden waren ongetwijfeld lokale priesters en bewonderaars die zich omhulden met de roem van de vreemdeling, maar die bleven hameren op hun vreemde oorsprong. Het geven van geschenken herbegon. Uitgebreide ceremoniële centra doken op in het oerwoud, stenen steden met tempels en paleizen van weergaloze schoonheid. En weer werd het beest verlaten, de Leviathanman trok zelf terug in ballingschap. De stenen steden keerden terug naar oerwoud.

De ruïnes van verlaten architecturale wonderen zullen in onze tijd worden gevonden door zogeheten Archeologen die versteld zullen staan over de pracht van wat ze vinden en nog meer over het verlaten van plaatsen die zo ideaal zijn gelegen voor universiteitscampussen. De Archeologen en Antropologen zullen bibliotheken vullen om dit vertrek uit te leggen in termen van alle mogelijke oorzaken behalve menselijk verzet. Het vooruitzicht van hun eigen academische centra die terugkeren naar wat ze onkruid noemen, zal de verbeelding van de Antropologen vertroebelen.

* * *

In Eurazië heeft Leviathan gemeenschappen vernietigd en mensen ingekapseld in zijn binnenste. Lineaire History heeft de ritmische cycli van het leven vervangen. Muziek ruimt baan voor de Mars van de Tijd.

Maar aan de overkant van het grote water werden levende gemeenschappen niet vernietigd. Integendeel, de paar Leviathans die hier opdoken lijken te zijn verzwolgen door de gemeenschappen. Leviathantijd werd ondergedompeld in cyclische tijd. Het komen en gaan van het beest werd een deel van het ritme van het leven. De Leviathanuitwas, zoals andere uitwassen, bleef niets anders dan mest. Muziek maakte geen plaats voor de Opmars van de Tijd. Het Leven maakte geen plaats voor His-story.

Waarom?

Wanneer we blijven zoeken in de zee van feiten en betekenissen dan kan ook hierop een antwoord worden gevonden. Arnold Toynbee had het ooit over twee soorten stimuli. De ene stimulus overweldigt en schakelt het individu uit, de andere herstelt en versterkt het individu.

De Guti gemeenschappen die militair weerstand trachtten te bieden tegen de Sumerische Leviathan werden overweldigd nog voor ze reageerden. Het ogenblik waarop de Guti een permanente militaire organisatie vormden, stopten ze te zijn wat ze wilden blijven en werden ze net waar ze in opstand tegen kwamen. Ze werden als gemeenschappen uitgeschakeld nog voor ze de wapens opnamen tegen Leviathan. Ze gaven zichzelf de illusie het beest te weerstaan terwijl ze in zijn ingewanden sprongen.

Aan de andere kant van de Oceaan werden de gemeenschappen die de eerste Quetzalcoatl onthaalden niet verminkt door de initiële stimulus en bleven ze in staat op hun eigen manier en op hun eigen voorwaarden een antwoord te bieden. Niet alleen beknootten ze Leviathantijd door die te reduceren tot ritmische uitbarstingen in de symfonie van cyclische tijd. Ze dwongen de eigen agenten van Leviathan, de priesters of managers, zichzelf te beperken tot voorstellingen van gemeenschapsrituelen, uitvoeringen van vruchtbaarheidsceremonieën, kwistige geschenken aan regengoden en maisgoden, vieringen van de vegetatiecyclus, versterking van de Aarde en het Leven.

De gemeenschappen die Leviathan op die manier reduceerden tot hun speeltuig kwamen er niet altijd ongedeerd uit. Leviathan was een dodelijk speeltuig. Hier en daar werd hij vet van het eten van menselijke slachtoffers. Maar telkens hij zwaarlijvig werd, eindigde zijn tijd en gaven de dorpelingen het oerwoud weer de overhand.

Gemeenschappen die zo ver van Quetzalcoatl's landingsplek waren verwijderd als de Potawatomi waren bekend genoeg met Leviathan om hem uit hun midden te verdrijven.

En de ontelbare gemeenschappen tussen de noordelijke bossen en de zuidelijke oerwouden, elk even verschillend van elkaar als elanden van quetzals, speelden met het monster of vermeden alle contact al naargelang hun gevoeligheden.

Mijn kort overzicht is bewust idyllisch gehouden. De idylle is wat de Europeanen kwamen vernietigen. De zogeheten vuile realiteit, de cynische compromissen, het gemene verraad waren niet nieuw voor Europeanen die er een verbond mee aangingen tegen de andere, tegen de zuivere, de schone, de nieuwe.

* * *

De idylle is weg nu. Er blijft niets anders over dan de vuile realiteit. Leviathan is het enige wat er nog is.

Zelfs deze woorden, geschreven woorden, zijn uitvindingen van de kroniekschrijvers van Lugal. Ze kunnen geen droomtijd overbrengen.

Elke betekenis werd verdraaid.

"Centraal Afrika", "Australië", "Amerika" zijn de namen niet van plaatsen waar ooit vrije mensen leefden. Het zijn namen voor ongeziene holocausten, van gigantische kolonies, monsterlijke trofeeën van Leviathan. Het zijn de "lege continenten" van Leviathan.

Vanuit het standpunt van de Dood is alle Leven een aberratie, een afwijking. De talen van deze twee hoofdrolspelers zijn onderling onverstaanbaar. Zelfs de woordenschaten zijn niet te vertalen. De wereld van Leviathan is een Wildernis voor vrij levende wezens. De vrijheid van levende wezens is een Wildernis voor Leviathan.

Vrije mensen waren in staat om Leviathan te omhullen in hun horizon en vrij te blijven.

Wie door Leviathan wordt opgeslokt kan geen vrije mensen meer bevatten in hun horizon en zal opgeslokt blijven door Leviathan. Maar zodra de vrijheid wordt begrepen, worden het Overlopers. En de halsstarrige woordvoerders van Leviathan weten het. De vragen: "Wie zou de voorzieningen van de Beschaving willen verlaten? Wie zou willen teruggaan naar de graafstok?" zijn retorische vragen die worden gesteld voor een spiegel.

De Overlopers uit de Beschaving zijn berucht. Ze leggen hun maskers af. Ze leggen hele wapenuitrustingen af. Ze nemen afscheid van voorheen onmisbare voorzieningen en ervaren het als het afwerpen van een ondraaglijke last. Alleen al het contact met een gemeenschap van vrije mensen verleent hen inzichten die geen enkele Leviathanopvoeding kan verschaffen. Contact koesteren stimuleert dromen en uiteindelijk zelfs visioenen. De Overloper is bezeten, getransformeerd, menselijk geworden. Manipulators van de geest die zich bewust zijn van het onbehagen in de Beschaving zullen trachten zulke transformaties teweeg te brengen binnenin de darmen van Leviathan, maar hun meest befaamde successen zullen zielige mislukkingen zijn. De Beschaving koestert de mensheid niet.

Gemeenschappen waren in staat de Leviathanmannen te bezitten.

Maar Leviathan kan geen gemeenschappen bezitten, hij kan geen levende wezens bezitten. Leviathan kan alleen dingen bezitten, dode dingen, objecten.

Gemeenschappen zijn in staat maskers en wapenuitrustingen af te leggen. Leviathan verwijdert scalp, huid en vlees.

Gemeenschappen kunnen de onderdrukten helpen hun mensheid herstellen. Leviathan ont-dekt niet onderdrukte mensheid en verteert die. Ont-dekken, het verwijderen van de bedekking van de Aarde, de liquidatie van vrije wezens, is in feite het centrale project van Leviathan en gemeenschappen die vrije wezens koesteren zijn de grootste vijand.

* * *

De entiteit die het grote water oversteeft in de schepen van Christo-foro, "drager van Christus" in het Nederlands, is meer dan de Westerse Geest. Wat het water oversteeft in drie schepen is een lijf, octopusachtig en wormachtig maar levenloos en kunstmatig, het lijf dat Hobbes de Leviathan noemt. Het lijf wordt beschreven met de laatste naam van de Ont-dekker, Kolonisator, Colón in het Spaans.

Deze Colón of Columbus, sommigen denken dat hij een Converso is, namelijk een Christen die Katholiek is dan de Paus, denkt dat hij een tweede Mozes is die de Israëlieten uit Egypte leidt. Even zwaarbewapend als de eerste, draagt deze tweede Mozes de wildernis opgesloten in zijn wapenuitrusting, en overal waar hij zijn Israëlieten leidt, is de wildernis. Indien hij zijn masker zou afleggen, zijn wapenuitrusting losmaken, al was het maar voor een ogenblik, dan zou hij gemeenschappen zien van vrije mensen met relaties, emoties en inzichten die veel complexer zijn dan de zijne. Maar hij kan zijn wapenuitrusting niet losmaken.

Wanneer gemeenschappen de vrijheid van hun leden koesteren en aanmoedigen, dan stimuleren Leviathans de onderdrukking van hun leden. Geleviathaniseerden bewaken mekaar. Alleen wie geïsoleerd is raakt weg. Bemanning en kapitein steunen mekaar, slaven steunen de meester. Iedereen dwingt de andere het eigen visioen te ontkennen, te zien wat hij verwacht dat de ander ziet. Dus na de niet te overbruggen kloof te hebben overbrugd, na de niet te bezeilen Oceaan te zijn overgestoken, vinden deze verblinde mannen in de Nieuwe Wereld wat hen in de Oude meest bekend is.

Als analytisch ingestelde voorlopers van Natuurwetenschappers, Economisten en Antropologen, vinden de Christusdrager en zijn trawanten dingen, voorwerpen die ze automatisch indelen in obstakels of potentiële instrumenten.

Erfgenamen van de wreedheid van de Kruistochten tegen de Albigenzen, tegen de Taborieten, van de Inquisitie en van de Heksenvervolgingen, zien gemeenschappen van Arawakken maar noemen die Wilden.

Vervoerders en agenten van Leviathan, synoniem voor Menseneter, zien gemeenschappen van Carib maar noemen die Kannibalen, Menseneters.

De namen zijn niet alleen projecties. Het zijn ook definities. Eens gedefinieerd kunnen de voorwerpen worden gemanipuleerd. Wilden zijn potentiële instrumenten, ze kunnen aan het werk worden gezet. Kannibalen zijn obstakels, ze moeten worden uitgeroeid.

En zo veranderen de Zalige of Gelukkige Eilanden in een Leviathanse wildernis of in de andere taal, die van Leviathan, wordt de Wildernis bekeerd om deel uit te maken van de Christelijke Beschaving.

Een deelnemer in deze gruwel die weinig of geen voorgaande heeft, Bartolomé de las Casas, waarvan sommigen dachten dat ook hij een Converso was, walgt van de uitvoering van deze griezelige onderneming, werpt zijn masker en zijn uitrusting af. Deze veronderstelde erfgenaam van de onderdrukte joden gaat zich plots vereenzelvigen met de onderdrukten, waarmee hij een prestatie levert die even zeldzaam is in zijn tijd als in elke andere. Met de Inquisitie in de rug kan hij zijn standpunt niet delen over de jacht op de Spaanse Joden maar las Casas gaat luid en duidelijk tekeer tegen de vervolging en uitroeiing van de Arawakken. Hoe meer hij te zien krijgt van de daden van zijn medechristenen, hoe meer slachtoffers van het Christendom hij omarmt, hoe meer zijn eenzame stem pleit voor de bescherming van de mensheid tegen de klauwen van het Leviathanbeest. Wat is deze Bekering tot het Christendom anders dan slavernij en beestigheden, vraagt hij zich af. Wat zijn dat voor Christenen die van Eden een hels werkkamp maken – zijn het goden of demonen? Wat is die god die zoveel bloedvergieten eist, zoveel monsterlijke offers? Laat de slachtoffers weerstand bieden, schreeuwt hij, indien nodig door de offeraars te offeren. Indien menseneten verkeerd is in de ogen van een of ander oppermachtig wezen, laat dat wezen dan de grootste boosdoener veroordelen.

Maar las Casas heeft geen vertrouwen meer in een oppermachtig wezen. Hij stuurt zijn smeekbede naar de Koning van Spanje, naar het hoofd van het monster.

En het beestenhoofd aanhoort de tegenpruttelaar omdat het zelf ook verontrust is over de daden van de Ont-dekkers, maar om andere redenen. Leviathan mag dan wel de bewoners van de Nieuwe Wereld afslachten, hij kan ze niet aan het werk krijgen, hij kan niet groeien door ze in te slikken. Zodra ze worden samengedreven in dwangarbeiderskampen, Encomiendas genoemd, sterven ze, hele bevolkingen sterven.

De Koning beweent het verlies van mensen niet maar wel het verlies van wat later Kapitaal en Technologie zal worden genoemd.

Kapitaal en Technologie zijn niet zomaar voorwerpen maar relaties van mensen tot voorwerpen, het zijn geen hefbomen en boormachines maar gewezen menselijke wezens die werden gereduceerd tot aanhangsels van hefbomen en boormachines. Zonder die menselijke operatoren zijn de hefbomen en boormachines inert, ze keren terug naar de Wildernis. En het punt van de hele Leviathanonderneming is net om de Wildernis uit te roeien, de weelderige tropische eilanden te reduceren tot de eenvormigheid van plantages, om in betoverend mooie en dierbare plaatsen te graven naar stenen, of in de taal van het beest, om de woestijn tot bloei te brengen, om de wilde en de wildernis te veranderen in winstgevend tuinen.

De legendarische Midas weende omdat al wat hij aanraakte in goud veranderde, ook zijn eten. De Koning van Spanje weent om dezelfde reden. Elk levend wezen dat hij aanraakt verdroogt en sterft, niet alleen de obstakels maar ook de potentiële instrumenten. Na zoveel te hebben geleend van Genuese bankiers, zijn hele rijk tot financiële ruïne drijvend, krijgt hij slechts de helft van een imperium. De met lijken bezaaide velden bevatten geen obstakels meer maar ook geen instrumenten.

De schepen van de Koning hebben niet alleen Conquistadores over de Oceaan gebracht, er reisden ook ratten, virussen en bacillen mee. De Ont-dekkers dragen niet alleen Leviathan overzee, ze brengen ook de Pest.

Ziekte blijkt uiteindelijk het belangrijkste wapen van de veroveraar, maar het is een tweesnijdend zwaard. Het zorgt voor gemakkelijke overwinningen maar het bederft de vrucht van de zege. Daarom luistert de Koning naar las Casas, doet alsof hij menselijk wordt, herziet de wetten van de Encomiendas. Maar het helpt allemaal niet. De Gelukkige Eilanden ontvolken steeds verder, de werkkampen blijven inert, de tuinen brengen geen profijt op, het imperium van potentiële zeks gaat verloren. Om het verlies goed te maken, vernietigen de griezellige veroveraars gemeenschappen op een

heel ander continent en importeren mensen die immuun zijn tegen Europese ziekten om de werkkampen te bevolken met zeks en om de doden van de Nieuwe Wereld te begraven.

De Nieuwe Wereld wordt geleidelijk een lege wereld, ontdaan van zijn mensen. Het dubbele continent aan de overkant van de Oceaan wordt stilaan het langgezochte Amerika van de Europeanen.

In tegenstelling tot de voorwerpen die in goud veranderden door de aanraking van Midas, is Amerika een voorwerp dat blinkt als goud maar verdwijnt, het lost op wanneer de Europeanen het aanraken. De Spanjaarden die mekaar overtroeven in het hebberige graaien kunnen zelfs het metaalgoud niet vasthouden, het wordt in staven gesmolten en vindt zijn weg naar de ondergrondse kluizen van de vreemde geldschietters.

En het echte goud, dat van de naam van een tijdperk van Hesiodos - de heilige plaatsen, de mythen, de culturen - verdwijnt uit de Biosfeer, onherroepelijk.

Op dit punt aangekomen kan ik ook een retorische vraag stellen. Indien de instrumenten die de graafstok overtreffen, indien de voorzieningen van de Beschaving zo aantrekkelijk, zo onweerstaanbaar zijn, waarom moeten de aanstaande begunstigden van al die wonderen dan worden uitgemoord?

Ondanks verfraaiingscampagnes die de Kerk overtreffen in volgehouden leugens en verdraaiingen, zal het verhaal over de Opkomst van de Beschaving in Amerika van onbeschrijfelijke kwaadaardigheid blijven getuigen. Geen enkele hoeveelheid praatjes over Lege Continenten die vol krioelend leven zaten, zal in staat zijn de herinnering uit te wissen aan dat krioelend leven dat in lege continenten werd veranderd.

Er zullen praatjes zijn over paarden, over buskruit en over rum. Er zullen praatjes zijn over een superieure technologie en over een superieure cultuur. Er zullen praatjes zijn over alles, behalve over de Dood. Nochtans is die Conquistador de Dood, of hij nu te paard komt of uit de loop van geweren. De Dood is de onuitgesproken naam van de superieure technologie. De Dood is de enige superieure cultuur van de veroveraar zonder gemeenschap. En de Dood is helemaal geen cultuur, het is anti-cultuur, het is de eter van cultuur, het is Leviathan.

De beschaafde dorpelingen vergapen zich aan de paarden, maar niet lang. Paarden kunnen ze begrijpen. Paarden zijn levende wezens, vrienden, verwanten. De vrije mensen zijn snel betere ruiters dan de gewapende Europeanen, ze zijn snel de gelijken van de bereden Turken uit de Euraziatische steppen.

Buskruit en rum zijn vreemder dan paarden. Het ene dient alleen om te doden, het andere om te bedwelmen. Maar zelfs die twee zijn niet lang vreemd voor mensen die al bekend zijn met giftige kruiden en vergiftigde pijlen.

Het onbegrijpelijk vreemde is het bebaarde wezen in het harnas, een wezen dat lijkt op een mens en zich ook zo gedraagt, maar duidelijk iets anders is, want het neemt zonder te geven, is met niemand verwant, bestaat zonder gemeenschap. Wat vreemd is en vreemd zal blijven is het manachtige lichaamsdeel van een dood ding, een springveer en tandwiel van Leviathan.

De autochtonen zijn al bekend met Leviathan, maar niet in die mate dat het hen op de vlucht dreef. Ze hielden hun gemeenschappen intact, verdreven Leviathan naar de kantjes, of verbanden het beest uit de kantjes van hun gemeenschappen.

De gemeenschappen bieden weerstand tegen elke inval, elke onderwerping tot slavernij, elke verkrachting. Het verhaal van de invasie is ook het verhaal van dit eindeloze verzet. Het is eindeloos omdat het geen termen heeft, omdat het geen cyclus is, omdat het geen deel uitmaakt van het ritme van het leven.

Het verzet is niet zozeer een wapengekletter, ook wanneer de spectaculaire gevechten van de Azteekse proto-Leviathan de indruk wekken dat het verzet uit de speren komt. De weerstand komt uit de drums, niet uit de speren, de weerstand zit in de muziek, in de ritmes die worden geleefd door de gemeenschappen die blijvend worden gekoesterd en gesteund door hun mythes en levensstijl.

De invasie is bovendien niet zozeer een militaire onderneming, ook wanneer de opvolgers van de ridderlijke Kruisvaarders op niets anders lijken dan op dodelijk bewapende lijven en ledematen. De invasie, dat is de muziek het zwijgen opleggen, de ritmes afvlakken, de tijd rechte trekken, de mythen en stijlen vernietigen die later Cultuur zullen worden genoemd, een oorlog tegen gemeenschappen die de vrijheid, de visioenen en het leven koesteren.

De veroveraars zijn niet in het ongewisse over wat ze vernietigen. Ze zijn niet alleen opvolgers van de Kruisvaarders die optrokken tegen de Heidenen maar ook van de rondtrekkende Begarden en bevrijde Adamieten. Ze zijn verre opvolgers van gemeenschappen die ooit weerstand boden met muziek en mythe. Ze zijn zelf kleinkinderen van slachtoffers, net zoals zovelen voor hen werden ze veranderd, binnenste buiten gekeerd in gepassioneerde slachtoffermakers. Ze vernietigen met passie net omdat ze weten wat ze vernietigen. Ze zijn zelf onderdrukt, of in hun eigen taal, Gevallen, beroofd van Eden, beperkt tot een leven van Zonde, ze zijn hartstochtelijk bezig met het

onderdrukken van de vrijheid, met het universeel maken van de Val, met het even onherroepelijk vernietigen van Eden als de Romeinen Carthago vernietigden, met het katholiek en allesomvattend maken van de Zonde.

* * *

De onmiddellijke opvolgers van de Christus dragende Colón denken dat Amerika de Tuin van Eden is. Hun bedoeling, net zoals die van hun latere Puriteinse, Liberale, Bolsjewisten en Nazi opvolgers, is om van de Tuin een dwangarbeiderskamp te maken. Om dit te bereiken moeten ze mensen breken zoals paarden of honden worden gebroken, ze moeten de matrix verwijderen die de menselijkheid voedt, ze moeten de gemeenschap vernietigen.

Zogeheten Economisten zullen later beweren dat de onweerstaanbare aantrekkingskracht van de materiële voorzieningen van de Beschaving de kracht is die de antieke gemeenschap vernietigt. De geleerde mannen zullen spaarzaam zijn met woorden door die kracht Vraag te noemen. Ze zullen ook spaarzaam zijn met de waarheid. Europese kledij wordt gedragen door mensen die hun eigen kledij verloren, geen enkel vrij mens voelt zich aangetrokken door boeien.

His-storici zullen zich vanzelfsprekend concentreren op de militaire macht als de kracht die de gemeenschappen vernietigt en ze zullen het afschilderen als jonge Alexander-achtige helden die de muren bestormen van monsterlijke kannibalen. Maar His-storici zullen ver blijven van het vermelden van gemeenschappen, en ze zullen Know-Nothings of deskundigen worden in andere velden liever dan toe te geven dat hun helden verantwoordelijk zijn voor nooit geziene chemische en biologische oorlogsvoering tegen onnoemelijk veel levende wezens. [Engelse Wikipedia lemma Know Nothing]

De gevierde Europese legers maken de reeds zieltogende slachtoffers af. De zogeheten voorzieningen zijn een lege vergoeding voor verarmde overlevenden. De kracht die de gemeenschappen vernietigt is een aanvankelijk onverwachte maar later welgekomen bondgenoot, de Pest.

Sinds de Europeanen zich fysiek aanpasten aan virussen, bacillen en builenpest dragende ratten, zijn ze dragers geweest van dodelijke epidemieën. Een boek getiteld Plagues and People zal levendig beschrijven welke heldendaden de Pokken en de Builenpest voor de Conquistadores kunnen verrichten tegen gemeenschappen die er nog nooit werden aan blootgesteld. De auteur van het boek, William McNeill, zal het grote publieke geheim achter de gevierde Veroveringen bekendmaken.

Hernan Cortéz en zijn bende goudzieke stropers kunnen de Azteken niet hebben uitgeroeid, kunnen hun militaire machine niet hebben vernietigd zonder een bondgenoot die veel machtiger was dan de Tlascala en andere misnoegde Azteekse schatplichtige stammen. Konden het niet en deden het niet. Een van de Spaanse plunders, Bernal Diaz genaamd, zal een verslag nalaten over de beruchte Verovering van Mexico. Hij zal terloops vermelden dat de Pokken uitbraken in Tenochtitlan aan de vooravond van de verovering, en hij zal melding maken van de bergen kadavers en de menigten geteisterden maar hij zal zich concentreren op de Alexandrijnse trekken van zijn bendeleider want met een dergelijke focus vindt Diaz van zichzelf niet dat hij kwaadaardiger is dan een antieke Griek.

De onmenselijke nonchalance waarmee Diaz de Pokken vermeldt zullen Wetenschappelijke Afstandelijkheid worden genoemd door latere His-storici. De veel latere McNeill, onze tijdgenoot, zal ophief maken wanneer hij onthult dat bij mensen die nooit in aanraking kwamen met de Pokken, drie of vier op veertig de ziekte zullen overleven. De "small" in smallpox verwijst naar de afmetingen van de blaasjes op de huid, niet naar de vernietigende kracht van de ziekte.

Gewapend met een dergelijke macht hebben de massamoordenaars die zichzelf afschilderen als Conquistadores en Pioniers geen voorgangers. Dit is een ongezien hoogstandje. Alle menselijke morele codes smelten weg tegenover zulke daden. Niets gelijkaardigs werd ooit vertoond door de Assyriërs, Chinezen, Grieken, Romeinen of Mongolen. Shang Yang droomde er zelfs niet van om de Pest op te nemen in zijn lijst wapens waarmee menselijke gemeenschappen kunnen worden vernietigd.

Een moreel vacuüm even ongezien als de Conquista zal latere apologeten toelaten om de hefboom over het hoofd te zien die het continent ledigde en een begin maakte met het rijk van de wetten van vraag en aanbod.

De hypocriete vergetelheid van de Europese grote bondgenoot zal al beginnen bij de tweede conquista, die van de beruchte Pizarro. De trawanten van deze krankzinnige zullen zich zo hardnekkig concentreren op het goud dat ze zelfs geen melding zullen maken van de Midas wiens aanraking de hooglanden en de kusten van de Andes ledigt en verandert in levenloos goud.

Na verschillende generaties zullen de afstammelingen van de overlevenden even immuun zijn voor de plagen als de Europeanen zelf, alleen hun kinderen zullen nog ziek worden. Ze zullen hun wereld weer kunnen bevolken. Maar het zal te laat zijn. Tegen dan zullen de wetten van vraag en aanbod de ritmes van de gemeenschappen hebben overgenomen. Tegen dan zullen de plunderaars zich de huizen en de velden hebben toegeëigend, ze zullen in de heilige plaatsen hebben gegraven, de bewoners van de wouden hebben afgeslacht en de bomen neergehaald. Tegen dan zijn de mythen en de muziek vergeten. Tegen dan heeft Leviathan de geesten overgenomen, de velden gesloopt en is zijn His-story begonnen.

Een van de veroveraars van de Altiplano van de Andes en van de jungle daar voorbij, een man genaamd Lope de Aguirre, weet dat de killers uit Europa geen gewone mannen zijn. De gewapende Aguirre weet dat hij zelf een hoger wezen is, een gesel gods, een godheid, want het leven trekt zich terug tegenover zijn opmars. Aguirre weet dat de Pest een kleinere godheid is, een scout die het pad opent en de velden ledigt. Hij weet dat Leviathan de grotere godheid is, want Leviathan maakt af wat de Pest begon en in zijn almacht voert Leviathan de resten weg.

Aguirre weet ook, zoals Shang Yang, Nero en Caligula al wisten, dat wie zonder grenzen en zonder scrupules uitmoordt, mensen zonder verwanten met angst aan zich bindt, graaizucht aanwakkt in potentiële instrumenten en terreur in dreigende obstakels, dat die zich voorbij goed en kwaad bevindt, boven het mensdom. Aguirre besluit dat zo'n god geen onderdaan kan zijn van de Spaanse echtgenoot van de Schotse Mary, de verre Keizer Filip Habsburg.

Aguirre verklaart de oorlog aan de Keizer. De uitdagende brief van deze plunderaar aan Spanjes tweede Filip is de eerste Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring. Hij verklaart dat niet de Keizer, maar de gewapende pokkendrager Aguirre met het moorden begon en dat daarom niet de Keizer, maar Aguirre een einde zal maken aan de overlevenden en de resten wegvoeren. Leve de vrijheid! Leve Aguirre!

Maar de uitdagende toon van deze verklaring is te nadrukkelijk, zelfs voor Aguirre's bondgenoten, allemaal goede Christenen, en zal worden verwezen naar de onverlichte kerkers van His-story in plaats van naar zijn uitstalraam. Aguirre slaagt er niet in om "de Grote" te worden omdat hij nalaat de terreur, de angst en de graaizucht uit te drukken in termen van Leven, Vrijheid en Streven naar Geluk.

De spirituele erfgenamen van Aguirre, grotere taalkunstenaars dan hun ongeoefende voorganger, zullen zijn project waarmaken, niet op het zuidelijke continent maar op het noordelijke, in gebieden die ooit werden bewoond door volkeren die geen eigen proto-Leviathan hadden opgestart, volkeren die de Dodelijke Trickster of Schelm uit hun kring hadden verdreven.

Gemeenschappen van Potawatomi en gemeenschappen van hun verwanten zullen worden geraakt door Engelstalige Aguirres die geen onderdanen zijn van Filip maar van zijn Schotse koningin, Aguirres die zich eerst en vooral onafhankelijk zullen verklaren van Koningin en Paus om zich de gebieden en rijkdommen van de Kerk en de Ieren toe te eigenen.

Engelse rovers scharen zich achter de antikatholieke Elisabeth om optimaal te profiteren van de verwezenlijkingen van Spanjes Conquistadores want hun Protestantisme is bij aanvang niets anders dan een toestemming om Spaanse schepen te plunderen die naar huis terugkeren met het goud van de Nieuwe Wereld. De eerste Engelse voorposten in de Nieuwe Wereld zijn piratenschuilplaatsen langs de kusten.

Vooraleer zich in het binnenland te wagen, vullen de piraten, allemaal respectabele handelaars, hun buitenposten met vluchtelingen die ofwel te veel ofwel onvoldoende Protestants zijn voor de officiële Hervormers van Engeland.

* * *

De Potawatomi van de Grote Meren zullen de Engelse taal pas horen wanneer de toekomstige Aguirres hun eigen onafhankelijkheidsverklaring wereldkundig maken.

De Potawatomi en hun nabije en verre verwanten zijn zich desondanks dit alles bewust van het bestaan van de Engelsen op de oostelijke kusten van de wereld, net zoals de voorouders van de Franken zich bewust waren van het bestaan van de bewapende Romeinen in Gallië. Lang voor ze hen te zien kregen, wisten de Potawatomi van het bestaan van de Engelsen maar ook van de Fransen op de rivier die het water van de Meren naar de Oceaan brengt, en ook van de Spanjaarden ten westen van de Lange Rivier, de Mississippi.

Jagers en boodschappers brengen nieuws uit al deze drie richtingen, nieuws van grote sterfte, onbegrijpelijke sterfte, sterfte niet alleen van individuen maar ook van hele gemeenschappen. Die sterfte wordt gebracht door bebaarde vreemdelingen die uit de Oceaan komen en net zoals de meeste slachtoffers nooit contact hadden met de vreemdelingen, hebben de Potawatomi dat ook niet.

Moorden over grote afstanden is geen mysterie voor de Potawatomi. Ze hebben die prestatie onmiddellijk herkend als een staaltje van Wiske's kunnen, de Trickster. De Potawatomi weten niet dat met pest geïnfecteerde ratten die uit de schepen van de veroveraars komen, niet in de nederzettingen van de veroveraars blijven, ze weten ook niet dat andere knaagdieren en elanden en herten eveneens de infecties overbrengen. Ze weten wel dat Wiske ooit verschillende dorpsvrouwen verkrachtte door vanop een plek aan de overkant van een vijver zijn lid helemaal over de bodem door het water te sturen. Ze zijn niet verwonderd door wat ze horen en ze zullen niet verwonderd zijn wanneer ze uiteindelijk de vuurspuwende geweren van de bebaarde mannen zien.

De Potawatomi weten dat het nieuws belangrijk is omdat ze het herkennen. Wiske met de lange oren en de lange armen en benen is terug, ondeugender dan ooit, en veel minder vrijgevig voor mensen dan men zegde. En natuurlijk weten ze wat hen te doen staat want ze dragen hem sinds lang in hun herinnering, ze moeten hem verdrijven uit hun gemeenschappen, hem verbannen naar gebieden waar het leven smerig, brutaal en kort is, hem verwijderen uit de weelderige en krioelende wouden en meren.

Verwanten van verschillende dorpen verzamelen op een plaats die blijvend zal bekend staan als De Straat. [The Strait, Book of Obenabi, His Songs, 1988, Black & Red, Detroit, 399p en <https://theanarchistlibrary.org/library/fredy-perlman-the-strait>] Ze bereiden een grote uitdrijvingsceremonie voor om zichzelf te zuiveren van het Leviathanmonster zoals ze het deden sinds het begin der tijden.

Maar halverwege de ceremonie worden de drumslagen aritmisches en de zangstemmen worden pijnkreten. De Potawatomi van De Straat worden aangevallen door de lange afstandsmoordenaar. Pokken en Pest bereiken de Grote Meren lang voor de dragers dat doen.

De dorpen van de Potawatomi worden begraafplaatsen. De overlevenden vluchten naar de baai van de Winnebago, ver naar het noorden. Wanneer de Franse Jezuïeten een generatie later voor het eerst De Straat bereiken, zullen ze aarden heuvels vinden, open plekken in het woud voor maïsvelden en beschilderde rotsen, maar geen mensen.

Er zijn weinig overlevenden. Bewaard gebleven herinneringen van de gebeurtenissen spreken van een op de twintig. McNeill zal bevestigen dat deze cijfers betrekking hebben op de dodentol van een eerste uitbraak van de Pokken. Daaropvolgende uitbraken – en die komen elke paar jaar terug – vellen minder levens, maar worden afgewisseld met Pestuitbraken en andere ziekten die in Europa al langer gekend zijn als Kinderziekten.

Apologeten die “Wij” zeggen wanneer ze het over de Europese Plaagbrengers hebben, zullen deze gebeurtenissen vanzelfsprekend ontkennen. Ze zullen Positief Bewijs vragen. Ze zullen beweren de kadavers te willen zien, te willen tellen. Maar in feite zullen ze zelfs niet willen horen dat er ooit Potawatomi gemeenschappen bestonden in De Straat. Ze zijn schrijvers van stichtende leerboeken voor kinderen en ze zullen de moordenaars die de weelderig krioelende wouden ledigden, beschrijven als aannemers die de woestijn tot bloei brachten. Ze zullen zeggen “Wij” hebben gebieden waar niemand was en nooit iets leefde, veranderd in bloeiende industriële zones, “Wij” hebben braakliggende gronden veranderd in Disneyland.

De overlevenden zullen de grote woorden van de apologeten niet kunnen tegenspreken. De herhaalde uitbraken van plagen doen meer dan talloze leden van gemeenschappen ombrengen. De plagen vernietigen gemeenschappen.

Op vierhonderd zijn er twintig die overleven. Op veertig, twee. Twee herinneren zich misschien de namen van de verdwenen Totem, maar ze zijn niet in staat de muziek te regenereren. Indien een van de overlevenden een verhalenverteller is, dan is de andere geen jongere aan wie de verteller zijn verhalen kan doorgeven, en niet vertelde verhalen sterven. Indien de ene een kruidengenezer is, dan is de andere misschien niet geneigd die overlevering te absorberen. De ene herinnert zich misschien de gezangen, of de voorbereidingen voor een aantal van de grote ceremoniën, maar getweeën, of zelfs met vier of zes zijn ze niet genoeg in aantal om de dansen uit te voeren of om te feesten en te vieren.

Sommigen trekken er alleen op uit, verbitterd omdat ze aanvoelen dat iets, misschien wel hun eigen spirituele gids, hen heeft verraden.

Anderen vluchten naar de zonsondergang, naar de eindeloze Plains voorbij de Mississippi, zelfs naar de grote bergen.

Velen komen samen in dorpen van andere ontheemde en gedesoriënteerde overlevenden, ontmoetingen van fragmenten van gemeenschappen.

De verenigde fragmenten maken geen geheel. De bijeenkomsten zijn vluchtelingenkampen, smeltkroezes, geen gemeenschappen. De trommels zijn aritmisches. De muziek is dissonant. Opeenvolgingen die werden bewaard sinds het

Begin worden onderbroken, en de paar mythes die nog worden onthouden vertellen niet meer over een gedeeld begin omdat de bijegehoorde fragmenten geen Totem zijn en geen gemeenschappelijk Ontstaan hebben.

De mythen van ontheemden zijn gewoon verhalen en de grote vertoningen zijn gewone ceremonieën. Levenswijzen worden gewoon manieren om de tijd door te komen. Tijd die wordt doorgekomen zonder te worden geleefd is de tijd van Plagen, Leviathantijd, His-story. De His-story van de Potawatomi en al hun verwanten en buren begint met de plaag, en dit verhaal is hun verhaal.

De ontelbare tijden die aan de Plaag voorafgingen zijn nu ontoegankelijk voor het geheugen. De gemeenschappen die zich het gehele traject sinds het Begin herinnerden zijn onherroepelijk verdwenen. Hun tijd is vanaf nu Droomtijd, onechte tijd, denkbeeldige tijd.

Zelfs de woorden die we zullen gebruiken om te beschrijven wat verloren ging, woorden zoals muziek, mythe, ceremonie en gemeenschap, zijn even leeg als het continent omdat ze zullen verwijzen naar levenservaringen die ontoegankelijk zijn voor iedereen die gevangen zit in His-story. Wat verloren is gegaan, is van veel groter menselijk belang dan wat de Economisten in hun grootboeken zullen opnemen.

De samenkomsten van overlevenden kunnen misschien sommige betekenissen achterhalen, ze kunnen sommige muziek misschien weer harmoniseren, ze kunnen misschien sommige verdwenen gemeenschappen weer herstellen. Maar het zal generaties vergen, misschien wel ontelbaar veel generaties. Een van de weinige dingen die we zullen weten over Culturen is dat ze heel oud waren. En de overlevenden zijn voortaan niet alleen. Nog voor ze zelfs maar zijn hersteld van de Plaag, worden ze al overvallen door veroveraars die willen afmaken wat de Plaag begon.

De veroveraars verbreken hun verbond met de Plaag niet. Integendeel, builenpestratten blijven de veroveraars vergezellen in kano's en prauwen. De veroveraars delen even vrijgevig Pokken uit als de giftige alcohol die de gebruikers dement achterlaat, even vrijgevig als ze geweren uitdelen die de gedesoriënteerde slachtoffers van de Plagen verandert in schietgrage moordenaars.

De kracht van de epidemische ziekten vermindert langzaam en de veroveraars zoeken hun toevlucht in andere wapens uit het arsenaal van Leviathan om de slachtoffers af te maken, om de obstakels te liquideren en om de potentiële instrumenten te beschaven, om Amerika te veranderen in een werkkamp.

Voortaan, dat wil zeggen na de oorspronkelijke landing van de veroveraars en hun ratten en bacillen, staan de veroveraars alleen nog tegenover overlevenden van de Plaag, fragmenten van gemeenschappen, ontheemden.

Maar de fragmenten blijven weerstand bieden, de overlevenden van de Plagen blijven Leviathan verbannen uit hun midden, de ontheemden weigeren hun wonden op te lappen met de maskers en pantsers van de Beschaafden.

Het verzet houdt aan van generatie op generatie, tegen plagen, vergif en explosieven. Het verhaal van die weerstand is herhaaldelijk en krachtig verteld. Het is een verhaal dat aantoont dat Leviathan niet even natuurlijk is voor mensen als bijenkorven voor bijen. Het is een verhaal dat aantoont dat Leviathan een aberratie is die niet door list of door kracht kan worden opgedrongen aan mensen die ook maar de geringste voeling behouden met gemeenschap, ook indien het om een voeling gaat die even zwak is als de herinnering aan een Droomtijd.

* * *

Ik ben ongeduldig om een eind te maken aan het verhaal van het kunstmatige beest met mensen in zijn ingewanden. In een ander werk, [The Strait], zal ik vertellen over enkele details van het verzet van een aantal van de laatste gemeenschappen van de wereld tegen de Amerikanisering. Ik kan niet alles vertellen, noch daar noch hier, omdat de strijd tegen His-story, tegen Leviathan, synoniem is met Leven, het is een deel van de zelfverdediging van de Biosfeer tegen het monster die haar verscheurt. En de strijd is zeker nog niet voorbij, hij gaat door zolang het beest wordt bezielde door levende wezens. Ik zal eindigen door heel in het kort de momenten samen te vatten die tot het einde van His-story leiden.

Door Leviathan over de Oceaan te dragen, spreiden de Europeanen het karkas van het beest over de hele globe. In de korte tijd van enkele generaties valt heel de Aarde in de darmen van een enkel kunstmatig beest. Maar door heel de Aarde in een Leviathan in te kapselen bewijzen de Europeanen de Beschaving geen gunst, ze maken een eind aan zijn verdere bestaan.

We zagen dat eerdere Leviathans zich altijd in een toestand van ontbinding bevonden. Wanneer er een uiteenviel, slikten anderen zijn resten in. Maar wanneer er geen anderen meer zijn, wanneer Leviathan de Ene is, dan is een verhaal zonder betekenis, een verhaal dat wordt verteld door een idioot, bijna ten einde.

De Beschaving, synoniem voor Kapitaal, Technologie en de Moderne Wereld, door Hobbes Leviathan genoemd en door Turner de Westerse Geest, is even geradbraakt door ontbinding als elke eerdere Leviathan. Maar de Beschaving is niet zomaar een Leviathan tussen andere. Het is de Ene. Zijn laatste ontbinding is het einde van Leviathan. Na twintig eeuwen van loodzware slaap tot een nachtmerrie getergd door een kribbe staat de slaper op ontwakken voor het ritme van lang vergeten muziek of voor de eeuwige stilte van de dood zonder ochtend.

Er zal worden gezegd van de Europeanen die het beest naar de laatste toevluchtsoorden op aarde brengen en daardoor een einde maken aan zijn bestaan, dat ze niet wisten wat ze deden. De onwetendheid over zichzelf, over anderen en over de Aarde is spreekwoordelijk maar verklaart hun gedrag niet. De Europeanen zijn zeks, administratieve zeks en onderdanige zeks, kinderen en kleinkinderen van zeks. Zelfs indien sommigen zich voorouders herinneren die geen zeks waren, kan geen enkele van hen zich de wereld van die voorouders voor de geest halen, een wereld die geen werkkamp was, en wat ze zich niet kunnen voorstellen kunnen ze niet zien, ook niet wanneer ze ernaar kijken. In die zin zijn ze onwetend. Maar ze weten dat ze onvolledig zijn, dat iets in hen onvolkomen is of dood, en ze haten de geringste aanwijzing dat anderen bezitten wat zij ontberen. Deze haat zorgt ervoor dat ze fel uithalen naar al wie beweert meer te zijn, want Europese zeks zijn grote gelijkmakers, vereffenaars – Democraten noemen ze zichzelf – en ze zijn vastbesloten hun toestand universeel te maken. In die zin zijn ze niet onwetend omdat ze zeer goed beseffen wat ze doen en waarom.

De laatste zeks van Leviathan zijn geen dienstplichtigen maar vrijwilligers. Ze zijn helemaal geen nieuw verschijnsel. Vrijwillige zeks bestonden in eerdere Leviathans, maar alleen aan de marge of in de tussenruimten waar Romeinse Equites zich onmisbaar maakten voor het blijvend functioneren van het beest. De vrijwillige zeks van het uitbreidende Europa bevinden zich niet aan de marges maar zitten in het lijf en zelfs in het hoofd van het beest.

Taken die vroeger onder dwang werden uitgevoerd door zeks worden nu opgenomen als Roepingen door vrijwilligers. Met een geweer en buskruid is de opvolger van een dienstplichtige die militair corvee doet, een virtuele Nero. De moordende macht van zijn buskruid is dezelfde als die van de Keizer. En met een continent dat zich ledigt voor elke opmars hebben de nakomelingen van de lijfeigenen het vooruitzicht om een Habsburg te worden, een Keizer met onbetwiste heerschappij over het rijk van de dode zielen.

Amerika is een land van belofte voor de zelf-gerekruteerde zeks die het in een leeg continent helpen veranderen.

De bindingen van lijfeigenschap worden niet doorbroken of zelfs maar verzwakt, maar ze ondergaan wel een subtiele transformatie zodat ze onzichtbaar worden voor de pionier-zek. Tienden en taksen worden niet meer betaald aan de zichtbare en verfoeide agenten van de parochie en de heerlijkheid. De heffingen worden kosten die worden betaald bij beurzen of markten, en wat telt op dergelijke markten is niet het bloed of de status van de koper, maar uitsluitend zijn geld. Op zulke markten die allemaal lokale verschijningsvormen zijn van een onderling verbonden wereldmarkt, is de gouden munt van elke koper gelijk aan die van de Keizer, zodat elke koper niet alleen de gelijke is van de Keizer maar ook even vrij.

Omwille van een dergelijke vrijheid leggen de vrijwillige zeks zichzelf taken op die door lijfeigenen als zwaar worden beschouwd. Het vrijmaken van steenachtige of beboste gronden, het graven en wroeten, het opheffen en wegdragen, het gebeurt allemaal met ongeziene overtuiging.

Indien de geëmancipeerde zek na al dat zweet en labeur schulden heeft bij verkopers en geldschietters dan is hij nog steeds niet slechter af dan de Keizer. Wanneer geldschietters hem tot bankroet brengen, kan hij nog steeds verder trekken naar het westen, zich bij andere pioniers voegen en nieuwe landerijen van belofte ledigen en zijn vrijheid hernieuwen.

De vrijwillige zek verafschuwt de verkopers die hem ruïneerden niet want hij is een van hen. Hij verafschuwt wel zijn mede-zeks die de zwaarste taken overlaten aan geïmporteerde slaven, maar hij voelt zich niet bedreigd door hen omdat hij weet dat de slaven zonder overtuiging werken, en daarom veracht hij hen. Maar hij verafschuwt nog meer de mede-zeks die hij Overlopers noemt, de afvalligen die zich thuis voelen in de gemeenschappen van de overlevenden van het continent. Hij heeft een hekel aan de Afvalligen, niet alleen omdat ze even lui zijn als de slaveneigenaars, maar omdat ze voorbijgaan aan de voorzieningen die hen Mens maken (waarmee hij Beschaafd bedoelt).

Zijn bitterste passie gaat echter naar de uitgedunde gemeenschappen waar de Afvalligen een schuiloord vinden. De wezens in die gemeenschappen hebben voor hem niets menselijks. Het zijn Kannibalen. Ze zullen ook Wilden, Primitieven, Natives, worden genoemd, altijd met dezelfde betekenis. De pionier-zeks vullen hun levende dagen met het uitvoeren van gods gebod, zweet en labeur, gefrustreerd door de koppige Aarde, op de huid gezeten door geldschietters. En dat terwijl die nietsnutten, die Kannibalen beweren dat voedsel zich gewoon uit zichzelf aanbiedt, ze jagen en vissen zoals Nabobs, ook Nawabs, of oeroude edelen, ze vullen hun dagen en hun nachten met huilen en springen alsof ze demente wolven zijn.

Indien de pionier zijn eigen menselijkheid zou toegeven, hoe kortstondig ook, hoe knarsetandend ook, dan zou hij van binnenuit ontploffen, zijn pantser zou smelten, zijn masker zou afvallen, want op dat moment zou hij zichzelf zien als een zek, zijn vrijheid als slavernij, zijn markt-Beschaving als een dwangarbeiderskamp. De duivel zou hem verleiden om een Afvallige te worden en, ironie der ironieën, hij zou uit de gezegende arbeid en in het verdoemde Eden vallen, zoals Eva.

Tot de mannen van de Verlichting hem een nieuwe taal aanreiken voor dezelfde onderneming, is de menselijkheid van de pionier verbonden met zijn exorcisme van de duivel, met het verwijderen van de Verleider van zijn pad. De pionier beschouwt zich als de bekeerder van de heidenen, hij brengt beschaving naar de wildernis. Vertaald naar een zinvolle woordenschat definieert de pionier zich als een zek, toegewijd aan de uitroeiing van de vrije mensen van de wereld.

* * *

De oude taal, de taal van redding en verdoemenis, van zonde en val, wordt steeds archaïscher in het land van eindeloze horizonten en is meer een obstakel dan een gids voor de ondernemende veroveraars. Spaans- en Franssprekende plunders houden meer vast aan de oude taal dan de Engelssprekenden en de gevolgen zijn fataal voor de aanhangers van het archaïsche.

De Spaanse veroveraars van de zuiderse landen redden al het goud en al de zielen die ze bereiken en verdoemen al de rest, waarna ze bevrozen, letterlijk bevrozen, ze staan stil op een dunne richel, bang om in de afgrond voor hen te tuimelen of in die achter hen. Terwijl het Katholicisme in Europa krimpt onder de aanvallen van de Hervormers en de Verlichting, vermeederen de priesters en verrijzen de kerken in Spaans Amerika waar congregaties van de laatste overlevenden van het continent eer bewijzen aan uitgemergelde Tolteekse, Maya en Inca goden omgetoverd tot Katholieke heiligen. Door te marginaliseren ten opzichte van de grote verwezenlijkingen van de wereld-Leviathan worden de nakomelingen van de Conquistadores zelf Inboorlingen, met andere woorden, te plunderen voorwerpen voor ondernemende veroveraars die nieuwere talen spreken.

Het vergaat de Franse veroveraars van de noordelijke landen nog slechter dan de Spanjaarden.

De Franse priesters en schattenzoekers varen de rivier op waarmee de Grote Meren het land verlaten, een rivier die ze de Sint-Laurens noemen. De Franse "ontdekker" van de Sint-Laurens ontdekt Baskische en Biskajer vissers die hem een rondvaart geven van de riviermonding en de omgeving en hem voorstellen aan de permanente en gastrije rivierbewoners. De gepantserde en ongenode gasten kidnappen verschillende van hun gastheren en laten de anderen achter met ratten geïnfecteerd met Pokken en Pest en keren terug naar huis met minder dan het verwachte goud van een noordelijk Tenochtitlan.

Teleurgesteld met hun oorspronkelijke buit keren de Franssprekende aaseters pas drie generaties later massaal terug en deze keer vinden ze wel de schatten die ze zoeken. Ze vinden goud en ze vinden zielen.

Het goud dat ze vinden is geen mineraal maar dierlijk goud, marters, muskusratten en bevergoud. Ze vinden een schijnbaar onuitputtelijk aanbod van bont en pels en hoe verder ze de rivier opvaren, hoe meer bont ze vinden.

Het bont was ooit de winterkledij van de talloze bewoners in de dicht bezaaide dorpen aan beide zijden van de rivier die nu Sint-Laurens noemt. De plekken waar de dorpen stonden zijn nog zichtbaar, maar de bewoners zijn verdwenen, onverklaarbaar.

De verdwijning van de bewoners is alleen onverklaarbaar in de annalen van de kroniekschrijvers van de veroveraars. De verspreiding van plagen is noch eerbaar noch moedig in de ogen van de nakomelingen van de Franken, en het is geen Christendaad in de ogen van de Franse priesters. Bovendien zijn de Franse theologen niet bang om de zonde van de besmetting af te wegen tegen de zonde van het kannibalisme en is de Franse inquisitie niet happig om de schuldigen op te sporen, noch van de ene noch van de andere zonde. Franse spiegels zijn niet gemaakt voor dit gebruik.

De Fransen zien grote gemeenschappen krimpen voor hun ogen en nog steeds geven hun analisten geen krimp. Op de toppen van hun tenen trippelen ze door de ontvolkte dorpen alsof ze op eieren lopen. De analisten bedenken zelfs Europees-achtige oorlogen tussen denkbeeldige "stammen" om de grote lege dorpen weg te verklaren.

De Fransen kunnen de bronnen van hun meevaller niet schaamteloos bekendmaken, het zou de omvang van hun verwezenlijking verkleinen.

De schijnbare onuitputtelijkheid van het bont is afkomstig uit drie generaties slachtoffers van de Plaag.

De epidemieën zelf werden niet allemaal door de Franse Ont-dekkers van de Sint-Laurens verspreid. Sommige van de ziekten kwamen ongetwijfeld van de Baskische en Biskajer voorgangers van de Ont-dekkers, andere reisden noordwaarts langs de kust, gedragen door dieren of door Nederlandse en Portugese avonturiers.

De Fransen van de Sint-Laurens halen de oogst van de Plaag binnen. De schepen van de koninklijke compagnie van avonturiers keren terug naar huis hun ruimen vol bont die met groot profijt worden verkocht aan wachtende hoedenmakers. Uit de huiden van dode dieren die ooit slachtoffers van de Plaag beschermden tegen de winterkou, rijzen nu steden, forten en missieposten.

Terwijl de huiden naar de hoedenmakers reizen, oogsten de Franse missionarissen zielen. Ze mengen zich onder mannen zonder verwanten, thuisloze vrouwen, wezen, tussen de overlevenden van ooit talrijke gemeenschappen.

De priesters leveren grote inspanningen om de talen van de overlevenden te leren, want ze hebben een dringende boodschap af te leveren: de Verlosser kwam naar de ontheemde en de gedesoriënteerde en de arme om hem uit zijn armoede te halen en hem te veranderen in een onderdaan van het rijk van Koning Lodewijk.

Volwassen verwanten van de Potawatomi herkennen Wiske onder de zwarte rokken van de missionaris, maar de kinderen worden Franse Katholieken. Bekeerde vrouwen vinden werk als bontwerksters, bekeerde mannen als jagers voor nieuwe huiden, maar weinigen worden welvarende Franse Katholieken omdat de overzeese hoedenmakers het zachte bont verkiezen dat door jaren van gebruik is geolied, in plaats van de ruwe en moeilijk te verwerken verse huiden.

Frans Amerika is welvarend maar het duurt niet lang. De schepen vol bont verzadigen de Europese markt en aan de uitzonderlijke winsten komt een einde. Dit is tijdelijk. Ze komen terug, maar weer is het van korte duur. De Koning beveelt het verbranden van verschillende scheepsladingen bont en de prijzen stijgen weer.

Een veel grotere wanorde slaat toe in Frans Amerika. Jonge Fransen verlaten de centra van de Beschaving. Ze worden Afvalligen. Leviathan verliest de greep op zijn menselijke ingewanden. In de taal van de geschrokken kroniekschrijvers worden Beschaafde Fransen plots Wilden, maar geen enkele Wilde wordt Beschaafd, zelfs Katholieke bekeerlingen keren terug naar de Wildernis zodra de deur op een kiertje staat.

Het verschijnsel lijkt wat op een tegenplaag, de centra van Beschaving ontvolken terwijl de dorpen, ontvolkt door de Plaag, weer worden bevolkt met bebaarde geadopteerden. De vraag "Wie zou de voorzieningen van de beschaving enzovoort" wordt beantwoord door beslissingen en door daden die niet kunnen worden geheimgehouden door het Franse hof of de clerus omdat de afvalligheid zo massaal is dat ze een schandaal veroorzaakt. Het antwoord is, "Iedereen die kan". Eeuwen later zullen de laatste afstammelingen van de Winnebago, de Ottawa, de Potawatomi en andere volkeren die naar concentratiekampen worden gedreven door de legers van President Jackson, nog altijd de Franse namen van Afvalligen dragen.

Dit is niet de eerste terugtrekking van mensen uit de ingewanden van Leviathan. Ik had het eerder al over de vele eerdere voorvallen van dit fenomeen. Er zijn voorbeelden uit Spaans, Engels en Nederlands Amerika, sommige nog schandaliger en sommige minder voor de bewakers van de poorten van de Beschaving.

Wat zo goed als ongezien is in deze ontsnappingen naar de pre-Amerikaanse wereld is dat de vluchtelingen of Afvalligen echt lid worden van functionerende gemeenschappen. Deze gemeenschappen zijn gefragmenteerde resten van wat ze ooit waren tijdens de Droomtijd. Maar zelfs in hun verminderde toestand verlenen ze de geadopteerde veroveraars een overvloed aan vrijheid, verwantschap en gemeenschap die de Europeanen al heel lang niet meer ter beschikking hadden. Afstammelingen van Franse Overlopers zullen later nog opduiken als verhalenvertellers, genezers, bewaarders van liederen en organisatoren van ceremoniën, als pleitbezorgers en beschermers van de cultuur van hun gastheren.

De oorspronkelijke Franse Afvalligen zijn geen kantoor-Adamieten, Edenzoekende radicalen. Integendeel, het zijn telgen van de Franse koloniale Beschaving, sommigen zijn zonen van aristocraten. Hun vermogen om de relatieve aantrekkelijkheid van de twee bestaanswijzen te vergelijken is een onvoorzien gevolg van de organisatie van de bonthandel. De Compagnie zendt reizigers uit om de pelzen op te halen uit alle dorpen die over water bereikbaar zijn, want grote hoeveelheden bont zijn moeilijk over land te vervoeren. De reizigers zijn alleen of hoogstens getweeën op pad vermits het de bedoeling is om een boot vol bont terug te brengen, niet met opvarenden.

Een enkel individu – soms twee – is vrij van de druk van de censuur die mensen in een groep onderdrukt, van de druk om het harnas goed strak gespannen te houden en te beletten dat het masker afvalt. Bijgevolg is het individu in staat om aangeboden gastvrijheid, vriendschap en liefde te aanvaarden. En zodra hij die aanvaardt, lost zijn stijfheid op. Hij kwam toe als een aaseter. Wanneer zijn gastheren aanbieden hem te veranderen in een verwant, dan zal hij, vroeg of laat, beseffen dat hij meer kan zijn dan een zek in een werkkamp.

Franse priesters gaan tekeer tegen de Afvalligen en dreigen met excommunicatie. Franse gouverneurs importeren de laatste Parijse mode voor de jongedames van Quebec en Montreal en sturen strafexpedities naar de Afvalligen, maar leden van die strafexpedities worden zelf afvalligen.

Eigenlijk zijn de enige betrouwbare Franse soldaten zij die net zijn aangekomen uit Frankrijk, en Nieuw Frankrijk verdedigt zich tegen Nieuw Engeland door grote geschenken uit te delen en door nog grotere beloften te maken aan mensen die nog steeds *Les Sauvages* worden genoemd, maar met steeds groter eerbied worden behandeld, want ze zijn nu verwanten, neven, niet figuurlijk maar letterlijk.

De legers van Nieuw Frankrijk bestaan uit Ottawa, Ojibwe, Potawatomi en Wendat krijgers, en deze krijgers, hoewel Europees wat betreft wapens, hebben eigen strategieën en eigen bedoelingen. Die strategieën en bedoelingen omvatten waarschijnlijk niet het herstel van de gemeenschappen uit de Droomtijd met de hulp van tegen de plaag immune en bebaarde verwanten, maar we zullen nooit weten wat ze wel omvatten. Het bestaan van Frans Amerika wordt afgebroken door graaizuchtige Engelssprekende racisten.

* * *

De Engelssprekende veroveraars die uiteindelijk het hele noordelijke land zullen verzwelgen staan het zichzelf niet toe verwantschappen aan te gaan met de vroegere bewoners van het continent. Ook zij zijn verontwaardigd over de Afvalligen die hun werkkampen verlaten en nooit terugkeren naar het leven van de zeks. Maar ze zijn niet zomaar verontwaardigd. Ze trekken omheiningen op tussen zichzelf en de overlevende bewoners van het continent, omheiningen die de voorlopers zijn van de elektrische prikkeldraad uit onze tijd.

De Engelse Christenen worden gegidst door een terminologie die tot hen komt, niet uit hun Christenzijn maar uit hun gewoonten van het fokken van schapen, paarden en honden. Woorden zoals Rassenvermenging, Hybridiseren en Bastaarden worden de richtlijnen voor een ontmenselijking zonder voorgaande. Mensen worden permanent gebrandmerkt, gestigmatiseerd, geclassificeerd in termen van hun erfelijkheid, hun zogeheten bloed. Geen enkele godsdienstige bekering, geen enkele bewezen dienst, geen enkele betaalde taak kan ooit het stigma verwijderen. De gebrandmerkte en al zijn afstammelingen zijn voor alle eeuwigheid gemerkt. Tegenover een dergelijke barrière hebben de Engelse Afvalligen behoefte aan heel wat meer doorzettingsvermogen en moed dan hun Franse of Spaanse tegenhangers.

De veroveraars die de toon zetten voor de hele Engelse onderneming, de progressieve speerpunten van Leviathan, de Pioniers tout court, zijn de Nieuwe Engelsen die zichzelf zuiver vinden of Puriteins.

De Engelsen, naaste burens van de Sint-Laurens Fransen, krijgen reeds enkele korte seizoenen na hun aankomst te maken met Afvalligen. Samen met de zuiveren die zich vestigen in het door de Plaag geledigde Plymouth, vestigen de onzuiveren zich met de overlevende overbewoners op een plaats die de Afvalligen Mare Mount of Merry Mount noemen.

De onzuiveren van Merry Mount geven hun ogen de kost met de schoonheid van het continent en hun oren met de muziek van de dorpelingen. Ze worden bezeten door hun gastheren waarmee ze rond de meiboom dansen, symbool van vruchtbaarheid. Ze laten hun harnassen en maskers vallen. En ze lachen met de enggeestige en halsstarrige zeks die uit een overzees werkkamp ontsnapten om zich te laten opsluiten in een werkkamp dat ze zelf bouwen in een land dat niet open staat voor werkkampen.

De Puriteinen zijn niet zomaar verontwaardigd, ze zijn uitzinnig van woede op de merry of vrolijke Afvalligen die de onderdrukkende klauwen en tanden achter de pure zuiverheid tonen. Ze sturen een Puriteinse politie onder leiding van de beruchte moordenaar Miles Standish om Merry Mount met de grond gelijk te maken en de meiboom om te hakken, symbool van vruchtbaarheid. Ze zuiveren Amerika van meibomen.

Een van de overlevenden van de Puriteinse purge, ene Thomas Morton, zal zijn beulen blijvend belachelijk maken in een satirisch gedicht dat hij *The New English Canaan* zal noemen.

De Puriteinen en hun opvolgers zullen het dikwijls hebben over het Lot en de Voorbestemming en zullen zichzelf zien als houders van rentedragende certificaten van het Lot. Maar de paden van deze profiteurs zijn geplaveid met evenveel grillige nukken en wrede ironieën als de paden van gelijk welke van hun voorgangers in Leviathan.

Ik zal slechts een van de grofste ironieën vermelden. De Puriteinen zijn eerst en vooral niet de spirituele erfgenamen van de Katholieke Kruisvaarders die de landen van de Heidenen bestormden. Ze zijn spirituele erfgenamen van de slachtoffers van de Kruisvaarders, erfgenamen van de Albigenzen, de Begijnen en de Begarden, van Wyclif en van John Ball, van radicale Lollarden en opstandige boeren. Hun uitzinnige woede wordt niet aangewakkerd door het vuur van Ahriman, het vuur dat het licht verteert om de wereld in duisternis onder te dompelen, maar door het vuur van Ahura Mazda, het vuur dat de duisternis verjaagt. Hun project stamt niet uit de erfenis van de bouwvers en bewakers van Leviathan, maar uit de erfenis van vertrekkers, van opstandelingen tegen Leviathan. En hun krachttroer is niet de verwezenlijking van dit project, maar de volledige omkering ervan. Deze krachttroer mag groots worden genoemd, want hij kent totaal geen voorgaande sinds de dag dat de anti-Romeinse crisiscultus verscheen als de Roomse Kerk.

De inversie van de radicale erfenis van Europa is niet alleen het werk van de Puriteinen die zich neerpootten op de kusten van de Nieuwe Wereld.

Wanneer Viking geworden Europeanen Joden en Moslims begonnen te onteigenen en zelf winst gingen maken met handel en interesten op het voorschieten van geld, verloren ze iets dat ze nooit echt konden goedmaken met monetair gewin. De Burgers verloren het Paradijs, zowel in dit leven als in het hiernamaals. Europese edelen konden het Paradijs bereiken door heidenen te doden, Europese boeren door priesters en edelen te doden, maar de Burgers kunnen niets anders bereiken dan meer geld. Door de Moslims te onteigenen van hun ondernemingen en van hun manieren van doen maar niet van hun barmhartige god, kunnen de Europese handelaars zich bovendien ook niet verheugen op het door Allah beloofde aardse Paradijs.

Allemaal goede Christenen, de Europese woekeraars kunnen niets anders dan vermoeden dat ze instrumenten zijn van Satan, zondaars in deze wereld, onherroepelijk veroemd in de volgende. De somberheid van die bespiegelingen zorgt ervoor dat de Burgers hun gedachten beperken tot de sommen in hun grootboeken en het denken overlaten aan de clerus.

Maar een aantal van die handelaars was vastbesloten een vervanging te vinden voor de barmhartige Allah, zo vastbesloten dat ze er niet voor terugdeinzen Mammon zelf aan de Hemelpoorten te laten postvatten. Indien een arme vrij de hemelse drempel kan overschrijden, dan moet een rijkard zijn toegang zeker kunnen afkopen.

De Zwitserse Burger Calvijn zal daarbovenop de arme bovendien de vrije toegang tot het Paradijs ontfangen. Volgens Calvijn gaat armoede niet gepaard met een dergelijk voorrecht. De uitverkorene is op voorhand gekozen, in tijdsloosheid, en de fortuinen van zondaars, of het gebrek eraan, maken geen verschil voor het uiteindelijke lot.

Calvijn opent de poorten van het Paradijs voor de handelaars maar geeft hen geen tastbaar vrijgeleide. Het paspoort voor het Paradijs wordt uitgegeven door de Puriteinen, aan zichzelf. En de paspoorten van deze Christenen zijn, geloof het of niet, de winsten en interesten uit handel en woeker.

De Puriteinen buigen de leer van Calvijn niet om, ze lezen niet tussen de lijnen. De nauwkeurigheid van hun grootboeken is afhankelijk van hun letterlijke lezing. De Elite, de Verdoemden, en al de rest van de Schepping is voorbestemd. Tekenen van die voorbestemming zijn in feite een open boek, zichtbaar voor iedereen die kan lezen. Onmiskkenbare tekenen van Verlossing kunnen worden gezien, gelezen, gevoeld. De Elite weet dat ze gered zijn. Hun spaargeld in deze wereld zijn de tekenen van hun verlossing in de volgende.

Het profijt en de interesten van de zuiveren vervangt de armoede van de armen als paspoort voor de Hemel, het zijn investeringen in het Paradijs. De armen, die niets te investeren hebben, zijn in feite uitgesloten, voorbestemd tot

verdoemenis vanwege hun armoede. En de onzuiveren, de verkzwisters en de libertijnen met al hun pracht en praal zijn overduidelijk van meet af aan niet in de running, ze zijn Satansgebroed. De Hemelpoorten gaan niet alleen open voor de Puriteinse handelaars, ze gaan voor niemand anders open.

Vervolgd door de medewerkers van het beest voor hun rechtschapenheid, trekken de Puriteinen zich terug uit het beest net zoals de Israëlieten zich terugtrokken uit Egypte. De analogie komt niet van mij maar van hen. Zij zijn het die hun voorgangers terugvinden in de gepantserde Mozes en de zonen van Levi. De Puriteinen trekken zich terug uit de vleespotten van Egypte en varen naar het Beloofde Land, ze noemen het Kanaän.

Anderen, waaronder Engelse radicalen, Franse Begarden, Moravische Taborieten en Adamieten, droomden van net zo'n beloofd land, van net zo'n aards Paradijs, compleet met gemeenschappen van mensen die wisten hoe te genieten van de adembenemende schoonheid rondom hen en te feesten.

Maar voor de zuivere Engelse Israëlieten die inderdaad het Beloofde Land bereiken, is de belofte te vinden, noch in het land noch in de overlevende gemeenschappen, maar in de Puriteinen zelf, onherroepelijk, onherstelbaar en voorbestemd tot zichzelf, en niets van wat ze zien, horen of voelen is in staat de rots van Puriteinse kennis aan het wankelen te brengen.

De Puriteinen zijn de eerste Amerikanen en voortaan is Amerika waar hun Voorbestemming ze ook moge leiden, want het is geen plaats maar een toestand, een verschijning van de zelf-herkende en voorbestemde Uitverkorene. De Puriteinen noemen het Kanaän, en terecht. Kanaän is inderdaad het beloofde land. Want het belooft de Israëlieten

Overheersing over de vissen in de zee, over de vogels in de lucht en over alle levende wezens die over de aarde kruipen.

De Engelse Israëlieten zijn gekomen om het beloofde land leeg te roven. Hun bedoeling is om de woestijn tot bloei te brengen, want ze zijn zelf die woestijn.

De bewoners van het weelderige Nieuwe Kanaän zijn gemerkt voor uitroeiing nog voor de Puriteinen hen ontmoeten. Want de Engelse Israëlieten weten dat

Ze de Kanaänieten, de Amorieten en de Hethieten zullen verdrijven,
en de Perizzieten, de Hevieten en de Jebusieten ...
En je zal alle volkeren verteren die de Heer jouw God op je weg zal plaatsen,
En je oog zal voor hen geen medelijden hebben ...

Slecht uitgerust voor hun aankomst in een Kanaän dat zich niet tussen Egypte en de Vruchtbare Sikkel bevindt maar in koudere streken, weigeren de nieuwe Israëlieten de geschenken niet die hen worden aangeboden door mensen die gastvrij blijven na drie pijnlijke generaties van de plaag. De Puriteinen aanvaarden van hun gastheren de winterjassen die het startsein zijn van de pelshandel van Nieuw Engeland en ze aanvaarden de geschenken, voorlopers van de typisch Amerikaanse suikermaïs op kolf, de Thanksgiving squash of kalebas of ook nog courgette, de Halloween pompoen en Bostonbonen, kosteloze geschenken die door Amerika's voedselhandelaars over heel de wereld zullen worden verkocht.

Om hun lot te vervullen, zetten de Puriteinen zich schrap voor de aanval, een aanval waarvan ze al heel de tijd weten dat die onvermijdelijk is, voorbestemd, vermits hij reeds heeft plaatsgevonden in het heiligste boek der boeken. Maar ze worden in verlegenheid gebracht door al de geschenken. Ze gaan ervan uit dat geen enkele Kanaäniet, Amoriet of Hethiet de eerste Israëlieten zo vrijgevig, zo onwapenend had kunnen onthalen. Het kan niet anders of de Kanaänieten geven de Israëlieten een teken, een voorwendsel, een provocatie.

Gezien er geen voorwendsel is, moeten de Puriteinen er een uitvinden, en dat is voor deze zuiveren geen enkel probleem. De bewoners van de Nieuwe Wereld zijn geen Puriteinen. Elk van hun gewoonten, en vooral hun afkeer voor werk, is een teken dat ze instrumenten van Satan zijn, vervloekte heidenen op weg naar de verdoemenis. Dit is meer dan genoeg provocatie voor een eerste aanval en voor alle latere aanvallen, het is meer dan genoeg provocatie voor een totale oorlog tegen alle overlevende bewoners van het continent.

De eerste Kanaänieten om te vallen voor deze gesels van de Leviathaanse God zijn de verwanten van de Grote Meren Potawatomi op de zee-kusten, Pequot genoemd. De Puriteinen vallen aan wanneer de Pequot slapen. In de woorden van een deelnemer aan de slachting, zet een Uitverkorene het buskruit in brand terwijl een andere

Met een brandende fakkel de matten aansteekt waarmee de wigwams zijn bedekt. Beide verschrikkelijk laaiende vuren komen samen in het centrum van het fort (zo noemen de Puriteinse uitverkorenen het Pequot dorp) en verbranden alles op een half uur tijd.

Veel moedige mannen wilden niet buitenkomen en vochten zich wanhopig een weg doorheen de palissaden die hen roosterden en verbrandden en hen het gebruik van hun wapens ontzegde.

De moed van die mannen zal niet worden vergeten. De vijand die in deze eerste Amerikaanse militaire zege wordt overwonnen zal worden afgeschilderd als geducht, als een Goliath tegen een David. Dergelijke stevige en moedige mannen kunnen alleen maar op hun plaats worden gehouden met de strengste maatregelen, zoals het vermoorden van vrouwen en kinderen, ongezien in de Nieuwe Wereld, op het continent ingevoerd door Gods eigen Uitverkorenen. De god van Israël, en van het nieuwe Israël ...

... heeft geen respect voor mensen, maar verscheurt ze, zaagt ze in stukken, rijgt ze aan het zwaard, en ze sterven de verschrikkelijkste dood. Soms verkondigt de Schrift

dat vrouwen en kinderen moeten sneuvelen samen met hun ouders. Soms niet, maar we zullen er hier niet op in gaan. We hadden genoeg licht uit het woord van God voor onze ondernemingen.

De Puriteinen gaan er hier niet op in en ook later niet, ze stellen een voorbeeld. Voortaan sneuvelen vrouwen en kinderen als vanzelfsprekend.

Apologeten van de Puriteinen zullen beweren, omwille van militaire maar niet omwille van economische redenen, dat het Lege Continent krioelt van oorlogszuchtige stammen, vol met onmenselijk moedige mannen.

Moedig zijn ze zeker, onversaagd dapper tot het uiterste van menselijk doorzettingsvermogen gaand, wat niet kan worden gezegd van de met geweren bewapende brandstichters die op wacht staan om vijanden om te leggen die nog niet helemaal zijn opgebrand.

Inderdaad, wat een David! Het verhaal van de Goliaths van het continent wordt opgebouwd uit een moedwillige en kwaadaardige inversie van het woord "krijger", een term die de veroveraars lenen van de volkeren uit de bossen van het continent. Conflicten vergelijkbaar met de zogeheten oorlogen van de Krijgers van dit continent zijn in Eurazië gekend als plundertochten en vetes sinds de dagen van de Sumerische militaire machines. Dergelijke raids en vetes vroegen om het soort dapperheid die niet meer wordt vereist voor soldaten van het keizerlijke leger van Lugalzagezi, en die overbodig en zelfs ongewenst wordt in tijden van geweren en buskruit.

Door het woord "oorlog" te gebruiken om de heldendaden van de Dapperen en van de Puriteinen te beschrijven, vergroten de apologeten de raids en vetes van de Dapperen en bagatelliseren ze de wapenfeiten van de Puriteinen, wapenfeiten die al volledig Moderne oorlogen van massavernietiging zijn, wapenfeiten die in onze tijden Genocide zullen worden genoemd. Apologeten die zullen huiveren bij de gedachte aan raids en vetes terwijl ze de genocide vanzelfsprekend vinden, zullen niet overgaan tot een nieuwe en progressieve moraal, ze zullen blijf geven van de oudste en ranzigste hypocrisie.

Het bloedbad van de Pequot is geen anomalie in een voor de rest vredelievend verhaal van de Uitverkorenen Gods in het beloofde land. Het Pequot bloedbad is het model voor wat gaat volgen en de Puriteinen staan voortdurend klaar voor het vervolg. Ze behandelen op dezelfde manier al wie hen voedsel en kledij brengt, hen over bospaden gidst, hen toont hoe esdoornsap te oogsten. Het zijn allemaal Kanaänieten, Amalekieten en Amorieten, ze zijn allemaal in Kanaän geplaatst met als enige doel de bekwaamheid van de Puriteinen te testen in het volbrengen van hun Lot.

David wordt niet meer te berde gebracht. Goliath is de Puritein zelf, en de god van Goliath is niemand anders dan Optimus Maximus die in de Dollar Zijn laatste incarnatie in Amerika zal krijgen.

De bewoners van de zee-kusten zijn gereduceerd tot plaatsnamen in Nieuw Engeland. De verschillende volkeren van het oosten, de totems, clans en verbonden van de Pequot, Narragansett, Massachusett, Wampanoag, worden door de Bijbellezers allemaal Stammen genoemd en ze zullen niet worden beschouwd als mensen maar als dingen, obstakels in de weg van de Amerikaanse vooruitgang.

Het menszijn van de slachtoffers van de Puriteinen zal niet worden erkend tot in onze tijd. Die erkenning zal wachten tot Nazi imitators van de Amerikaanse Pioniers gelijkaardige daden plegen op eminente Dokters, Advocaten, Handelaars en Wetenschappers. Pas dan zullen talrijke verhelderende boeken verschijnen die met sympathie en diepe

verbeelding spreken over de verdwenen gemeenschappen van vrije mensen die werden uitgedund maar niet gebroken, afgeslacht maar niet verslagen, ontheemd maar niet getemd.

Dit wil niet zeggen dat er helemaal geen radicalen of Afvalligen meer zijn in Engels Amerika. Radicalen zijn er zoveel dat de voorbestemde Elite van Nieuw Engeland nog niet klaar is met het uitmoorden van de Narragansett voor ze moet overgaan tot het ophangen van non-conformisten, gevangenzetten of deporteren van radicalen, verkopen van dissidenten als slaven of verbranden als heksten.

De Verkozenen Gods leggen de radicalen effectief het zwijgen op, en met een dergelijke energie dat men zich kan afvragen wanneer de Verlosten tijd vinden om zich met hun Verlossing bezig te houden. Want sparen doen ze ["saving" in het Engels drukt zowel "redden" of "verlossen" uit als "sparen"] en ze investeren hun spaargeld in scheepsvloten. De schepen brengen landbouwproducten uit de gebieden van de Pequot en de Narragansett naar Afrika. Daar worden de schepen geladen met mensen "voorbestemd" tot slavernij in Virginia. De schepen keren terug naar huis met katoen en tabak uit Virginia. De hele onderneming zou op wielotjes lopen indien het radicalisme eens en voorgoed kon worden uitgeroeid.

Kanaän wordt een klein Engeland, een kunstmatige octopus die zijn tentakels uitstuurt naar elk deel van de wereld. De Nieuwe Wereld wordt net als de Oude. Of beter, de Nieuwe Wereld wordt verteerd door de Oude, hij is geen gescheiden entiteit meer en wordt een deel van een enkel commercieel imperium.

Binnen dit imperium dat in feite een netwerk van uitwisselingen en markten is, zijn Staten in competitie met elkaar voor bevoorrechte posities en Engeland overtreft alle andere mededingers. De reden daarvoor is niet zo ingewikkeld als His-story's het soms laten uitschijnen.

We hebben gezien dat wat handel betreft, octopusachtige Leviathans een duidelijk voordeel hebben op wormachtige kunstmatigheden omdat de wormachtige entiteiten de neiging hebben de inhoud van hun schepen op te eten en zodoende de oorsprong van hun rijkdom, namelijk hun eigen commerciële vloot, naar de zeebodem sturen. Holland is te klein om lang een tegenstrever te zijn. Spanje en Frankrijk zijn land-georiënteerde monsters die niet in staat zijn, zoals het Engelse eiland dat wel kan, hun vloten te laten circuleren van plaatsen waar dingen in overvloed te vinden zijn naar plaatsen waar ze schaars zijn. En dus wordt Engeland de metropolis van een Leviathan die zeer snel de hele wereld omvat, en Engels Amerika is geen buitenpost of een marge maar een integraal deel van de metropolis.

* * *

Nochtans blijven Engelse radicalen denken dat ze, door Engeland te verlaten en naar Amerika te varen, de Oude Wereld kunnen verlaten en de Nieuwe bereiken.

Dit geldt alleen voor diegenen die Afvalligen worden, die niet alleen Engeland maar ook Amerika verlaten, die zich laten adopteren en bezeten worden door de overblijvende gemeenschappen op het continent. Dergelijke Afvalligen blijven talrijk en weinigen kiezen ervoor om terug te keren naar de Beschaving, al is het maar om hun verhaal te vertellen. In feite wordt er bovendien gezegd dat de "verloren kolonie" van Raleigh op de zanderige buitenkusten of Outer Banks van het continent naar het binnenland migreerde en overleefde van jacht, visvangst, zang en dans en dat noch Virginia Dare noch enige andere verwant of nakomeling van haar ervoor kozen hun aanwezigheid duidelijk te maken aan de slaven houdende opvolgers van Raleigh.

Het stilzwijgen leggen de Afvalligen zich niet zelf op. Die stilte wordt opgelegd door de gepantserde, de Beschaafde die een Afvallige niet beter verstaat of nog maar hoort, dan hij andere mensen verstaat of hoort die geen zeks zijn en hun leven niet slijten in werkkampen.

Dissidenten of Radicalen die van Engeland of Europa naar Engels Amerika reizen, gaan zo ver niet als de Afvalligen en kunnen dezelfde afstand afleggen door thuis te blijven. De beroemde Quakers en het minder gekende Unitas Fratrum, ook wel eenvoudigweg Moraviërs in Amerika genoemd, maken deel uit van de Europese radicalen die de oversteek wagen.

De eerste Quakers zijn deel van een beweging die de wereld op zijn kop wil zetten, althans in Engeland. Het radicalisme van deze beweging zal in onze tijd worden beschreven door Christopher Hill. Deze beweging heeft haar wortels in de eerdere opstanden van Engelse radicalen en boeren, wortels die teruggrijpen, via de Begijnen, Begarden, Vrije Geesten en Albigenzen, naar anti-Leviathan stromingen van voor de anti-Romeinse crisiscultus. Deze radicale stromingen barsten weer los tijdens de zogeheten Engelse revolutie.

Terwijl mensen met geld die zich beschouwen als de Verkozenen Gods de Koning en de Aartsbisschop verwijderen om zichzelf te installeren in de kantoren van de Engelse macht, hebben de radicalen, die het leger uitmaken en de uitvoerders zijn van de omverwerping, de bedoeling om de macht uit handen te nemen van de Aristocratie, de Kerk en het Geld om van de aarde weer een Adamieten Eden te maken. Mensen die Familisten of Huis der Liefde worden genoemd, Diggers, Ranters en de eerste Quakers bevinden zich tussen de radicalen die hiërarchie, wetten en voorrechten proberen af te schaffen.

De Protestantse edelen vestigen wat ze, als volleerde Katholieken schipperend, hun Commonwealth of Gemenebest noemen en ze leggen prompt het zwijgen op aan de "boeren, clowns en ander gewoon volk" die "hun voorbeeld zouden willen volgen" door de Protestantse adel en de Protestantse Kerk omver te werpen.

De Quakers overleven de onderdrukking, maar ze zijn uitgemergeld en gebroken. Ze smachten nog steeds naar een Eden op aarde maar ze worden uiterst geduldig. Ze zweren gewapend verzet af, erkennen dat de zege van het radicale leger heeft geleid naar een tirannie van de generaals. Ze blijven de Leviathanhiërarchieën van rijkdom en macht verwerpen, maar in de praktijk beperken ze hun radicalisme tot het aanklagen van de oneerlijkheid en de hypocrisie van de hiërarchen.

Zelfs deze milde gebruiken maken van de Quakers een plaag voor de Amerikaanse Puriteinen die de bleke radicalen opjagen, deporteren en executeren met de wreedheid van de Katholieke inquisitie en de ketterjagers.

De eerste Quakers in Amerika verzetten zich tegen de uitroeiing van de oorspronkelijke bewoners van het continent, maar weinig Quakers worden Afvalligen en de rest wordt langzaamaan even oneerlijk en hypocriet als ooit werd aangeklaagd. Of ze nu boeren of ambachtslui waren in Engeland, ze worden allemaal zakenmannen in Amerika en zoals de andere veroveraars halen ze hun eerste winsten uit de onteigening van de oorspronkelijke bewoners. Verzakend aan de wapens en de brandstichting van de Puriteinen, vallen de Quakers terug op juridisch gekonkel en regelrecht bedrog, en ze ledigen het Quakerland dat Pennsylvania wordt genoemd van zijn oorspronkelijke bewoners op een even grondige manier als de gewelddadige veroveraars van het Lege Continent. Net zoals Mozes hadden ze slechts de bedoeling een nieuwe wereld te vinden zolang ze nog in de oude waren, maar zodra ze vertrekken, dragen ze de oude wereld in zich mee.

De Verenigde Broeders of Unitas Fratrum, in Amerika gekend als de Moraviërs of Moravische Kerk, brengen een radicale erfenis naar Amerika die even oud is als die van de Quakers. De wortels van hun erfenis liggen in Centraal-Europa, meer bepaald in Tabor.

We zagen al dat de erfenis van Tabor teruggrijpt naar de Waldenzen, Vrije Geesten, Albigenzen en verder terug naar de Bulgaarse Bogomielen, Perzische Manicheeërs en antieke Zoroasters.

Na de onderdrukking van de laatste Taborieten, eerst door hun Hussieten bondgenoten daarna door hun Katholieke vijanden, behielden geïsoleerde en verborgen groepen van overlevende Taborieten, zoniet de toewijding, dan toch minstens de herinnering aan de poging om het Paradijs te herstellen in de buitenwijken van Praag. Velen van hen deden mee aan de uitgebreide boerenopstanden die wreed werden onderdrukt door de Duitse militaire aristocraten gezegend en aangespoord door Luther.

Gebroken en geïntimideerd door een eindeloos durende vervolging, worden de overlevende Taborieten geneigd om de wereld te tonen dat ze niet zo fanatiek zijn als men denkt, ze zijn niet gekomen om de wereld van Leviathan in vuur en vlam te zetten. Een van de beroemdste van deze Taborieten, Jan Amos Komensky of Comenius, reduceert het revolutionaire vuur tot het licht van de onderwijzer.

Ook als onderwijzers achtervolgd, verlaten de gereduceerde Taborieten van de laatste dagen eindelijk Europa en verspreiden zich over heel de wereld. Sommigen proberen nieuwe Tabors op te richten in Amerika. De meesten slagen slechts in het stichten van een Moravische Kerk. Maar anderen wagen zich voorbij de marges van Amerika en maken kennis met volkeren die even meedogenloos worden vervolgd in de Nieuwe Wereld als de Taborieten in de Oude.

Deze Moraviërs kunnen niet anders dan erkennen dat de gemeenschappen voorbij de marges van Amerika gelijkenissen vertonen met de vaag herinnerde Adamieten. Ze wagen de sprong die zo gevaarlijk is in het racistische Amerika en laten zich adopteren door overlevende gemeenschappen van Mahicanen of Mohikanen, Lenni-Lenape, Shawano of Shawnee.

Niet in staat zich te bevrijden van Komensky's gift aan hun Kerk, weerhouden de Moraviërs voorbij de marges zich ervan om broeders te worden en houden ze vol om onderwijzers te blijven, hoewel het hun zielen zijn en niet die van hun gastheren die amper verlicht zijn. En dus, in plaats van deel te nemen aan de liefdesfeesten van de Shawano,

overhalen de onderwijzers van het buitenland de Shawano om een slecht bewaard Adamieten liefdesfeest bij te wonen dat zodanig verminkt is dat het voor iedereen lijkt op een Christen misviering.

Deze Moraviërs behielden genoeg van hun antieke erfenis om hen tot de drempel van de gemeenschappen te leiden, maar niet genoeg om hen over die drempel te helpen. Deze spirituele erfgenamen van Tabor zijn de eerste missionarissen van Engels Amerika.

In tegenstelling tot latere missionarissen respecteren en bewonderen de Moraviërs hun gastheren, want ondanks hun niet af te leggen pedagogische maskers en harnessen, kunnen de onderwijzers zich er niet van weerhouden te vermoeden dat Tabor zich aan de andere kant van de drempel bevindt. Hun vele boeken en tijdschriften zijn uniek wat betreft de sympathie en het begrip waarmee de auteurs de levenswijzen van hun gastheren beschrijven. Deze boeken en tijdschriften van onderwijzers zullen inderdaad de inspiratie zijn voor de weinige literatuur waarin Amerikaanse racisten zoals James Fenimore Cooper een greintje mensheid toekennen aan de verdwenen Andere.

Hoewel ze niet meer zijn dan missionarissen worden de Moraviërs gehaat door de Amerikaanse Pioniers zoals alleen Afvalligen worden gehaat. Het zicht van Moravische onderwijzers die in wederzijds respect leven met "Wilde Roodhuiden, Savage Injuns" brengt de Pioniers tot razernij, tot een moorddadige woede die typisch is voor Amerikaanse lynch meutes. De bewoners van het continent zijn ongedierte voor de ongeduldige Pioniers die niet kunnen wachten om de bewoners uit te roeien en zich hun velden, wouden en stromen toe te eigenen en leeg te roven.

In twee van de wreedste slachtpartijen ooit, het Paxton bloedbad en het Gnadenhütten bloedbad vallen pioniers van de Amerikaanse Vooruitgang en Beschaving Mahican, Lenni-Lenape en Shawano dorpelingen aan die Moravische onderwijzers huisvestten en te vriend hadden. Hoewel er in die dorpen geen enkele krijger is, hakken de razende Pioniers ze allemaal in stukken.

*Je zal alle volkeren verteren die de Heer jouw God op je weg zal plaatsen,
je oog zal geen genade kennen ...*

*Noch medelijden noch respect noch begrip. Amerika staat voor uitsterven van vrijheid, verwantschap en
gemeenschap, en zelfs van de herinnering eraan.*

* * *

De Engelstalige Aguirres die dood, slavernij en steeds grauwer ellende verspreiden over het Ont-dekte continent hebben het met veel welsprekendheid over het Leven, de Vrijheid en het streven naar Geluk.

Tegenstellingen versmelten, antoniemen worden synoniemen op de Frontier waar alle conflicten verzoening vinden. In de meest bedrieglijke uitspatting sinds de Eerste Kruistocht vechten de zeks er zij aan zij met hun bewakers, schuldenaars naast hun schuldeisers, geldleners naast hun bankiers, sukkel naast hun ritselaars.

Verwoesting alle verbeelding voorbij wordt naar ontelbare Jeruzalem's gebracht. In de noordelijke bossen alleen al, waar Generaal Washingtons aan Generaal Sullivan "de totale vernietiging van de dorpen van de Irokezen", beveelt, zal Anthony Wallace vertellen ...

De lijst van vernietigingen is lang (en Washington verdiende er de naam van Vernietiger van Dorpen mee): drie dorpen op de Chemung rivier, drie dorpen op de Tioga rivier, alle van zowat een dozijn Cayuga en Seneca dorpen op de Cayuga en Seneca Meren, een half dozijn Seneca dorpen op de weg westwaarts naar de Genesee rivier, en het complex van nederzettingen te Genesco zelf ... Voor de revolutie leefden de Zes Naties [Wikipedia lemma Irokezen en <https://www.sixnations.ca/>] en hun gevolg grotendeels in zowat dertig welvarende dorpen verspreid van de Mohawk rivier tot Lake Erie en Ohio country. Tegen de lente van 1780 bleven van al deze dorpen slechts twee ongedeerd over. De andere lagen in as of waren leeg, vermolmd in weer en wind ...

Voor de Ojibwe, Potawatomi en Miami van de Grote Meren die niet worden bereikt door de legers van Washington, die de volgende Frontier zijn, brengt deze terreur die zichzelf Amerika noemt, geen leven, geen vrijheid en geen geluk, dit is een knettergek geworden Wiske. Na de Fransen te hebben opgegeten, verklaren de zegevierende Engelsen de oorlog tegen zichzelf en onder het mom van broedermoord, beginnen ze met het vermoorden en onteigenen van de overblijvende oorspronkelijke bewoners van het continent.

De opzichtige Verklaring van Onafhankelijkheid is net zoals de afkondiging van de Eerste Kruistocht een manoeuvre binnen een zwendel, een misbruik van vertrouwen, een vlag met de bedoeling de zeks op een lijn te krijgen met hun bewakers. De vrijheid die de zeks wordt geboden is niet de vrijheid van het werkkamp van het zek-zijn, maar de vrijheid om ongeremd te moorden. Het Geluk komt net als de Verlossing voor de Kruisvaarders, uit het bloeddorstige offer van de slachtoffers. Toewijding aan dit soort vrijheid wordt een synoniem voor Patriotisme. De actieve Patriot is een massamoordenaar, de passieve Patriot is een enthousiaste voyeur van de moorden van zijn team.

Het beest achter de vlag houdt zich niet bezig met leven, vrijheid en geluk, integendeel, het is er de grootste vijand van. Hobbes heeft zijn Leviathan al gepubliceerd, het beest kent voortaan niet alleen zichzelf bij naam, maar beschikt nu ook over een zelfbewustzijn dat onbereikbaar was voor Kerkelijken of voor Lope de Aguirre. Het beest weet dat het niet uit eigen naam kan spreken zonder het vertrouwen te verliezen van zijn menselijke ingewanden. Het weet dat het moet spreken in termen van Leven, Vrijheid en Geluk, en het bereikt een ongeëvenaarde welsprekendheid in het gebruik van deze termen.

De broederoorlog van Engelsen tegen Engelsen, met extreme wreedheid van beide zijden tegen de overlevende gemeenschappen van het continent, heeft niets te maken met vrijheid, onafhankelijkheid, geluk of wat menselijks dan ook. Het is een zuiver interne zaak van Leviathan, een bijstelling van de springveren, hefbomen en tandwielen van de gekunstelde, een nieuwe afstemming van de kleppen van de machine. Een groep springveren en tandwielen, het Belang van de Pelshandel, wil de wouden en gemeenschappen van het nieuwe continent behouden als een eigen domein, terwijl een andere groep, het Belang van de Gronden, haar domein wil uitbreiden.

Beide Belangen zijn Leviathanbelangen, beide zijn Imperialismen, namelijk zek-makers, vergroters van de archipel van werkkampen, in een grillig maar totaal beheer door de Wereldmarkt.

Het Pelsbelang is niet zo onbelangrijk als het zal lijken voor latere observators die gewoon zijn aan Belangen van Staal, Aardolie en Uranium. Op het moment van de beruchte Verklaring is Bont de Olie van Europa. Het Franse Imperium in Amerika draait rond de bonthandel. Het opkomende Russische Imperium in Siberië en Amerika is een imperium van pelsjagers. Engeland onteigende Frankrijk van de bronnen van haar kostbare bont.

Het mag dan wel niet meer zijn dan een voorbijgaande mode voor de Europeanen om hun hoofden te bekronen met de huiden van de dieren van het continent, net deze modes zijn de hefbomen en tandwielen van de wereld verslindende machine die we Beschaving noemen.

De handel in dode dieren, net zoals de eerdere handel in specerijen, brengt superwinsten op, uitzonderlijk Profijt. In Engeland wordt dit Profijt geïnvesteerd in de productie van textiel en kledij, een productie die steeds meer industrialiseert, steeds onmenselijker wordt. De relatie tussen de persoon en het instrument keert om. De mens wordt een aanhangsel van een machine, exact zoals Hobbes beschreef. Mensen die vroeger werden gereduceerd tot zeks worden nu verder gereduceerd tot factoren, meestal Mankracht genoemd. Een deel van het in de fabrieken geproduceerde textiel wordt vervoerd naar de pelsjagers en trappers en geruild voor pelsen.

Het Pelsbelang wil de bossen van de Nieuwe Wereld behouden als een Bontfabriek en kledijmarkt, een status die de Hudson Bay Company, het uitgestrekte conglomeraat dat het volledige koude noorden van het continent beslaat, al heeft bereikt.

Het Grondbelang, verpersoonlijkt in mannen als Franklin, Washington, Lee en andere beruchte Founding Fathers of Grondleggers, heeft evenveel te maken met vrijheid en onafhankelijkheid van mensen als het andere belang.

Krankzinnige kopers geven al wat ze hebben voor eigendomspapieren omdat het paspoorten zijn voor het Paradijs. Elke eigenaar is een Habsburg, een keizer over een reëel domein, met absolute heerschappij over de stappers en de kruipers, de bomen en de stromen. De verkoop van gronden, onteigend van de vroegere bewoners van het continent, aan deze kopers brengt superwinsten op, Profijt dat even uitzonderlijk is als dat uit de pelshandel. Dit Profijt wordt geïnvesteerd in scheepsvloten die de productie van de onteigende gebieden naar Afrika uitvoeren, die tot slaaf gemaakte Afrikanen naar de katoenplantages van Virginia brengen en die dan het katoen van Virginia naar de textielfabrieken van Engeland en Nieuw Engeland voeren.

(Mijn samenvatting is uiterst summier. Ik zou eraan moeten toevoegen dat de Amerikaanse vloten tot slaaf gemaakte Afrikanen ook naar andere delen van de wereld brengen, dat de cargo soms bestaat uit tot dwangarbeiders gereduceerde Europeanen ...)

De grondsjacheraars halen hun Profijt uit de verkoop van onteigende landerijen, en uit de verkoop van het product van de onteigende landerijen. Hun leven, vrijheid en geluk komen uit de onteigening van meer gronden en uit het vooruitzicht er nog meer te onteigenen. Ze zullen de grond nemen, ook wanneer ze daarvoor oorlog moeten voeren tegen de pelssjacheraars waar de Koning naar luistert. Hun bedoeling is niet om het Profijt uit de pelshandel teniet te doen, ze zullen John Jacob Astor toestaan pelsen te halen bij de Frans Canadezen.

De twee ruziënde Belangen zijn geen personen maar verpersoonlijkingen, ze zullen zichzelf uiteindelijk Corporaties of Bedrijven noemen. Dit zijn geen menselijke wezens die onderling een vete hebben omdat ze persoonlijk worden geraakt, beledigd of gekwetst. Het is het Profijt dat wordt bedreigd of gekwetst.

De ruziënde Belangen zijn alternatieve en tegengestelde manieren om Profijt op te bouwen. Het Profijt is afkomstig uit opeenvolgende reeksen van het verhandelen van materiële voorwerpen gestolen van de vroegere bewoners van het continent of uit zeks en slaven geperst in fabrieken en plantages. Deze mechanische en materiële reeksen of processen zijn de bloedsomloop van de commerciële Leviathan, zijn interne beweging, zijn pseudoleven.

De hele opdracht van welsprekendheid bestaat erin de behoeften van deze onmenselijke processen voor te stellen als dringende dwingende menselijke behoeften. Het behoud van de opeenvolging van uitwisselingen die leiden tot superwinsten uit dierenhuiden wordt gelijkgesteld met Trouw of Loyaliteit aan het Imperium en aan zijn Koning. Het bevorderen van de reeks die aanleiding geeft tot superwinsten uit onteigende gebieden wordt vereenzelvigd met Onafhankelijkheid, Vrijheid en Geluk.

De zeks blijven zeks ongeacht welk Belang het haalt, maar ze worden door de oplichters desalniettemin beetgenomen en willen beetgenomen worden. Ze willen beetgenomen worden omdat ze het Europese verlangen delen iets anders te zijn dan wat ze zijn of toch minstens voor de schijn. Ze willen zichzelf niet zien als zeks maar als kopers en verkopers, als Businessmen of Zakenmensen of Ondernemers ook wanneer ze niets te verkopen hebben behalve hun arbeidskracht en niets te kopen hebben behalve het voedsel waarmee ze hun arbeidskracht reproduceren. Een zek met een eigendomstitel voor een stukje grond waarop hij zijn arbeidskracht kan reproduceren is een Koning op zijn nest, Heer van zijn rijk, Meester van zijn huishouden. De vrijwillige zek heeft vertrouwen in de welsprekendheid omdat hij denkt dat hij net zo is als de andere Ondernemers. Misschien is zijn Profijt niet meer dan wat hij in zijn schuur kan opslaan terwijl het Profijt van de andere een vloot schepen is. Zijn Business kan een erwt zijn in vergelijking met de maan van de andere.

En toch wordt hij beetgenomen, niet omdat hij zijn eigen Zaak uitvergroot maar omdat hij als voyeur plaatsvervangend deelneemt aan Big Business, als gluurder naar de Vrije Onderneming.

Voor de buitenstaanders zoals de Potawatomi, de Outagamie of Meskwaki en de Miami is de ondernemende zek een krankzinnige, mentaal verzwakt door de mallemlen van het bestaan in het werkkamp. Deze waarneming geeft de buitenstaanders nog meer reden om ver weg te blijven van de werkkampen.

De ondernemende zeks, begrijpelijkerwijs, houden er niet van wanneer buitenstaanders hen bekijken. De toeschouwers, zoals we hebben gezien, vervullen de zeks met moorddadige woede, wat hen nog krankzinniger maakt. Vanuit het standpunt van de zeks zijn het vanzelfsprekend de buitenstaanders die gek zijn. En volgens de oplichters die over de zeks spreken als vlijtige Pioniers, onafhankelijke Landeigenaars en fiere Arbeiders, bestaat er geen daarbuiten, het hele universum is een werkkamp en iedereen die dit ontkent, is aan het raaskallen, is gek. De twee wanen sluiten mekaar wederzijds uit.

* * *

Het wordt zeer belangrijk voor de laatste Leviathan om het bestaan van een daarbuiten te ontkennen. De stemmen van het beest moeten de kenmerken van Leviathan projecteren op het pre-Leviathan verleden van de mensheid, op de natuur, tot in het onbekende heelal.

Het post-Hobbes kunstmatige beest wordt bewust van zichzelf als Leviathan en niet als Tempel of Hemels Imperium of Vicariaat van Christus, en tegelijkertijd begint het zijn eigen zwakte, zijn eigen vergankelijkheid te vermoeden. Het beest weet dat het een machine is, en het weet dat machines stuk gaan, ontbinden, en zichzelf soms vernietigen. Een verwoede zoektocht naar machines met een eeuwigdurende beweging levert geen zekerheden om de argwaan tegen te spreken, en het beest heeft geen andere keuze dan zichzelf te projecteren in gebieden of wezens die geen machines zijn.

Al het zweet en werk die ieder uur worden besteed in de ingewanden van het beest veronderstellen het eeuwige bestaan van het beest. De notie van Vooruitgang die uitmondt in een finale instorting is Christelijk, niet Leviathaans. De notie is coherent met de Christen toewijding aan het absurde en is uiteindelijk zo absurd niet wanneer het leven wordt gezien als een tranendal. Maar voor Leviathan is een dergelijke notie tegenstrijdig, en Leviathan is een uitermate logische entiteit.

Een Leviathanbestaan, een tranendal voor de Christenen en buitenstaanders, is een geplaveide snelweg voor Leviathan, en Vooruitgang op deze snelweg kan niet leiden naar een Apocalyps maar alleen naar nog meer Vooruitgang.

Het zelfbewustzijn van Leviathan komt tot uitdrukking in filosofische stromingen gekend als de Verlichting, het Illuminisme, de Vrijmetselarij, het Marxisme, en nog enkele andere. Deze stromingen leveren het alles verzwelgende beest een gepaste taal voor zijn laatste dagen.

Het is niet langer nodig om profijt gelijk te stellen met verlossing, of graaizucht met toewijding aan een goddelijke roeping. Sinds onteigenen en woekeren tot Uitbreiding van Kapitaal leiden die de basis is van Vooruitgang, wordt graaizucht Ondernemen en de maskers van de oude termen worden overbodig vermits de terminologie zelf overboord wordt gegoid.

De handelaar en de bankier moeten niet beschaamd meer zijn om hun onvolledige erfenis van de Islamitische commerciële praktijk en niet van de barmhartige god. Leviathan is het enige dat bestaat, Hij is god en Hij is barmhartig jegens iedereen die zijn intresten en profijt herinvesteert.

De verlichte handelaars kunnen een Rousseau, die beweert dat Leviathan een kunstmatigheid is die met geweld en bedrog wordt opgelegd aan de natuur en de mensen, nu van antwoord dienen door te zeggen dat alles kunstmatig is, de natuur en de mensen en het hele universum. De kosmos is niets anders dan een groot kunstwerk, een machine, een uurwerk dat wordt opgewonden door de Grote Horlogemaker, de Wiskundige. Woorden zoals geweld en bedrog kunnen niet worden toegepast op een uurwerk, en woorden zoals onmenselijk en onnatuurlijk verliezen alle autonome betekenis wanneer het menselijke en het natuurlijke niets anders zijn dan uurwerken.

De Katholieke of alles omvattende Kerk, zoals altijd een paar generaties achter op de tijden, mist weer een andere boot vanwege de slome pas van haar opportunistische prelaten en hoogwaardigheidsbekleders.

Zich al lang neerleggend bij het feit dat ze alleen maar de vormen van het Katholicisme verspreiden over gebieden die weerstand bieden tegen de substantie ervan, richten de Geestelijken zich tegen de vormen van de Verlichting, tegen haar taal. De kortzichtige Kerkelijken merken niet dat de Illuministen en de Vrijmetselaars die de Katholieke taal

verwerpen, er wel de substantie van behouden en er bovendien in slagen die substantie te vereenzelvigen met het lichaam van het dominante beest, iets waarin de Kerk nooit is geslaagd.

Verblind door de oppervlakkigheid van hun woorden, merken de Geestelijken niet dat Creatie en Machine dezelfde betekenis hebben, dat beiden een Maker vereisen, een Horlogemaker. Ze slagen er niet in te begrijpen dat de Kosmische Wiskundige van Newton, de Grote Horlogemaker die de uitgestrekte klok in gang zet volgens de mathematische en fysische beginselen die beschikbaar zijn voor Newtons wiskundige en mechanische geest, niemand anders is dan Lugalzagezi, de Koning der Koningen alsmede Optimus Maximus, de god van de bewapende legioenen.

In plaats van de Komst van de Messias van de Laatste dagen te verwelkomen en een plaats te veroveren in de felverlichte cockpit van het beest, laten de slome Katholieken zich vallen in de schaduw en het Katholicisme, de toegangspoort en wieg van de Verlichting, staat vanaf nu gekend als een obscurantisme.

Sommige van de Protestantse sekten proberen de postjes te grijpen die de Kerk zo kortzichtig aan zich voorbij liet gaan, maar ze proberen te laat, want de Illuministen, uitgesloten door de Christenen, sluiten op hun beurt de Christenen uit.

Als gevolg van de traditie en samen met hun persoonlijke neigingen, leunen de Illuministen eerder over naar het Vicariaat van Christus, maar eens afgewezen onderwerpen ze zich aan het Vicariaat van Satan, hoewel zelden zo expliciet in woorden. Alleen een paar dichters onder de Zakenmannen gaan zo ver om Leviathan gelijk te stellen met Satan of Mammon, en alleen de meest Illuminati of Verlichte van de Vrijmetselaars scharen zich expliciet achter het vuur van de duisternis, van Ahriman, tegen het vuur van het licht, van Ahura Mazda.

De meeste zakenmannen beperken hun gedachten tot de sommen in hun grootboeken en laten de Metafysica aan de Bollebozen. Ze wentelen zich nochtans allemaal in het licht dat de Illuministen over hen laat schijnen. De Zaken kunnen nu met veel minder valsheid worden afgehandeld dan nodig was ten tijde van het Vicariaat van Christus. Het is niet langer vereist om het voortdurende bedrog, afpersen en moorden van Leviathan aan te kleden met een gewaad dat werd geleend van een anti-Leviathanbeweging.

Wie de mantel van Ahriman of Mammon draagt hoeft geen lippendienst meer te bewijzen aan apostolische godsvrucht, liefdadigheid of armoede, en wat dat betreft ook niet aan eenvoudige eerlijkheid, respect of menselijkheid. En ze hoeven bovendien niet te vrezen, zoals Geestelijken voortdurend vreesden, dat hun eigen doctrines zich tegen hen zullen keren wanneer radicalen de oorspronkelijke plaats en bedoeling ontdekken van die doctrines, vermits geen enkel deel van Ahriman of Mammon ooit van dienst kan zijn voor radicalen.

Vanaf nu staat radicalisme buiten het beest, radicalen zullen allemaal uitwendige agitatoren zijn.

De Illuminati sluiten zich volledig aan bij het beest in een totale oorlog tegen alle overgebleven buitenstaanders.

Het feit dat er nog altijd buitenstaanders zijn, introduceert een zeker dualisme in een overigens consistent monisme, maar dit dualisme is niet verontrustend. Het bestaan van buitenstaanders wordt ontkend terwijl de buitenstaanders worden uitgeroeid. Het monisme is zelfbevestigend. Alles is kunstmatig, en wat nog niet artificieel is, zal het binnenkort zijn. Buiten is er niets behalve grondstoffen die klaar staan en wachten om te worden opgenomen en getransformeerd in uitwerpselen van Leviathan, de substantie van het universum. Sommige grondstoffen verzetten zich meer dan andere tegen transformatie, maar geen enkele weerstaat de onstuitbare Mars van de Vooruitgang.

De Verlichte geesten hebben een grenzeloos vertrouwen in hun machine. Hun monisme is geen beschrijving maar een voorschrift, een programma, een militaire strategie, en het is geen toeval dat zoveel Presidenten van het Amerikaanse segment van de machine militaire helden zijn. Vooraleer weerstand biedende grondstoffen in werkkampen kunnen worden aangepakt, moeten ze worden ontgonnen, geoogst of op een andere manier gescheiden van hun context, en dit breken en scheiden is de bijzondere taak van de legers van Leviathan. De Vooruitgang van de machine is eerst en vooral een niet aflatende oorlog tegen alles en iedereen die geen machine is.

Het grenzeloze vertrouwen van de Verlichte wordt samengevat in de Vraag en Aanbod diagrammen van de Economisten van Leviathan. Deze diagrammen, geometrische voorstellingen van onderling verbonden wipplanken of schommels met knipperlichten en zoemende indicatoren, zijn het Paradijs van de idioot. Zolang de leveranciers de verminderende voorraad van een voorwerp in het oog houden en met het andere de groeiende vraag erna, blijven ze verzekerd van de aangroei van hun Profijt. Met andere woorden, het snuffje doet echt wat het verondersteld werd te doen.

Spijtig genoeg voor de Economisten, gedraagt de wereld zich niet conform hun diagrammen, en de echte werking van het commerciële beest in de wereld wekt het vertrouwen van de Verlichte niet. De Mars van de Vooruitgang, de naam van de oorlog van Leviathan tegen de verzet biedende mensheid en natuur, is geen figuurlijke oorlog maar een feitelijke oorlog. Deze oorlog wordt niet gevoerd met wipplanken en zoemende indicatoren, maar met krachtige explosieven en

legers van goed opgeleide moordenaars. Deze oorlog is een lange reeks van overwinningen, maar het zijn Pyrrhusoverwinningen. De lezer zal zich Pyrrhus herinneren als de antieke Albanese militarist die van overwinning naar overwinning recht naar zijn ondergang marcheerde.

Om de wereld te reduceren tot wipplanken en knipperlichten, is Leviathan verplicht de wereld vatbaar te maken voor een dergelijke reductie, hij moet eerst de grondstoffen transformeren in goederen en mensen in zeks die de goederen oogsten, verwerken en verspreiden. Deze reductie van de natuur en van de mensen wordt niet verwezenlijkt door Economisten maar door lynchbendes, milities en legers, door de politie van Leviathan.

Geen enkele natuurlijke catastrofe, geen enkele eerdere Leviathan heeft mensengemeenschappen en hun omgeving zo grondig en op zo'n schaal vernietigd. Weelderige wouden en prairies zijn omgezet in omgeploegde akkers. Hele bevolkingen van dieren, soms volledige soorten, zijn uitgeroeid. Mensengemeenschappen worden neergekogeld en opgebroken, hun laatste overblijfselen gedeporteerd naar concentratiekampen.

Pluimen, instrumenten, soms zelfs opgezette exemplaren van de uitgeroeide bevolkingen worden als trofeeën van de overwinnaars tentoongesteld in musea. Trofeejagers, Archeologen genoemd, graven begraafplaatsen op van uitgeroeide gemeenschappen om al was het maar pijpen en pijlen van wie in Droomtijd leefde tentoon te stellen in de kasten van de overwinnaars.

De verbruikte, niet te hernieuwen grondstoffen worden vervangen door synthetische. De uitgeroeide mensen worden vervangen door zeks, door mensen die ontvankelijk zijn voor een bestaan in een werkkamp.

Vermits zelfs de beste zeks niet helemaal vatbaar zijn voor de zelfonderdrukking vereist in efficiënte werkkampen, worden ook zij vervangen door synthetische, door machines, dingen die worden gemaakt uit de eigen substantie van Leviathan.

Bij het doorlopen van wat de Industriële en Technologische Revoluties zal worden genoemd, doorbreekt de Grote Horlogemaker alle muren, hij bestormt zegevierend elke natuurlijke en menselijke belemmering, steeds meer snelheid makend. Wanneer het beest echt op snelheid raakt, als een gevlugeld knaagdier uit het Inferno, zullen de waarzeggers van Leviathan zeggen dat een voorwerp dat de lichtsnelheid benadert zijn massa verliest en in rook verandert. Op lange termijn zijn de zeges van zo'n voorwerp Pyrrhusoverwinningen.

* * *

Ook op korte termijn zijn de overwinningen van het beest Pyrrhusoverwinningen.

De mensengemeenschappen die worden uitgedund door plaag en vuur, hun overblijfselen versplinterd en verspreid, gedeporteerd en gevangengezet, hun laatste resten tentoongesteld als trofeeën, zijn in feite niet verslagen, ze zijn niet gereduceerd tot werkploegen.

Bovendien nestelen de nog steeds niet gereduceerde geesten van deze gemeenschappen zich in hoeken en kasten van het synthetische beest en maken ze hun aanwezigheid bekend met een eindeloos gesis en gehuil dat de ongelukkige gevangenen voortdurend achtervolgt.

Vuur noch plaag noch buskruit kunnen de spookachtige kijk, de fantoomblik onderdrukken van wie de ingewanden ziet als een werkkamp en de gevangenen als zeks. Terugdeinzend van het weerspiegelde beeld door de spiegelgeest, een beeld van een minder dan paradijselijk Vandaag, blijven de ongelukkige gevangenen zich naar een gelukkig Morgen slepen. Aangekomen in Amerika, spoeden ze zich naar het volgende Amerika. Aangekomen op de frontier, gaan ze mekaar te lijf om de eerste Pioniers te zijn op de nieuwe frontier. En op elke frontier weerklinkt hetzelfde knarsende gesis, hetzelfde vijandige gehuil en dezelfde veelzeggende blik die hen blijft door elkaar schudden.

Het vrijmaken van dit continent voor het ondernemerschap trommelt genoeg spoken op om een universum te bevolken.

In tegenstelling tot de verhaaltjes voor het slapengaan die de angstige vertelt aan zijn ongeruste kindjes, staan vrije mensen gewoon niet in de rij voor de aanwervingskantoren van fabrieken om te solliciteren voor een baan. Op dit noordelijke continent alleen al wordt het vooruitzicht op een karig en productief leven begroet met elke vorm van verzet dat in Eurazië gekend is sinds de dagen van de Sumeriërs.

De zekerste manier om zichzelf te beschermen tegen de omhelzing van het binnenvallende beest, toch minstens op korte termijn, is terugtrekken buiten zijn bereik. Dit is wat ontelbare mensen doen wanneer ze migreren van de oceaankusten, wouden, meren en riviervalleien naar de Plains van het continent.

Deze Plains, dit uitgestrekte toevluchtsoord krioelend van levende wezens, deze weidegrond voor kudde van ontelbare bizons, grenzeloos voor het menselijk oog, is desondanks afgebakend, beschermd, geïsoleerd van het monster

daarbuiten. In het oosten begrensd door bergen, dichte bossen en de Lange Rivier, in het zuiden door een niet te overbruggen woestijn, in het westen door ondoordringbare bergen, in het noorden door eeuwig ijs. Hier herstellen vluchtelingen van uitgedunde gemeenschappen hun onderbroken ritmes, beginnen weer hun dansen, voeren hun mythes weer uit, vinden hun muziek weer uit. Ze maken gebruik van een Europese invoer die niet synthetisch is, geen product van een industrie, maar een levend wezen en een vriend, een verwant bovendien, het paard. Mensen die vroeger in kano's peddelden, maïs plantten en schuilden in hutten van boomschors komen nu te paard naar het vuur van het beraad, omgeven door cirkels van hutten van bizonhuiden. Ze zijn de laatste vrije mensen in de wereld.

Zij die ondanks de verwoestingen, zich er niet toe kunnen brengen te vertrekken van de geboorteplekken, van de plekken waar de voorouders liggen, hebben geen andere keuze dan de indringers te weerstaan. Men geeft zich zelden over, dat wil zeggen, men zoekt zelden een baan, zo zelden dat de binnendringende Pioniers het als een axioma beschouwen dat "de enige goed indiaan een dode indiaan is".

De weerstand is hevig en lang. Het begon toen de Carib en de Arawakken hun wapens tegen hun eerste gasten keerden en het eindigt niet wanneer Cuauhtemoc of Tlahtoani en de laatste geradbraakte en door de plaag gedecimeerde Azteken er niet in slagen Tenochtitlan te heroveren op Cortez en zijn bende.

De weerstand duurt zestien generaties, vier eeuwen Leviathan en de darmen van het beest een eeuwig werkkamp en oorlog de eerste Business van de gevangenen.

Trofeekasten zullen worden volgestouwd met veronderstelde wapens en portretten van Helden van de Wildernis die het aandurfden de onvermijdelijke Vooruitgang in de weg te staan. De opvolgers van de droevige Cuauhtemoc zijn het bewijs van de dapperheid van de veroveraars, het enige bewijs. Hoe groter de moed van de Wilde Samenzweerder, hoe groter de heldendaden van de Beschaafde Veroveraar. De verhoudingen van de ware gebeurtenissen worden op hun kop gezet door de verzamelingen van trofeeën die op de toeschouwers inwerken als een omgekeerd spiegelbeeld. Gigantische slag tanden en geweien van fabelachtige dieren herhalen het sprookje van de kleine beschaafde David die zijn beperkte kracht inzet tegen het pestgedrag van de Goliaths.

Gewapende weerstand gecoördineerd door militaire krachtpatsers en een generale staf is een laatste redmiddel, even oud als de Guti-federatie tegen de zich uitbreidende Sumeriërs.

In tegenstelling tot het fabeltje van Goliath zijn de sterke mannen van dit continent, Opperhoofden genoemd door de veroveraars, meestal van gemiddelde grootte of kleiner en hebben ze een ruime visie, hun kracht bevindt zich niet in hun ledematen maar in hun toespraken.

In tegenstelling tot de Guti en de Taborieten eindigen de verzetsstrijders van dit continent niet opgesloten in hun eigen proto-Leviathan militaire organisaties. De verschillende federaties en allianties zijn tijdelijk en blijven tijdelijk, hun voortbestaan is afhankelijk van de herbevestiging bij elke raadzitting. Indien de overwinning betekent dat de verzetsstrijders gaan lijken op de veroveraars, dan wordt verzaakt aan weerstand en aan overwinning en wordt de alliantie ontbonden, onoverwonnen.

Het gewapende verzet van de vrije mensen van het continent hindert de Vooruitgang bij elke stap van zijn Mars. De eerste Engelsen die een Virginia stichten op de oevers van het continent en denken dat de uiterst vriendelijke gastheren dolgraag permanent de Engelsen willen dienen, laten hun grote verwachtingen snel varen.

De vriendelijke Wingina ruilt zijn kledij en zijn naam en verandert voor de ogen van de ontstelde veroveraars in een ware Cuauhtemoc. In tegenstelling tot de Azteek wordt Wingina, nu als Pemisapan, vergezeld door sterke en gezonde krijgers, niet door uitgeputte Pokkenslachtoffers, en het eerste Virginia, in tegenstelling tot het Nieuwe Spanje, wordt een Verloren Kolonie.

De Engelsen noemen hun Nemesis een Samenzweerder, en zo zullen ze elke krijger noemen die met succes weerstand biedt tegen hun invasie. Patriot of Vrijheidsstrijder zijn namen die de Engelsen voor zichzelf houden, ook wanneer zij het zijn die samenzweren om het land te graaien en zijn inwoners tot slaven te herleiden en het verzet het eigen thuisland en de eigen vrijheid verdedigt. De hypocriete en leugenachtige Protestante Engelsen verschillen niet van de Paapsgezinde die ze bestempelen als hypocriet en leugenachtig.

Geen verrassing dat de Franse Katholieken het hebben over de Samenzwering van de Vossen wanneer de volkeren van de Grote Meren zich verenigen om de uitbreiding van het Nieuwe Frankrijk in hun wouden en waterwegen te stoppen. Na bijna twee generaties oorlog hebben de Vossen, uitgedund maar onverslagen, zich ontbonden liever dan eeuwige oorlogsmachines te worden in de confrontatie tegen verduiveld hardnekkige vijanden. Maar de Franse oorlogsmachine is uitgeput door zijn oorlog tegen de Vossen en het Nieuwe Frankrijk valt ten prooi aan de Engelsen van het kustgebied.

Op hun beurt proberen de Engelsen de weldaden van de Beschaving naar de voorbij de bergen gelegen wouden, riviervalleien en meren te brengen en ook zij worden begroet door "samenzweringen" die nog hardnekkiger zijn dan die waar hun voorgangers tegenover stonden. De Spanjaarden die het opnemen tegen Tupac Amaru en een weer samengesteld Incabotwerk in de Andes krijgen niet af te rekenen met het gewapende verzet waarmee de invallende Engelsen worden geconfronteerd.

Het feit dat het continent niet leeg is en dat de bewoners niet zaten te wachten om te worden Beschaafd is door een reeks ongeziene militaire nederlagen diep in het Engelse geheugen gegrift.

De Engelsen worden door de onafhankelijke volkeren van de Grote Meren niet begroet als bevrijders van het Franse juk.

De Potawatomi en al hun verwanten verenigen zich tegen de Scalpnemers, zoals de Engelsen worden genoemd door de mensen van de Grote Meren die deze praktijk nog niet kenden. De eerste grote ontmoeting van de alliantie met de Britten wordt de Nederlaag van Braddock genoemd. Het is een van de grootste tegenslagen ooit van een Europees leger in de Nieuwe Wereld.

Engelse grondspeculanten en pelshandelaars gaan nochtans door met het opeisen van hun Godgegeven recht over de wouden, valleien en meren en komen tegenover een verzet te staan zoals ze nog nooit eerder hebben meegemaakt.

Al de verschillende volkeren van de wouden, meren en valleien samen met de overlevenden van de overweldigde kustgronden, volkeren met verschillende levenswijzen en wederzijds onverstanebare talen, verenigen zich in een enkele federatie die vastbesloten is de indringers terug te drijven naar de Oceaan.

De verenigde krijgers vernietigen alle behalve twee van de talrijke Britse forten en militaire buitenposten ten westen van de bergen. De krijgers slagen er niet in het beruchte Fort Pitt te veroveren omdat de bevelhebber van het Fort, op bevel van een Britse generaal, de opstandelingen vergiftigt met de Pokken. En de krijgers mislukken eveneens bij het beruchte Fort Detroit omdat de belegering zoveel levens zou kosten, volledig aanvaardbaar voor Europese militaristen maar totaal onaanvaardbaar voor de "oorlogszuchtige stammen" van het continent, zoals de Engelsen ze zullen blijven noemen.

De His-story's zullen deze episode "de Samenzwering van Pontiac" noemen, nog een Goliath toevoegend aan hun catalogus van monsters uit de Wildernis, een die zelfs voor de sluwe en pezige Engelse David te geweldig was.

Maar de echte Pontiac is een man van kleine gestalte, van een opvallende welsprekendheid, maar geen moordenaar, een man die vooral verantwoordelijk lijkt voor de beslissing het leven van zijn broeders, neven en verwanten niet verder op het spel te zetten om Fort Detroit te veroveren.

De echte "samenzweers" zijn de talrijke zieners, sommige uit de bezette kustgebieden, die zich herinneren, en het hun verwanten in herinnering brengen, dat hun volk en zijn voorouders heel gelukkig leefden zonder geweren, rum, textiel of indringers uit Europa.

Ondanks het behoud van twee forten lijden de Britten een nederlaag die hen ertoe brengt zich over te geven aan de gefedereerde krijgers, en te beloven de gebieden ten westen van de bergen niet te betreden.

Het verzet ontbindt haar alliantie. Hun culturen weten, kennen en begrijpen niet dat een gegeven woord ook een leugen kan zijn. Indien iemand hen het grote bedrog zou uitleggen dat doorgaat voor de belangrijke momenten uit His-story, dan zouden ze het niet geloven.

Sommige Britten, de Pelsbelangen, beweren hun belofte na te komen met de zogeheten Quebec Wet die plundertochten over de bergen verbiedt.

Maar de Britten van de Kust, meestal betrokken bij de Grondbelangen, vinden de Quebec Wet onaanvaardbaar, verklaren zichzelf onafhankelijk en steken de bergen over met geweren en kanonnen.

De grondgraaiers, vanaf nu gekend als de Amerikanen, roepen zichzelf uit tot Revolutionairen, tot Democraten, tot gelijk wat onder de zon behalve graaizuchtige veroveraars en gewetenloze scalpenverzamelaars.

Maar de Potawatomi en hun verwanten van de Grote Meren beschouwen eerlijke George Washington en zijn medespeculanten in onteigende gronden als niets dan inhalige indringers en gewetenloze scalpenjagers. De nooit verslagen volkeren van de meren en binnenlandse valleien herstellen hun bondgenootschap en ontvangen de Democratische Amerikanen zoals die de Koningsgezinde Britten ontvingen.

St Clair en Harmer zijn niet alleen de namen van twee generaals van Washington. Het zijn namen die in de Amerikaanse annalen om dezelfde redenen bekend zijn als Braddock in de Britse, namen van opmerkelijke militaire tegenspoed, van duidelijke nederlaag.

Maar de machine-achtige Amerikanen, zoals alle Leviathans voor hen, blijven over dezelfde velden marcheren, telkens opnieuw. De volgende David die ze tegen Goliath opzetten is een generaal met de naam Wayne, een moordenaar die liever al zijn mannen een wisse dood in stuurt dan een nederlaag te aanvaarden.

Tegenover een dergelijke tegenstander zeggen de verzetsstrijders Ja tegen het leven en Neen tegen Leviathan door te ontbinden in plaats van identieke moordende machines te worden. De beruchte zege van Wayne op een overrompeld veld van omgevallen bomen is behaald tegen een paar overblijvende krijgers die zich niet verspreiden omdat ze geen thuis hebben om naar terug te keren.

De Amerikanen bedenken uiteindelijk een strategie hun ondernemende geest waardig, een strategie van vertrouwen. Knuppel in een hand en overeenkomst in de andere, beloven ze om niet verder te gaan en zodra een paar krijgers hen geloven, trekken ze verder.

De meest beruchte beoefenaar van dit onbeschrijfelijk hypocriete "spelletje" is een gewiekste opportunist, Lewis Cass genoemd. Deze Cass is een van de makelaars die stukken veroverd gebied verkoopt aan kolonisten, settlers.

Met hun eigendomsakte in de hand, realiseren de pioniers hun droom van heerschappij door het land leeg te roven en te ontdoen van al zijn bomen en dieren. Weelderige wouden vol leven veranderen in verlaten velden gekend als "cash-crop farms", akkerland. De bewoners van de wouden worden beroofd van schuilplaatsen en van voedsel. En nu laat de beruchte Cass, ondertussen door president Jackson benoemd tot Minister van Oorlog, het Amerikaanse leger los tegen de overblijvende oorspronkelijke inwoners.

Op dit punt aangekomen, wanneer de omgeving voor vrije mensen onleefbaar is gemaakt, wanneer de onverslagen verzetsstrijders letterlijk worden ondermijnd, doen de Amerikanen niet langer moeite om hun genocide te verdoezelen. Het Amerikaanse programma met de niets verhullende naam "Indian Removal Bill", Wet ter Verwijdering van de Indianen, is expliciet en fier genocidaal.

Volledige bevolkingen, de Potawatomi inbegrepen, worden ontheemd, losgerukt en ontworteld uit hun voorouderlijke thuisland alsof het om onkruid gaat. Massadeportaties waarbij de gruwelijkheden van de antieke Assyriërs in het niet verzinken worden uitgevoerd door een club Verlichte mannen van vertrouwen.

En de deportaties zijn weer een andere manier om de vijand te doden zonder hem in en een gevecht in de ogen te moeten kijken. De weggevoerden, die voor hun welzijn tijdens hun tocht afhangen van het emotioneel stompzinnige en voorspelbaar corrupte Amerikaanse leger, sterven onderweg van ondervoeding en ziekte omdat de ondernemende militaire oplichters het voedsel en de goederen ten behoeve van de indianen met winst doorverkopen aan de pioniers langs de wegen naar de concentratiekampen.

Settlers met eigendomsbewijzen spoeden zich om de vrijgekomen gebieden in te nemen, leeg te roven en scholen te bouwen op voormalige raadsgronden waar de kinderen van de pioniers leren voordragen "Waarom ik fier ben Amerikaan te zijn."

De moordende indringers komen nu tegenover de laatste vrije mensen van het continent te staan, tegenover mensen die zich voor Leviathan verstopten op de eindeloze vlakte, de Plains. Uitgebreide militaire veldtochten aangevuld met elke truc uit het Amerikaanse boek slagen er niet in de weerstand te overwinnen. Leugenachtige beloften halen niets meer uit, de mensen op de Plains weten dat Amerikanen doortrapte leugenaars zijn.

Een andere gruweldaad die de verbeelding tart wordt begaan door de mannen van Rede en Vooruitgang. De wereldpopulatie aan bizons wordt uitgeroeid met een kwaadaardigheid die alle menselijke begrip te boven gaat, alleen maar om de volkeren van de Plains te beroven van voedsel en schuilplaatsen. Als verwoesters van de echte overlevingsomstandigheden hebben de Amerikanen geen voorgaande. Als toppunt van gewetenloze onredelijkheid heeft deze gruweldaad zelfs geen naam, geen enkel gekend dier is ertoe in staat. Het is de daad van een gewetenloze en levenloze kunstmatige instantie.

Maar zelfs zonder voedsel en zonder schuilplaatsen blijven de uitgemergelde volkeren van de Plains weerstand bieden, en ze blijven weerstand bieden nadat ze werden gedeporteerd naar concentratiekampen.

Het laatste verzet begint met een dans, een Dans van de Geest. De uitgemergelde verzetsstrijders leven weer op met gedeelde muziek, met ritmische bewegingen die hen boven het concentratiekamp verheffen, hen wegvoeren uit de Tijd van Leviathan, voorbij His-story. De dansende volkeren van de Plains lenen van de Shakers en van andere Europeanen die nog weet hebben van de Europese erfenis van terugtrekken. Ze dromen van een Geest die hen uit de ingewanden van het monster zal leiden, een Geest die de indringers zal wegvegen en de bizonkuddes nieuw leven inblazen. Vermits ze nooit gevangen zaten binnen een Leviathan hebben de vrije mensen van het continent geen eigen erfenis van terugtrekking, ze hebben die nooit nodig gehad, ze waren vrije buitenstaanders. Ontwapend, gevangen en uitgehongerd

hernemen ze de belangrijkste punten van de anti-Romeinse crisiscultus, dezelfde cultus die nog steeds wordt ingeroepen door de Amerikaanse bewakers om de genocide te rechtvaardigen.

* * *

De laatste gemeenschappen voeren een dans van de geest uit en de geesten van de laatste gemeenschappen zullen blijven dansen in de buik van het kunstmatige beest. De Raadsvuren van de nooit verslagen gemeenschappen worden niet gedoofd door de genocidale indringers, net zoals het licht van Ahura Mazda niet werd gedoofd door de heersers die beweerden dat het op hen scheen. Het vuur wordt verduisterd door iets donkers, maar het blijft branden en de vlammen flakkeren op waar men ze minst verwacht.

Net zoals de vlam van Ahura Mazda door de Bogomielen en hun westerse opvolgers tot in Albi in Zuid-Frankrijk werd gedragen, zo worden de brandend gehouden vlammen door de gemeenschappen van dit continent naar de donkerste uithoeken van Europa en Amerika gebracht.

Een Montaigne ervaart een openbaring wanneer hij beseft dat de volkeren die de Europeanen Wilden noemen, wereldrijken bezitten die de Europeanen hebben verloren. Een Rousseau heeft een visioen wanneer hij verwarrende feiten opzijzet en ziet dat het proces dat Beschaving wordt genoemd, niet de weldaad is zoals zijn Verlichte tijdgenoten beweren maar veeleer de vloek die het verlies van de Europeanen verklaart. Blake, Melville en Thoreau bezingen deze openbaringen voor hun door de school afgestompte tijdgenoten, en ondanks een uitbreidend totaal schoolapparaat en een reeds alomtegenwoordige pers, beginnen de kleinkinderen van onomkeerbaar geLeviathaniseerde zeks zich te roeren op ritmes die van buiten hun synthetische omgeving komen.

Het vuur dat het laatste beest van de Apocalyps moest afbranden, een vuur dat brandend werd gehouden door de Vrije Geesten, Adamieten, Ranters en opstandige zeks en horigen, is vergeten maar niet gedoofd. De vlammen flakkeren weer op met sprokkelhout dat uit raadsvuren komt van gemeenschappen van Cheyenne, Dakota, Potawatomi.

Maar de Leviathaninversie van dit vuur door de volgende Kerk is al aangekondigd.

Niemand minder dan de wetenschappelijke econoom van de Verlichting, Marx, brengt Morgans versie van de Irokezen gemeenschap onder in de grondvesten van zijn revolutionair bouwspel. De gebruiken met betrekking tot het delen bij de Irokezen, Primitief communisme genoemd, hangen rond in de kelders van dit gebouw terwijl de zwogende mensheid zich een weg hogerop baant, doorheen slavernij, lijfeigenschap en loonarbeid, tot Volledig Ontwikkeld Communisme.

De vier beesten van Daniel en de drie tijden van Joachim de Flore vallen binnen deze opwaartse tocht van de Productieve Krachten van de Mensheid. Elk stadium is een Productiewijze. De context is een werkkamp en de revolutionairen zijn voorwerpen van His-story, zeks, Proletariërs.

De Eschaton of Eindtijd van deze Apocalyps is nog steeds een werkkamp dat wordt draaiend gehouden door geconcentreerde zeks, maar het kan worden onderscheiden van alle vorige kampen door het veelzeggende feit dat de Archonten van de postrevolutionaire overheid allemaal leden zijn van de Paradijselijke Partij. De eschatologische politiek ranselt af, sluit op en vermoordt met de zegen van Ahura Mazda, net zoals de antieke Cyrus. De onderdrukkers dragen de vrije en deelzame gebruiken van de Irokezen als badges en armbanden.

Als in een heropvoering van de klucht van de onteigening van de Romeinse Kerk en de ommekeer of inversie van de anti-Romeinse crisiscultus, slaagt de Revolutionaire Kerk er nochtans in om de verschillende potentiële rebellen in neo-Franciscaanse Ordes te leiden, doodlopende straatjes van Leviathan die net zoals de vroegere Ordes, speerpunten van repressie worden. Het wordt het belangrijkste project voor de mismaakte rebellen om de mislukte Businessmannen op te volgen, om alle overblijvende mensengemeenschappen te vernietigen, om de laatste sporen uit te wissen van wat Marx het Primitieve Communisme noemde, om de hele Mensheid de lift op te sturen, voorbij de concentratiekampen van His-story, naar een hoger stadium van afstomping, het opperkamp, het kamp dat wordt geleid door de Algemeen Secretaris van de Paradijselijke Partij, een heerser die zich het Proletariaat noemt.

Revolutionaire Archonten zijn in een competitie verwickeld met Verlichte Archonten om de Biosfeer helemaal te overwinnen, om van de wereld een plaats te maken waar vrije mensen nergens kunnen staan, liggen noch zitten.

De laatste relieken van de gemeenschappen van de aarde zitten veilig opgesloten in trofeekasten die, zoals wordt benadrukt door de bewakers, alles bevatten wat er te weten valt over gemeenschappen.

Het beest keert zich nu tegen de zeks in zijn buik, want hoe mismaakt ook, zij dragen nog altijd in zich wat de Quakers het "inwendige licht" noemen, en dat soort licht is anathema voor Leviathan die thuis is in het donker, in het

kunstmatige. Nu de gemeenschappen van buitenstaanders zijn uitgeroeid, produceert het Technologische Wonder buitenstaanders in de eigen ingewanden, om zeks uit te stoten en te vervangen door machines, dingen gemaakt uit de eigen substantie.

Deze merkwaardige laatste daad verbaast alleen wie nog steeds Leviathan gelooft en denkt dat hij rationeel handelt. Zijn rationaliteit is even kunstmatig als zijn liefde voor de natuur en zijn inzet voor de mensheid. Het beest dat zo wreed en zo bloederig de mensheid heeft opgeslokt om mensen te veranderen in aanhangsels van werktuigen, schuift nu de aanhangsels opzij en creëert haarden van mensen die overbodig zijn geworden voor de verdere Vooruitgang.

Die nieuwe buitenstaanders zijn geen radicalen. Het zijn mensen die toevallig springveren en tandwielen bedienen die konden worden geautomatiseerd, kunstmatig gemaakt. Deze buitenstaanders zijn misschien aanhangers van de meest koningsgezinde zeks of managers, zoals de Frans Canadezen die echt verwantschap en gemeenschap vonden alhoewel ze, in tegenstelling tot veel van hun tijdgenoten, niet wisten dat ze die zochten.

De ontheemde zeks verkommeren en het is nog niet geweten of de Quakers gelijk hebben, of de nieuwe buitenstaanders inderdaad nog over het "inwendige licht" beschikken, namelijk over de mogelijkheid om verloren ritmes te herstellen, om muziek te ontdekken, om menselijke culturen weer op te starten.

Het is ook nog niet geweten of het technologische afval dat de wereld vult en vergiftigt de mensen genoeg ruimte laat om te dansen.

Wat we weten is dat Leviathan, de grote kunstmatige, één en wereldomvattend, voor het eerst in His-story aan het aftakelen is.

Sinds de dag dat door batterijen aangedreven stemmen oude toespraken overbrachten naar door batterijen aangedreven luisterposten, is het beest tegen zichzelf aan het spreken. Nu het alles en iedereen daarbuiten heeft opgeslokt, wordt het beest zijn eigen referentiekader. Het onderhoudt zichzelf, buit zichzelf uit en voert oorlog tegen zichzelf. Het heeft het einde bereikt van zijn Vooruitgang want er is niets meer waartegen het kan vooruitgang boeken behalve tegen zichzelf. En vermits het beest bovenal een oorlogsmachine is, lijkt het hoogstwaarschijnlijk dat het zal ondergaan in een cataclysm van een zelfmoordoorlog, waarbij Ahriman het licht van Ahura Mazda voor eeuwig zou kunnen doven.

Mensen verdoen hun levens wanneer ze bij Ahriman pleiten om het licht niet te doven, want het zou de eindoverwinning zijn van Ahriman over Ahura Mazda, en de pleiters zullen te laat leren dat zij het waren die het idee in het hoofd van het monster plaatsten.

Leviathan wordt Narcissus, hij bewondert zijn eigen kunstmatige beeltenis in zijn eigen kunstmatige vijver, verrukt door zijn eigen spektakel.

Voor de mensen is de tijd rijp om de maskers, de harnassen, het gezond verstand te laten vallen en zich te laten gaan, want ze worden nu al buiten gewerkt door de mooie polis.

In het antieke Anatolië dansten mensen op de aarden ruïnes van de Hethieten Leviathan en ze bouwden hun haarden met stenen waarop de grote daden van een verdwenen rijk stonden gebeiteld.

De cirkel is rond. Amerika is waar Anatolië was. Het is een plaats waar mensen gewoon om in leven te blijven, moeten springen en dansen en door te dansen brengen ze weer ritmes tot leven, krijgen ze weer toegang tot cyclische tijd. An-archistische en pantheïstische dansers voelen nu dat het kunstmatige en zijn lineaire His-story niet Alles is, maar gewoon een cyclus, een lange nacht, een stormachtige nacht waar de Aarde gewond uit komt, maar de nacht komt ten einde, zoals elke nacht, wanneer de zon opkomt.

Detroit, maart 1983.

Vertaling Geert Carpels, Wodeke, februari 2026.

* * *